SBORNÍK HISTORICKÉHO KROUŽKU

ČASOPIS HISTORICKÝ

MAJITEL A VYDAVATEL
DRUŽSTVO VLAST V PRAZE

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR
DR. FRANTIŠEK STEJSKAL

ROČNÍK XXV. 1924

V PRAZE 1924
TISKEM KNIHTISKÁRNY DRUŽSTVA VLAST V PRAZE

Obsah ročníku XXV.

František Štědrý: Královské město Louny a jeho duchovní správa 1

Sigmund Sudik: Litoměřice v sedmnáctém století 20

Dr. Ant. Podlaha: Čtvrtý díl rukopisného sborníku Evermoda Jiřího Košetického 26, 104

Frant. Tischer: Pamětní listiny v báni nového altánu čili rondele v zahradě zámku jindřichohradeckého 66

František Teplý: Náboženské poměry na Hradecku 81

Zprávy a posudky 57, 127

ČÍSLO 1.—2. 1924. ROČNÍK XXV.

SBORNÍK
HISTORICKÉHO KROUŽKU

František Štědrý:

Královske město Louny a jeho duchovní správa

(dle místních pramenů, které začínají r. 1317 a dle jiných již tiskem vydaných spisů i dosud nevydaných přístupných podepsanému).

I. doba katolická až do r. 1419.

Louny byly již městem královským za Václava I., ač Dalimilova zpráva, že Přemysl Otakar II. odňal Louny Žirotským, mohlo by se zdáti, že teprv tímto králem povýšeny jsou na město královské. Neboť klášter dominikánský v Lounech stál již roku 1253. (Dobner Gel. Monumenta.)

Tenkráte asi byl tu již farní kostel sv. Mikuláše, z něhož některé kameny při opravě v letech 1870 zachoval nebožtík Antonín Merz a ty ještě byly před nedávnem v nádvoří nové radnice postaveny s jinými pomníky, které jsou odstraněny ze hřbitova Matky Boží. Poněvadž kameny ty mají okrasy slohu románského, pokládám za jisté, že původní kostel sv. Mikuláše byl románský, a domněnka, že stál již dříve nežli Louny městem královským se staly, jest oprávněna.

Druhý kostel vznikl teprve povýšením vesnice Loun před r. 1253. Byl zasvěcen Panně Marii a měl kapli sv. Barbory. Stával tam, kde byla pražská brána na prostranství čísel 75, 76, 78, 79, 80, 81 82, kaple sv. Barbory přistavena byla ke hradbám tam, kde nyní dívčí školy č. 101 se nacházejí; čísla 74, 73, 77, 466, 467 tvořily konvent dominikánský dvůr se sladovnou a sahal tento konvent až k hradbám, z nichž se dosud zachovala bašta vedle někdejšího čísla 331.

Třetí kostel na předměstí žateckém sv. Petra s lodí obdélníkovou a gotickým kněžištěm jest naposled opravován v stol. 16. a nese ráz pozdní gotiky. Poprvé se připomíná v knize městské zvané soudu zahájeného I. C. 1 judicium bannitum r. 1359 21. června. Že jest ale mnohem starší, není pochyby. Kdyby jednou došlo k opravě lodi, ukázalo by se, zdaž není taktéž původní stavbou románskou.

Čtvrtý kostel Matky Boží na předměstí pražském pochází z konce 15. století a o něm se šířeji promluví později.

Pátý kostel sv. 14 pomocníků jest nejmladší. Za moru roku 1713 povstal hřbitov a s ním zároveň tato kaple.

Šestý kostel stával za řekou na levém břehu Ohře, zasvěcený sv. Anně spolu s klášterem magdalenek, o němž viz krátký soupis osudů jeho v tomto sborníku r. 1920, str. 65.

Seznámiti se s osobami, které v těchto domech posvátných pracovali, jest úkolem naším.

A. Louny katolické až do r. 1419, farní kostel sv. Mikuláše.

Nejstarší známý plebán jest Bohuš 1279—90. Ve formuláři biskupa pražského Tobiáše z Bechyně ví se o něm, že dostal dovolení konati studie a střídník jeho J. (nejspíš Jan) aby za něho konal služby Boží, a odporučuje ho rychtářům, měšťanům a všem věrným křesťanům. (Dr. Novák, formulář b. Tobiáše, str. 107). Od té doby až do r. 1332 není zpráv o duchovních správcích. Teprv toho roku 26. dubna dává král Jan patronátní právo klášteru valdsaskému. Nevíme pak, zdali cisterský klášter ten, z něhož vyšli cisterciáci osečtí, právo to vykonal a kterého faráře ustanovil.

Teprv 10 let po tom jest 1342 Heřman, syn Heřmana z Kinšperka, zdejším farářem. (Monumenta Vaticana I. 86, 87.) Jako dvořan krále Karla IV. dosáhl toho obročí a sotva zde duchovní správu vykonával. Vikář (náměstek jeho), jehož jméno nám neznámo, vykonával službu farářskou. Tak i nástupce jeho Mistr Reinbot, tělesný lékař Karlův, který byl 1353 farářem ve Volenicích, připomíná se od r. 1354—59. Za něho byl tu místofarář Jan Vernher, který v rozličných jednáních v nejstarší knize soudní se jmenuje. Měl bratry zde osedlé a zdá se, že rodina jeho velmi zámožna a vážena byla. Od roku 1359 až do 1382 není známo, kdo by zde farářem byl a jeho náměstkem. Soudní kniha městská, druhá od 1363—1380 ztratila se a teprv třetí kniha, začínající 1381 má hojnějších zpráv o duchovenstvu farním. Ani knihy konfirmační nemají ničeho, kdo byl nástupcem Mistra Reinbota. Jen jeden rukopis archivu kapitolního uvádí Mistra Petra, faráře lounského a korrektora cleri. Poznámka ta jest bez roku a rukopis pochází z 15. století. Pro faráře zbývá místo toliko mezi l. 1360—1380; protože 1380 3. září jest již arciiahnem bilinským. (Emler conf. III. 137.) Snad nástupcem jeho jest Jindřich, v pamětech místní knihy soudní I. C. 2 poprvé připomínaný z r. 1382 5. prosince. Zemřel v roce 1391 a po něm podán od krále Václava IV. klerik Vavřinec, syn Václava z Březové, na faru zdejší. (Tingl conf. V. 75.) O Jindřichovi plebánu víme, že pocházel z rodu vladyk z Žernosek, kteří nesli ve štítě klobouk (Sedláček A. soukromé zápisy str. 94). Za něho o dvou kazatelích víme: 1381 15. února Jiří z Berouna a 1381 4. května Matěj, bývalý kazatel. Na soudě, který měl královský podkomoří Hánek, probošt Lubocký neb Lebuský (Tomek D. Prany V. 44) s měšťanem lounským Heindlíčkem, (který pocházel z krve dědičného rychtáře Béra) vinen jest týž Heindlíček, že prodal faráři Jindřichovi jakousi louku, čímž město o platy z té louky přišlo. Fara byla dobře nadaná, soudě dle register papežského desátku 2 kop., který z 68 far děkanství žateckého byl největší. R. 1390 16. srpna máme zprávu, jaké hospodářství vedl farář Jindřich. Prodal totiž Oldřichovi Kyfferlingovi, měšťanu lounskému a Ofce, manželce jeho, sto ovec stříhaných za

deset kop grošů (přišla tudíž jedna ovce za 6 gr.) a šest hromad (acervos) obilí, totiž ječmene zimního čtyři hromady a dvě hromady jarního, kterému říkali ploský, a co ho ještě v stodole měl (nevymláceného) za 15 kop gr. Hromada jest ovšem míra neurčitá, nemůžeme tudíž počítati, mnoho-li asi korců obsahovalo těchto šest hromad. Měl také svého kolóna Tomce, kterého pokládáme za šafáře jeho (v téže knize str. 140). Desátek vybíral v penězích i obilninách. Tak se přiznává Ješek Chyterka že zapravil desátek peněžný minulého roku 1390 i sutý (tamtéž str. 159). Měl i louku v Lužeradech (poloha na severovýchod u Loun u řeky Ohře) i chmelnici. Jeho nástupce Vavřinec, syn Václava z Březové, byl toliko klerikem, když faru lounskou obdržel od krále Václava. Byl jistě on neb otec jeho u přízni téhož panovníka. Z které Březové pocházel, není jisto. Obecně má se za to, že jest to Březová u Kutné Hory, ale sám Sedláček přidává slovo snad. Erb jeho zachoval se ve Vídni a má ve znaku berlu s oštěpem. (Sedláček, soukromé zápisy str. 10) z roku 1404. Byl rozen r. 1370 dle bully papeže Bonifáce IX. a obdržel tudíž faru, když mu bylo 21 let. Bulla ta vydána jest v 14. roce tertio kalendas decembris, tedy 1402 29. listopadu a platila mu již jako faráři v Běcharech u Jičína. Obsahuje zvláštní výsadu, že může přijati zároveň dvojí obročí, která dle církevního práva nynějšího nedají se sloučiti (incompatibilia) na př. dvě obročí s duchovní správou spojená, která mohl po tři leta podržeti a i kdyby jej zavazovala k přijetí vyššího svěcení tato svěcení vyšší nemusí přijati. Již jako farář v Lounech obdržel od arcibiskupa Jana 1394. dovolení na pět let k vůli studiím vzdáliti se z fary své. Byl pak zároveň oltářníkem sv. Václava v kostele svatovítském. Náměstka jeho známe teprv v r. 1397 Henslina (Tadra s. a. III. 381.) 1400 18. října pronajal faru za 30 kop ročních bývalému faráři v Brloze Martinovi (Tadra s. a. IV. 75.), protože zatím 16. ledna 1402 odvolán jest (Tadra IV. 75.), protože zatím faru lounskou opustil a do Běchar u Jičína se dostal. Od roku 1402.—1407. přešel na následující fary: 1403 na Všetaty a Čejky (Emler conf. VI. 107), 1404 na Třebivlice, držel zároveň oltářnictví Všech svatých v Staré Boleslavi, od 1404—1406 na faru Cviněves (nyní Činoves), kterou směnil za oltářnictví P. Marie v kostele sv. Mikuláše na Starém městě pražském (Emler VI. 131. 132. 178.) a 1407. vyměnil toto oltářnictví za faru v Slepoticích (Emler VI. 219.) v diecési litomyšlské. Tyto zprávy jsme přidali k životopisu jeho, jak jej Jaroslav Goll při kronice jeho vylíčil a šetrně sice dodal, že mu těmito častými změnami běželo jen o důchody (Pram. děj. ř. V. str. XXI), a že nemínil se věnovati stavu kněžskému a správě duchovní. Divně se při tom vyjímá jeho horlení pro první článek husitský, aby kněží žádného světského panování neměli.

Od 1402, 16. ledna až do 16. listopadu 1422 jest Mařík (Mauricius) plebánem v Lounech (Tadra s. a. IV—VII.

Jestliže ale 1406 Vavřinec plebánem v Lounech se nazývá (Tomek, Základy m. praž. I. 67), bude zápis chybný,

*

nebo nepřesný asi v tom smyslu, že slovo druhdy (quondam plebanus) zníti mělo.

24. července 1396 založila Guta (Jitka), vdova měšťana Prokopa oltář v kostele sv. Mikuláše a nadala jej 8 kopami ročního platu, které vycházeti měly z domu a městiště jejího mezi domy Johana (Vandy) a Petra, měšťanů lounských ročně 2 kopy, z Kujma, které držel Jehlík, 2 kopy, ze dvou masných krámů řezníků Hánka a Havlíše taktéž dvě kopy a konečně ze dvou kop chmelnic a luk, které drží Jehlík a ona je od něho nabyla. Oltář zasvěcen byl čtyřem sv. učitelům Augustinovi, Ambrožovi, Jeronýmovi a Řehořovi a sv. Barboře na počest Těla pána Ježíše Krista. Souhlas krále Václava si vyžádala, protože bez něho nebylo by věnování platné již dle výsady Karlem IV. dané, ježto všecko zboží města královského považováno za manské, králem dané. Též farář Vavřinec z Březové vyslovil svůj souhlas s tímto nadáním. Prvním oltářníkem byl kněz Duchek z Teplic. Oltářnictví to povýšeno bylo na obročí jednoduché. S ním nebyla spojena duchovní správa, takže oltářník kromě sloužení mší sv. za předky zakladatelky Guty a jejího manžela neměl jiných povinností.

V témž roce 1396. 11. července daroval Petr kněz z Loun syn Jana Smolaře (neb jak Tomek překládá češíře) dvůr za městem mezi dvorem m. Polevky z jedné a Jana, měšťanů lounských s jedním lánem polí, půllánů byl mezi poli Mikuláše Tluxy a Sedláčkovými a druhý půllán mezi poli městskými a vesnice Citolib rovněž se souhlasem krále Václava a faráře Vavřince s tou podmínkou, aby farář Vavřinec dotčeného kněze Petra dokud živ bude poctivě choval a 4 kopy ročně mu dával. Po smrti Petrově připadne jedna kopa grošů kazateli, mimo jeho služné, aby při kázání za duše jeho a předků se modlil s lidem

Farář na čtvero suchých dnů má míti jednu zpívanou mši se dvěma asistenty, za to jim vystrojí farář oběd, rektorovi školnímu dá 3 groše, 9 kněžím, které pozve na tiché mše sv. dá po jednom groši a co zbyde rozdá mezi chudé.

Fara lounská byla tudíž nadaná do válek skvěle.

II. doba husitská neb podobojích, asi od r. 1423 do r. 1518.

Z této doby máme zprávy domácí z knihy příjmů a vydání od r. 1450—1471. Leta 1422—1450 a 1472—1518 jsou domácími prameny velmi chudá. Jedině knihy soudu zahájeného I. C. 7. a I. C. 8. mají příležitostné záznamy v osobách kněžských, které se k soudům stavěli buď v záležitostech svědomí (svědecké výpovědi), aneb svého majetku, který drželi v městě. Želíme ztráty knih o hospodářství městském z let 1422—1450. Jen jednotlivé listy přišly do českého musea, z nichž poznáváme, že vedeny byly od válek husitských podobně, jako zachovaný rukopis I. E. 9 znamenaný příjmy a vydání města vykazuje.

Mezi rokem 1419—1435 nastala velká proměna v Lounech. Nejdřív 1419 stály při Táborech, 1420 byly v rukou krále Zigmunda. 1421 poddaly se Praze, 1422 opět při Táborech a další

leta až do r. 1435 držely se strany demokratické, proti šlechtě. 24. října 1435 jest kněz Bartoš, farář v Lounech, mezi těmi, kteří volili Jana Rokycanu za arcibiskupa. Kdy farář Bartoš stal se v Lounech duchovním správcem, ani prameny domácí, ani jiné neudávají, aniž víme, měl-li jakého nástupce před Šimonem farářem, který od r. 1452—1471 jest plebánem lounským.

S ním zároveň jsou zde kaplani Jan Kačer, 1451—3, Ondřej, 1450—1, Jiří, 1451—3, Jan Malý (parvus) odešel pro svěcení 1452—4. Havel kněz 1454—5, 1455—6 Petr kněz pobyl zde asi jen jeden rok.

Martin 1455—6, Štěpán 1456—7. Dostávají plátno a na kožich. 1458 kněz Matěj a 1458—60 kněz Vavřinec. 1462 kněz Ondřej, 1466 Jan kněz, 1470—1 Oldřich kněz.

Od r. 1473—1517 byl zvláštní kněz při kostele sv. Petra ustanoven. 1473—83 nazývá se místofarář Petr. 1492—1503 farář Jíra u sv. Petra, který jest asi totožný s Mistrem Jiřím Kučovským, který až do 1518 tam posluhuje.

V těch letech 1473—1518 dějí se zvláštní odkazy kostelu sv. Petra, ano 1476 3. května pani Marketa Jakubova odkazuje čtvrt dědiny (15 korců) na Mašově, kostelu sv. Petra 1478 12. června odkázala i louku okrouhlou témuž záduší.

Když poslední jeptiška kláštera sv. Anny v Benátkách, která žila u Magdalenek na předměstí mostském v Zahražanech, umřela, přeneseno jest právo patronátní nad tímto bývalým klášterem sv. Anny v Benátkách na špitál městský s kaplí sv. Maří Magdaleny a se souhlasem dědiců zakladatele téhož kláštera Bera, někdy dědičného rychtáře lounského, rytířů z Divic, ustanoven při špitále tom zvláštní kněz. Jmenuje se Jíra kněz ve špitále roku 1498.

1518—19 Pavel kněz, před ním Vojtěch do 1518, Michal 1519 odešel ze špitálu, Jan 1520 až do 1523, současně s ním Václav 1521—25, kněz Vít 1525—26 dostával 5 kop grošů půletně od města, 1518—1538 Pavel Misera kněz, bratr Bohuslavův.

Po faráři Šimonovi, jehož úmrtí nebo odchod z Loun není nám znám, setkáváme se teprv po 16 letech s Prokopem farářem, kaplany jeho Janem Valtířem a Valentinem, kteří jsou 1487. 19. října poručníky kšaftu a držebnosti Anežky z Očedělic, vdovy Viléma z Krásného dvora, který měl statek divický. Kaplan Jan Valtíř jest syn Řehoře Litochleba a manželky jeho Lidmily, kteréžto Litochleb mezi r. 1457—71 v Lounech měšťanem byl. 1489 kněz Jan Valtíř zapsal dům svůj na rohu vedle Vávry Zálohy Janovi z Trhlav, nyní č. 135 proti děkanství nynějšímu. 1492 25. října činí své poslední pořízení. O druhém kaplanu Valentinovi nevíme nic, ale 1490 a 1491 objevuje se kněz Matěj, kdežto o faráři Prokopovi 1491 nečiní se více zmínka. Lounští jezdili pro nového faráře do Litoměřic, který již 9. července 1491 v Lounech uveden byl. Ten den účtují útraty a za pivo 117 grošů 2 peníze (I. E. 9. 13 arch. loun.) Jméno nového faráře zůstává neznámo, neboť i Lippert ve svých dějinách Litoměřic

v těch dobách žádného kněze nezná. Jest vůbec celé 15. století od válek husitských až do r. 1526 nejtemnější pevninou církve podobojí v Čechách.

Teprv roku 1510 známe faráře lounského Matouše (archiv č. XIII. 218).

R. 1499 5. května zemřel v Lounech M. Jakub Stříbrský a administrator konsistoře pod obojí, ustanovený králem Vladislavem r. 1497 za opata kláštera slovanského v Emausích. Nalezlo se však, že byl velký bludník a že by byl všechny kněží i víru sv. křesťanskou zahladil tak, že když mnoho klášterních svátostí a obrazů pokazil a mnoho zlého v klášteře spáchal, na poručení vrchnosti důstojenství svého byl zbaven, načež ostatní čas trávil zde v Lounech, kdež i zemřel (Pam. arch. I. 197.)

Taktéž o M. Jiřím Klučovském, který byl farářem u sv. Petra až do r. 1517 vypráví kronika Mojžíšova, že si kněžsky nevedl. Tím se končí doba starých utrakvistů v Lounech. Za faráře Šimona byl Rokycana dvakrát v Lounech, kdež kázal a vždy slavnostně přijat byl.

III. duchovenstvo luterské a kalvinské od r. 1518—1621.

Jestliže nazýváme dobu tu luterskou a kalvínskou zároveň, máme k tomu své příčiny. Nikdo však se nedomnívej, že obyvatelstvo lounské bylo také vesměs luterské. Máme toho důkazy, že když Jan Hořický byl farářem lounským a obřady katolické, které i pod obojí měli, zavrhl, se mnozí nad tím pozastavovali, jak sám kronikář Pavel Mikšovic poznamenal, že když o bílou sobotu zpěv „Regina coeli“ (vesel se královno nebeská) zanechal, mnohým to ku podivu bylo. Když tak zvaná inteligence všecko katolické odvrhla, lid obecný lpěl na starodávném obřadu katolickém. Z toho také vysvětlujeme si, že navrácení se k víře katolické bylo u většině lidu obecného lehčí a tam, kde se jevil tuhý odpor, bylo výminkou. Nejtíže odvykal lid přijímání pod obojí způsobou a tomu se šlo vstříc, že se mu podávalo nesvěcené víno, kteréžto zvyk někde až do dob Marie Teresie se zachoval.

Luterství do Loun přinesl Mistr Havel Cahera (aneb jak ho kronikář Mikšovic nazývá) Zahera. 15. května 1518 platí se měšťanu Janovi Bramburkovi, ježto mladého kněze Mistra Havla z Prahy přivezl předešlého roku i jeho věci 78 gr. a od dvou for, ježto nového faráře toho roku s mladým knězem z Prahy přistěhoval 3 a půl kopy gr. (E. II. str. 48). Mladý kněz Havel jest Cahera, rodem ze Žatce. Již jako kaplan stal se mistrem svobodných umění. 1522 jako farář v Litoměřicích odebral se k Martinu Luterovi do Wittenberka. Další osudy jeho jako faráře P. Marie v Týně v Praze a jako administrator konsistoře pod obojí jakož i jeho vypovězení z Čech 1629 5. srpna líčí jej jako člověka potměšilého, žádostivého peněz, plného lsti a úskoků.

Kdo byl ten farář, který zároveň s ním z Prahy přivezen byl, není zaznamenáno.

1519 15. října poslán Jan Žiutický do Prahy pro nového faráře, ale jméno jeho opět neznáme..

1520 18. února jmenuje se Jan špitální kaplan, též 1523. Teprv 1521 poznáváme kněze Jindřicha faráře, který 1523 24. srpna zvolen za administratora konsistoře a zůstal zde až do r. 1525.

1522 nový kaplan špitální Václav z Prahy přistěhován, který tu ještě jest do sv. Jiří 1525. 1522 10. května nazývá se Václav ze Žlutic. 1525 a 1526 jest Vít kněz ve špitále, přišel z Rakovníka.

Nástupce faráře Jindřicha byl Jan, 6. května 1525 jezdili proň do Litoměřic a nesetrval dlouho v Lounech. Kronika Mojžíšova nazývá ho Janem Benešovským.

Dle poznámek v bibli ročovského kláštera, která se tam dostala odkazem faráře Matěje Bílka, odešel o sv. Havle farář Vavřinec r. 1527 a 1535 3. prosince odporoučí matka jeho Dorota pánům sebe a Jana zvoníka, syna svého (arch. loun. I. C. 9.)

Po Vavřinci přišel do Loun Mistr Martin Klatovský, smýšlením luterán, který se stal 1539—41 kazatelem betlemským a 11. května 1539 zvolen od stavů za administratora konsistoře Složil úřad 1541. Za něho 1536 27. září kněz Lukáš, farář v Radonicích obžalován jest pro nezbedné chování k děkanovi lounskému M. Martinovi a dán do vězení. (Borový, kons. utrakv. 116.) —

Nový farář přivezen jest 6. prosince 1539 z Prahy od pecnáře Ducha a utratil tři kopy bez 14 gr. Farář ten je Jan Šťastný, který 19. dubna 1540 dostal kněze Blažeje z Nového města pražského. Tento farář a již děkan (neboť od času M. Martina Klatovského dává se titul farářům lounským děkanský), byl před tím farářem u P. Marie v Týně. 23. října 1540 odešel z Loun a nový kněz z Votic Ondřej přistěhován. Jmenuje se Ondřej Berounský. Ale i tento zde dlouho nepobyl. 29. října 1541 přivezli z Prahy nového děkana Jana neb Jakuba Charpu (Mikšovic kronika, 2).

1544 26. dubna přivezen nový děkan z Prahy od sv. Haštala. Snad jest to kněz Valentin, kterého přivezl Jindřich Špechna 26. cervence a utratil 2 a půl kopy.

1545, 1546, 1547 není zpráv, domácí prameny z těch let se ztratily. 1545 Vít kněz z Loun přišel z Vlach a dán jest za kaplana. Byl syn Jana Holousa, měšťana lounského (I. C. 10) a 26. února 1546 jest již kaplanem v Žatci.

Teprv roku 1548 23. února byl děkanem Matěj Hruška (Borový utrak. 220), který tu ještě 1551 11. února zůstává. K aplanem jeho byl Pavel moravan z Telče.

Tento děkan byl luterán a obžalován byl ještě s jinými kněžími od M. Havla Gelasta Vodňanského z bludů kacířských. Přetato vrhá podrobné světlo na tehdejší poměry církve utrakvistické. Ač všichni obžalovaní hájí se proti Gelastovi, soudcové jejich byli sami těmitéž bludy nakaženi jako obžalovaní. Tehdáž 1562 byl již Matěj Hruška farářem v Roudnici. Jako farář u sv. Jilji v Praze sepsal kázání r. 1561, jejichž původní sepsání jest v archivu fürstenberském na Křivoklátě a opis v archivu stra-

hovském. V tomto rukopisu jest několik listů vytrženo, ale i ta kázání, co zůstala, nesou se bludy luterskými. Tento opis byl mi při ruce. Kde byl před r. 1548 a od r. 1552 –60 bude nutno hledati v aktech konsistoře utrakvistické. 1561 byl u sv. Jiljí v Praze. Tam asi sepsal tato svá kázání. 1562—64 byl farářem v Roudnici.

R. 1552 a 1553 neznáme faráře, byl-li tam ještě Matěj Hruška, prameny nepraví.

R. 1553 15. října dán jest za kaplana do Loun Jan Venceslai des Voršt z Dvora Králové, aby tu byl kaplanem tři leta (Borový, utrak. 317).

R. 1554 děkan Řehoř Žlutický kšaftuje. Přišel sem z Ledče na Sázavě (Šimek, Paměti Kutné Hory, Pam. arch. V. 283.) Ani celý rok zde nepůsobil.

1556 jmenuje kronika Mojžíšova děkanem Václava, při němž měl býti kaplanem Jan Lupus, neb Volf Litoměřický, kterému Lounští půjčili 30 kop, aby mohl býti svěcen od cizího biskupa (I. C. 40 arch. loun.) Jest synem kloboučníka Volfa z Litoměřic. R. 1560 úplně splatil půjčených mu 30 kop. Stal se r. 1564 farářem v Libčevsi. V Lounech byl ještě r. 1561. Dostal služby za čtyři leta 40 kop. Byl-li tu farář Václav až do r. 1564. Od r. 1556 není z účtů kostelních patrno, ač pravdě podobno, kterýž dostává ze záduší sv. Mikuláše 3 kopy, od sv. Petra 5 kop, od kostela Matky Boží 2 kopy a ze špitála 5 kop. Vedle kaplana Jana Lupusa jest tu mladý kaplan Vavřinec, který obdržel 15 kop půjčených a potom je odsluhoval.

9. srpna 1561 nebylo zde žádného kaplana. Kněz Vavřinec kaplan dostává 28. listopadu 1562 5 kop služného. 1563 16. října jmenuje se kněz Jan Řečický kaplan. Předešlý děkan Václav byl tu ještě 26. června 1564 a po něm přišel z Prahy od sv. Václava na Zderaze na sv. Havla r. 1565. 15. ledna 1565 dán děkanovi Václavovi kaplan Adam Hradecký (Pažout, 139), který tu byl samoten od sv. Jiří do sv. Havla. Jmenuje se místofarář a přikládá se mu písařem jméno ruinosus (chatrný), což ovšem o zvláštních schopnostech nezdá se svědčiti. 28. března 1565 uvádějí se útraty podle pana děkana Václava Brodského z poručení J. M. arciknížete na místě J. M. C. do Prahy vyslaného 4 kopy 7 gr. 6 pen. Byl by tudíž Václav Brodský děkanem zde od r. 1556—1565 do sv. Jiří, od sv. Jiří do Havla místofarář Adam Hradecký a od sv. Havla Václav, kterého místní kronika Mojžíšova jmenuje Melisseem Václavem. Týž jednal sám sobě kaplana v Praze 26. října 1566, za což mu obec platí útrat 1 kopu 29 gr. (E. 34. arch. loun.) 1568 a 1569 jest tu kaplan Jakub ve špitále a dostává 5 kop ze záduší. Za tohoto děkana přidáno na třetího oficiala školního, aby měl stravu na faře, 5 kop. Tím nastal jakýsi pokrok ve škole zdejší; neboť dosud se mluví jen o mistru školním a o kantorovi, třetí dostal jméno succentor, což trvalo až do r. 1571, kde již jsou čtyři učitelé, totiž mistr, bakalář, kantor a succentor a ještě spomocník succentorův k vyslejchání pacholat v recitaci, který dostával 2 kopy.

Ale již r. 1569 Václav Melisseus není děkanem v Lounech a Jakub Volyňský farář v Ranně vypomáhá (Mojžiš, kronika). 1571 29. října přistěhoval se sem Jiří Nosálovský, nový děkan a 1572. Kniha arch. měst. I. E. 35 podává nám charakteristiku toho kněze řeckou větou: γαστρι χαριζομενος ἐώλετο (miloval břicho a zahynul), on pak dal omluvu konsistoři utrakvistické v tato slova: odcházím, protože pánové lounští dávají přednost žákům přede mnou. První zprávu napsal písař radní a můžeme ji bráti doslovně, že miloval jen dobré bydlo příliš a žalobu jeho, že Lounští ho nemilovali. 18. dubna 1572 odešel z Loun. Mezi tím od sv. Jiří do sv. Havla posluhoval v Lounech kněz Vavřinec Descendat farář v Dobroměřicích, kterému za to dali 4 kopy. 14. října 1572 přistěhovali kněze Havla Turnovského z Prahy od sv. Štěpána.

Dali za přímluvu u nejvyššího komorníka Jana z Valdštejna na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích Jakubovi Písařovic sud vína za 32 a půl kopy, aby v konsistoři dáno bylo jim, čeho žádali.

Za tohoto faráře Havla Turnovského přidali páni Lounští 7. listopadu 1573 na třetího oficiála školního 6 kop, aby stravován byl na faře. 19. října 1574 přistěhován sem kněz Marek Philotheus Holický od sv. Havla v Praze spolu s Matyášem Grillem, správcem školy ze Slaného. Jelo se pro ně s pěti vozy a dáno 18 kop 45 gr. a písaři konsistornímu od potvrzení kněze Marka 1 kopa. Pobyl zde od sv. Havla 1574 do sv. Havla 1575. Než přišel děkan Mikuláš Crispus, vypomáhal dobroměřický farář Vavřinec Descendat. 1576 a 1577, 1578 do sv. Havla byl zde Mikuláš Crispus děkanem, který od r. 1572—76 byl farářem v Ranně. 18. října 1578 vzal odpuštění a potom hned v pondělí do domu svého se odstěhoval (Mikšovic kronika). 1579 byl farářem v Postoloprtech, děkanem v Rakovníce do r. 1587 a zemřel v Nymburce 1589. Následující děkan Jan Hořický byl farářem v Stříbře, byl ženat a směru více kalvinského než luterského. 25. dubna 1579 přivezli ho ze Stříbra (Mikšovic kronika), V prvních letech řádně povinnosti své plnil, avšak od r. 1587 opustiv řády církve jako pikart se v náboženství choval. Konsistoř žalovala 1588 a opět 1589 a samým císařem bylo děkanovi přísně nakázáno, aby mši sv. v ornátě sloužil, obrátky zanechal a pozdvihování způsobem starobylým konal, na velký pátek aby Tělo boží do hrobu vnesl a na jitřní na velkou noc zase z hrobu vynesl, s procesím šel a jiné obřady aby zachovával. Děkan neposlechl, ale posměšně po poslu vzkázal, že se postaví na ten tejden po sv. Jiří. (Borový: Martin Medek, arc. 93). Konsistoř novou žalobu proti němu vznesla 27. července 1589 a když se nedostavil, novou žalobu proti němu k císaři podala. Děkan přišel, ale teprve v listopadu a vymlouval se, že Lounští obřadů předepsaných míti nechtí. Když pak chtěla konsistoř děkana z Loun vyzdvihnouti, vyhrožovali vyslanci města, že prý se celá jejich obec vzbouří.

I přiměla tedy konsistoř děkana k tomu, že vlastní rukou se zapsal, že všecky řády církevní konati bude. Sotva že se domů

vrátil, dovolila mu rada městská, aby se do vsi Smolnice vystěhoval. Město pak zůstalo nadále v bludu kalvínském. Nešetřili páni lounští darů, aby administratora konsistoře spokojili. Dáno mu 5 uherských zlatých (9 kop). Děkan Jan Hořický odstěhoval se do Smolnice 1. ledna 1590 (Mikšovic Kronika). Tam zemřel mu vnuk Gabriel 5. září 1591. Jako vdovec oženil se po druhé. První žena Anna zemřela 14. února 1597 a téhož roku vzal si 24. června Annu, dceru Floriana Rokycanského, měštěnína lounského.

Když byl farářem v Smolnici od 1. ledna 1590 administroval tu v Lounech kněz Jiří Přeštický až do 16. června a farář v Novém Bydžově Vavřinec Leandr Rvačovský přistěhoval se do Loun. Tento známý spisovatel „Masopusta" jest povědom v literatuře české. 1570, přijav kněžství, byl farářem v Moravských Budějovicích, 1573 v Jaroměřicích, 1575 v Krbové a potom v Jevíčku. Odtud přestěhoval se do Slaného, a pobyl tam čtyři leta jako děkan. Na krátce spravoval faru kosteleckou nad Labem, 1595 byl farářem v Bohdánči a tu se oženil, čímž dostal se s konsistoří do sporu. Přišel do Slaného s rodinou sedmi dětí. 1590 přijat na milost a jako farář v Novém Bydžově odešel do Loun. (Jireček, Rukověť d. lit. č. II. 207). 24. dubna 1591 odstěhoval se do Tábora za děkana a 18. října 1591 přestěhoval se bývalý děkan Jan Hořický do Loun ze Smolnice. (Mikšovic kronika). Jiří Přeštický, který po prvém odchodu děkana Hořického administroval, vedl opět duchovní správu mezi 24. dubnem až do 5. května jsa v podružství v Lounech. 4. května 1591 dán byl sem od konsistoře místoděkan Jan Šottius Vartenberský, který přišel z Nymburka a na půl leta jako místoděkan měl tu vytrvati. Při Janu Hořickém byl kaplanem Jeroným kněz; 29. června t. r. dostal za práci svou 2 kopy.

Druhé manželství děkanu Janu Hořickému nesvědčilo. 1598 18. ledna zemřel a pochován jest v hlavním kostele sv. Mikuláše a hrobový kámen dán mu 23. prosince téhož roku. R. 1627 27. června pochována jest v hrobě tom Dorota Užidilova, bohatá měšťanka lounská a hrobový kámen děkana Hořického Jana odstraněn (Kronika Mikšovicova).

Nástupcem Hořického stal se neméně pověstný Jeremiáš Denkhard Skytorýnský, kterého přistěhovali 29. března 1597. Útraty činily 4 kopy 12 gr. a administratorovi konsistoře darovány zeleného čtvrtku 2 dukáty neb 3 kopy 25 gr. 5 d. (arch. loun. E. 36). 1594 byl učitelem u Matky boží před Týnem v Praze, jmenuje se Šilperský, rodem z Poličky. (Č. Č. kons. 1901, str. 158). Pokud známo, byl farářem v Kadani, který se tam oženil, ohavná kázání s hroznými historiemi kázal (arch. arcib. registrata III. č. 298). Kázal v Lounech než ho přistěhovali a byl nemocen. Lounští platili za něho léky apatykáři 18 grošů 4 den. Zatím jako místoděkan uvádí se Jiří Klečka Klatovský, který tu půl leta posluhoval, do sv. Havla, než Jeremiáš Denkhart se zde usadil. Tento dostává od obce pololetně 32 kopy. Byl tu ještě r. 1600 v prvním pololetí. Kam odešel, není.

známo. 1607 byl děkanem v Č. Brodě, 1616 farářem v Bříství a když po bitvě bělohorské činěn pokus s bývalými kněžími, kteří se zvali pod obojí, ale zůstali v srdci luterány i kalvínci, ustanoven jest Jeremiáš Denkhart prozatímním arciděkanem kutnohorským. Trvalo to krátký čas.

Mincmistr Vilém z Vřesovic brzy ho poznal a odstranění jeho vymohl.

1601 posluhoval tu Jan Silvestr Hradecký, farář v Dobroměřicích (Kronika Mikšovicova) až do sv. Havla. 26. října přivezli do Loun kněze Vojtěcha, který předešle byl na Táboře. Nazývá se Vartenberský. Při sv. Jiří 1603 odstěhoval se do Ranny, r. 1608 a působil v Lenešicích, kdež 13. března 1613 zemřel (Kronika Mikšovičova).

R. 1603 24. dubna odstěhoval se Vojtěch Vartenberský do Ranny a 30. dubna přivezli z Domažlic Jana Nikolaidesa Žlutického do Loun. O něm vypráví kronika Jana Nožíře litoměřická (Strahov, rukopis VIII. E. 1.), že kněz Jan Žlutický prve zde v Litoměřicích kantorem byl, dal se na kněžství a nejprvnější mši v Litoměřicích sloužil v neděli po sv. Františku 1590, trval zde kaplanem půl druhého léta, potom odtud byl vyzdvižen a dán do Domažlic. 1601 24. března obeslán jest jako děkan domažlický do konsistoře, ale nedostavil se. Sám i domažličtí jej omlouvají nedostatkem zdraví, ale omluvě místo nedáno (akta konsistorii archiv roudnický VI. E. f. 4., str. 48). Pobyl zde až do r. 1608. Dostával čtvrtletně po 40 kopách. Jinak není o něm nic bližšího známo. Po něm přišel sem opět kněz Vojtěch a trvá tu 1608 a 1609. Bude asi totožný s Vojtěchem Vartemberským, který byl do r. 1608 v Ranně.

R. 1610. na začátku roku až do 21. srpna objevuje se tu Mikuláš Herolt Slánský, jmenuje se pouze knězem, což by znamenalo, že zde prozatím posluhoval do příchodu nového děkana, který z Mladé Boleslavi přišel Jakub Hrabeus Dobršínský, jemuž dle společného usnesení 29. května dáno 39 kop, 13 gr. 4 den. R(arch. loun. l. 9. 37). 21. května 1610 až do května 1612 byl v Lounech, přišel z Mladé Boleslavi. Ostatní data najdou se v Jirečkově rukověti I. str. 258.

Po Hrabeovi Jakubovi Dobršínském přišel do Loun Mikuláš Sebastus Pacovský, který na vysokém učení pražském r. 1607. 26. června za děkana M. Troila Hagiochorana (Svatopolského) mezi 13 kandidáty jest 8., který dosáhl bakalářství. (Codex lib. decan. IV. Pelzel). Z kollegy školy sušické stal se knězem a zde v Lounech byl od 19. května 1612 až do 9. března 1619. Knihy jeho prodány byly za 4 kopy 17 gr. 2 den. (arch. loun. I. E. n. 37).

Doba husitská a luteránská přivodila velké změny a sice předně v ohledu hmotném. Obročí lounské z celého děkanství žateckého nejbohatší, počítáme-li i odkaz kněze Petra, syna smolařova, který zůstavil faře jeden lán polí, můžeme směle páčiti na tři lány polí, zahrad, luk a chmelnic. Četné obnosy na penězích v době bouře husitské sloužily k tomu, aby se za ně kupovaly roční úroky na domích a dědinách, které byly určeny k lepšímu na-

dání kostela a fary. Tyto platy nějaký čas po válkách husitských se vybíraly, až přestaly docela. Pozemky farní byly pronajaty jednotlivým měšťanům a z nájmu stali se dotčení nájemci emfiteutickými majiteli, odvádějíce nájemné obci. Tato převzala starost o majetek farní a kostelní a vyplácela faráři a ostatnímu kněžstvu služné v penězích i v požívatinách. Dostával děkan obilí, ryby, sůl, zeleninu, koření, prostřednictvím pánů z obce. Taktéž víno k službě Boží i k pití a pivo bylo mu vyměřeno. Platy týdenní a později kvartální byly nestejné. Nedávalo se každému děkanovi co mu náleželo, z najatých polí, ale dle toho, byl-li oblíben aneb protiven jejich milostí pánům, dostal více nebo méně. Z počátku doby utrakvistické četně strojeny hostiny při prvotinách kněžských, když rodáci a poddaní lounští došli kněžství. V době luteránské mizí znenáhla, protože jinoši přijímali svěcení německé (zvané frankfurtské, lipské, srbištské).

Změna v duchovních řádech nastala hned po vypuknutí válek husitských. Přijímání pod obojí, kalich, byl symbol nejen na věžích chrámů, ale i na branách městských. Potřeba vína nutila zakládati vinice a může se říci o Lounských, že v tom pěstění vína vynikli nad jiná města. Jižní svah vrchu Oblíku poset byl vinicemi, též v okolí lounském na Chlumu u Chlumčan měli měšťané lounští četné vinice.

Vniknutím luterstva a částečně i učení Kalvinova do vrchních vrstev měšťanstva stalo se, že kněží lounští odkládali roucha bohoslužebná, v čemž učinil počátek děkan Jan Hořický. Všichni jeho nástupci až do Mikuláše Sebasta Pacovského řídili se přáním vedoucích v obci. Ostatní zvláštnosti jako česká mše, obrátka při pozdvihování, nebyla jen v Lounech, ale po celých Čechách v užívání a netřeba se o tom šíře zmiňovati. Přilnutí Lounských nejdřív k Táborům, potom k Rokycanovi a naposled k Luterovi, vytvořilo v duších jakousi nestálost, která v době pobělohorské má stopy své a sahá až k přítomnosti.

IV. Doba opět katolická.

Po Mikuláši Sebastovi Pacovském, který odešel z Loun v březnu 1619, administroval děkanství lounské farář dobroměřický Jan Scenophilus Heřmanoměstecký až do 30. dubna 1622. Kdežto v městech zřízena duchovní správa hned po bitvě bělohorské, zůstávali na vesnicích faráři nekatoličtí až do přísného rozkazu císařova r. 1627. Tak i v Dobroměřicích a v Ranně bylo. Proto první katolický děkan lounský Václav Ludvík Leitner rodem z Hluboké, který dosazen byl 21. dubna 1621 od arcibiskupa Jana Lohela, měl hned při nástupu svém těžké postavení pro tyto dva nejbližší sousedy své faráře dobroměřického Jana Scenophila Heřmanoměsteckého a Jana Knínského Vosického faráře v Ranně. Nařízeno, aby se mu dávalo 8 kop týdně. 12. února 1622 vojáci španělští neb vlaští utesali na obou branách kalichy a na velký pátek boží hrob u malého oltáře u dveří. malých kostelních, kde se ke škole chodí strojen jest (Mikšovic Kronika). 1624 v pondělí po sv. Michalu (30. září) mnich od arcibiskupa poslaný s otázkou,

chtějí-li býti katolickými, odpověděli všichni že nechtějí, tak opět mluví kronikář Mikšovic. Ale slova tato se skutečností se nesrovnávají. Sám Pavel Skála ze Zhoře ve své historii přiznává, že mnoho Lounských se k víře katolické navrátilo. Hned 1622 kněz jesuita sloužil zde mši sv. a slavnost Božího těla se konala. Ještě r. 1624 byli zde tři predikanti v městě a to ve vlastním domě bydlel farář citolibský Sigmund Jachym Třebenický, který od r. 1609 v Citolibi posluhoval. Druhý byl Jan Columella, někdy luterský pastor v Opočně. Ten se obrátil a roku 1633. jest školním správcem zdejším. Třetí Václav Georgides, poslední pastor luteránský ve Smolnici. O tomto a prvém další osudy nejsou povědomy. Roku 1625 pořízena jest nová archa na velký oltář, kterou zhotovil sochař z Mostu. 5. září tono roku zemřel Václav Leitner, první katolický děkan. Administroval Jan Dokazal, jesuita a letopisy řádu praví, že 138 lidí se obrátilo. Zatím Martin de Hoef Huerta přikročil sám k provedení obnovy náboženství katolického. 1. října t. r. byla pospolu obec shromážděna před radnicí a tu u přítomnosti Don Martina, Jana Začala a konšelův od kněze Pavla Sekery, děkana žateckého, mezi jiným předneseným bylo oznámeno: poněvadž pan purgmistr, páni, jakožto ouřad Jeho Milosti císařské již v jednostejném náboženství se srovnávají, abychom obec také bez všeho rozpakování a odkladu k tomu také přistoupili. Po tom oznámení šli na rathouz. Don Martin, Jan Začal, konšelé, všecka obec po čtvrtích po jedné osobě do rady byli pouštěni a na každého otázka učiněna, chce-li se s J. M. cís. v náboženství srovnati aby oznámili.

Oznámili všichni, že chtějí. Někteří žádali, aby jim k zpovědi do dvou, čtyř neděl lhůta byla dovolena. Ničehož žádný užíti nemohl, kromě němci do dvou neděl. Ale Čechové aby všichni do příští neděle zpovědi odbyli.

A potom hned tu neděli přistoupili.

Každý kdo se přiznal, že k tomu náboženství přistupuje, kázali mu v radě usednouti. Žádného ven nepustili, až pořád celou čtvrt odbyli. Potom všem ze čtvrti kázali z rathouzu odejíti a tak všecky čtyři čtvrtě odbyty.

Ze všech sousedův z první čtvrti jenom Jan Moc kotlář nejprv k tomu přistoupiti nechtěl a on odpověď dal, že on katolickým býti nemůže, nýbrž jak rodičové jeho věřili, že on také věřiti chce. Po té jeho odpovědi don Martin poslal hned pro profousa a když přišel, kázal ho jíti a do pout dáti. Tehdy on zase chtěl hned jinak katolickým býti. Ale don Martin přece profousu vzíti ho poručil, až se do pout dostal, k němuž žádnému jíti, jísti, píti zbráněno jest. K tomu také jak se obec k rathouzu dohromady sešla, soldáti s ručnicemi okolo sousedův stáli a žádnému pryč odejíti, až každý své odbyl, nedali. K tomu brány všechny zavřeli a všem sousedům pohrůžku učinili, pokud k tomu nepřivolí a toho skutkem nesplní, že nás kyjmi bíti, do pout dáti a do temných žalářů odvésti dá. Kterýmižto pohrůžkami z obce někteří sousedé začali se zpovídati hned 5. října a tak každého dne až do posledního i některé ženy se zachovaly.

Celé to jednání není sice prosto násilí, ale to musíme vyznati, že don Martin Huerta náš lid dobře poznal.

Od roku 1626. jest tu již nový děkan Ondřej Hortensius z Vidova, cisterciák, který 1624 byl farářem v Královicích. Ten měl velké potíže stran odvádění platů. Stravoval také školní oficiály. 1629 snešeno v obojí radě, aby se děkanovi každého čtvrt leta platilo po 60 kopách, žita po dvou stryších, soli po jednom věrteli čtvrtletně, půl věrtele piva měsíčně a 15 kop válků pololetně se odvozovalo.

1628 22. září Ferdinand z Kolovrat na Hokově přijel sem s jedním jesuitou a všecka přístavná čeleď šla k zpovědi a přijímání pod jednou. Kalichové na velké věži při kranclích od zedníka stesáni jsou. (Kronika Mikšovicova). Ten rok 40 dní jesuité tu pracovali na obrácení lounských poddaných.

Děkan Hortensius přimlouvá se r. 1629. 3. března za Lounské u kardinála Harracha, by jim alespoň nějaké statky navráceny byly. Dostali sice některé statky odběžných měšťanů, ale teprve 1686 byly jim fundační statky Dobroměřice, Nečichy a Ranna vráceny, byvše dlouhý čas zastaveny Vilémovi z Vřesovic v 50.000 kopách. Smlouva s děkanem Hortensiem obnovena jest radou a konšely r. 1630., dle které měl dostati čtvrtletně 3 strychy žita, 1 věrtel ječmene, 1 věrtel pšenice, dříví tlustého a válků bez 5 kop předešlých totiž 10 kop pololetně. Za téhož děkana patent papežský roztrhán a písmo nenáležité na něm napsáno. I svolána obec a všichni i z Benátek sousedé přísahou se museli očistiti, že o pachatelích nevědí a sami že ničeho se takového nedočinili.

1630 27. dubna přivezen jest z Mělníka Tomáš Opolský tamní kaplan a 1. května installován. Děkan Hortensius byl 1636 farářem v Libčevsi. Při visitací, kterou konal M. Isak Fabricius děkan mostský 1631. 25. října nenalezl děkana Opolského doma a praví, že jako rozený Moravan nejspíš se tam navrátí. V kostele byly tři oltáře: velký nejsv. Trojice, postranní nanebevzetí Panny Marie a třetí sv. Jana Křtitele a sv. Jana evangelisty. V podměstí kostel sv. Petra a Narození Panny Marie. 1631. 16. dubna jest svědkem kšaftu faráře smolnického Mikuláše Herrmanna. Tomáš Opolský, rodilý Slezan svěcen na kněžství 20. května 1629.

Nástupce děkana Tomáše Opolského jest Jan Aquila, před tím děkan pardubský a farář vitický, asi začátkem roku 1632. Zůstání jeho zde padá v tu nejsvízelnější dobu vpádu saského. Pocházel z Ledenic v jižních Čechách a svěcen byl 1592 23. května od nuncia papežského Kamilla Kajetána na podjáhenství. Za něho sdělal Jan Columella, školní správce rozvrh hodin v archivu arcib. (recepta) 1634. 28. března žádají Lounští převora ročovského, aby v době velkonoční administroval. Jest tudíž patrno, že děkan Jan Aquila hned na začátku roku jiňam se odebral. 21. listopadu téhož roku již koná účty zádušní nový děkan Matouš August Vagner za leta 1631, 1632, 1633. Vytrval tu až do 1640 do června. 1636 počítá, že jest tu v Lounech ještě 31 osob kacířských.

1639. 20. dubna žádá o prominutí postu masitých pokrmů, protože v městě jest mnoho vojska ubytováno. 7. března 1640 prosí Lounští děkana hradu pražského Ondřeje Kokra z Kokenberku a konsistoř, aby jim na místo Matouše Augustina Vagnera, který do Nového Bydžova se stěhuje, nový děkan dán byl.

1640 24. července ustanoven jest za děkana Jan Václav Blatenský. Taxy dal Ondřeji Kokrovi, oficialovi 2 dukáty a 3 dukáty zůstal dlužen. 1641 14. listopadu odešel do Starého sedla s přivtělenými filiálkami Kovářovem a Lašovici. Téhož dne potvrdila konsistoř Blažeje Bechyňského cyriaka za děkana. 1642 nemáme o něm žádných zpráv.

1643 16. března prosí Lounští děkana Klementa Kokra z Kokernberku, by k nim brzy nový děkan poslán byl.

Někdy koncem roku 1643. dostal se do Loun farář ve Světci Štěpán Zubeus, když před ním výpomocně posluhoval zde převor ročovský snad Valentin Lizner. Ale Štěpán Zubeus se Lounským nelíbil, že nekáže a 6. července 1644 jest odtud odvolán.

1644 16. srpna přišel sem Jan Tlappa z Veinberku, před tím farář v Petrovicích. Ale i s ním byli Lounští brzy nespokojeni. Žalují naň, že jim kacířů a rebelantů nadává, kostelníka holí zbil, pulsanta klíčem do hlavy udeřil, věci zádušní jako kalichy a jiné rád si osobuje, dva konšely z děkanství vyhnal, o nich potupně mluví. Prosí, aby jim nový děkan dán byl. Brzy se zdálo, že jejich přání bude vyhověno; neboť farář u sv. Jindřicha na Novém městě pražském Ignác Marek připověděl jim děkanem býti. Arcibiskup jej u sv. Jindřicha potvrdil, ale obec pražská odebrala klíče, zavřela kostel a faru svatojindřišskou a nepustila tam křižovníka Marka Fabra. A tak zůstal Jan Tlappá děkánem v Lounech až do 24. března 1646, kdy odešel do Nového Bydžova.

Děkan Marek Ignác Faber křižovník nastolen r. 1646. 1648. 13. února podává žádost konsistornímu přísedícímu Františkovi Visenteinerovi, aby mu Lounští přenechali kus zádušního pole, které jim žádného užitku nenese, jelikož má jen 200 zl. služby a žádnou filiálku. A ještě po míru vestfálském 1652 23. září ozývá se stížnost na Salomona Ecksteina z Annaberku, že prodává na trhu lounském kacířské kalendáře, aby to přetrženo bylo.

Děkan Marek Faber měl již kaplana Jana Olicha, též křižovníka od r. 1652—8 připomínaného, který pro pranice dostal se do žaláře. Týž byl r. 1660—1 farářem v Unhošti. Po něm se děje zmínka o kaplanovi Janovi Václavovi Redličkovi 1659—61, který se stal 1662 farářem v Radonicích. Farář Marek Ignác Faber pochován u sv. Mikuláše v kostele 1662 21. ledna. Konsistoř rozhoduje o jeho kšaftu, že nemohl kšaftovati a že jako u řeholníka vše spadá na klášter, co zanechal. 26. října 1662 žádá farář Opočenský Jiří Grab administrací far nebožtíku děkanovi lounskému propůjčených.

Nástupce Marka Fabera byl Matěj Bílek z Bilenberka rodem Moravan, studoval v Krumlově a v Praze, jest mistrem filosofie

a bakalářem theologie. od r. 1667—1686 16. dubna, kdy zemřel a pochován jest před velkým oltářem v kostele sv. Mikuláše.

9. května 1664 dostal dovolení administrovati faru citolibskou. 1667. 1. července udán jest v konsistoři, že by matku svou k vůli sličné služce bil. Konsistoř mu nařizuje, aby matku z fary vybyl a slušně ji opatřil. Žádost Lounských o navrácení kolatury k místodržícím vyřízena jest příznivě majestátem císaře Leopolda I. ve Vídni 16. června 1668 s podmínkou, dokudž by Lounští ve víře svaté samospasitelné římské katolické, v kteréžto nyní dle zprávy císařské upevněni jsou, setrvají (Wunš 160).

1673. 17. dubna zakázáno Lounským od konsistoře, na vrchu Hoblíku pod širým nebem slaviti pouť sv. Jiří, dokud tam řádnou kapli nevystaví. Roku následujícího máme 19. října 1674 soupis nadací při kostele sv. Mikuláše, jichž bylo osm. 1684 18. října vrací dvorská komora Lounským zádušní statky Dobroměřice, Nečichy, Rannu a Oblík vyjímaje Hrádek, aby se do desk zemských vložiti mohly. Augustiáni obutí eremité s provinciálem Alfonsem Hantschem táhli se k těmto statkům jako dříve magdalenkám patřící, které měly řeholi sv. Augustina. Ale šetřením se ukázalo, že řád ten, který se jmenuje de poenitentia beatorum martyrum byl jiná kongregace nežli augustiani eremité, která povstala v Římě v 13. století (viz můj článek „Magdalenky v Lounech." Sborník h. kr. Vlasti). Byli tudíž se svými nároky odmrštěni.

Po smrti děkana Bílka, který v nějakém příbuzenstvu stál s arcibiskupem Matoušem Ferdinandem Sobkem z Bilenberka, administroval Konrad Stephanus děkanství lounské do 12. května 1686., načež dostaly Louny nového děkana Christiana Rašína z Rosenfeldu, který byl před tím farářem ve Vácově asi 1674—80, pak v Starém sedle až do r. 1686 a zde v Lounech pobyl toliko půl leta od sv. Jiří do Havla. Deputát jeho obnášel 4 strychy žita, 2 strychy ječmene, 2 věrtele pšenice a odešel do Bubovic, kde jsme jej nalezli od 1888—90. Ze šlechty nepocházel, ač přídomek z Rosenfeldu by na to ukazoval. Tento přídomek z Rosenfeldu obdržel asi od některého palatina (comes palatinus), který měl moc k tomu. Těchto palatinů vyskytuje se od r. 1640 až 1700. drahně, ale výčet jejich není snadný, jelikož listiny o tom porůznu jsou roztroušeny.

Odchodem děkana Christiána Rašína z Rosenfeldu nastala Lounským volba nová a to po prvé po 66 letech, kdy zbaveni byli patronátního práva rebelií proti Ferdinandu II., který královským městům právo to odňal a za kardinála Harracha tomuto právo dosazovati duchovní správce udělil. Po jeho smrti vykonávala právo to královská komora, až jednotlivá města přijavše víru katolickou toto právo zvláštní milostí císařskou opět nabyla. To se stalo Lounům, jak nahoře pravěno 11. června 1668 Christian Rašín z Rosenfeldu byl první děkan podaný městem a jeho nástupce Jiří Vilém Strachovský ze Strachovic byl ještě téhož roku, když Rašín odešel někdy před sv. Havlem 1686 nastolen.

14. prosince t. r. kvituje příjem deputátu 4 strychy žita, 2 strychy ječmene, jeden věrtel pšenice a k tomu přidali mu věrtel hrachu. Byli tudíž k němu milostiví, ale ne na dlouho. Hned r. 1687. našli jsme žalobu na děkana Strachovského o 19. bodech, kterou tu pro zajímavost podáváme a která vrhá světlo na celé smýšlení a snažení tohoto kněze a zároveň, co uráželo pány Jich Milosti.

1. děkan slouží pozdě mši sv. v neděli i všední dny. 2. na sv. Trojici nechal sloužiti kaplana. 3. přespolní odcházejí bez služeb božích. 4. zpověď nechce slyšeti. 5. zvoníka Jakuba Marše okrvavil. 6. Víta Neplechu vyhnal — chtěl slevení štóly, byl hrubý. 7. děti bez křtu umírají (ze Pšan patřily faře citolibské, která do r. 1680. byla administrována augustiany ročovskými, nyní přidělena děkanu lounskému až do r. 1701). 8. na hod boží velkonoční dva ministranty zvoniti nechal, abysme na oběru šli. 9. cedulku na zvonění hran roztrhal. 10. Šimona Boudu nařekl mordýřem své manželky. 11. na kazatelně že okrádáme záduši se vyjádřil. 12. oficíry štve proti měšťanům. 13. ornát se stříbrným kováním odstranil. 14. kšafty nemocných zbraňuje. 15. bratr jeho loví zvěř všudy. 16. na výtky podkomořího nedbá. 17. stoličky sázel v Rakovnice, v Bilině, Roudnici a Plzni. 18. Voříškovi a jiným v hrdlo nadal. 19. že až se obec svolá velkým zvonem, to nedovolí a zvoníka s věže shodí.

Co na tyto výtky děkan Strachovský odpověděl, nevíme. Ale z okolnosti, že tu zůstal až do 11. října 1690, ve kterém dnu resignoval, máme za to, že to byly jen obyčejné potyčky, které se stupňovaly u pánů vědoucích, že děkan jest jejich stvůra. 1688. 27. února píše magistrátu, že má již stále ustanoveného kaplana pro služby boží v Ranně. 1690 jmenuje se ten kaplan Jeroným.

Již z předešlých jednání seznali jsme, co bylo příčinou nespokojenosti děkanů lounských ohledně časného zaopatření jejich. Dokud obec hradila služné děkanovo sbírkami a nebylo statku, ze kterého by se jim vyplácel deputát a služné, bylo neustálé stěžování s jedné strany na nedostatek výživy, z druhé strany od města na schuzené důchody jeho. Proto se deputát i peníze skoro při každém děkanu měnil. Důkaz toho podává děkan nový, Samuel Antonín Josef Šop, který přišel z Třebenic. Za půl leta 1691 dostal na penězích 67 zl. 30 kr. a deputátu 2 strychy pšenice, 4 strychy žita, 2 strychy ječmene, půl strychu hráchu. Za něho byl kaplanem Jan Opelt, který se stal nástupcem Samuela Šopa, děkana a 13. ledna 1698 zve magistrát na installací.

Děkan Václav Opelt byl z Dobřan a zpráva vikáře praví, že byl mužem vzorným, života svatého. Za něho založili měšťané druhé místo kaplanské a každou čtvrtou neděli mělo býti kázání německé. Zemřel v červnu 1708 a pochován v kostele děkanském mezi oltářem P. Marie bolestné a oltářem sv. Jana Nepomuckého. 12 let byl děkanem stár 36 let. Za něho byl kaplanem Vojtěch Bek, 1699—1700 a stal se farářem v Sedlici. 1705 byl Martin Sýkora

kaplanem, 1707 Šimon Tadeáš Čeplíchal ještě r. 1710. Druhý kaplan Matěj.

Od r. 1708 až do 1729 24. března František Titus děkan, Mistr filosofie a bakalář theologie. Za jeho správy vystřídalo se drahně kaplanův, které jen částečně známe.

1712 Jan Vogtländer až 1713 a Jan Skop. 1713—14 Václav Růžička, stal se farářem v Kozlech u Biliny a po Titusovi děkanem lounským.

1713—14 František Chotecký, 1714—15 Matěj Kriegelstein, 1715 František Kettl, 1716—18 Daniel Kouba, 1716—21 Josef Rulle. 1719—24 byli to tři kaplani: Josef Rulle, Matěj Šlapanovský 1719—20, František Čečátko 1719—24.

1721 Jakub Lahovský až 1722. Jan Glotz 1722—3. 1723—4 Ondřej Stengl z Holejšova u Stoda, stal se novofarářem oborským a zemřel 1744 11. listopadu stár teprv 47 let. Po smrti děkana Titusa ucházel se o děkanství lounské a praví se o něm, že měl mezi radními a konšely mnoho hlasů pro své líbezné a uhlazené chování.

1724—28 Josef Tereba stal se farářem v Lenešicích, kdež zemřel.

1725—45 Antonín Rezon, syn zedníka mistra Itala v Lounech usedlého.

1726 Josef Majer kaplan jeden rok tu byl.

1727 Maxmilian Štos taktéž jeden rok kaplanoval.

1728—35 Josef Urbánek kaplan a řiditel škol 1736 stal se děkanem po Václavovi Růžičkovi, kterýž 9. dubna 1736 zemřel.

1729 Jan Pitner, kaplan. 1732 kaplan Antonín N. 1733—4 Karel Opolský potom farář v Pozdni 1741 farář v Lenešicích.

1734 Marcellin Bulla, bezpochyby řeholník neznámo kterého řádu.

1735 Vít Hainš pavlán a 1735—6 Jakobone Schönbach františkán. 1736—7 Vojtěch Pierstel 1737 Ignác Christen. V letech 1738—9—40 neznám kaplany.

1741 Jan Stuller kaplan a vypomáhal benediktin Vintýř Drtina.

1742—3 kaplan František Ryba.

1744—50 Vojtěch Němec a 1744—51 Rochus Bauer nejspíš řeholník.

1746—53 kaplan Jan Müller 1746, Řehoř Waigner františkán.

1751—62 kaplan Jan Barth, 1751 kaplan Václav Natali.

1752—9 František Haas, kaplan.

1753—6 Václav Beneš kaplan, potom f. v Slavětíně † 1792.

1757—8 Josef Fibiger, kaplan.

1759—62 Jan Janda a Karel Hon kaplani.

1762—3 kaplani Michal Lorenc a Bernard Baumgartner.

1762—65 Jan Barchan kaplan.

1766 kaplani Antonín Kuttner a Václav Paroubek.

1767 9. května zemřel děkan Josef Urbánek a pohřben v kostele sv. Mikuláše.

1767 15. května uveden na děkanství Jan Karel Běšín, který býval 1740—3 kaplanem v Berouně (Vávra Beroun 282).

1760 farářem ve Volenicích d. až do 1770. 1767—71 kaplan Antonín Šváb učiněn jest expositou v Ranně.

1770 stal se řiditel škol Jan Barth děkanem po Běšínovi, 6 měsíců toliko děkanoval, 13 let spravoval školu, 47 let stár zemřel a pochován jest u Matky Boží. Po něm zvolen za děkana Jan Rocom, rodák mladoboleslavský, který tu kaplanoval od r. 1758 až 1771. Zemřel 1799.

Za něho vystřídalo se tu více kaplanů.

1771 Antonín Peytl a Jakub Cepl. 1771—5 Jan Barda.

1771—9 Josef Enigl 1784—99 v tom roce byl děkanem až do 1808. 1775—9 Jan Elichman. 1779—84 kaplan Jan Simon.

1798—1804 vypomáhal Kamil Listopad augustian ročovský.

1804—6 kaplan JanGrossinger.

1806—8 kaplan Josef Vydra, od r. 1808—13 děkan zde.

1808—9 František Košťál kaplan, 1809—10 František Olič kaplan.

1810—13 kaplan František Holub a katecheta Antonín Pankrác, který od 1814 —59 byl děkanem. Za něho drahně kaplanů zde přisluhovalo.

1813—16 Josef Stěhule, 1816—17 Josef Dobicer potom farář v Morech, 1817—26 Antonín Hossa, 1826—7 katecheta Václav Plachta, 1827—32 Jan Vittner potom f. v Ranně, 1832 katecheta František Linhart, který po Antonínovi Pankrácovi volen za děkana 1860.

Za děkana Pankráce byli tu 1832—4 kaplan Josef Červinka, 1835—42 František Vohánka, 1842—6 Vojtěch Zeman, 1846—7 Jan Vlasák, potom zámecký kaplan ve Vršovicích a zemřel jako děkan postoloprtský. 1847—54 Antonín Svatoš. 1854—9 Josef Pelz, později f. v Ranně a okresní školní inspektor, 1859—60 František Schlesinger, odešel do Libčevsi a potom do Lužce za faráře, kdež zemřel. 1860—1 František Stolz, 1861—8 Josef Černohouz, 1877—8 katecheta reálných škol, 1868—9 Vincenc Brzobohatý, potom f. v Citolibi, zemřel v Hřivicích jako farář. 1870—72 Josef Jireš, naposled jako f. ve Mšeci. 1872—3 František Mouka opustil stav kněžský a oženil se. 1873 Václav Oplt, po druhé, 1884. 1873—7 Václav Španihel, odešel za faráře do Bezna: 1878—84 Václav Simon kaplan, potom katecheta na zdejších školách. 1884—90 Štěpán Trojan. 1890—2 Josef Šplechtna. 1892—7 Jindřich Macoun. 1897—1903 Gustav Procházka farář v Jenšovicích, nyní čs. duchovní. 1897—1905 Gustav Procházka, odpadl k čs. 1905—11 Josef Hradec, 1911—12 Ferdinand Rosol, 1913—18 Josef Voňavka 1916 druhý kaplan Alois Dumek. 1918—20 Alois Vosátko odpadl k čs. 1./4. 1920—1920 31./8. Stanislav Košec. 1920—22 Antonín Holata. 1921 druhý kaplan Václav Veverka.

Děkan po Františkovi Linhartovi zvolen 28. října 1889 Antonín Stejskal, zemřel 1922 28. července.

Litoměřice v sedmnáctém století.

Podává Sigmund Sudik, O. Praem.

Ve sbírce rukopisů Dlabačových v knihovně kláštera Strahovského, (D. H. III. 2.) jako opus 2. nalézá se český zápis, který Dlabač uvádí tímto titulem.*) Sám připsal na prvním listě uvedeného svazku: L. B. Haec manuscripta, quae se tuo conspectui sistunt, ob memorias paternas commendari merentur. Primum opus**) Authorem habet P. Constantinum Czerny, Praem. Can. Strahoviensem, qui annis pluribus curionem animarum Zatecii egit. Duo postrema ab Anonymis scripta sunt. Manuscriptum autem primum iam anno 1782. a nostro P. Gregorio Ziegenbauer, nunc humaniorum litterarum Piscae Caes. Reg. Professore, dono obtinui. Alterum et tertium***) ab optimo quoque Sene V. P. Emerico Petržik, Can. Strahov. anno 1795 mense Februario in perpetuum amoris fraterni monumentum accepi. Quam ob rem servo ea, et posteritati Sioneae servanda post fata mea relinquo. Scribebam in meo Musaeo Sioneo die 3. Martii 1801. P. Godefridus Joan. Dlabačz. Can. Praem. in Sion.

Jako ukázka pravopisu jest ponechán úvod dle originálu, další pak upraveno.

Letha dobihagiczyho 1652: Kdiž na Kostele Swateho Wawržincze K Miestu Naležegiczyho, Wež o Prawowana, a Makowicze Snjmana, a zase 23 Decembris wstawowana Byla, Po Pržetrženj Te Tiežky Metly od Pana Boha pro Hržichy Lydske Pržepusstiene dlauho Trwagiczy, Krwawe Zahubne Walky Mezi G. Myl. Cz:au S Řzissi, a Korunau Sswegdskau w Křzestianstwu, a Zemy Přzipogenich Czeske zemi od Tehož Lydu Sswegdskeho, ne gednau Semotam Rozdilnymi Pady progetj zplundrowanj Mniest, Mniesteczek, Zamku, Wesnicz, Popalenj a W Pustinu pržiwedenj, a od 32 leth, od Pana Boha dawno ziadostjweho, Sstiastnie doczekaneho, a Wubecz Publikowaneho (Začzež Panu Bohu Czest a Chwala wzdawana Byla) Pokoge, Iake gsau Tiežke obtižnostj, Rantioni, daw lydu, Contribuczy, Ssanczowanj a Ruinjrowanj Mniest bylo, gake Wymohowanj lydu G:Myl:Cz:, Tež Pady Nepržatelske byli, gake Wydanj, a Ruiny Mniesta,Tež odlyczenj gruntuw se stalo, Pržipogenj Panuw Duchownjch. Panuw Pateres Iesuvitu, Capucinu a Wystawenj Noweho Klasstera gych, Kdy, Ktereho Roku y gyne mnohe zle, w Tiech „32" Letech se zbiehlo a Promnienjlo, gake sauženj, lydu Naržikanj, Rukamy Lomenj, K Bohu K Pomstie a Smylowanj geho y za Swaty Pokog wolano a žiadano bylo, To Tuto Pro Pamniet w Kratkostj Summariter Poznamenano gest.

*) Memoriae historicae Litomericenses lingua bohemica scriptae, quae in nodo turris S. Laurentii ibidem, cum eodem 1737 repararetur; servatae inventae sunt.

**) Excerpta historica de Praga, Bohemia, et Urbe regia Zatecena. — Annalen der Stadt Saaz jsem uveřejnil v Saazer Zeitung 1913-14. Otisk vydán též samostatně.

***) Historica narratio de Secta Zinzendorffiana seu Herrnhuttiana.

Město Lytoměržicze.

Od letha 1620 až do letha 1650, 21. Septemb. gakž w popsanj przi Expediti Raddnj se nachazi na lyd G. Myl. Cz. w Quarnisonu zustawagiczych nakladu a wydanj miesta a obcze, chudich sauseduw, gak podle moczy wynutkanich, tak podle assignati wydano 43149 f 18 kr $5^1/_2$ d.

Od letha 1640 až do nadepsaneho czasu rozdylnym Commendantum Taffelgeltu 22089 fl 30 kr.

Contribuczy zemskych od letha 1620 až do letha 1648 dle sečztenj a quitanczy (mimo obilne) 61064 f 34 kr 3 d.

Na traktaczy panuw kragskych hegtmanuw od letha 1639 až do 1648 a gim toho zapowědenj po swrchu sepsano 1642 f 3 kr.

Pady neprzatelske, ktere w tiech letech se staly, a gake skazy a naklady byli:

Letha 1631 pad Kurffiržstwa saskeho, gak rantionu, tak rozdilnym generalnjm osobam k wychowanj gich pobraneho obyli, wyna obecznjho y sausedskeho, mauky, dobytku, konskeho y rohateho, contribuczy 50206 f 10 kr.

Przi tom sskod wzdielano:

Most weliky nakladnie kunstownjm dilem do gruntu spaleny. Czyhelna oboržena. Třzy dwory poplužnj za wodau, nakladnie wystaweny swym přzyslussenstwym zbořzenj w nicz obraczeny. Dwur obeczny Prosmitzky do gruntu zbořzeny. Wesnicze spalene: Mlykowydy, Prosmyky, Tluczne, Sebuzyn, Nucznicze. Předměsti Dlauho Branske, stodoly, lysy y gina stawenj obecznj y sausedsky, rozbořzene, zahrady wukol mesta swymy kmenowym posekanj a zkaženj. Stage obecznj. Stag mlegnska. Most nowy nizky: Sa 20340 fl.

W padu druhem Ao 1634 od 7. Julij až do 27. Septemb. generala Banira Armády sswegdske:

Prant ssaczunku, wobyly, dobytku, wyna, sladu, držiwy, monstranti z kostela Wssech Swatych a gyne klenoty, tež na gine generalnj osoby wydano a pobrano za 16793 f 15 kr.

W padu nepřzitelskem „3“ letha 1639 od 28. Aprilis až do 19. Martij Ao 1640. generala Banira.

Podle rozdjlneho trogiho setcztenj, kterež gse na rozdilny generali wydatj muselo, gakž exemplařz plniegi ukazuge 38860 f $14^1/_2$ kr.

Item pobrano obyly wsseligakeho, sladuw, wina obeczniho y sausedskeho, mauky, dobytku konskeho y rohateho, na hotowych peniezich wydano, w magaczlnu obyly zanechaneho (kterež k rucze G. Myl. Cz. obraczeno bylo, a město ničzehož neužilo) donuczenie pogisstieno 31218 fl. 30 kr.

Při tom sskod nadielano:

Mlegny čztyry o 24 kolach popaleny, gez weliky na 2 mistech protrženy, nowa czihelna z gruntu zboržena, most nowy, nizky w nowie wyzdwiženy, spaleny, kostel S. Jana zboržený, kostel S. Wogtiecha zboržený, dwur obecznj Sruzowsky, welky wostrow swym kmenowym posekany, rag na temž ostrowie s po-

třzebamy k welikemu gezu zbořzena a spalena, dřziwy k welikemu mostu zhotowene, zmařzene 96440 f.—

Item přzedmiestj Zasadske doczela wszechno zborzeno, lisuw okolo města do 50 spaleno a zborženo. Ze wssech mestskych zdi zbraň, basst, krowy czihelne nakladne, zhazenj, zborzenj, a wnicz obraczenj, do pul druheho sta domu w mnieste y colleg zbořzeno, czož w possaczowanj czeny mytj nemuže.

Item ke wssemu tomu přzi odgezdu a wymarssyrowanj tehož lydu neprzatelskeho, bylo nařzizeno od tehož generala, wssem sausedum, s manželkamy s ditkamy, wsseho zanechagicze, w te negwietssy zimie, wen z mniesta wygiti, žie mniesto zapaly; kdiž sau se giž na rynku srazily, a tu placz, nařzikanj a k Bohu za pomocz wolano bylo, kdež Pan Buh wssemohauczy srdcze panj manželky tehož generala obmiekczil a od takoweho welykeho nesstiestj skrze přzimluwu Blahoslawene Panny Marrye, wssech Swatych, a potom gegi tož mniesto a zarmauceny lyd wyswobodil.

Letha 1643. Přzi ploqvirowanj mniesta z osmy regimenty lydu nepřzatelskeho sswegdskeho, od generala Dorzsstensona, kdiž armada u mniesta Melnika ležela a comendant mniesta tohoto byl oberstleitenant Giussionati, dosti welyky držičz, gehož Pan Buh strestal že mu w bitwie u Jankowa obie nohy s skusu ustřzelene byly, město to branitj musegicz, kdež welyky strach byl, naprotj tomu Božske opatrowanj, učzinieno sskody na obyly a dobytku za 724 f a třzetim dnem odtahly, a miesto od ploqvady upustyli.

Wpadu třzetim nepřzatelskym sswegdskym letha 1645 od „25. Decemb. až do 10." Febr. 1646.

Na generalnj osoby, armadu, osoby w mniestie ložirugiczy, od obyli, wyna, piwa, sladu, hotowich peniez rantionu a do comissu mocznie wypresowano bylo, tež na 3. reg. comendirovane, genž nocznie přzigely pro munici, do domu se laupaly, odkud nemaly opiet, strach, bazen powstala, wydano 19508 f 2 kr.

W letha 1647: Podle dwauch sylnich sstrawuw od zamku Grabsstegnu pro neodwozowanj contrib. armadie generale Vitembergka pobrano dobytku okolo mniesta konskeho y rohateho, za 2098 f.

W letha 1648: w padu poslednim od 26. Aug. po wzetj Male Strany, Miest Prazskych a zamku Prazskeho od generala Königs Marka pod zradau nočznie až do 1. 8bris 1649 a zawřzeneho sstiastneho, dawno žiadostiweho pokoge na tuž armadu sswegdskau do cassi na rgmt: Vitembergka, Königs Marka a w mniestie ložirugiczymu lydu, wyna obeczniho y sausedskeho, po dvakrat do magaczinu wzateho, pywa, obyly, sskody skrze marsche wzdielano 17899 f $4^1/_2$ kr.

Letha 1648: 25 Julij den swate Anny we dwie hodiny niemeczke po pul noczy stal se wpad od lydu sswedskeho generala Königs Margka pod zradau na Malau Stranu a spanowaly y zamek zeighaus wssecko zlaupitj a hned od toho dne až do 2. Novemb. z kusuw na mniesta Prazska střzilely z wlastnich kusuw, mordiřzuw a muniti G. Myl. Cz. Pražane pak dobřze se studentj,

obecznim lydem, židy, nietzo malo łydu walecznebo branily a w pul mostu ssancze protj sobie mniely a ssarmiczowaly, potom obleženo bylo Nowe Miesto od Szybeniczneho Wrchu až Karlowu od Faltz Grabiete a tehož Königs Margka, kdež uczinieno ran z kusuw gak ke zdiem tak na Mniesta 16895 z mořzdjřzu s granaty 660, tak žie branu na mostie k Staremu Miestu teměřz polowiczy nakladnie wystawenau roztlaukly roztřzilely, zdi miestske od Konske brany až k Horske a dale, do gruntu minami a střzelbau zwiwraczely a skrze mnohe hlawnj a gyne ssturmy, giž na zdiech miestskych z kusy a na branie Pořziczke byli, wssak s pomoczy Boži a raddau opatrnau pana negwyssyho Conte gim obhageno bylo, a onj w te branie bidnie, od ohnie, bywsse pod njmy zapalena schořzetj a žiwoty swe tu zanechatj musely; přzi tom obleženj a dobywanj mnoho pocztiwich ritiřzskych osob, mniesstienjnu, lydu obeczniho rytiřzsky se chowagicz žiwota zbawenj byly. Tolik sturmu silnich pod zdj miestskymy zařzizeno a pobito gest.

Letha 1649 bylo přzymořzy Peste w mniestie y okolo tak že kdo se roztonal hned z mniesta nařzizenj comendanta sswegdskeho wyweden, wynesen a w obořzenczich bydnie, neb w domich zawrzenich žiwot swug mnohy bez ussetrženj dokonatj a zahinautj musyl, bilo sečzteno mladich y starich od 1. Aug. až do mniesytze Januarij letha 1650 367 osob.

Letha 1650: Gak wedle same moczy Boha wssemohaucziho, tak take pro ten nesstastny pad na Malau Stranu uczinien, ten dawno ziadostiwy pokog s. G. Myl. Cz. a korunau Sswedskau; kdiž na pamatku a podiekowanj Panu Bohu wssemohauczymu za geho welyke dobrodjnj slawnie processi po wssem Kral. Czeskem y gynich přziwtielenich zemy nařzizene byli, s welebnau Swatostj a s tau negwietssi pobožnostj pocztiwostj, muzikau trubaczj, strelbau, praporczy a korauhewmy, wssemy obywately města, poddanymi malymi y welykymi, kdežto přzi tomto městie Litomieržicich wykonana byla 24. Junj w pěknem pořzadku, okolo rynku w počztu welykem lydu, mužu žen, pannen mladenczu a ditek y wssech czechu, spywanjm, trubaczj, střzelbau z mussketuw, rucznicz a z maliho železneho kusu a tak tyž pokoj wyhlassen.

Gine pamnietj, promnieny a ruiny města.

Letha 1636. bylo welyke krupobitj den swateho Bonaventrae(!) tak žie wssechno obyli w poly stogycy, y zmandelowane s zemy stlauklo, w nicz obratilo, gakoby nikdy nicz syteho nebylo, wynicze od prudkostj přziwalu až do Ložowj roztrhalo, do Labe wneslo, ptacztwo, zagicze, zwieřz pobilo, žie se na mnohich mistech welmy zhusta nachazely, potom toho roku druha žen byla, gečzmene alle welmy zrnowata a wyna kysela, to ktere zachowano bylo, gakž w přzedessle pamětj obssyrniegy se nachazi.

Letha 1628 pani Pateres Societatis Jesu na mylostiwe poruczenj G. Myl. Cz. uwedenj skrze pana comissařze, pana hrabiete Michnu z Wacynova, G. Myl. Cz. raddau a mistodržiciho v kralovstwj Czeskem, též skrze urozeneho rytiřze pana Symona Petra Awliku z Trzebenitz, ten czas secretařze kancelařze G. Myl. Cz.

Czeske, uvedenj do města Lytoměřzicz a college u Matky Božj. Kdež gim tuž colleg s kosteličzkem a se wssym přzislussenstwym, item 6 domuw w nichž dosawad zustawagi, na wiecznost ustaupeno pro hogněgssj rozssyřzowanj Czti a Slawy Božj a cwiczenj ditek, k tomu dwory w Mlykogedech čztiry odprodanj.

Letha 1638. w pondiely po nediely Misericor. 19 měsycze Aprilis welebnym panum Paterum Capucinum řzadu swateho Frantisska pro budauczy wystawenj klasstera gich, postaupily na mylostiwau resoluti. G. Myl. Cz. Ferdin. 3.tiho Anno 1635 prosslau a w lethu 1636 učzinieneho poruczenj gistau smlauwau w knihach Contractuum 11 Fol. 83 zapsanau mysta a zbořzenisste domuw ruinyrowanich skrownich blyž kostela Svatého Wawřzincze v uliczy Panenske řzečzene w počztu 27. A tyž pani pateres založily klasster w lethu 1649 a wietssym dilem krom Kostela nekterych wnytřznich dukladuw zhotowyly gehož zaklad učzinien a czeynowych 3. tabulkach wyritich, přzitomnich osob položen pod kuchynj 27. dubna, czela radda a osoby přzitomny.

Letha 1652: G. Myl. Cz. a G. Myl. Kral. y gegi Mylost Czisařzowna sstastnie do Měst Prazskych 4. Julij přzigetj račzil a tu se sgely Kurfiřztowe, přzedni Faltz Krabie, kniežna Baborska, kurffiřzst Trygirzsky, kurffiřzst Mohutsky, kurffiřzst Sasky swym princem 2. 9bris: a dworem sylnym, pieknie wymundirowanym, dwořzenjnami, genž tu nocz w miestie Austj noczlehowal, a okolo poledne do Lowositz přzigel a odtud ku Praze k Geho Myl. Cz., a zase 25. tehož kurffyřzst Sasky a 26. kurffiřzst Brandeburgsky dolu geli gimžto wssechna Traktaczy a wyhowanj na cestach hognie bez nedoplatku od G. Myl. Cz. narzizena byla, a G. Myl. Cz. gednoho každeho wzlasst, osobnie protj nim wygiždegicz wytatj raczil, y obdarowal, salve z kusu y od soldatu dawano bylo, wicze nežli 100 kusu; czož tu mezy sebau dobreho, nepochybnie o wolenj krale řziskeho Ferdinanda 4.o, řzidily, čzas ukaže.

Letha 1651. Geho Eminenzi Pan Cardinal z Harachu račzil po miestech getj, a lydi katoliczke, swatostj biřzmowanjm potwrzowatj a czož se y zde w miestie Litoměřziczych stallo(!) a 25. Junij a nasledugiczy den mnoho osob mladich y starich u Swateho Sstepana na Nowem Miestie byřzmowatj račzil.

Letha 1651: 12. Junij bylo weliké krupobitj tak že wynicze prawie w kwietu gsauczy wsseczky od Radobegle po Pullaby k Pokraticzum, přzes Mostkau Horau až za Žitonicze y dale, gako y obylyčzko w nicz pokazilo a potlauklo, žie w tiech mystach toho roku gako obyly, minieg wyna, anj za naklad nebylo, křzowy roztřzepilo neb gich hustie a tlustie leželo, a hrubie, žie ge mohl dobřze lopatau bratj.

Letha 1652: Opiet bylo welike a rychle krupobitj, kdiž wino giž mauku na sebe bratj počzalo, zase welikau sskodu wzalo a přzetlučzeno gsauczy, potom schlo, odpadlo, zase w tech mystech a winohradech gako y obyly wytlauklo, žie dostj za semeno w zemy zustalo, gehož potom zaworalj, wssak wždy toho roku mysty dobra auroda byla, y dobre wyno, kdo chystal 2 sudy

mniel 3 y wycze, kdo chistal 6 Pan Buh nadielil 10 a tak dale. Sudy platyli po 3 Ry. a gesstie gich nedostawalo, wino se ssenkowalo toho roku po 2 Kr. dewytj peniezich, V: po 1 kr. žeglik dobreho, czož sau gey dobřze zwihaly.

Ruina města. Kdiž přzedessle miesto svym Esse stalo, nachazelo se effective domuw w nich hospodařzj a neusedly byly 264. Na přzedmiestie 333. Z tiech odcyzeno: Panum Paterum Jesuvitum 6, 1 obořzeny, Dominicanum 6, item 3 kusy wynicz, P. Patterum Capucinum 27, klassteru Svateho Jacuba 2, item 6 kusu diedjn. Capitola Svateho Stepana drzj neghlawniegssj poly 3 kusy.

G. Myl. Pan Ssymon Petr Aulik z Trebnitz (Titul) toho czasu hoffrichtařz 1 Nowi Kraluw Hradek geyž G. Myl. Cz. w lethu 1651 na wyhledawanj geho za Kraluw Hradek wyzdwihnautj y gynym obdarowatj račzil o čzemž w knihach Contractuum 11 se nachazegj hospodařzowe 68, domu syrodczych 25, domu odpolu zborzenych 23, do gruntu zruinyrowanich 103, do gruntu zbořzenich 317, winicz na Ssosu pustich a ladem ležiczich 116:

Nadto dluhuw obecznich hlawnich summ. 71984 f 34 gr. 2 d.

Aurokuw k placenj zadržano do letha 1651 22.823 f 39 kr. 5 d. Sa: 94.807 f 39 gr 5 d.

Actum wyznamenanj tiechto pametj a popsanj za auřzadu purgmystrskeho pana Waczlawa Petra Lybertina 23 Decemb. letha 1652. Samuel Nymburgsky, ten čzas mladssy pysařz raddnj.

Za auřzadu G. Myl. Cz. Purgmystrskeho toho čzasu pana Mykulasse Hilariusa letha Panie 1652 a 16. Aug. G. Myl. Pan podkomořzj gmenem pan Mykulass Gersdorff z Kersdorffu, u obnowenj auřzadu konsselskeho slawnie s nemalym tryumfem přzigeti sem raczil. Na rano tyž auřzad konsselsky obnoven a to takto:

Pan Primas urozeny pan Jan Karel Pitshan z Bellefurtu, Pan Adam Dwořzsky. Pan Jan Heliades. Pan Mathias Schmidt. Pan Woldřzich Schermer. Pan Ssymon Fričz. Pan Mathauss Schafrt. Pan Waczlaw Petr Lybertin toho czasu p. purgmystr. Pan Mykolass Hilarius. Pan Jan Wotik. Pan Mathias Žateczky. Pan Jacub Kitan. Pan saudcze a pan primas pan Erazim Pitžan z Belleforthu. Pan Stefan Bohdalowsky. P. Caspar Tripelt. P. Waczlaw Klatowsky. P. Chrystof Mnitzer podrichtařz. P. Cz. Rycht: Pan Jamba Strobelius z Sternfeldu. P. Matiass Tichy téhož čzasu richtařz miestsky.

Starssy obecznj: Pan Ondřzeg Srna. P. Girži Kalaus. Pan Christof Maudry. P. Waczlaw Bilek. P. Jan Wrbiczky. P. Ondrzeg Kordik.

W tom czasu diekan městsky: dustogny a welebny Pan Daniel Frantissek Jaret z Austku. Neypřzednegssj Canovnik po panu diekanowy hořzegssym, dustognym a welebnym p. Danyelowi Frantissku Heseliwsowy z Czetwniberku gmenowany byskup, wysocze důstogny a veleb. a urozeny p. p. Maximilian Rudolff swobodny pan Ssleiniz. Cantor latinskeho choru Lytoměřzickeho Lorentz Polinowsky.

Aufzadu G. Myl. Cz. purgmystrskeho toho czasu aufzadnj služebniczy:

Přzednj Waczlaw Herzman Klatowsky, powynostj druhe, obročznj pysařz.

Mladssy Jan Augustin Major.

Kancelařzsky služebnik, pan Bartholomaeus Hossek niekdy Dlauhobransky neposlednj saused a řzemesla sweho mandlířz.

Čtvrtý díl rukopisného sborníku Evermoda Jiřího Košetického.

Podává Dr. Ant. Podlaha.

Čtvrtý díl sborníku Košetického skládá se ze dvou částí v jedno svázaných; část první má 308 fol. listů a 3 listy rejstříku; část druhá má 263 listů.

Titulní list první části zní: „Quodlibeti tomus quartus, continens curiosa et jocosa et alia diversa notatu digna, quae conscripsit P. Evermodus Kosseticius, sacri et canonici ordinis Praemonstratensis regiae ecclesiae Montis Sion Pragae alias Strahoviensis professus, ab anno 1690.

1. [Str. 1a–3b.] Stručný latinský životopis Alexandra Velikého.

2. [Str. 4a–27a.] „Komedie o turecký vojné.“ V prologu Mars oznamuje, že chce Turka k boji popuditi. Ve scéně 1. Turek prohlašuje, že chce svoji sílu a slávu rozšířiti a s králem křesťanů vésti vojnu. Na znamení toho staví sloupy s nápisy, za něž chce „plus ultra“ jíti a o nichž tvrdí:

„Co jest napsala ruka má,
nesmažeť to síla žádná.
Ty, jenž jsem vyzdvihl sloupy,
státi mi budou na věky.“

V tom vychází římský císař a Turek mu vypovídá boj císař uznává sic jeho sílu, ale doufá, že zvítězí nad ním jako David nad Goliášem, připomíná mu vítězství u sv. Gotharda a praví:

„Co jsi napsal z tý tvé pejchy,
budu mazat s mýma Čechy,
sloupy tyto vystavený
snadno zvrhnou Rakušani.
A tak tě sobě podmaním
plus ultra jíti zabráním.
Než non plus ultra ty ke mně,
já do Constantinopole.“

Turek pochybuje, že císař mnoho svede „s Čechy váhavými a s Rakušany tak věrnými“ a hrozí, že „se mu do Rakous vloží“.

Turek odchází a císař jest v úzkostech vzpomínaje si na nepřátelství Turka i Francouze, kteří chtí orla jeho oškubati. Země česká a německá jej potěšují, země česká činí tak slovy:

„Nepřemožený císaři,
vše se nám dobře podaří.

Bude lev můj silně řváti,
před ním Turek utikati.
Jsi ty Leopold pobožný,
pomoc ti dá Pán ten možný,
lev z pokolení judského.
neb v Svátosti ctiváš jeho."

Císař projevuje důvěru v Boha a doufá, že mu

„ . . . ruka jeho silná
vždy bude k bitvě přitomna
skrze lva silu českého,
orla bystrost rakouského",

vybízí je, aby strojili se k boji a nejdříve hleděli shoditi sloupy, jež Turci vystavěli. Lev i orel se o to pokoušejí, však marně.

Ve scéně druhé císař nařizuje „ať se hned lidi zjednají, jenž by vojsko verbovali". Vystupuje blázen, snaží se císaře těšiti a chlubí se, že sloupy porazí. Císař odchází; vystupují verbíři hlásajíce:

„Kdo má kuráž císařovi,
římskému sloužit královi,
německé země pánovi?
Nechť sem přijde a sám poví,
byť on byl prostým sedlákem,
uděláme ho vojákem.
A tak bude vstupovat dál,
až z něho bude generál.
Víc robotovat nebude,
kalantský život povede.
Když se bude chtíti práti,
každý se ho bude báti,
bude moct v hospodě skákat
kalantsky korbelem klapat."

Přichází blázen a tvrdí, že přichází z království franckého od pána bezbožného, kterému sloužil věrně, jenž však k posledku chtěl jej dáti oběsit; na otázku verbířovu, jaké jest vlasti a jaké jest jméno jeho, odpovídá:

„Vlast má jest Paflagonie
a lixum fixum jméno mé,
to jest: pečený, vařený,
perný, zralý, horký, studený,
naposledy: kam vítr tam plášť."

Na otázku verbířovu, měl-li by chuť jíti na vojnu, praví:

„Nehodím se, tuším, k tomu,
neb dobře krásti neumím,
na vojnu jíti nemíním."

Verbíři chtí jej chytiti, ale „blázen utekl a theatrum se zastřelo".

Následuje „interludium". Sedlák oznamuje ženě i dceři, že půjde na jarmark. Žena mu ukládá:

„Poněvadž ty na jarmark jdeš,
tyto mně věci přineseš:
kup mi zlaté hlorumpanty,
za tři neb čtyry dukáty,
vzpomeň taky na kuchyni,
abys nakoupil koření,

šafránu, pepře, skořice,
k tomu i některé hrnce.
Počkej, i dceru zavolám,
chce li co mít, ji se poptám."

Dcera přednáší svoji prosbu takto:

„Podívejte se, pantáto,
dobrá-li je správa tato:
hleďte, jak jsem votrhaná,
chodím všecka ucouraná.
Kupte na kožíšek sukna,
v zimě chodím všecka smutna.
Punčošky, a to červené,
střevičky bílé a pěkné,
ať aspoň taky ve svátek
nechodím vždy jako v pátek.
Když tak chodím vošumnělá,
když se vám vdám, smutná dcera?"

Sedlák padá do rukou verbíři, který jej oslovuje:

„Odkud jdeš, pane příteli?
Vím, že jsi velmi soužený
daněmi a robotami:
služ raději svému králi,
a dej se nám verbovati,
nebudeš více vorati."

A pak mezi sedlákem a verbířem rozpřede se tato rozmluva:

Sedlák: Však jsem sobě řekl silně,
že mne víc šidit nebude
hejtman holí svou velikou,
dám mu za vaz šavlicí mou.
Než, co na ruku zavdát?

Verbíř: „Tři koruny máš dost zlaté."
Sedlák: „Než já chci bejt vofícírem,
žádným sprostým muškeýrem."
Verbíř: „Kamerád, nejdřív na vartě
v mušketýrství musíš jistě:
Ver do? Ver do? volali začasto."
Sedlák: „Vědro! Vědro! Umím již to."
Verbíř: „Halb link, halb recht."
Sedlák: „Hoblik, Albrecht."
Verbíř: „Du wirst ein guter Henckersknecht."
Sedlák: „Nač se mnou šaškujete,
raději mne propustěte,
Mám koupit ženě koření,
jarmak již přijde k skončení.
Verbíř: „Nemáš ty víc kořeniti,
ani k tvé ženě přijíti.
Již jsme my tě zverbovali,
ptáčka do klece dostali.
Než, abys nám nevzal chmele,
ihned přivážeme tebe."

Verbíři sedláka přiváží a odejdou. Sedlák naříká a volá:

„Kde jste, přátelé, vás žádám,
pomoc dejte, ruce skládám.
Retujte mne svázaného,
ode všech opuštěného!
Ach, ach, ach, ach, ach, ach, ach, ach!
Přišel na mne velký strach."

Přichází blázen, jemuž sedlák namluví, že stojí na stráži a že jest přivázán proto, aby neusnul. Blázen se nabídne, že zaň bude „šiltbach státi". Osvobodí sedláka a sedlák jej přiváže. Přichází voják a má blázna za špehýře, i hrozí mu smrtí. Mezi oběma rozvíjí se pak tato rozmluva:

Blázen: „Ach, panáčku, však se mejlíš,
však já nejsem žádný špehýř.
Chtěl jsem drobet vartovati,
abych nespal, zbraňovati."
Voják: „Mlč, mlč, bez meškání umřeš,
co ještě mně tu více lžeš?"
Blázen: „Ach, panáčku, prosím, nehub,
dám tobě věrtel suchých hub."
Voják: „Poněvadž se již půst blíží,
po hubách prsty oblíži.
Půjdu k mému nejvyššímu,
mám li život nechat jemu."
Blázen: „Ach! ach! ach! ach! ach! ach! ach! ach!
Taky jde na mne veliký strach.
Mohl jsem toho nechati
svázaného kluka státi."
Voják: „Já jsem za tě orodoval
u nejvyššího a žádal,
by sentenci svou zmutoval
a tobě život daroval.
On se zařekl velice,
že tě živit nechce více.
Duši Bohu hned odevzdej,
a mně peníze semky dej"
Blázen: „Ach, což trápí náramně,
že chcete mordovati mne.
Svátek můj od masopustu
začal, a trvá do postu.
Nebo všechněch bláznův jistě
dni trvají v masopustě."

Voják odváže blázna, jenž si umiňuje:

„Nechciť já víc vartovati,
nechť to spravuji soldáti.
Raději budu sloužiti,
pána mého poslouchati."

Následuje surové interludium, v němž sedlák domů se vrátivší od ženy i dcery jest zbit, protože jim ničeho z jarmarku nepřinesl.

V interludiu 4. blázen zapřahá soudek vína, by víno silou svou sloupy pohnulo.

V interludiu 5. selka se sedlákem vracejí se z posvícení; sedlák ji poučuje:

„Nevíš, co praví přísloví,
ono starodávné? jak zní?
Že totiž drey tag ist khyrmess..."

Selka odpovídá:

„Když mne pán táta můj milý
nedal znáti písmo jiný,
jen toliko česky mluvit,
německy nedal se učit.
Byla bych ještě žádala:
vierdten gebtmer zu, přidala"

a vybízí sedláka, aby se vrátili na posvícení.

V interludiu 6. setkají se s bláznem, jenž vybízí sedláka marně, by mu pomohl sloupy vyvrátit, a potom zapřahuje ženu jeho do chomoutu, by sloupy vyvrátila; žena se vzpouzí, muž její s kmotrem Bartou ji brání; blázen uteče; sedláci hádají se o své urozenosti a na konec „se chumelejí".

V interludiu 7. vystupují „žid s brýlemi", „jiný žid Mauschl" a žid Löbl; mluví německy a míchaninou německo-českou; Löbl praví k Mauschlovi:

„Lass mich jetzunder zu frieden,
ich muss jetzt mein Gott anbeten.
Ach, Bože, rač mi popřiti
dnes někoho vošiditi."

Blázen dává se s nimi do hádky a nabije jim. Potom hraje na housle — snad prý pohne hudba sloupy, neboť prý

„slejchával jsem z mé mladosti,
že v muzice síly dosti."

Přechází Cupido a nabízí se, že sloupy pohne:

„Silný jistě jest Cupido,
vezmu na sebe to dílo,
kdež se postřeli ode mne
sloupy hnedky přijdou ke mně."

Ale i jeho střele sloupy odolají; blázen odchází rozmrzen mezi kamarády, aby nezmeškal masopustu.

Ve scéně třetí vystupuje císař a praví:

„Na Machometské nemohu
sloupy vzhlédnouti nahoru,
A protož se chci starati
nejdříve nápisy trhati,
potom sloupy dál přivésti,
Turka pak v niveč uvésti".

Česká a německá země oznamují, že marně o to se pokoušely, císař je vybízí, aby spojenou silou ještě jednou se o to pokusily; učiní tak, ale zase nadarmo.

I vidí císař, že nepřemůže Turka přirozenou silou a obrací se s důvěrou k Bohu, zpívaje „De tribulatione mea invocavi Dominum", načež P. Maria „zpěvem" u Syna svého za císaře se přimlouvá a Kristus Pán také „zpěvem" jí oznamuje, že vyslyšena jest její prosba.

Ve scéně 4. zjevuje se anděl od Boha ku pomoci vyslaný a propůjčuje svoji moc arciknížatům a slibuje jim:

„A protož sloupy zkazite,
nápisy v nic obrátíte,
a to Turkům k zahanbení,
Boha mého k zvelebení."

Ve scéně 5. císař s arciknížaty doufají ve vítězství za pomoci s nebes; země česká i německá slibují pomoc, seč budou. Dva andělé přinášejí řetízek a provázky spletené, jež sloupy pohnou. Turek vidí, že sloupy byio hnuto, „jde na císaře zbrojnou rukou", ale Kristus jej zažene. Císař vzdává Spasiteli Svátostnému díky a zpívá: „Adoro te devote, latens Deitas" a „Země česká" zpívá: „Te Deum laudamus".

3. [Str. 27b—36b.] „Lamentatio rusticana. Naříkání a pláč sprostných a ubohých sedlákův českých na lid vojenský, jak nepřátelský, tak i na ten, kterýž má slout přátelský, v rytmy uvedený pod dvanácte syllab, předně na Modlitbu Páně a Zdrávas Maria, potomně na Věřím Boha a desatero Boží přikázání. V kterýchžto rytmích místem jako způsob modlitby ku Pánu Bohu toho lidu sprostného jest, tak místem zase naříkání a žaloba na vojáky se nachází.“ Jest to skládání Václava Františka Kozmanecia, opsané z jeho rukopisu, chovaného v bibliothéce Strahovské sign. D. A IV. 27, str 487n.

4. [Str. 37a—41b.] Spis krátký o žalostivém a nenadálém zahynutí knížete Frydlandského z Valdštejna, kteréž se stalo v městě Egru Ao. 1634. 25. Febr., v němž se poznává proměnnost a nestálost tohoto bídného a porušeného světa.“ Opsáno z téhož rukopisu Kozmaneciova str. 575n.

5. [Str. 41b—42a.] „Literae, quibus petitur, ut subdita sponsa ad aliud dominium dimittatur.“ „Urozený a statečný vladyko, pane sousede mně vzáctně laskavý. Ucházejice se ke mně s přiloženým spisem Martin Veselý ze vsi Lhoty Starcovy,*) poníženě mne za to žádajíc, abych při vzáctně laskavým panu sousedu na místě jeho, jakožto jeho vrchnost, jednati sobě oblíbila, tak aby Dorota, dcera Matěje Ješuty ze vsi Zhoří, dědičná poddaná vzácně laskavého pana souseda, mohla v poddanost mně k statku mému Starcově Lhotě, jemu pak Martinovi Veselému k manželství propuštěna býti. I jsouce věc Bohu milá stav manželský tedrovati, v kteréžto příčině vzáctně laskavého pana souseda přátelsky žádám, že mně tak mnoho lásky prokázati a vejš psanou Dorotu dceru Matěje Ješuty ze vsi Zhoří listem zhostným se vším jejím dědictvím, které by nyní aneb budoucně na ni připadnouti mělo, do poddanosti mně, jemu pak Matějovi Veselému za manželku propustiti sobě laskavě oblíbí. Nepominu se zase té sousedské volnosti, an by se co podobného přitrefilo, zdvořlivě [sic] odsloužiti, dle čehož se vzáctně laskavému panu sousedu pěkně poroučejíce zůstávám vzáctně laskavého p. souseda . . . — V Starce [sic] Lhotě 21. Martii Ao. 1694. (Panu Nadějkovskýmu.)

6. [Str. 43a—56a.] „Relationes cum certa specificatione, quam multi ex parte Gallorum a Caesarianis confoederatis caesi fuerint ab initio anni 1689.“ Zprávy z tehdejších německých novin; na konci poznamenal Košetický: „Milovicio missus alio non potui talia amplius habere.“

7. [Str. 56b—57a.] „Turcarum imperator pacem inire volens cum Imperatore nostro, talem resolutionem ab aula caesarea accepit.“ Německá zpráva z Vídně 13. listopadu 1689 o podmínkách míru.

8. [57b—68b.] Latinský oslavný list opata kláštera emauzského v Praze Didaca a Canvero (1678—1704)

*) Ve Lhotě Starcově byl Košetický domácím kaplanem a vychovatelem u barona Lacrona; srov. Sborník hist. kr. 1901, 207.

kurfirstovi bavorskému Maximilianu Emanueli. Velebí jej jakožto vítěze nad Turky a přeje mu další úspěchy.

9. [61a—76b.] „Zustand des gantzen Seminarii und Convicts, wie die darinnen seyn gepeiniget und geplaget worden." Satirická německá báseň o útrapách seminaristů a konviktistů. Počíná takto:

Convict. Ist ein Zuchthaus in der Welt,
wo man nichts als Marter zelt,
darf man ins Convict nur gehen,
dort zu sehen,
wies thut stehen,
ehe man noch thuet leiten an,
Händ und Füesse züttern schon.

Seminarium. Ist ein Gfengnus auf der Erden,
das zur Pein erdacht kan werden,
thuet das Semenarii fragen,
wie viel Plagen
es kan sagen,
ja die Ziegel auf dem Tach
hört man schreien weh und ach!

A pak líčí se: jakmile za časného jitra podomek zazvoní, musí chovanci vstávati, oblékají se do chatrného, roztrhaného a nečistého oděvu, po druhém zvonění musí k modlitbě, načež musí každý u svého pultu studovati, pak jdou „z mučírny do mučírny" do školy, mnozí s nechutí. Po škole musí jíti do kostela a pak domů ke studiu; hladoví nemohou dočkati se oběda, až s velikou radostí uslyší zvoniti, načež o překot spěchají do refektáře. Stoly i lavice jsou rozviklané, nádobí rozpukané a nečisté. Některým jest se postiti za přestupky spáchané. Jídlo jest špatné, polévka chutná Švábům, ne však Rakušanům, maso nahnilé a zapáchající, víno vodou zředěné atd. Tu vyskytuje se passus proti jesuitům zahrocený:

Da heists: Vivant Jesuviter,
ob sie uns gleich thun zu wider,
muss man ihrer doch gedenkhen,
weils einschencken
durstige tränken,
Vivant alle insgemein,
so lang sie uns schenken ein.

Od oběda vstávají chovanci hladovější než před obědem, načež musí studovati, až pak na znamení zvoncem jest jim jíti do školy. Někteří, zvláště ti, kterým matka peníze poslala, radějí se škole vyhnou:

Hol der Teufel das studieren,
laborieren,
speculieren,
lass die Bücher Bücher sein,
gehe zum roten Krebs hinein.

Po škole zase nutno pilně studovati, pak následuje skrovná večeře a po ní ubírají se chovanci do špinavých ložnic na nečistá a tvrdá lůžka, plná hmyzu, kdežto zatím jiní studenti požívají úplné volnosti v bujném veselí:

Wenn andere cassatum laufen,
Andere eins umbher raufen,

alle Gassen durchspatzieren,
musiziren,
ghötz verfüren,
dass den Steinern auf der Gassen
ja sogar kein Fried wirdt glassen.
Wan andere oft zu der Nacht
jagen weck die gantzte Wacht,
andere den Wirth erst blagen,
als verschlagen,
Wein auftragen,
will er nicht vergnügt sein,
schlagens noch die Fenster ein.

A skladatel varuje před smutným tím uzavřeným životem:

Bleibt lieber beim Ofen sitzen,
helft der Mutter Spindl spitzen,
lernet lieber Strehne obwinden,
Garn binden,
last euch finden
dort, wo man spielt und turniert,
nicht wo man stark studiert.
Gsünder ist da, wo man springt,
wo man mit der Kandl klingt,
als allezeit bein Büchern sitzen,
Feder spitzen,
Köpf erhitzen,
es ist ein verfluchter Brauch,
ich hab es erfahren auch.

Ale pak obrací se k lepšímu mínění a uznává, že mladému člověku nutna jest přísná kázeň a potřebno pilné studium, chce-li v životě dosáhnouti čestného postavení; i velebí nyní konvikt i seminář s plným uznáním:

Ist ein Ort, wo Tugend wohnet,
wo die Laster seyn verpahnet,
wo die Weisheit thut floriren,
die Jugend zieren
thuet man spieren,
das Convict macht mit der Zeit
aus Buben galante Leith.
Wie viel seynd, wie ich vernohmen,
sogar zu der Insel kommen?
Wie viel seynd wegen ihrer Thaten
Potentaten
und Praelaten,
die in diesem Plag-Haus gsessen,
und wie ich die Suppen gegessen?
Wie viel seynd, die bey Hoff sitzen?
viel in der Rathstuben schwitzen,
viel die Land und Leuth regieren,
gubernieren,
Rechten führen,
denen das Semenari-Leben
solche Ehr und Titl geben.

Uznává, že nic na světě není bez práce a namahání. Omlouvá se, že dříve vše tak černě líčil; nemyslil prý to tak zle, i prosí za odpuštění.

10. [Str. 76b—77b.] „Die offene Beicht des Königs in Frankreich.“ Satyrická parafrase zpovědní formule; počíná

slovy: „Ich armer frantzesischer Kŏnig widersage dem besen Feind . . .“

11. [Str. 77b—78b] „Des Schulmaysters von Lankwitz Supplica an den Churfürsten von Brandenburg.“ Komicky naivní podání, datované 15. ledna 1689.

12. [Str. 79a—82b.] Latinská příležitostná skládání P. Josefa Veselého z kláštera želivského. („Haec, quae sequuntur, composuit P. Josephus Wesely, monasterii Siloensis professus, dum in Geracensi philosophiae professorem ageret.“)

a) Novus triumphus, festivo applausu decantatus, anno et mense, quo ALba GraeCa, aVstro gratIose AVstrIae splrante, ArMata DeXtra eXpVgnata est [1688] Reverendissimo, perillustri ac amplissimo Domino Domino Raymundo Repondi, celeberimae et antiquissimae ecclesiae Altenburgensis Ord. S Benedicti abbati... oblatus et consecratus a philosophia Geracensi, die qua sub ejusdem gratiosissimis auspiciis universam suam propugnabat philosophiam.“

b) Duplex anagrammatismus, quem gloriosa nomina Leopoldus et Ludovicus dederunt, prognostice et poetice elucidatus.

c) Comitiva Reverendissimo in Christo Patri Miloni ecclesiae Siloensi abbati, ad Thermas Carolinas animo patienti proficiscenti, affectu religioso et filiali data.

d) Salutatio felicissimi reditus ex Thermis.

13 [Str. 82b—83a.] „Has literas scripsit comes Teckeli ex Transylvania Viennam suae uxori, quae ibi captiva detinebatur“

14. [Str. 83a.] „Specificatio eorum, qui illo infelici casu Anno 1690 ex Caesarianis a Tekeli capti sunt.“

15. [Str. 83b.] „Relatio de promotione Tŏkelii in principem Hungar ae, facta Ao. 1682 16. Sept.“

16. [Str. 84a—85b.] „Theses physicae ex virtute tabacae desumptae, quas publice defendendas suscepit praeside praenobili ac doctissimo Dno Brisiliano de Maculistrophiis, universalissimae ac utilissimae facultatis tabaco-logicae professore in omnibus plateis publico ac ordinario, nobilis Dominus Tabacophilus Naso“ Humoristické velebení šňupavého tabáku Na konci Košetický poznamenal: „Haec eadem fusius inscripta sunt Tomo V. Quodlibeti mei a folio 516.“

17. [Str. 85a—93b.] Vypsání válečné daně proti Turkům a Francouzům císařem Leopoldem 10. list. roku 1690.

18. [Str. 94a—94b.] „Allusiones in exequiis illustrissimi comitis [Francisci] de Suys ad ejusdem iuventutem, nobilitatem, generositatem, virtutem.“ Na konci: „composuit Pr. Amandus Ao. 1691.“

19. [Str. 95a—95b.] „De concursu hominum ad Lojolitas.“ Protijesuitské skládání; později přeškrtáno.

Hic non est templum Dei, sed superbiae,
Quia Deus, qui seipsum exinanivit, fastu non colitur.
Deus hic vi promissionis detinetur,
Non tamen est incola,
Quia in superba Babylone incolatum non quaerit.
In stabulo Publicani nascitur,
Et non in palatio Pharisaei.
Qui vult socius esse Jesu, inter Publicanos illum quaerat,
Quia factus est amicus Publicanorum (Luc. 7),
Sed non Pharisaeorum.
Non omnis, qui dicit: Domine, Domine!
Intrabit in regnum coelorum.
Nec omnis, qui dicit
Omnia ad maj rem Dei gloriam
Illius honori omnia consecrat.
Nimis clara est illa sententia:
Omnium, maxime nostrum interesse attendimus.
In portis Jesus humilis,
In corde spiritus sublimis:
Sed ille, qui voluit super astra sublimari,
Lojolita et Daemon uterque Socius Jesu,
Cum hoc tamen discrimine
Quod primus in urbibus, alter in deserto Jesum tentat.
Ut ut sit; Lojolitae sunt Socii,
Et quidem Socii sociorum.
Natus Jesus in stabulo duos habuit socios:
Bovem et asinum.
In deserto volens esse sine socio,
Nihilominus socium tentatorem invenit.
In cruce duos habuit socios latrones.
Hi omnes sunt Sociorum socii,
Asinus et Bos propter utilitatem domesticam,
Lucifer propter elationem scholasticam,
Latrones propter rapinam eclesiasticam.
Vis nosse Lojolitas?
Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se.

20. [Str. 95b—96b.] „Pater noster Jesuvitarum." Jízlivé skládání protijesuitské; později přeškrtáno.

Laus Deo, quod tu Caesar sis... Pater noster
Quid jam tuum Societatis lumen, Sancte Pater Ignati... qui es in coelis.
Esto nihil tribuas, satis tamen in hoc habeas... sanctificetur nomen tuum.
Pecuniam jam habemus, tamen te, Caesar, rogamus... adveniat regnum tuum.
Si vis collegia fundare, nobis tua bona dare... fiat voluntas tua.
Esto multa habeamus, libenter tamen cuncta raperemus...
sicut in coelo et in terra.
Nos false emendicamus, tamen pauperi non damus...
panem nostrum quotidianum.
Quod a te, Caesar, accepimus, pauca sunt, quae adhuc petimus...
da nobis hodie.
Da regnum Hungarorum, et omnia bona eorum... dimitte nobis.
Nostra pecunia putatur, quando nobis imputantur... debita nostra.
Esto nobis invideant, tantum sua non augeant... sicut et nos.
Vellemus mundum modernum, Diabolo autem internum... dimittimus.
Debita cuncta exigimus, nec cruciferum parcimus... debitoribus nostris.
Da, da bona haereticorum, sed in manus eorum... ne nos inducas.
Si hoc fieri sciremus et cum illis veniremus... in tentationem,
Tu, Caesar, nos custodias, illorum manibus ne tradas,... sed libera nos.
Gallum in hoc non sinas, et nos semper protegas... a malo.
Si praestiteris juvamen, accipies in coelo solamen... Amen.

21. [Str. 96b—99a.] „Somnium de Rege Galliae." Veršování protifrancouzské. Francouz přichází k bráně nebeské

sv. Petr jej odmítá a vytýká mu jeho zlé činy; teprve, až je napraví, že může zase přijíti. Ukázkou podáváme počátek :

Somnia non omnia
visa sunt errare,
Quare mea somnia
liceat narrare:
Verum si narravero
forsan odiosa,
Rogo atque obsecro
dicta sint sub rosa.

22 [Str. 99a—100a.] „Epitaphium, to jest Náhrobek kněze Antonína Hor Kuttenských zjevitele.“ Opis z Kořínkových „Starých pamětí Kutnohorských“ (1675), str. 26—28.

23. [Str. 100a—100b.] „Pohádka horničná.“ [Str. 104a—104b] „Výklad pohádky horničné.“ Vyňato z téhož spisu str. 44—45, 368—369.

24. [Str. 100b—101a.] „Libušino o Horách Kuttnách proroctví.“ Opis z téhož spisu str. 2—3.

25. [Str. 101a—101b, 103b—104a.] „Dík-činění kněžně Libuši za Hor Kuttenských předpovědění.“ Opis z téhož spisu str. 14—15, 16

26. [Str. 101b—103b.] „Katechismus Táborský.“ Vyňato z téhož spisu str. 323—326.

27. [Str. 105a—105b.] „Některé české latinky.“ České překlady citátů z latinských klasiků vybrané z téhož spisu Kořínkova.

28. [Str. 106a.] Několik latinských epigramů o tehdejších válkách francouzských.

29. [Str. 106a—106b] Paskvily studentů proti veliteli pražské posádky gen. Daunovi z r. 1691.

In commandantem generalem Daun Pragae a studiosis hinc inde affixum.
Daun, Daun, Daun! mache es nicht zu braun;
die Stadthalter werden dich lehren quid mores,
von den Juden solstu nehmen kein bschores.
Die Studenten verstehen die Jura,
du wirst schon vernehmen die plura.
Contigit Ao. 1691 mense Junio.

Aliud in eundem
Daun, du tummer Hundt, du tolles Daum,
auf Prag aus Gnad bist kommen khaum.
Als ein General solst du hier sein,
es were besser, du hüttest die Schwein,
als du ein Aufruhr übest;
und dein respect dabey verliehrest;
von Pragern quid Juris du wenig weist,
das mues noch lehrnen dein tummer Geist
Die Daunische blauröckh. die brave Leuth,
haben hier geraubt, das war ihr Beuth.
Quid juris müsten sie baldt singen,
und darauf gar von Prag weg springen.
Dies war ihr Lob, dies war ihr Ehren,
dan sie thaten es von uns begehren.
Gieb acht, dass dir dergleichen nit geschieht,
dann Glück und Glas, auch ein Kopf zerbricht.

Lass sein Studenten wehr sie sein,
so gibt man dir die Ehre dein.
Der selige Kayserstein und Harrandt
wahren generales und gar gallandt.
Lehre von ihnen ihre Manier,
so gibt man all Lob und Ehre dir.
Erhöb nicht den Juden und druckhe nicht den Christ,
so bleibest mit Ehren General, der du bist.

30. [Str. 107a—108a.] „Decalogus Politicorum Macchiaveli." Začátek:

„Nihil cuiquam credas. quantumvis in speciem amico, quantumvis arridenti, complexanti, dejeranti. Nullum tibi ex animo amicum existimes, neque tu sis ulli; ita tamen, comis et blandus esto singulis, perinde quasi neminem non ames."

31. [Str 108a—109a.] Vtipné latinské pojednání o nesnázích stavu manželského. Začátek: „Rex fecit nuptias. Mat. 22. c. Sed quemadmodum nihil fere nuptiis est solemnius, ita vix quidquam periculosius . . ."

32. [Str. 109b—111b.] „Literae imperatoris Romanorum ad Summum Pontificem responsoriae ad illas, quibus Sua Sanctitas Suam Majestatem exhortabatur pro pace. Ex italicis in latinum translatae. Ao. 1692 1. April."

33 [Str. 111b—112a] „Relationes de recuperata civitate Waradin in Transylvania." Německá zpráva z Vídně 19. června 1692.

34. [Str. 112b—113a.] „Ein memorial an den General Taun [Daun] Obristen und Commendanten zu Prag." Žádost setníka Františka z Cronu o vyplacení zadržené gáže.*)

35. [Str. 114a—115a.] „Juramentum unius rustici, qui in sua villa incendium passus fuit." [1693]

Já Petr Jiří Říčanský svobodný pán z Říčan a na Pohoří, též Rudolf Petr Lok [Log, Loj] z Netky známo činíme tímto listem vůbec všem, a zvláště tu, kdež nálezi, že jsme z nařízení Jich Milosti pánův hejtmanův krajských do vsi Starcové Lhoty k spatření škody, která se léta nyní jdoucího 1693 od ohně skrze zloděje zlého člověka stala, sjeli. Tak jsme učinili a zkázu jejich spatřice před sebe povolali a náležitě vyslyšeli. Kteroužto škodu od Jich Excell. a Milosti královských pánův a pánův místodržících (titul) vyměřenou přísahou (jsouce od nás dostatečně napomenuti, aby se křivého přísažení pro hrozné jak Božské tak právní pokuty uvarovali) dvěma na Crucifixu položenýma prsty stvrdili a takto vyznali: Já Řehoř Kadouch, soused ve vsi Starcové Lhotě přisahám Pánu Bohu všemohoucímu, blahoslavené a od počátného hříchu nepoškvrněné Rodičce Boží a všem milým Božím svatým, že dne 10. Januarii léta jdoucího 1693 času nočního vyjdouce oheň skrze nákého zloděje v komoře mé zatroušený, od téhož ohně shořela předně ta komora a nad ní dvoje sýpky sutýho obili et cetera. Vedle té komory stodola dobrá všeckna shořela, v ní sena 15 vozů &c. Jarního žita 10 mandel &c. A tak skrze tu nešťastnou příhodu v nic obrácen a do žebroty uveden jsem, a contribuirovati ani jaké jiné platy odkud dávati nemám. Toho mně dopomáhej Pán Bůh všemohoucí, Blahoslavená Maria Matka Boží a všickni svatí. Amen. — Já Jiří Pelich, rychtář v téže vsi Starcový Lhotě, přisahám Pánu Bohu všemohoucímu, blahoslavené a od počátného hříchu nepoškvrněné Rodičce Boží a všem milým Božím svatým, že toho vpravdě povědom jsem, kterak napřed psanému sousedu našemu Říhovi

*) V rodině Lacronů neboli La Cronů byl Košetický domácím kaplanem a vychovatelem.

Kadouchovi ve vsi Starcový Lhotě skrze nešťastný oheň dne 10. Januarii nočního času okolo třeti hodiny po půlnoci leta nyni jdoucího 1693 stodola, komora a sejpky s nábytkem, tak jakož se k tomu přiznává, vše do gruntu spáleno a v popel obráceno jest, takže dáleji z čeho contribuirovati nemá, čemuž vpravdě a nejináče jest, a já nejsouce od žádného (abych svědčil) naveden ani uplacen, méně s nim nějakou krevností a příbuzenstvím spojen, to co samo v sobě pravdivé jest, vysvědčuji. Toho mi dopomáhej Pán Bůh všemohoucí, blahoslavená Panna Maria Matka Boží a všichni milí Boží svatí. Amen. — My také ty škody a stalou zkázu téhož sedláka očitě jsme spatřili a vskutku vynašli, v čemž že vpravdě tak a nejináče jest, přijímáme to k své víře a dobrému svědomí, a našimi secryty a podpisy rukou vlastních. Datum v Starcový Lhotě dne 8. Aprilis Ao. 1693."

36. [Str. 115b.] „Formula cedule řezané." 1693

„Já N. N. podle práva a obnoveného zřízení zemského odsílám V. M. urozený a statečný rytíři pane N. N. tuto řezanou ceduli z příčiny té: Jakož jste mně ráčili v pominulém 1691 letě v měsíci prosinci na místě paní mateře a paní manželky své jisté zběhlé poddané tak a na ten způsob prodati, abych V. M. za jednu každou osobu 15 fl. dal a sobě pro ty zběhlé lidi posílal, což jsem taky učinil, a jak na porážku toho strany již skutečně mně přivedených 10 osob k zaplacení přicházejícího quantum 90 fl odvedl, tak taky pro víceji osob posílal. Přivedše ale lidé moji Martina Kadocha kočího, na něho po dvojí k V. M. s penězi posílání vejhostu jsem dostati nemohl. Pročež V. M. moci této řezané cedule napomínám, že slovo své zdržeti a mně vejhost na dotčeného Martina Kadocha způsobiti račte, načež já ihned taky penize odvésti nepominu. Což zdaliž se stane, odpověď nekrytou v čase právy vyměřeném očekávati budu. Actum na N. dne &c Ao. 1693."

37. [Str. 116a—135b.] „Adagia Boemica juxta literas alphabeti." Opis sbírky přísloví Jakuba Srnce Varvažovského vydané r. 1582 a potom častěji (za doby Košetického roku 1682), v pořádku abecedním.

38. [Str. 136a—148b.] „Der Röm. Kay. auch zu Hungarn und Böhemb Königl. May. wircklicher Cammerherrn Lista." Seznam 652 šlechtických komoří.

39. [Str. 149a—151a.] „Genealogia inclytae familiae Aureae-Rosensis seu Novodomensis concinnata ab Adamo II. de Nova-domo, supremo quondam Regni Bohemiae burggravio." Česká genealogie sepsaná Adamem II. z Hradce, († 1596), počínající skutečně od Adama („Adam, první člověk na světě, zplodil Setha . . ."), dovedená potom až do vymření rodu Slavatovského.

40. [Str. 151b—154a.] „Quomodo contractus inter emptorem et venditorem alicius boni terrestris fieri soleat, sicut contigit Ao. 1689, dum apud comitem Lodron*) pro capellano domestico eram, et sequentem contractum ad instantiam ipsius descripseram." Opis české listiny ze 6 listopadu 1689, kterouž hrabě Ferdinand Filip z Lodronu zakoupil statek Vražný od Kryštofa Alberta Kořenského svobodného pána z Terešova.

41. [Str. 154b—155b.] Tři německé formule blahopřejných listů k vánocům a k Novému roku adresovaných nejmenovanému hraběti.

*) U hraběte Lodrona v Červeném Záhoří byl Košetický domácím kaplanem do r. 1693.

42. [Str. 156a—245b.] „Regia fundatio ecclesiae B. Mariae Virginis Montis Sion vulgo Strahow cum serie continua succedentium praesulum ac abbatum.“ Na listech 244b—245a uvádějе 49. opata Franka, podotýká Košetický: „cuius ego, qui hoc scribo, P. Evermodus Kosseticius amanuensis eram, id est scriba a secretis, tot et tanta scripseram sub regimine eius, ut successor Dominus Hieronymus obstupuerit super ea, quae reperit in abbatia manu mea scripta, et mihi quadam vice dixerit: ‚Vestra Reverentia multa scripsit sub Domino antecessore meo, sed ego meos religiosos scriptionibus non affligam, ad quid enim saeculares habemus et salarium ipsis damus.‘ Inter alia descripsi tales duos libros, sicut hic est, quorum unus Acta Electionum continet, et alter Visitationum, quae a memoria hominum in his caesareis provinciis, sive in hac Circaria contigerunt.“

43. [Str. 246a—251b, 301a—308b.] „Nomina religiosorum Strahoviensium, quibus cognomen et annus obitus aut titulus alicuius obedientiae nominalis in Necrologio Strahoviensi additur.“ Řadu počíná Košetický rokem 1588 a končí vlastním svým životopisem. Ukázkou podáváme těchto několik zajímavějších životopisů:

[Str. 246b.] P. Joannes Wenceslaus Schicha, qui postquam multos chorales libros descripsit, factus est parochus Siloae ...; obiit 11. Sept. 1633.

[Str. 247a.] P. Franciscus Weliczky, decanus Zatecensis, cardinalis ab Harrach archiepiscopi Pragensis vicarius foraneus et visitator regionarius. Bonus quondam scriba, cuius memoria manet in scripto epitaphio Domini Lohelii prope maius altare contra faldistorium, cui cardinalis ob hanc extraordinariam scripturae artem specialiter affectus erat. Obiit 17. Oct. 1643.

P. Ernestus Kocky, senior in conventu, qui antehac descripsit aliquot libros chorales pro monasterio Siloënsi in membrana, pro nostro autem versicularium in membrana, qui erat in usu usquedum impressos libros chorales accepimus a. circiter 1682... Obiit 28. Octob. 1660 aetatis 67.

[Str. 247b.] Rmus Dnus Adamus Skotniczky ex canonico et cantore huius loci factus praepositus Neoreischensis. Habetur ab ipso decriptus liber Gradualium in majori charta, quo cantores in festis duplicibus in medio chori utebantur usque ad a. 1677. Obiit 3. Jan. 1631.

[Str. 248a.] P. Anselmus Kramsi parochus civitatis Čžaslaviensis, ubi ossa Joannis Zisska ex ecclesia Čzaslaviensi effodi et in piceato vase per carnificem in foro civitatis comburi curavit. Deinde factus decanus Taboriensis. Obiit 23. Jan. 1652.

[Str. 249a.] P. Michael Vogt sacellanus Doxani, qui Litomericio in bacchanalibus equo domum rediens fracta glacie in fluvio sub pago Dolanek submersus est, equus quidem domum rediit, at submersus primo in Junio dum rustici foenum facerent, in arena littoris adeo obrutus repertus est, ut solum partem chlamidis, qua sub habitu praecinctus erat, videre fuerit. Libenter equitabat, sub habitu ut miles colobio indutus et nigra sericea chlamide sive balteo praecinctus. Sicut mihi retulit burggravius Doxanensis Nicolaus, qui eum noverat. Submersus est 15. Febr. 1644

[Str. 249b.] P. Hugo Taiser, ex 120 magistris philosophiae Olomucii 12. Orator multis annis laudatissimus, cujus aliquot sermones panegyrici in meo Quodlibeto Tomo IV. inscripti sunt. Obiit 21. Novemb. 1655.

[Str. 250a.] P. Martinus Zelenka, quondam parochus Litomischlii, deinde administrator Nikolovicii, ac tandem decanus Taborii, postquam prius aliquo tempore praeses et parochus Milovicii erat. Dum adhuc studeret, ex 120 magistris Olomucii factus 4. Magister philosophiae. Laudatus concionator. Obiit in conventu 16. Julii 1672, et quia post obitum suum deprehensus est proprietarius et multum de auro apud se in infirmitorio habuisse, curavit eum Dnus

praelatus Hieronymus ex communi religiosorum crypta ejici et nocturno tempore extra hortum abbatialem in pomario sepeliri.

[Str. 250b.] Životopis Brunona Lindtnera otištěn v pojednáni „Ein deutsches Theaterspiel aus dem Jahre 1662" v „Sitzungsberichte der königl. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften" str. 2.

[Str. 251a.] P. Basilius Radoniowsky, sacellanus Taboriensis, ubi et obiit 5. Jan. 1646. Dicitur fuisse magnae fortitudinis, qui duos globos 80 librarum in obsidione urbis huc injectos elevatis manibus portabat, diebus recreationum quemvis ex religiosis suis confratribus gravissimum in humeris gestabat joci gratia.

P. Chrysostomus Khinast provisor, bonus fuit chimicus, et ob hoc apud aulam Leopoldi archiducis episcopi Olomucensis in magna gratia, quia aurum potabile praeparare sciebat. Dum improvise Pragae in Antiqua Urbe mortuus est 28. Novembris 1655, duo ex famulis in abbatia, qui ejus cubiculum frequentabant in provisoratu, multos aureos post obitum ipsius sustulisse dicebantur.

[Str. 301a.] P. Matthaeus Unger, prius pro fratre converso susceptus erat, quia tantum syntaxim absolvit, post 12 annos factus clericus a Dno abbate Questembergio, quia bonus scriba erat et musicus et pictor, et in lectione librorum se magis perfecit; scriptura et pictura ipsius videri potest in libro Antiphonarum et Collectarum, quo Reverendissimus uti solet, dum in festis simplicibus in choro officium peragit. Depictus est in imagine B. Eberhardi inter alios iam semicanus demissis oculis et compositis ad pectus manibus. Supplica ipsius, quam officialibus conventus germanice porrexit, inscripta est in mei Quodlibeti Tomo II., qua petiit, ut ad sacerdotium promoveretur [viz Sbornik hist. kr. 1903, str. 181—182.] Obiit 8. Aprilis a. 1664 aet. 61., rel. 43., sacerdotii 10.

[Str. 302a.] P. Laurentius Molitoris Bohemus Litomissliensis, dum adhuc humanioribus studeret et discantum pulchre caneret, Dominus ipsius volebat eum curare castrari, sed aufugit et ad monasterium venit. Fuit decanus Satecensis 17 annis, vir eloquens et magnae autoritatis. Concionator insignis. Obiit hidropicus 14. Oct. 1670.

P. Godefridus Hohenberger Petcžaviensis, qui dum culinae magistrum ageret abivit in Saxoniam, ubi uxorem duxit, duas proles cum ea habuit, Indimagistrum egit, 12 annis emansit. Redux sub Dno Vincentio stallum post me, tunc ultimum sacerdotem, obtinuit a. 1662. In Popowicz per 5 annos oeconomiae administrator et curatus fuit, concionem tamen defectu linguae bohemicae non faciebat, loco ejus mittebatur alius illuc ex seminario; bonus scriba erat, manet memoria sripturae ipsius in bibliothecae magno cathalogo, quem ex mandato Dni Hieronymi abbatis, et super omnes ferme libros bibliothecae nostrae titulos deforis inscripsit, tandem Milovicii tempore pestifero a. 1680 ad pagum Hodussin pro pestiferis expositus obiit et in Sepekow ad S. Nicolaum in coemeterio sepultus est.

[Str. 303b.] P. Georgius Melcelius Tinhorsoviensis, musicus organista et componista adeo perfectus, ut etiam pro 30 musicis unum sacrum composuerit et debebant esse valde boni musici, qui debite sacrum ipsius producerent. Fuit in seminario praeses chori multis annis, in parochia Taisingensi, et inde in decanatu Satecensi sacellanus, homo mirabilis ex impatientia, quem ego Milovicii a. 1671 nimis nimis bene expertus fueram, podagricus et senior conventus fuit longo tempore. Obiit a. 1693 31. Martii aet. a. 69., sac. 38. [Srv. Dlabač, Künstler-Lexikon II., 297.]

[Str. 307b—308b.] P. Evermodus Georgius Kosseticius sive Kosseticzky Bohemus Wlassimensis, qui haec scribo, natus sum a. 1639 6. Aprilis. Postquam in gymnasio Iglaviensi syntaxim absolvi a. 1654, Pragae sequenti anno in parva Parte bonam conditionem accepi apud D. Andream Erl de Erdstein caesareum tunc judicem, talem enim habere voluit sui parvi filii instructorem, qui bene sciret scribere; inde post duos annos veni ad juniores comites Sstampach, ubi pro annua solutione 50 fl. habui. A. 1659 mense Decembri a Dno Vincentio susceptus, a. 1661 in festo s. Norberti primitias habui cum P. Hieronymo Hirnhaim. Eram prius succentor 2 annis, deinde cantor 4 annis. Multa scripsi pro Rmo Dno meo praelato, quia multas lites sive processus juridicos habebat, 1. contra Doxanensem praepositum Cyrillum, quem deponere volebat, multa scripsi, 2. contra Siloënsem neoelectum Siardum, cujus electionem inva-

lidam ajebat, 3. contra magistrum montium, tuendo jura ecclesiae suae, 4. contra Joannem Theuretti civem Parvopartensem, qui titulo uxorio litigabat de horto dicto den Schmidlischen Garten, qui est in fundo monasterii, haec actio continebat 60 phyleras mea manu germanice scriptas, cuius allegata a littera A per totum Alphabetum numerabantur, quorum quaedam per unam phyleram scripta erant, 5. contra cives Parvopartenses de 7 domibus litem habebat, 6. contra praelatos comprovinciales, qui cum supremo burggravio agebant, ut deponeretur, scripsit literas, quae ordinariae scripturae P. Nicolai Javornicii 30 phyleras capiebant, has ego ad instantiam Rmi mei abbatis tam compendiose describere debui, ut 8 phyleras non excesserint, 7. de Milovicensi ut unitum Strahoviensi maneret multa scripsi, 8 de hospitali, antiquo diruto, novo exstruendo multis Aulam Caesaris molestabat, et in quovis huiusmodi processu, urgente causa supplices ad Caesarem mea manu satis copiose plerumque descriptas per principem de Lobkowicz, aulae praefectum, et ad hunc per secretarium Pachtam, felici semper successu dare solebat. Maximam autem mortificationem habebam, dum saepius imaginem membraneam adeo pretiosam, ut enim 7 fl. empta fuerit, auro delicate subscribere debui, quae alicui magnae Dominae pro natali offerebatur. Praeter haec omnia etiam duos aut tres magnos tomos in folio mea manu descriptos in abbatiae archivis est videre. Anno 1669 dum apud Dnum Gerstorff supremum scribam Regni per quadrantem anni in bonis ipsius eram pro capellano domestico, factus sum podagricus. Septimo abhinc anno huiusmodi morbum arthriticum habui in toto corpore, adeo ut vix intra tres menses debite restitutus fuerim, diende liber eram a podagra 8 annis, postea 5 annis, tandem quovis anno usque modo frequenter huiusmodi dolores sustineo. Fui in cura animarum Popovicii, Auhonicii, Milovicii. A. 1680 ad pestiferos Auhonicium expositus, dum P. Hroznata Hermschmiedt ibi parochus peste sublatus est. Deinde Doxani senior sacellanorum per duos annos, deinde Milovicii dominicalis concionator, reformato conventu ibidem circator. Post sex ibi peractos annos apud comitem Lodron in Rubro Záhoři capellanus domesticus, et nunc jam altero anno apud D. baronem Lacron in Starcova Lhota domesticus capelanus et junioris instructor. Haec a. 1694 scripta sunt..."

44. [Str. 252a—252b.] „Ad Sylvium". Latinská píseň sedmislohová s nápěvem; napomíná Sylvia, jenž od života loveckého ke studiím (od Diany k Minervě), se obrátil, aby zase myslivectví si oblíbil; začátek:

Sylvi, credamne te Dianae abjecisse studium?
Credamne, quod insit inane animo venandi fastidium?
Tibi, cui nil sapuit ultra, quam venatio,
Tibi saporem rapuit credamne mutatio?

45. [Str. 253a—253b.] „De cerva." Česká pětislohová píseň s nápěvem; nářek laně k Dianě nad ztrátou koloucha, jejž před dravci uchránila, jejž však lovec lstivě zabil; počátek:

Ó, Diano! v čem jsem já tě, zarmoucená mátě, tak k hněvu popudila,
že's mé kotě, mé kůzlátko, letošní srňátko mordovat dopustila?
Mé kéž jsi zvolila zdraví dát, nežli na mou v kůzlátku krev se dívat.

46. [Str. 253b—254b, 261b.] Dvanáctislohová česká píseň o Švédech s nápěvem; ukázkou podáváme tyto slohy:

1. Jene, Mikši Bartoši,
umíte-li česky?
Dáte-li mi po groši,
zazpívám já hezky
o tej švejdskej komediji,
jak jsme měli s nimi dryji,
s jonáky, s vojáky,
Uhry, Němci, Poláky,
co nám po nich zůstalo,
darujem vám taky.

2. Přines patent krahulec
s tou velkou pečetí,
že ti švejdští vojáci
na Moravu letí;
dělají si kvartýr brzy,
až nás to posavad mrzí
nahoru, ke dvoru
a to vše nám na zdoru,
chtějí míti gaudeamus
v tom velkým táboru.

6. Petr číhá na Švejdy
v jakéms hustém trní,
Havel hraje na kejdy,
až v uši brní,
Straka řechtá v lese:
již nám čert ty hosti nese.
Havle mlč, Švejdi jdou,
všickni ryšavou bradu;
hned jednoho pozdravím,
jak přejdou zahradu.

12. Skládal jest tu písničku
mládeneček z Trenčína,*)
ještě jest se nevrátil,
jak byl šel pro vodu;
byl chlapec Moravec,
taky kousek zemanec,
po polsku, heiducku
uměl dělat tanec,
po židovsku nazpátek,
co divoký kanec.

*) přetrženo a nad tím napsáno: „z Brodu“.

47. [Str. 255a—256a.] „Žaltář ženský“. Česká píseň o 23 slohách s nápěvem; začátek:

Měla jsem muže,
smrt mi ho vzala,
kdož mi zpomůže,
bych se zas vdala.

48. [Str. 256b—257a.] Píseň devítislohová, plesající nad skončením války; nápěv nezapsán; linky notové zůstaly prázdny; patrně napodobení písně „Narodil se Kristus Pán.“

1. Chvála milému Bohu, radujme se,
Mars sobě zlámal nohu, veselme se;
panovat přestává.
pokoj nám nastává,
raduj, radujme se.
2. Vojna nám pominula, radujme se,
do Turek zaplynula, veselme se;
na turecký baše
jde pěchota naše
raduj, radujme se.
3. Žádný soldát s rapírem, radujme se,
nebude zde kvartýrem, veselme se;
v naší zemi český,
bude Bohda hezky,
raduj, radujme se.
4. Pominou kontribuce, radujme se,
píši o tom minuce, veselme se;
předešlé šacunky
vložíme do tunky,
raduj, radujme se.

5. Do Rakous pojedeme, radujme se,
vína si nakoupíme, veselme se;
budem šenkovati,
při tom tancovati,
raduj, radujme se.
6. Bezpečně se voře, radujme se,
na poli i v komoře,*) veselme se;
požehnání Boží,
stateček se množi,
raduj, radujme se.
7. Bezpečně na cestě, radujme se,
není strachu v městě, veselme se;
všeliké živnosti
budou při mirnosti,
raduj, radujme se.
8. Když jsme se dočkali, radujme se,
kteréhož jsme žádali, veselme se;
patent z města Prahy
na ten pokoj dali,
raduj, radujme se.
9. My tehdy společně radujme se,
pochvalně, srdečně veselme se;
Pána Boha svého
z pokoje svatého
raduj, radujme se.

*) přetrženo a nadepsáno „v zahradě".

49. [Str. 257b—258b.] Bujná píseň pijácká o 9 slohách, velebící mládí a pohrdající stářím. Nápěv nezapsán, notové linky zůstaly prázdné; nad nimi poznámka: „Zpívá se jako: Poďte slepičky." Začátek:

Holla, holla, veseli buďme,
galliardy na housle huďme!
Per na cyteru Janku,
ty na cymbalku Vaňku,
vlez na basu ty Daňku,
ty na moldánky Samku,
na tu Anku,
na tu Anku.

Sloha poslední:

Stará babička a starý dědek,
na obouch není žádný sněděk;
šedino shnilá vari
nejsi než holý škváry,
nejlíp s tebou na máry,
přiď pro něj kněže z fary,
umřel starý,
umřel starý.

50. [Str. 258b—259a.] Koleda, patrně obsahu oplzlého, neboť přeškrtána tak, že zbyla pouze poslední, desátá sloha bez škrtů, jež zní takto:

„Mně za mé libé zpívání
a upřímné vinšování,
laetamini in Domino,
udělte koledy."

51. [Str. 259b—261a.] Rozpustilé, nevkusné skládání na způsob litanií. Ukázkou stůjtež zde tyto výňatky:

Bachu vinný vzpomeň na nás.
Bratře Korbelko „ „ „

Jene z mokré čtvrti vzpomeň na nás.
— — — — — —
Od kyselého a nedovařeného piva vysvoboďte nás.
Od michaného s vodou vina „ „
— — — — — — — — — — — —
Od arestu Bílé věže, též Daliborky a tajvlovky vysvoboďte nás.
— — — — — — — — — — — —
Aby byla šatlava vždycky prázdna a v arestu aby nikdy žádný nebyl, prosíme, uslyšte nás.
— — — — — — —

52. [Str. 261b.] Píseň „U našeho Bárty“ s nápěvem

1. U našeho Bárty
stále v kapse karty,
kabát bez šosu,
prizilla v nosu,
u našeho Bárty.
2. U našeho Bárty
plundry na caparty,
kejdy při boku,
fejtka při voku,
u našeho Bárty.
3. U našeho Bárty
od nebožky Marty,
klobouk po straně,
džbánek na ráně,
u našeho Bárty.
4. U našeho Bárty
škorně nemá nárty,
pata vykouká,
měch přece fouká,
u našeho Bárty.

53. [Str. 262a—268a.] „Monachus jovialis“; jest to na 66 sloh rozšířená a jiným nápěvem opatřená píseň, kterouž Košetický zapsal již do II. svazku svého sborníku pod názvem „Cantus a quodam fratre Laico de Abbate et Priore compositus“ (viz Sborník hist. kroužku 1903, 117).

54. [Str. 268b.] Latinská čtyřslohová píseň s nápěvem, povzbuzující k užívání prázdnin. Počátek:

Laeta fronte socii,
contemptores otii,
opus hoc negotii,
lege consortii,
sylvas inter agite,
feriis vos tradite,
comitivam addite,
in lustra vadite.

55. [Str. 269a—269b.] „O drozdu“. Píseň devítislohová s nápěvem. Komická elegie na smrt drozda do léčky chyceného, začátek:

Šel jsem jednou do lesa,
některou pletku nesa,
polik jsem ji vedle chvoje,
jednu pletku na lohu,
by uváz, kde přeletuje,
drozd za krk neb za nohu.

Konec:

Plačte ho vy drozdové,
kosové, bravníkové,

Politujte kamaráda,
který s vámi vandroval,
kde jest ta ztracená varta?
proč se ji nevaroval?

56. [Str. 270a.] „Hilaris scholasticus". Pětislohová latinská píseň s nápěvem; začátek:

Nos sumus studiosi
mentis laetissimae,
in pugnas animosi,
manus fortissimae,
Martii nepotuli,
conceptibus et versibus
Musarum pulluli.

57. [Str. 270b—271a.] „Jejunans Bacchanalisticus". Latinská píseň osmislohová s nápěvem, vyjadřující radost nad tím, že přestal půst. Začátek:

Pascha revixit floridum sa sa.
fugitque tempus horridum sa sa,
jam revirescunt flosculi,
et impinquantur bosculi
sa sa sa sa sa sa sa sa.

58. [Str. 271b.] Třislohová píseň s nápěvem, vybízející chasu k lovu na ptáky. Začátek:

Nuže, vospalá chaso, měj se z komory,
v půl hodině rozedni se, půjdou sýkory,
již přiletí drozd, nám příjemný host,
dlesky a skřivonosky, jiného ptactva dost.

59. [Str. 272a—274a.] „O sedlském posvícení" Píseň 22slohová s nápěvem o připravách k posvícení. Začátek:

Když jsem šel ze sečení,
na levo jsem zašel,
kde má být posvícení,
jakous ves jsem našel.

60. [Str. 274a.] Pětislohová píseň s napěvem.

1. Chodila chodila vokolo vosení
hledala hledala svého potěšení.
2. Chodila chodila vokolo hájéčku,
volala volala: Můj milý holečku!
3. Holeček holeček seděl podle lávek,
zerzavý zerzavý jako zlatohlávek.
4. Vozejval vozejval se huhňavým hlasem:
Má milá, má milá, u potoka já jsem.
5. Vohlidal vohlidal se šilhavým okem,
vytíral vytíral boty za potokem.

61. [Str.274b.—275b.] „Žaloba na zlou chasu", t. j. sedláků na seminaristy, kteří na vycházkách za město hledají, co kde jest k snědku. Devítislohová píseň s nápěvem. Začátek:

Nevím taky-li vy nevíte,
čili skrze prsty hledíte,
kterak si to na ten den
provádí ta chasa vaše,
pravé plémě satanáše,
když vychází z města ven.

62. [Str. 276a. — 277b.] „O koroptvičce". Myslivecká píseň 16slohová s nápěvem. Začátek:

Eja chase řekni zase myslivče Vráno,
co bude den, ať vstane ráno,
pojedeme do háje,
panství našeho ráje,
nařežeme březový máje.

63. [Str. 277b.] Krátký popěvek s nápěvem:

Zabil táta ptáka,
pták měl kabát,
v tom kabátu po dukátu,
toť jest byl kabát!
toť jest byl kabát!

64. [Str. 278a. 278b.] „O křepelce". Osmislohová píseň s nápěvem, líčící lov na křepelku Začátek:

Při denici na úsvitě
vzal jsem své křepelčí sítě,
uslyšel jsem „Za pět peněz", „Za pět peněz"
hlas volavé křepelky dál než na hony,
kde vzrostejší záhony.

Mravoučný konec:

Tak jest ptačátko milé:
kdo chce užít kratochvile,
častokráte jest naveden a zaveden
sličnou chytrostí, a tak uloven,
že neví kudy kam nebo ven.

65. [Str. 279a. — 280a.] „Responsum ad querelam rustici", t. j. odpověď k oné „žalobě na zlou chasu", jež uvedena výše pod číslem 61. Píseň 11 slohová s nápěvem. Představení semináře vybízejí sedláka, aby ukázal jim ony škůdce; nepozná-li je, že sám bude pokutován; prokurátor, jenž mu supliku napsal, že ničemu nerozumí, aby tedy raději šel domů; sedlák odchází s nepořízenou. Začátek:

Příteli, co sobě stěžuješ,
na seminaristy žaluješ?
My o tom nevíme nic,
pověz, jestliže kterého
poznáš z těchto bezbožného.

66. [Str. 280b. — 281a.] „O vokurkách," Humoristická píseň šestislohová s nápěvem o zimnici následkem požití okurky. Začátek:

Když bylo října měsíce,
přišla jest na mne zimnice,
uze se mnou třásla,
vybrala mi co náleží,
kdo nezkusil, ten nevěří,
nepřešel jsem nic,
ani jsem se lek,
přišlo to z vokurek.

67. [Str. 281b.—283b.] „Dialogus bohemicus, maritus et mulier, tenor et bassus". Obhroublá váda manžela s manželkou. S nápěvem. Začátek:

Ó ženo, o ženo má nevěrná,
proč mi chodíš každý den tak černá.
sedíš jako vopice
za kamny tam na zídce,
opět se hněváš.
mrzce na mě vzhlédáš.
Ó muži, muži starý bublane,
proč's mi sežral, co bylo v kuthaně,
ještě štěkáš jako pes,
rovně včera jako dnes,
pokoje mi nedáš,
vždy příčiny hledáš

68. [Str. 283b.—286b.] Píseň o paličích Francouzi najatých. „Píseň velmi žalostivá o nevděčnosti některých zlosynů k své milé vlasti zemi české, kterak nercili s škůdci francouzskými spolky měli, ale peníze přijímajíce, vsi, městečka, města pálili, kterak k vejstraze jiným katu dáni, a kteří příbytky lidské ohněm pálili, sami tolikéž ohněm na hranici spáleni byli, leta 1689. Zpívá se jako: „Všichni lidé, kteříž spíte atd.“

1. Poslechněte lidé nyní
přežalostivé noviny,
zlí poznejte vaše viny.

2. Ó jak ďábel zavozuje,
duše v hřichy uvozuje,
k činění zlého vzbuzuje.

3. Věděli to i pohané,
že vlast za matku mit máme,
v které život přijímáme.

4. Nyní pak mnozí křesťané
horší jsou nežli pohané,
skrze zlosti neslýchané.

5. Neznají své milé vlasti,
smějí škodný oheň klásti,
vlastence v chudobu vésti.

6. Jak jest roku přítomného
shledáno mnoho škodného,
zlého a neslýchaného.

7. Mnohé vsi zkázu jsou vzaly,
prve než jsou se nadály,
to vše zlí lidé páchali.

8. Ani měst nelito.ali,
sem tam oheň zakládali,
lid v bídu uvozovali.

9. Příklad toho Praha město,
kdežto shořelo zajisto
domů slavných některé sto.

10. K tomu taky chrámy Boží
i nemalé lidské zboží,
bylo dopuštění Boží.

11. Až na to lito hleděti,
museji oči slzeti,
tolik zřícenin viděti.

12. Zlí jsou se v hříších kochali,
tu nešlechetnost páchali,
zlého k zlému přidávali.

13. Jsouc penězi francouzskými
jakožto ostny mocnými
na svou vlast zjitřeni s nimi.

14. Nic na svědomí nedbali,
vlasti své nelitovali,
křesťany utiskovali.

15. Nechtěl Bůh na to patřiti,
ani déle s pomstou dlíti,
chtíc tak jiné napraviti.

16. Byli někteří zjímáni
a do měst Pražských dodáni,
potom katu v ruce dáni.

17. Aby jenž ohněm hřešili,
od ohně stráveni byli,
stejnou muku podstoupili.

18. První sic Francouz rozený,
Benedikt Duras*) řečený,
na hranici upálený.

19. Neb ten k vůli pána svého
činil v Říši mnoho zlého,
zastihla Čechy zlost jeho.

20. Okolo Mělníka pálil,
lid chudý úzkostí šálil,
tak se v své zlosti zapálil.

21. Pročež byl předně škrcený,
náto cític upálený,
jakžto palič zlořečený.

22. Druhý ten byl Čech rozený,
Matěj Sobinský řečený,
v Starém Městě měl vězení.

23. Ten jest na tom neměl dosti,
že přechovával zlé hosti,
z ouplatkův a bezbožnosti.

24. Jenž lidem škodu činili,
ohněm statečky kazili,
kde a jak mohli pálili.

25. On byvše též svědom toho,
působil sám zlého mnoho,
i co pošlo jemu z toho.

26. Manželku, šestero dětí
musil světu zanechati,
sám se do vězení bráti.

27. Když pak vyznal na mučení
své nešlechetné činění,
statečků lidských pálení.

---

*) Správně: Durez.

28. K hranici též odsouzený,
tam na voze byl vezený,
škrcený a upálený.

29. Třetí Procházka Vavřinec,
ten odvážlivý zločinec,
ánť jest zlé činil na konec.

30. Svými vlastními rukami
pálil město Prahu nimi,
potom musil za jinými.

31. Z Malé strany byl rozený,
prv dostatečně zmučený,
v Staré Město přivezený.

32. V ulici k Orlu černému,
tu kat utrhl palec jemu,
paliči nešlechetnému.

33. Vedle „Smrti“,[1]) kde též pálil.
kat jej o druhý připravil,
kleštěmi ho palce zbavil.

34. Skrz Dlouhou třídu vezený
byl obouch palcův zbavený,
k hranici jsa odsouzený.

35. Viděl místa, které pálil
a več se zlého podvolil,
když v své nepravosti prodlil.

36. Měl zlou Procházka procházku,
na hranici vzal svou částku,
pro paličův škodnou chásku.

37. Neb pro jich přidržení,
pro své vlastní přečinění
dostal zlého odměnění.

38. Tak Bůh ráči působiti,
nechce dlouho s pomstou dliti,
bezbožné vydává k smrti.

39. Ježto bližnich nelituji,
sužuji a utiskuji,
v čem hřeší, tu zakušují.

40. Ach ach, rodičové milí,
vaše dítky roztomilý
veďte, aby dobři byli.

41. Nebo zlé dítek vedení
přivádí k zlému skončení,
cti, jména, hrdla zbavení,

42. Vy též věku dospělého,
neposlouchejte žádného,
kteří vám radi co zlého.

43. Nekvapte na cizí zboží,
nezachvátí vás moc Boží,
naleznete milost Boží.

[1]) Dům na rohu Dlouhé třídy a Dušní ulice.

44. Ó Pane Kriste Ježiši,
jenž bydlíš v nebeské říši,
rač chránit tělo i duši.

45. Přetrhni ohně pálení,
učiň s námi smilování,
pohni se k politování.

46. Víme, že naši hříchové
zasloužili metly mnohé,
ach, pomni, že jsme synové

47. Kteréž ty ráčil stvořiti,
drahou krví vykoupiti,
račiž našim otcem býti.

48. Neuvoď nás v pokušení,
ať jsme od zlého zbaveni,
s tebou ńá nebi sjednoceni.

69. [Str. 287a—288b.] „Vyrval beran vlkovi bradu". Prostonárodní píseň o 19 slohách; srovn. u Bartoše, Národní písně moravské, str. 330. Ukázky:

1. Vyrval beran vlkovi bradu,
že jemu zvoral jeho zabradu.
Ó vlče kmotře, nevážný lotře!
nebudeš dobrý, ač tě nůž vodře.

2. Tak jsou se na něj vojsko sebralo,
s celým regimentem na něj přitáhlo
moucha s tulichem, komár s vošťipem
připadli naň s velikým křikem.

— — — — — — — — —

18. Tato koleda jestiť složena
na štědrý večer měsíce března,
nuž, milý Vávro, jestiť za právo,
abys nám dal na hořké pivo.

19. Že jsme tu byli, za zlé nemějte,
štědré koledy nám udělujte,
se všemi hostmi veselí buďte
a ve všem dobrém tu přebývejte.

70. [Str. 288b—292b.] „Bacchanilistica P. Mathiae Stejer [Steyr] S. J." Veselé latinské písně masopustní s nápěvy. Začátky:

a) Ego die toto
perlibenter poto,
et bibo amarem,
potius quam rarem . . .

b) Sunt festa bacchanalia,
falla, falla, falla,
celebretur laetitia,
falla, falla, falla.
Bacchus haec fecit otia.
blandae gulae negotia..

c) Festa bacchanalia,
hei sa sa sa sa sa sa,
ferunt nobis gaudia,
hei sa sa sa sa sa sa.

d) Huj haj schurimuri bluncus
r s t u x,

noster herus est ut truncus,
haeret sicut pix. . .

e) Pauperes schumatores.
O magnifice domine,
da parum eleemosynae
egenis schumatorculis,
pauperculis miserculis. . .

f) Huj, saltemus ut vituli,
verveces petulci,
sicut vertagi et muli,
vel leves bubulci
Sit laetus facetus
hic coetus disertus. . .

g) Sa sa sa! sa sa sa!
chari sodales,
sunt bachanalia,
laetemur omnes. . .

71. [Str. 293a—293b.] „Honácká.“ Zajímavá valašská zbojnická píseň osmislohová s nápěvem:

1. Pacholkové na hory,
do tej kozi obory,
již sa buček zelená,
jeráb sa již červená.

2. Dajte za pás obučky
a na plece těšinky,
Dunaj, dunaj výskejte,
a na kaydy zahrajte.

3. Budem k zemi krepčiti,
valaškami točiti.
Jurčo, šermuj čekanem,
Ondráču bozikanem.

4. Nikoho se nebojte,
hrdinsky se chovajte,
háku, rožna i kola
nebojte sa ništ zhola.

5. Udeříme na pány,
pozbijeme formany,
budú-li sa brániti,
věr neujdú smrti.

6. Já dám oheň po predu,
vy zaskočte pozadu,
bíte, bite, doražte,
žádného nelitujte.

72. [Str. 294a—295b.] „Cantus de filia a matre interrogata, quem sponsum vellet habere.“ Humoristická píseň latinská 12 slohová s nápěvem. Dcera zamítá hraběte, šlechtice, právníka, lékaře, hudebníka, vojáka, faráře, mnicha, ševce, sedláka a chce studenta nebo pijáka vína. Ukázky:

1. Filia, filia, vis habere comitem?
Nolo mater pia,
scio quare quia
comes multa spondet,
actu pauca complet,
cumque lautas parat
mensas, dein arat.

11. Filia, filia, vis habere studiosum?
Volo mater pia,
scio quare quia
studiosi gratiosi
manent semper generosi,
in omnibus laeti,
doctrina repleti.

73. [Str. 295b—298b.] Píseň o požáru v Praze paličí francouzskými založeném 1689.

Smutná a žalostivá novina o ukrutném, prve nikdy neslýchaném ohni v Městech Pražských, kterýž povstal skrze vyslané paliče dne 21. měsíce cervna okolo druhé hodiny a trval v plném plamenu až do hodiny desáté, takže v osmi bodinách s Židovským městem i křesťanských domů v Starém a Novém městech Pražských sedm set a čtyřidceti. a kostelové tři, klášterové čtyři pohořelo, skrze což mnohý měšťan v chudobu upadl. O čemž se z této písně pro budouci památku složené lépeji vyrozuměti moci bude.

Zpívá se obecní notou.

1. Poslyš ó křesťane milý,
této žalostné noviny,
kteráž se teď v Praze stala
a nešťastně vykonala.

2. Leta tisíc, šestistého
a osmdesát devátého
dvadcet prvního dne června,
stala se věc škodná, divná.

3. Nejprv v Kaprovic ulici
vyšel oheň zžírající,
u Černého Orla jménem,
hořel dům velikým plamenem.

4. Tu se zdvihl vítr malý,
od řeky řečené Vltavy,
ihned ten oheň zachvátil,
na jiné domy obrátil.

5. Malou částku té ulice
oheň zachvátil, nic více;
po spálení čtyřech domů
bral se oheň v jinou stranu.

6. Zňalo se Židovské Město,
kdo to slyšíš, věz zajisto,
tu žádného retování,
nemohlo být pomahání.

7. Neb oheň hrozně plápolal,
z domu na dům proletoval,
tu se celé město zňalo,
a v prudkém plamenu stálo.

8. Od tak veliké horkosti
zňala se vížka v rychlosti
na chrámě svatého Ducha,
ten kostel vyhořel z prudka.

9. Též i kostel Paulánský,
v rynku, jež sluje německý,
nezůstal bez porušení, škody,
s podivným znamením.

10. Pral na něj oheň nemalý
z domů od Židovské strany,
takže se po žádný straně
klášter nemohl hájit dále.

11. Ve zdi před kostela dveřmi
stál krucifix, v tom věř mi,
Panna Maria, svatý Jan
shořeli, krucifix zůstal.

12. Pak oheň dále plápolal,
Jiné domy zasahoval,
dostal se do Dlouhé třídy,
byly tam veliké bídy.

13. Z těch pěkných nákladných domů
zmáhal se oheň, věř tomu,
takže jen ve chvilce malé
domové hořeli dále.

14. Vůkol se oheň roznítil,
veliké domy podnítil,
když již domové shořely,
přišel oheň na kostely.

15. Kostel Jakuba svatého
s všemi případnostmi jeho
musil těžce vytrpěti,
od plamene stráven býti.

16. Ach! nebozí řeholníci,
Matičky milé strážnici,
co vám oheň zdělal škodu,
svatokrádežník víc k tomu!

17. Škody tu nelze vypsat víc,
byť bylo písařův tisíc,
aby všeckno znamenati,
tu bídu mohli vypsati.

18. Krucifix pak před kostelem
zůstal v svém spůsobu celém,
beze všeho porušení,
nevzal od ohně znamení.

19. To vidouce nebožátka,
kněží, že tu svatá Matka,
Matku zázračnou ven vzali
a k svaté Anežce dali.

20. Též svatého Antonína,
ach! to jest paličův vina,
neb oheň zakládali,
nevinným škodu dělali.

21. Kostel Haštala svatého,
i ten vytrpěl nemálo,
neb musil od ohně rány
vytrpět škody nemalý.

22. Oheň dále se rozmáhal,
pěkné domy v popel skládal,
neb mimo všeho nadání,
dostal se v rozličné strany.

23. Zasáhl i svatou Anežku,
však přece nespálil všecknu,
i tu Boží Umučení
zůstalo bez porušení.

24. Staroměstské masné krámy
také do gruntu shořely,
potom dále se rozmáhal,
na Novém Městě se zmáhal.

25. Dosáhl Jelínkové prádlo,
množství domů v popel padlo,
také i vodárny věže
vytrpěla, buď Bohu žel.

26. Kostel Klimenta svatého
nebyl bezpečen od něho,
ohně plápolajícího,
vyhořela střecha z něho.

27. Nové mlýny tak řečené
jsou do gruntu vypálené,
takže kola i kolové
v vodě hořeli v té době.

28. Svatý Josef též okusil,
Králův Dvůr ohně zakusil,
s domy vůkol stojícími,
srdce má plakat nad nimi.

29. Až téměř k Poříčské bráně
hnal se oheň silně, náhle,
mnohá nákladná stavení
přišla v zkázu a k zrušení.

30. Toho ohně jest příčina
vyslaných paličů vina,
kteří mají být schytáni,
aby činili vyznání.

31. Kdo této písně doslýcháš,
toto nyní věděti máš,
že Židovské město v skutku
vyhořelo až do gruntu.

32. Pak v Židovském, Starém městě
počítají, věz zajisté,
pět set a devadesáte
domů shořelo tenkráte.

33. Na Novém městě rozličně,
sto padesát domův, více,
a někteří za to mají,
třináct set ve všem zčítají.

34. Židův v městě zařících,
udušených, upálených,
počítá se přes sto hlav víc,
obojího pohlaví sic.

35. Domův vzácných nákladnických,
důkladně stavěných, hezkých,
v tento počet se pojímá,
dvamecitma připomíná.

36. Co jiných hraběcích domů,
podstatně stavěných k tomu,
těch tuto nelze vypsati,
srdce by mohlo zplakati.

37. Mnohý, jenž prv bohatým byl,
domu, všeho statku pozbyl,
Bože, rač sám opatřiti,
smutných lidí potěšiti.

38. Aby Praha město zase
přišlo k prvnější okrase,
spolu s domy duchovními,
na ten čas zarmoucenými.

39. Tuto smutnou komposicí
již nyní přivádím k konci,
dejž Bůh, ať jsou všickni lidé
potěšeni po té bídě.

74. [Str. 299a—300b.] „Cantus pro Koleda, cujus melodia canitur sicut supra habetur folio 288 pagina secunda in cantu: Ego die toto perlibenter etc.“ Píseň 19 slohová. Vydal Dr. I. Zahradník v „Českém lidu“ IX (1900), 203—204.

Titulní list druhé části zní: „Sequitur liber continens quaedam curiosa medicinalia, partim et alia oeconomica, quae conscripsit ex diversis autoribus excerpta P. Evermodus Kosseticius Sacri et Canonici Ordinis Praemonstratensis Regiae Ecclesiae in monte Sion Pragae, alias Strahoviensis professus ab Anno 1681.“

1. [Str. 1a—6b.] Rady na každý měsíc. Vydal Dr. Isidor Zahradník v „Českém lidu“ IX (1900), 214 n. a X. (1901), 173 n.

2. [Str. 7a—9a.] „Správa velmi potřebná, kterak se má chovati člověk každého času, tak aby v dobrém zdraví život svůj zachovati mohl.“

3. [Str. 9a—11a.] „Správa, pod kterým znamením člověk jsa narozený, jaké povahy na sobě nese."

4. [Str. 11a—13b.] „O pouštění krve žilami proti všelikým neduhům naučení užitečné a prospěšné."

5. [Str. 14a—14b.] „O čtyrech živlích." Rýmované veršování.

6. [Str. 15a—20a.] „Sequuntur quaedam notatu digna, et per menses totius anni legenda."

7. [Str. 20a—21a.] „De anno et partibus ejus".

8. [Str. 21b—27b.] „Užitečné a potřebné regule a naučení, které jednomu každému hospodáři k prospěchu sloužiti mohou."

9. [Str. 28a—32a.] „Potřebné umění." O tělesech nebeských.

10. [Str. 32a—36a.] „Pěkné a vědomosti hodné otázky okšlku nebeského se dotýkající." O pohybu těles nebeských a j.

11. [Str. 36b—38b.] „Pěkné a vědomosti hodné umění, aneb praxis o ourodě zemské."

12. [Str. 39a—41a.] „Fizyko-mathematické, lékařské a hospodářské některé kunsty."

13. [Str. 41a—53a.] „O zdraví a nemocech." Z kalendáře doktora Michaela Krigenera r. 1684 vydaného.

14. [Str. 53b—56b.] „Napomenutí, co by dobrý hospodář na každý měsíc, jak v domovním tak polním hospodářství činiti měl."

15. [Str. 56b—57b.] Doktor Bernard Busman o nemocech.

16. [Str. 58a—59b.] „Poznamenání království, zemí a měst, pod jakým nebeským znamenim které z nich leží."

17. [Str. 59b—61a.] „Verše některé, kteréž doktor Bernard Busman na rok 1686 ve svém kalendáři*) napsal."

18. [Str. 61b—64a.] Výňatky z kalendáře doktora Oswalda z Ochsenšterna na rok 1687.*)

19. [Str. 64a—67a]. „Kurtzer Underricht von Purgieren..."

20 [Str. 67b—70a.] „Recepta pro kámen." „...od ctihodného kněze Sixta někdy děkana na Horách Kutnách urozenému p. Burjanovi Špetlovi z Janovic a na Morašicích napsaná." — „Náklad na tento prášek, který jsem V. Milosti udělal..... kněz Matěj Herbort farář Lučibořský."

21. [Str. 70a—70b.] „Proti podagře." „...To jest nějaký poutnik jménem Jiřík Kratonohský, kterýž několikrát v Římě byl, přísahou potvrdil, že jest věc pravdivá a zkušená na jednom pánu v městě Chotěboři a. 1676."

22. [Str. 70b—72a.] „De conservanda cerevisia" (německy).

*) Kalendář tento v Jungmannově Historii lit. čes. není uveden.

23. [Str. 72b—74a.] „Sequentes versus astronomici desumpti sunt ex Calendario doctoris Busman, quod erat pro a. 1685.“ Verše české s narážkami na současné události politické a válečné.

24. [Str. 74b—76a.] „Sequuntur hujusmodi versus doctoris Conradi Breller Moguntini*) pro a. 1688.“ Verše české.

25. [Str. 76a-77b.] „Regule, kterak se člověk chovati a svého zdraví šetřiti má přes celý rok.“

26. [Str. 77b—78b] „Čtyry potřebné regule o pouštění baňkami i žilami.“

27. [Str. 78a—80b.] „Vyšetření a pozorování některých hodných věcí přizahradním hospodářství.“

28. [Str. 80b—84a.] Rady hospodářské na každý měsíc.

29. [Str 84b—85a.] „Casparus Kranfeld in suo Calendario*) pro a. 1689 haec habet.“ Prognosticon o přemožení Turků okolo leta 1694 a 1695.

30. [Str. 85a—86b.] „Sequentes versus doctoris Busman ad annum 1689.“ Verše české.

31. [Str. 86b-87b.] České recepty proti nemocem koňským a dobytčím.

32. [Str. 88a—93b.] „De animalibus quadrupedibus medicinalia.“ (Německy)

33. [Str. 94a—95a.] „O moci, ctnosti a užitku štírového oleje.“

34. [Str. 95b—98a.] Různé recepty proti nemocem německé a latinské.

35. [Str. 98b—100b.] „Remedia contra pestem.“

36. [Str. 101a—102b.] „Cura contra podagram.“ (Recepty německé.)

37. [Str. 103a—118b.] „Vom Harn.“

38. [Str. 119a—119b.] „Pillen wider die Pest.“

39. [Str. 120a—123b.] „Specificatio medicinarum, quas a. 1677 a 13. Septembris usque ad 24. Octobris gravi arthritico morbo laborans sumpseram.“ Na konci poznamenává Košetický, že jej tehdáž léčil dr. Löw a líčí bolestný průběh nemoci.

40. [Str. 124a—125a.] „Tempore pestiferae contagionis“. (Recepty.)

41. [Str. 126a-129b.] „Lékařství a recept nejjasnějšího knížete a pána pana Maximiliana krále římského, kteréž jest posíláno Lvu papežovi po arcibiskupu Magdeburském leta 1515.“

42 [Str. 130a—152b, 157a—157b]. Německá vyhláška purkmistra a rady Menšího města Pražského, jak chovati se v době morní nákazy, 27. srpna 1649.

*) Také o tomto kalendáři není u Jungmanna zmínky.

43. [Str. 153a—157a]. Poznamenání těch, kteří leta 1680 v čas morního nakažení pomřeli k Ouhonické osadě přináležející. Celkem zemřelo 158 osob. Košetický poslán byl do Úhonic 16. července, když farář tamnější Hroznata Hermschmid zemřel. Jelikož dům farní byl nakažen, vykázána mu bylo za obydlí myslivna v lese, leč i tam vnikla nákaza a i Košetický sám onemocněl. Ke konci července rozmohl se mor tak, že denně z jediné malé vesnice Úhonic devět až deset lidí bylo pochováno. V myslivně onemocnelo devět osob. Z nich šest nakažených musilo se do vsi stěhovati Košetický vypravuje: „Myslivcová s dítětem umřela ve škole a řezáč v panským dvoře s dětmi na řezárně. Myslivec sedum neděl ležel ve škole pod krovy nad světnicí a měl tři hlízy a pět pryskýřův, několik dní fantazíroval a hrozně zlořečil, tři dni potom ležel jako mrtvý, nic nejedl a nepil. Žena kantorova byla tak dobrotiva a jemu posloužila na mou přímluvu, ačkoliv kantor, hrdý člověk, dosti na mne naříkal, i mně vůči domlouval, že jest ho na mou prosbu k sobě přijal, avšak mu to bylo dobře zaplaceno. Ale potom pro svou pejchu musel odstoupiti. — Pan Urban Hohenberger, zeť p. Volfa Walcze, krejčí z Vídně od císařského dvoru, ucházeje před morem tu [v přifařené vsi Chejni] v panským dvoře s dovolením vrchnosti zůstával a umřel na morní pihy neb peteče, v Hájku o pouti 15. Augusti hodoval a morní nakažení sobě i dětem domů přinesl. Pochován jest v Ouhonicích na krchově, v 28 letech."

44. [158a—159b.] „Literae [† Z. † D. I. A. † B. I. Z † S. A. B. † Z. † H G. F. † B. F. R. S) a s. Zacharia episcopo Hierosolimitano ante aliquot centenos annos in membrana manu scriptae, in Hispaniensi monasterio de Troyles repertae, una cum earundem expositione.

45. [160a—160b.] „Relatio des hochwürdigen in Gott Fürsten und Herrn Francisci Salaras Bischoffen zu Salamina in H. Concilio zu Trident 1546 vor die Pest." O účinnosti oněch písmen sv. Zachariaše proti moru, nosí-li se jako amulet.

46. [161a.] „Lista aller verstorbenen vom 1. Januarii bis 26. Novembris a 1679 in und vor der Stadt Wien." — [160b.] „Consignatio a 20. Augusti usque ad 25. Maii."

47. [162a—181a.] „Consignation der Verstorbenen und zu Prag begrabenen von 25. Maii a. 1680." Týdenní výkazy konsistorní dle jednotlivých farností od 25. května 1680 do 22. února 1681. Celkové summy týdnů: 25/5—1/6 1680 : 328; 1/6—8/6 : 418; 8/6—15/6 : 501; 15/6—22/6 : 524; 22/6—29/6 : 614; 29/6—6/7 : 496; 6/7—13/7 : 545; 13/7—20/7 : 443; 20/7—27/7 : 327; 27/7—3/8 : 282; 3/8—10/8 : 223; 10/8—17/8 : 165; 17/8—24/8 : 117; 24/8—31/8 : 84; 31/8—7/9 : 73; 7/9—14/9 : 65; 14/9—21/9 : 53; 21/9—28/9 : 34; 28/9—5/10 : 29; 5/10—11/10 : 23; 11/10—18/10 : 23; 18/10—26/10 : 23; 26/10—2/11: 30; 2/11—9/11 : 17; 9/11—16/11 : 14; 16/11—23/11 : 9;

23/11—29/11 : 9; 29/11—7/12 : 16; 7/12—14/12 : 17; 14/12—21/12 : 3; 21/12—28/12 : 10; 28/12 1680—4/1 1681 : 16; 4/1—11/1 : 13; 11/1—18/1 : 12; 18/1—25/1 : 9; 25/1—31/1 : 10; 1/2—8/2 : 11; 8/2—15/2 : 14; 15/2—22/2 : 16. Celkem: 5611.

48. [182a—240b.] „Medicamenta, quae sine magnis sumptibus haberi possunt, excerpta ex libro Doctoris Oswald Gäbelkhouern principis Ludovici de Würtemberg medici aulici.“ Německy; místy v závorkách uvedeny české názvy rostlin.

49. [Str. 241a—244b.] „Die wanderbarliche Würckung der Quint-Essentz... beschrieben von dem hochberümbten Medicinae Doctorn zu Rom Herrn Joh. Baptista Zapata...“

50. [Str. 245a.] „Arcanum magicum contra podagram.“

51. [Str. 245b—249b.] „Recept zum Aqua vitae.“

52. [Str. 250a—250b.] „Ein Wasser für den Stain, welches ihr Durchlaucht Hertzog aus Lottringen.. gebrauchen thuet.“

53. [Str. 251b—255a.] Různé německé recepty k přípravě vína.

54. [Str. 255a—263a.] Rozličné recepty proti nemocem. Většinou německé, toliko dva české.

Zprávy a posudky.

Mons. Dr. Jan Sedlák, profesor studia Starého Zákona na diecesním učilišti v Brně, zemřel 8. května 1924. Narodil se v Třebíči 4. prosince 1871, kde vystudoval i gymnasium a byl ordinován 29. července 1894. Po kratičké době duchovní správy dosáhl ve Frintaneu ve Vídni doktorátu bohosloví sub auspiciis a stal se profesorem I. čes. stát. gymnasia v Brně. Když nedosáhl uprázdněné stolice církevního dějepisu v Brně r. 1902, odešel do vídeňského ústavu pro bádání historická a začal pracovati ve dvorní knihovně vídeňské, shledávaje prameny pro dobu Husovu od r. 1415 zpět. Zatím obdržel 31. prosince 1906 v Brně stolici studia Starého Zákona, při čemž nevzdal se bádání historického. Výsledky své uveřejňoval v Hlídce 1906 Eucharistické traktáty Stanislava Znojem., 1907 Spis Stanislava Znoj. de antichristo, 1909 List Jana z Rakovníka Husovi, 1910 Pálčův Antihus, 1911, 1913—14 v ČKD. Počátkové kalicha, 1911—12 v Hlídce: Několik textů z doby husitské I—III (Tractatus causam mri J. Hus e parte catholica illustrantes), 1912 Pálčův spis proti Husovu traktátu de ecclesia, 1914 Mikuláš z Drážďan, Studie a texty I—II, 1913 a 1915 v Olomouci a zakončil svým důkladným dílem M. Jan Hus 1915 (děd. sv. Prokopské) s 19 přílohami do té doby neuveřejněnými. Ač jediný podal v čas hotové dílo pro vypsanou cenu Akademie české, přece cena byla oddalována a konečně rozhodnuto pro spis Novotný-Kybal M. Jan Hus r. 1919. K prvnímu svazku tohoto díla podal i několik

přiléhavých poznámek v Hlídce 1919, 393 a 453 v článku „Nový Hus“, a vydal 1919 ještě poslední svazek Studie a texty III., 1. sešit. Význam předčasně zemřelého badatele tkví v provedení dávné tužby, aby prostudovány byly rukopisy katolické z doby Husovy, kterým historikové laičtí nevěnovali žádné pozornosti, v jeho neúnavné práci o prázdninách a za dovolené v knihovnách cizích. Žeň byla hojná a dr. Sedlák dovedl ji zužitkovati, uveřejňoval pilně své nálezy a tím způsobil, že dílo jeho „M. Jan Hus“ přineslo poměrně málo neznámého znalcům prací Sedlákových. Tím ovšem zásluha jeho se nemenší, jména jeho a prací bude vždy s úctou vzpomínáno a zbývá jen tužba, aby na jeho místo nastoupilo více nadšených badatelů katolických, kteří by zdárně pracovali v tomto směru zcela nestranném na poli příliš rozlehlém, kde práce jedince nestačí pro velký počet pramenů dosud neprobádaných anebo méně správně hodnocených. Dr. Sedlák konal také značný počet přednášek, věnoval se v poslední době Jednotě katol. duchovenstva a práci národnostní v Brně. Katolická věda želí ztráty tohoto badatele, jehož památka je zajištěna na věky.

Poutníci z Loun, kteří putují do Říma k jubileu r. 1390, které ohlásil papež Bonifác IX. První zpráva o jubileu, které se konalo za papeže Bonifáce VIII. pochází z roku 1300. Klement VI., který panoval od r. 1342—52 a který povýšil pražské biskupství na arcibiskupství, ustanovil, aby každých padesát let se konalo, což se skutečně stalo v r. 1349—50, kdy mor velký zachvátil celou západní Evropu a ze zástupů putujících do Říma mnoho pomřelo na cestě tímto morem. Když nastoupil papež Bonifác IX. volený 2. prosince 1389 a korunovaný 9. prosince na to, ustanoveno jest konati jubileum za 33 let na památku věku Kristova a jako průměrný věk tehdejšího křesťanstva. Konalo se v Římě r. 1390 a po třech letech slavilo se v Čechách samých. Rok ten neblahý znamenán jest úplným rozstrkem mezi králem Václavem IV. a arcibiskupem Janem z Jensteina, mučednickou smrtí sv. Jana Nepomuckého. Taktéž M. Jan Hus konal předepsané průvody a pobožnosti na získání plnomocných odpustků.

Městských knih z té doby málo se zachovalo a protože archiv královského města Loun má knihu zahájených soudů (judicium bannitum), a v ní na listě 131 b I. C. 2. zachovala se paměť těch měšťanů, kteří odcházejíce na dalekou cestu do Říma, činili své poslední pořízení pro případ, že by se více z Říma nevrátili. Soud zahájený v sobotu na zítří zvěstování Panny Marie 1390 26. března začal se pro poutníky (pro peregrinis). Těch poutníků zapsáno jest celkem dvanáct. Podáváme je v českém překladu:

1. Kunka neb Kuna vdova po Vavřinci dobré paměti odevzdává kováři Ježkovi 2 kopy pro své dva syny.

2. Plátenník (linicida) Blažek beblavý odevzdává všecky věci své Janovi synu Kněžkovu se svolením své manželky, by s nimi naložil do jeho návratu dle libosti své.

3. Halam, bratr Jana syna Václav Kněžka, poroučí témuž k vymáhání všech dluhů, by s nimi naložil, až je dobude, po smrti jeho, neb své manželky Anny dle libosti.

4. Kovář Henslin odkazuje sestřenci svému, synu Meizlina, 3 kopy, Kunšovi, synu Meltenrovu, 3 kopy, dětem Michka z Citolib 2 kopy, paní Geře z Citolib 2 kopy, kramáři Petru z Mostu 2 kopy, ad parochiam (t. j. k faře sv. Mikuláše v Lounech) 1 kopu, dominikánům 1 kopu, ostatek dětem bečváře Hány. — Michek a Gera z Citolib byli měšťané lounští, kteří měli statky v Citolibech, z nichž neplatili žádné platy, jen k Lounům a ne k Citolibům, podle starého privilegia krále Jana.

5. Ela z Chomútova svěřuje dům svůj a provazec dědin Mikuláši Meltenrovi, by po její smrti dal knězi Bartlikovi 3 kopy, provazec dědin

v Citolibech kostelu citolibskému, co zbyde, dává farnímu chrámu sv. Mikuláše (v Lounech). — Provazců šlo do jednoho lánu 12, a počítáme-li obyčejný lán na 60 strychů, rovná se provazec 5 strychům. (Dle Emlera 10 urbářů. str. 191.)

6. Václav Kvasnice do Říma putující mocně odevzdává statky a dluhy své rychtáři městskému Hanovi a Pešlínovi Plinclovi. Domnívá se, že když se vrátí zdráv, anebo kdyby snad zemřel, že věrně se zachovají k manželce jeho Kateřině.

7. Řezník Holík hodlá cestovati do Říma a ke hrobům sv. Petra a Pavla a odkazuje polovici statku své choti Markétě a svým dětem 6 kop. Kdyby ale paní jeho umřela, mají ještě dostati 6 kop děti Rúbalovi, ostatek přijde tomu, kdo dokáže, že je k těmto statkům nejbližší.

8. Vypsilonův bratr Václav putuje do Říma a odkazuje polovici statku své choti Markétě, polovici druhou dětem svým. Jakub nevlastní syn Vypsilonův má až do plnoletosti dětí těchto hospodařiti s polovicí statku a děti opatřiti. Základní jistinu jmění Vypsilonova nesmí však umenšiti, nýbrž neztenčenou dětem zachovati. 16. srpna 1390.

9. Mandelina vdova po Peškovi Črmákovi putuje do Říma a kdyby na cestě zemřela, odkazuje svým dětem půl druhé čtvrti dědin, by se rozdělily na polovic. Kdyby jeden z nich zemřel bez potomka, má polovička jeho připadnouti druhému. Kdyby ale oba bez dědiců zemřeli, mají dáti Martinovi, synu Magdaleny, 3 kopy, ostatní na mše a sice půl kopy farnímu a půl kopy klášterníkům (dominikánům). Hromada obilí rozdělí se na polovici. 19. srpna 1390.

10. Mareta vdova po Martinkovi z Lužerad putuje do Říma a pořizuje s jměním svým v Lužeradech (poloha severovýchodně od Loun). Kostel sv. Mikuláše má dostati 1 kopu, klášter dominikánský taktéž 1 kopu. 19. srpna 1390.

11. Pešek z Obory cestuje do Říma a odkazuje, kdyby na cestě umřel, 3 kopy gr. kostelu sv. Mikuláše, 1 kopu klášteru dominikánskému, Václavě 2 kopy a Janě dceři Václava 4 kopy. 19. srpna 1390.

12. Bena žena odevzdává dům svůj knězi Jakubovi, aby po čas jejího putování v domě hospodařil a co by potřebné bylo na domě obstaral. 2. září 1390.

Byla spálena berní registra králem Jiřím z Poděbrad r. 1467? Sněm o suchých dnech postních, který trval od 24. až do 27. února (Palacký, „Děj. nár. čes.", díl III., str. 487., jubilejní vydání) v Praze, jednal za předsednictví samého krále o následujících věcech.

Předně obrací se král proti tvrzení Zdeňka z Sternberka, jakoby král český byl manem císařovým, že byl manem jen potud, pokud byl zároveň kurfiřtem a že k propůjčování práv a svobod v zemi své nepotřeboval nikdy svolení císařova.

2. stížností pánův o koruně pravil, že ona náleží králi a klenoty zemské že v dobrém jsou opatření od syna jeho Viktorýna a purkrabí karlšteinského Beneše z Veitmile.

3. hradův od země neodcizil žádných a co mají markrabata míšeňská 11 hradů a Plavno, jsou jim právem manským propůjčena.

Další požadavky podáváme dle zprávy o tomto sněmu (Palacký, „Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens", 1450—1471), str. 428—432, protože se mi zdají býti přehlednější.

O napravení mince, o berni, která dle reversu krále Jana měla býti ukládána, když se dcera královská měla provdati (Palacký, „Formelbücher", I., 331. a „Regesta Bohemiae", II., 973.—975.), o vojsku, které nemělo bojovati mimo zemi českou (stalo se za krále Jiřího, když se táhlo na pomoc císaři Fridrichovi do Vídně, ale se souhlasem Zdeňka ze Šternberka).

Šlechta žádala krále, aby nikdo na soud zemský nebyl volán, leč se souhlasem šlechty. Burian Trčka z Lipy a Samuel z Hrádku žádali, aby při kompaktátech zachováni byli.

Druhý den žádáno, aby registra berní spálena byla a aby, když kupuje šlechtic pole od dědinníka, nepotřeboval k tomu svolení královského.

Jednání toto na sněmě 1467 26. února dodalo se do desk zemských a jest obsaženo v páté knize Jana Plany G. 6. (v. Emler, P. D. Z., II., 360.—361.).

Král Jiří kázal zapsati tyto věci v dole psané: Najprve, že berně na zemi české žádné žádati ani bráti nemá bez svolení zemského JMst ani budúcí králové čeští, než tak vedle toho způsobu, jakož prvotní králové čeští obyčej bráti měli, jak pak listové od předkúv JMsti králův českých na to vydaní svědčí.

A úroky, kteříž jsú dáváni JMsti též JMst kázal utvrditi a utvrzuje deskami tímž vším obyčejem a mocí zápisu tohoto utvrzuje, jakož jest slavné paměti král Ladislav předek JMsti utvrdil deskami. A registra ta, po kterýchž jsú nyní úrokové vybráni, že JMst chce je hned kázati spáliti.

Item o vojnách, též že JMst k žádným vojnám nutiti nemá panův a rytířstva země české mimo práva a řády prvotnie, jakož kralové prvotní čeští zachovávali, páni a rytieřstvo též JMst chce se zachovati a mimo to k žádným vojnám on JMst ani jeho budúcí králové čeští nutiti nemají.

Item JMst toto povolenie učiniti ráčil jest, aby páni a rytieřstvo mohli svobodně kupovati všelikteraké dědiny svobodně od měšťan, dědinikuv a sedlákuv a ty dědiny, kteréž by tak kúpeny byly, mají kladeny býti ve dsky pánóm a rytieřstvu bez vší odpornosti, aniž třeba bude k tomu povolenie žádati královy milosti.

Item že JMst ani jeho budúci králové čeští nemají na zámky a úřady zemské cizozemcuv saditi.

Item o odúmrtěch tak JMst kázal zapsati, že odúmrti všelikteraké JMst dává těm, kteříž JMsti za to prosí, ale že to stojí na sudiem dvorském a na pániech, kteříž v súdu dvorském sedají. Jestliže by to bylo přisúzeno súdem dvorským, co by JMst za odúmrtnosť dal komužkoli, tehdy aby jemu ostalo; neb JMst nedává než to, k čemuž by právo měl. A v té vší věci ráčí se JMst zachovati ku pánom, rytieřstvu i ke všie zemi, tak jakož JMsti předkové zachovávali sú se králové čeští; a páni a rytierstvo mají se také k JMsti královské právě zachovati, jakož sú se předkové jich k předkóm JMsti králóm českým z starodávna zachovávali.

Item že JMst ráčí kázati groše u Hory dělati takové v této mieře a to s radú panskú i všie země, aby zlatý český, uherský dukát byl po XXV groších a aby těch XXV grošuv za zlatý stálo a zlatý za XXV grošuv spravedlivě, a to bez pohoršenie práv starodávných královstvie tohoto. A v frzuchary má se tak státi ,jakož list ciesaře Karla a krále Václava svědčí, ale však bez pohoršenie práv, kteréž by páni a zemané k tomu z starodávna měli o to, oč mezi sebú z obú stranú činiti mají.

Super hoc nuncii ad tabulas fuerunt Lev de Rozmital, Johannes de Rosenberg, Jetřich z Junovic a z Chlumce, najvyšší sudí království českého, Vilém mladší z Ryzmberka a z Rábí, Jindřich z Kolovrat a z Buštěrú, Zdeněk Kostka z Postupic, najvyšší mincmaistr král. čes.

Actum a. d. MCCCCLXVII feria V. post Mathei.

Palacký o tomto spálení register berních se nezmiňuje, ač ve zprávě dotčené „Urkbuch", str. 433. slovy zpravodaje: „Der König habe das verbessert, veswegen er von den Ständen angegangen worden; es würde nun eine neue Munze geprägte 25 Gr. fur einen flor., die Berna würde weiter nicht gefordert werden, die alten Register wären verbrannt etc.

Emler ve svém vydání „Ein Bernaregister der Pilsner Kreises vom Jahre 1379", Prag 1876, Verlag der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften určitě o skutečném spálení berních register nemluví, podotýká však, že při každé berni vypsané bylo nejméně 100 pergamenových opisů pro tehdejších 11 krajů zapotřebí.

Že však skutečně tato registra spálena byla, vychází na jevo, že se žádný opis celý nezachoval, jediné z plzeňského kraje. Vysvětluje se pak tím, že když rozkaz o spálení register vyšel, byla kapitola svatovítská ve vyhnanství v Plzni a tam nalezla rejstřík berně z r. 1379, který patřil druhdy vévodovi slezskému Jindřichovi z Břehu, který byl jedním ze sběračů berně.

Z tohoto rejstříku nabýváme vědomosti, jak rozdělen byl majetek, třeba i malé vesnice. Mnoho se dozvídáme o tom, kterému kostelu a duchovním osobám náležely platy v jednotlivých osadách.

Jeden malý zbytek těchto register dal mi nynější p. biskup Podlaha k nahlédnutí. Jest to nepatrný kousek pergamenu z kodexu kapitolního archivu A 108/2 a patří kraji žateckému. Uvádím ho zde doslovně:

Zacensis Nepomisl CCLXVII, Pollek CCLXVII, Zascov penes Dupow CCCXXXIIII, Hrussowan villa CCCLIX, Tiesseticz CCLXXXVIII, Drunycz villa CCCLIII, Chomutow civitas CCCLV, Perucze villa CCCLIIII.

Z toho, že žádný rejstřík berní se nezachoval, jen výjimečně kraje plzeňského, uzavírám, že spálení register berních skutečně se stalo, o čemž i dovětek z dotčené zprávy, kterou čteme v „Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens vom J. 1450—71", str. 433 svědčí. Král nalézal se v ty doby v dosti krušné situaci. Proto povolil šlechtě to, co jako gubernátor země české proti těm, kteří statky duchovenské a jiná zboží za válek husitských na se potáhli, ve prospěch království činil. Akta této komise dal vytisknouti Palacký v archivu českém, I., str. 494—546, číslo 1—273, archiv část II., str. 175—208, číslo 274—481, str. 444—481, číslo 482—684.

A jaký následek byl z toho, že král Jiří povolil statky i dědinecké bez souhlasu králova do desk klásti a že všechna registra berní spálena jsou? Především rovnováha mezi statky selskými a šlechtickými tím nemálo se naklonila na stranu šlechty. Spálení register berních uspíšilo tvoření se statků velkých jednotlivých rodů a platy ke kostelům, farám a špitálům mizely v rukou šlechty. Důkazem toho jsou četné spory o tom, zdali to a ono zboží jest zápisné, duchovní neb zpupné. Toto povolení krále Jiříka uspíšilo porobu lidu selského, která ovšem dovršena byla Vladislavem r. 1497, kde tento všechnu odúmrt ponechal šlechtě. Vladislav nastoupil smutné dědictví svého předchůdce a kdyby byl i ducha silného, nemohl odčiniti skutky svého předchůdce.

Byl tudíž Jiří králem demokratickým jak slýcháme, aneb králem šlechty? Uvažuje, odpověz každý sobě samému.

Kdo dal podnět k národnímu obrození v Čechách? V poslední době obrací se zájem historického bádání víc a více k době obrozenské a tím nutně i k pobělohorské. V tom směru vyšly v poslední době některé práce, které daly podnět k referátům a polemikám, dotýkajícím se zásadních otázkách české historie. Veliký rozruch učinil spis prof. Josefa Hanuše: Národní Museum a naše obrození. Autor byl vyzván Společností Nár. Musea, aby ku stému výročí založení tohoto vědeckého ústavu napsal jeho dějiny. V rámci dějin Musea líčí vlastně kulturní dějiny české od konce stol. 17. (Obšírný referát viz od prof. Pekaře v ČČH 1922, roč. XXVIII., 469—477.) Tím dotknul se otázky, které příčiny umožnily naše národní obrození. Autor předvedl v prvním díle galerii význačných mužů z české šlechty a pokusil se dokázati veliký její vliv na náš národní život 18. a 19. st. a pak nadhodil hypothesu o vlivu naší domácí tradice, representované Balbínem. Obě tyto myšlenky jsou ve zjevném rozporu s dosavadními názory na naše obrození, ať již s Masarykovým názorem o tradici reformační, nebo s Vlčkovým, který za nutný předpoklad českého obrození pokládá osvícenství a jeho filosofii. Proti první myšlence, jež má býti jakousi obhajobou české šlechty, vystoupil Dr. J. Herben v řadě článků uveřejňovaných v „Právu Lidu" od 1.—11.července 1923 a částečně i M. Hýsek v „Prager Presse". Ale otázky toho druhu nedají se řešit polemikou, nýbrž klidnou positivní prací, jak ukázal Hanuš. Na druhé myšlence dosud pracováno nebylo. Skrovný počátek učiněn překladem Balbínovy „Obrany jazyka slovanského zvláště českého", který vydalo Družstvo Přátel Studia prací dra J. Dostála. Očekávané vydání tohoto překladu stalo se nutným, poněvadž vydání Tonnerovo a Pelzlovo je těžko přístupné a postava Balbínova stala se mezníkem, od něhož nutno vycházeti při studiu doby pobělohorské. Vřelý cit vlasteneckého jesuity zračí se ve všech jeho dílech. „Obrana" je jedinečné dílko doby tím více překvapující, uvážíme-li, jak nízko kleslo vědomí národní a do jaké výše je vy-

piato u Balbína. Síla a vliv jeho myšlenek na českou šlechtu došly plného uznání u Hanuše, který nazval Balbína prvním národně-politickým buditelem. Dr Dostál pietně zachoval starý, archaický sloh a v úvodní stati plně ocenil význam této vzácné památky historické, která dnes ještě má dobovou příchuť. Jest si jen přáti, aby kniha pronikla do širokých vrstev národa a v nich roznítila čistou, nezištnou lásku k vlasti. Při této příležitosti budiž připomenuto, že redaktor Sb. H. Kr. jednal s ředitelem Nár. Musea, Dr. Čeňkem Zíbrtem, aby r. 1921 byla uspořádána v museu výstava na počest Bohuslava Balbína. Prof. Dr. Zíbrt s radostí přislíbil svou pomoc i místností, avšak tehdy právě pořádané výstavy buď se prodloužily, že místnosti nebyly volny, pak začaly nové, a Balbínova se odkládala z května na červenec, září a ani v prosinci se výstava neuskutečnila. Zároveň s touto mělo býti vzpomenuto i Františka Pubičky. Nebylo tedy vinou spolků katolických, že stá výročí těchto dvou velkých spisovatelů nebyla oslavena tou měrou, jak si zasloužili, i pro širši veřejnost.

Historický kroužek při ČLA. Zajímavé a pro nás velice lichotivé doznání uklouzlo týdeníku „Nová Svoboda" (rediguje Dr. Derev, posl. Modráček), I. roč., č. 5. v článečku o zemřelém profesoru dru Janu Sedlákovi. V kritice díla zvěčnělého historika, ovšem psané svým způsobem, dotýká se i dnešní mladé generace katolické, „historického sdružení", čímž myslí „Historický kroužek při Č. L. A." Slova nepodepsaného pisatele jsou velice zajímavá a proto chci je citovati: „Mladá generace katolická, když pérem Jar. Durycha zaútočila proti Husovu pomníku, věděla dobře, kam míří. Vzala si sice nejtvrdší část cílem, ale odražena vzchopila se k útokům novým. Dnes nezáleží jí tak, aby stekla hned tak husovské pomníky. Klerikální „Historické sdružení" má práci dobře rozdělenou a plán dobře promyšlen. Dílo Sedlákovo je dobrou přípravou. Historism našeho myšlení, volající stále po návratech k husitství a čes. bratrství, je tak zakořeněný, že podetnouti jej znamená podetnouti i jeddílo jeho autority u všech nemyslivých našich indiferentů — podaří-li se plánovité práci Sdružení, aby očistila protireformační XVII. a XVIII. stol. od příhany temna — stačí jen jíti k Pekařovi za tovaryše a dokonati dílo jeho autority u všech nemyslivých našich indiferentů — podaří-li se mu dokázati, **jak mnoho ploché fráze** je v onom vychvalování české reformace jako vzoru a předchůdkyně moderních idejí, nezbude české veřejnosti, než pátrati po novém názoru o dějinách národa, a nebude-li ho, než přijati názor katolický, zakládající na úctě svatováclavské, na „říši" katolických Přemyslovců, Karlu IV., Balbínovi a negativně na chybách a extrémech husitství. Pravíme, podaří-li se mu... Nesmíme tuto práci mladé generace katolické podceňovati. Těží znamenitě z výtěžků dřívějších generací dějepiseckých, zvláště Gollovy školy, ale má ještě jisté plus: nejde totiž o to, aby ten či onen dějinný fakt byl dokázán, nýbrž aby byl zarámován, dějinnou filosofií vyložen. Takový rám však mladá generace katolická má již napřed hotový. Rám myšlenek velmi útočných a sugestivních. Sedlák zemřel, ale Sedlákové další se rodí. Je třeba bdíti." K věci samé jistě není třeba poznámek. Podobného uznání a přímo povzbuzení k další práci jsme dosud nedostali od nikoho. Chápeme zcela strach našich kulturních protivníků z očištění českých dějin, zejména doby katol. reformace a věříme, že národ náš odpoutá se od „falešných vykladačů písma" a přijme správný názor, který potvrzují naši nejlepší historikové školy Gollovy a který bohdá další práce jistě úplně potvrdí. F. (Poznámka redakce. — Nelze tu zapomenouti již práce vykonané čilými členy Historického kroužku Družstva Vlast a uveřejněné v osmi svazcích a 24 ročnících Sborníku histor. kroužku. Přirozeně nastupují po zemřelých zasloužilých, z části dosud žijících, pracovnících síly nové, prodchnuté touž snahou, aby dějiny naší vlasti podány byly nestranně a objektivně na základě pramenů méně povšimnutých anebo jednostranně vykládaných, ano opomenutých. Členové Histor. kroužku při Č. L. A. mají příležitost odborně se vyškoliti, kdežto starším pracovníkům bylo se podle známého termínu „prokousati" vlastní pílí, těmto zbylo pro bádání historické málo času po namahavé práci a který místo zaslouženého odpočinku

věnovali vážné práci dějepisné, oněm novým členům dostalo se údělu, že mohou téměř výhradně věnovati se práci badatelské. Proto dá se očekávati, že úsilovnou prací četných nadšenců budou jednotlivé otázky historické, dosud jednostranně vykládané, řešeny podle správné zásady „padni kam padni" na podkladě pramenů, že se shledá mnoho věcí dosud neznámých a založených, z nichž bude patrno, že katolíci byli věrnými Čechy a že zásluhy jejich o národ nejsou nepatrné.)

Šusta Dr. Josef: **Světová politika v letech 1871—1914**, I. svazek II. dílu dějin Nového věku. Vydáno ve „Vesmíru" 1924. Stran 236. Všímá si světa zámořského, obrazu Orientu a Evropy až do kongresu berlínského. Rozvrženo jest na 5 kapitol, z nichž první pojednává o vývoji svobodných států v Novém světě, druhá o vzniku samosprávných útvarů britských v zámoří, třetí o Evropě a světu východním, čtvrtá o dějích Evropy v letech 1871—1875 a pátá o východní otázce a kongresu berlínském. V prvních třech kapitolách jest souhrn význačných rysů vývoje nejdůležitějších útvarů zámořských v 19. stol., ovšem, jak autor praví, bez nároku na úplnost, jež by přihlížela i ke všem podružným zjevům. Cílem autorovým bylo, podle jeho vlastního přiznání, načrtnouti rozsáhlé fresko to spíše jen ve stěžejních konturách, čímž nemohl se vyhnouti úplně některým podrobnějším výkladům, jako na příklad o vzniku vnitřního ústroje americké Unie a pod., poněvadž budou míti podstatného významu v pokračování. J. P.

Novotný Dr. V., univ. prof.: **Kde se narodil Jan Hus?** Vyšlo v „Dědictví Husově", č. 1. Stran 28. Prof. Novotný, známý badatel husitství, snaží se dokázati prof. Jindřichu Vančurovi, že se Jan Hus skutečně narodil v jihočeském městečku Husinci u Prachatic, a ne ve vsi Husinci u Klecan blíže Prahy. Přesvědčujícím pramenem byl mu Palčův „Antihus" jmenovitě slova „tui compatriote"! Vančura nechal se přesvědčiti. Do sporu však zasáhl též prof. Dr. Josef Pekař dvěma brožurkami „K sporu o rodiště Husovo", vydanými jakožto zvláštní otisky z Č. Č. H. roč. XXIX., nákl. Klubu Historického r. 1923, a zastával se Husince klecanského, který byl a jest vsí a odpovídá následkem toho z části některým historickým pramenům. Obzvláště vynikajícím dokladem je Pekařovi zpráva ebrašského převora Niblinga, který nejspíše čerpal z úředních pramenů koncilu a Čechy znal ze styků mnichů ebrašských s mnichy českými z Nepomuku. Ze stanoviska sociologického snažil se spor vyřešit sociolog E. Chalupný v přednášce „Husovo rodiště a jihočeská sociologie" a stanovil za nepochybný Husův původ jihočeský. Nicméně spor nerozřešil. Nejnovější Pekařova práce postavila však úvahy o **Husinci klecanském** na pevnější základy. J. P.

Šimák Dr Josef V.: **Kronika československá.** Na počátku letošního roku vydalo nakladatelství „Vesmír" druhý svazek prvého dílu „Kroniky československé" od universitního profesora dra J. V. Šimáka. Je to vědecko-populární vylíčení dějin českých nejen po stránce politické ale i hospodářské a kulturní. Již ze svazku prvého byl zcela patrn samostatný topografův názor dějinný, jenž maje tolik odvětví historických na paměti, čerpal z nejrozmanitějších pramenů a literatury vždy způsobem kritickým a věrohodným, což dodává dílu tím větší ceny. Svazek první podává dějiny od nejstarších dob až do smrti posledního českého knížete. Druhý vyličuje události od nastolení Přemysla I. až do vymření Přemyslovců, podává tedy obraz Čech královských, poukazuje na příchod řádů západních, na počátku vlády ústavní, hospodářství peněžní a první gotiku. Z vypravování Šimákova v obou knihách zračí se důkladná znalost a propracovanost látky a nad obyčej krásný způsob vyprávěcí. V první knize uvádí čtenáře do pravěku a doby staroslovanské, doprostřed života nejstarších Slovanů, vypráví o jejich poměrech hospodářských, jejich náboženství a podobně. Přísně kriticky pojímá první praménky dějin, opomíjeje pověsti. — Druhá kniha, zase hlavně při kreslení doby kolonisační, zmiňuje se náležitě o obchodu, živnostech a selské kolonisaci, skládajíc pozvolna ducha celého toho období, plného horečné práce, jejíž odleskem miniaturním byly časy pobělohorské. Zvláště nadšená jsou Šimákova slova o rytířství. „Ve chvílích, kdy posvátné nadšení svolá-

valo bojovníky veškerého křesťanstva ve znamení kříže proti nevěřícím a vodilo je neznámými světy na daleké výpravy plné dobrodružství i strádání, ale i hrdinské slávy, pod slunným čistým blankytem Jihu se skřížily i vytříbené způsoby antické zdvořilosti, křesťanská zbožnost, středověká síla válečná i pohádkové zjevy tajemného Východu. Pospolitost, jež sbližovala tu všecky, bratřila je zároveň i v jednotný řád... válčící především pro Krista, hájící pravdy i ctnosti, chránící slabých proti násilí." — Oba svazky, zakončené těmi našemi staročeskými „Svatý Václave" a „Hospodine, pomiluj ny" budou jistě jednou z nejlepších rukověti dějin všech vrstev národa. J. Pucha.

Český Časopis Historický. Vydává Josef Pekař. R. 29. (1923). Nákladem Histor. klubu v Praze I., Klementinum. Str. 588 a 12 obsahu. Dobiáš Josef v článku (457) „Ještě jednou k rovnici Langaricio-Trenčín" hájí svůj názor, že cesta obchodní od Dunaje do krajin baltských vedla podél Váhu a že Ptolemaiova Kelamantia byla tam, kde nyní jest Leányvár, a Langaricio, kde je Trenčín. Vývody tyto jsou přesvědčující a cestu onu není možno klásti podél řeky Nitry. — Pekař Josef „K sporu o rodiště Husovo" (460) dokazuje, že se Hus narodil v Husinci pod Levým Hradcem. — A. Petrov„ Kdy vznikly ruské osady na uherské Dolní zemi a vůbec za Karpaty" (k demografii Zakarpatské Rusi) 411 ukazuje, jak rozšířeny byly tyto osady ve století osmnáctém a uvádí také ukázky starších osad ze století patnáctého ano i dříve, které byly osadami vojenskými a zemědělskými. Řešení této otázky není lze považovati za definitivní pro nedostatek vhodných důkazů. Petrov ani starší osady nepovažuje za nepřetržité zbytky původního ruského obyvatelstva. — Fr. Hýbl „K dějinám unie Lyonské" (181) uvádí, že patriarcha bulharský v Trnavě Ignatij přišel do Cařihradu a uznal unii lyonskou, podřídiv se kurii římské 1276. — Otokar Odložilík „Jednota bratří Habrovanských" 1, (301) podává podrobné dějiny této malé společnosti náboženské směru Zwingliova. — Frant. Hrubý „Pád českého povstání na Moravě r. 1620", str. 71, 358 uveřejňuje zprávy o zakončení boje proti Ferdinandovi II. — Frant. Hugo „K pádu Auerspergova kabinetu" 139 podává listinné doklady o příčinách změny tohoto ministerstva, které vystřídalo dříve Hohenwartovo a ustoupilo Taaffemu. Významným je tu působení Josefa Alex. Helferta. — Karel Kazbunda podle netištěných pramenů podává zprávy k otázce návratu Karla Havlíčka z Brixenu 121 a 389. — Kamil Krofta napsal (168) nekrolog N. V. Jastrebova († 17. května 1923) o jeho spisech o Chelčickém, Jednotě bratrské, Sborníku pramenů k činnosti sv. Cyrila a Methoděje. — V. Chaloupecký zase přednášku o Janu Heidlerovi 174 († 28. května 1923) a jeho pracech historických. — Z literatury vyniká Pekařův posudek Jindř. Benedikta, Franz Anton Graf von Sporck (478) Šimákův o práci Fr. M. Bartoše „O Žižkův hrob" (200), kde se klade jeho hrob do Čáslavi; Šimák to popírá a právem. Flajšhans (511) podává kritiku posmrtného díla Gebaurova „O životě a spisech Tomáše ze Štítného", Borovička (212) o sbírce listin Kollmann Ign. „Acta Saerae Congregationis de Propaganda Fide res gestas Bohemicas illustrantia", I., 1., (1620—1623). — Vedle toho výtahy z časopisů historických a ve zprávách jsou rozepsány jednotlivé články předešlých, jakož i hojná literatura. Č. Č. H. je pro historika časopisem nezbytným. r—

Studie a texty k náboženským dějinám českým. Olomouc 1923. Nákladem Matice Cyrillomethodějské. Roč. III., čís. 2—4, redakcí Aug. Neumanna a Ad. Špoldáka. 10 Kč.

Ve sbírce založené zvěčnělým prof. Sedlákem pokračuje P. Aug. Neumann O. S. A., podávaje nové prameny z archivů a knihoven francouzských, kde mu bylo popřáno r. 1923 pracovati. Jsou tu zprávy o Husovi a Jeronýmovi, Francii a husitských válkách, jednání husitů s basilejským koncilem a nové příspěvky k událostem v letech 1420—31. Řada 44 dokladů od 1383—1435 přináší mnoho nového. Těšíme se na další pokračování. r.—

Tiskem a nákladem Družstva Vlast v Praze. Redaktor Dr. Fr. Stejskal.

ČÍSLO 3.–4. 1924. ROČNÍK XXV.

SBORNÍK
HISTORICKÉHO KROUŽKU

Pamětní listiny v báni nového altánu čili rondele v zahradě zámku jindřichohradeckého.

Podává Frant. Tischer, arc. archivář v Praze.

Krytina sešlé rondele v zahradě zámku jindřichohradeckého, převzácné to renaissanční památky stavitelské, opravována v r. 1880, při které příležitosti sejmuta kopule či báň s vížkou, kde nalezeny listiny pamětní.

Nejstarší z nich bylo znění evangelia sv. Jana: Ve jméno Boha Otce † Boha Syna † Boha Ducha svatého †. Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl to slovo.

Actum léta od narození Syna Božího 1593.

Adam Čech, písař starší hradecký.

Při opravě báně r. 1646 poznamenal na této listině hejtman zámecký Jiří Miller z Rottenburku:

Jesus ist mein Heiland,
ich befelch ihm mein Leib,
und Seel in Seine h(eilige) Handt.

Den 12. Juni renovirt der Knopf anno a partu Virgineo 1646.

Georg Miller von Rottenburg,
Hauptmann zu Neuhaus.

Druhá listina obsahuje záznamy událostí od 26 ledna do 21. prosince 1645, zapsané Václavem Rackem Kozojedským.

Jesus Maria.

Paměti rozdílné léta 1645.

26. Jan. Marš götzovský armády z Moravy do Čech šel, kteréž bylo (několik) regimentů; z ní leželo na panství žirovnickém regiment gonzagovský 9 kompanií.

Martii 6 bitva nešťastná u Jankova a Neustupova byla, armádu J. M. C. lid švédský přemohl a na utíkání obrátil.

Martii 7. JMt. pan hrabě odsud do Bystřice jeti ráčil, pan Adam Slavata.

Martii 9. veliká tropa asi ve 300 koní silná zde při městě Jindřichově Hradci pod sv. Jakubem v roli se ukázala. Pana Kryštofa Bramhauskýho písaře toho času na Lhotě Červené, ze všeho až do k[o]šile slíkli.

Martii 11. zase silná tropa přijela a až na bránu novoměstskou se dostala, spátkem odjeti musela, kteráž potom Telč vyplundrovala.

Martii 12. veliká tropa švédská sem přijela a zámku i města se zmocnila, za mnoho tisíc koní a jiných všelijakých věcí pobrala,

kauce 41.000 zl. a kontribucí do 130.000 zl. město a panství dáti musilo a na soldáty J. M. C v tom roce vynaloženo a vydáno do 100.000 zl.

Martii 13. město Jihlava od lidu švédského vzato.

Martii 20. město Znojmo od lidu švédského vzato.

Martii 27. město Kremž od lidu švédského vzato. Urozený pan Jiří Miller z Rottenburku od J. V. hr. Excell. v Pasově za hejtmana na Hradci volen a stanoven.

J. V. hr. Excell. p. p. Joachym Voldřich Slavata, J M. C. sudí dvorský, z tohoto světa skrze smrt časnou vykročiti a nepochybně do nebeské slávy a radosti vkročiti jest ráčil.

J. V. hr. Mt. p. p. Vít František Slavata, nejmladší syn J. Excell. p. p. Viléma Slavaty (tit) také z tohoto světa vykročiti a v naději nepochybujíc do nebeské radosti a slávy vstoupiti jest ráčil.

Aprilis 11. město Korneuburg od lidu švédského vzato.

Mai 6. Švédi začali k Brnu stříleti.

Mai 27. p Matěj Švenda, písař městský zdejší, umřel o 19. hod.

Junii 14. z dopuštění božího, jdouce pacholata na máje s německým bakalářem do vobory, strhlo se velké mračno a déšť, u nového dvora se schovali, na kteréž hrom udeřil. jednoho z nich do smrti zabil, jiné pak všechny, jichž bylo do 12 osob, ranil a dvůr zapálil.

Junii 18. zase z dopuštění božího po poledni hrom udeřil na novém předměstí do domu vdovy Brněnské ve světnici u okna.

Augusti 19. nepřítel zapálil mlýny u Brna, shromáždil se a odtrhl k Zábrdovicům.

Augusti 23 odtáhl nepřítel od Brna k Niklšpurku a k Mystlpachu.

Septembris 17. Königsmark do kraje boleslavského se položil.

Septembris 21. Torstenson u Korneuburgku s svou armádou leží, Rabs vypálen.

Octobris 11. armáda švédská v Třebíči a okolo Polný leží, odkud k Pardubicům se obrátila a je dobývala, nezpůsobila nic, odtáhla k Hradci Králové, také jej dobývala, nezpůsobila nic, odtáhla k Mladé Boleslavi a odtud do šesti měst.

Novembris 19. nejvyšší Lytych na noc sem přitáhl se 27 kompaniemi, zůstal zde do třetího dne, odsud táhl do Pelhřimova.

Novembris 21. nejvyšší Lytych město Telč zase nepříteli odňal, komandanta samo šestého zabil a 110 osob zajal.

Decembris 4. generál feldzeugmastr Fernamont se 2 kusy a 2 poloukartouny zde ležel, mušketýrů 100, rejtharů 100, ráno táhl k Žirovnici od 16. až do 1. hodiny na noc, udělal ran 120.

Decembris 9. ve 2. hodině na den akkordem jest vzata, udělali ran 46, oficíry i soldáty odtud do Budějovic zajali.

Decembris 21. Dnes JMt. p. p. Adam Pavel sv. římské říše hrabě Slavata z Třeboně sem na Hradec ve 2. hodině na noc šťastně přijeti ráčil. Václav Racek Kozojedský.

Třetí listina (latinská) obsahuje záznamy událostí v třicetileté válce od r. 1618 a končí r. 1679, sepsaná Matějem Bohumírem Ruthem z Ruthenštejna, hejtmanem hradeckým.

Anno 1618 Summo Pontifice Paulo V., regnante Imperatore Mathia, ejus nomine I., electo et coronato Rege Bohemiae Ferdinando II, quem sibi Mathias Imperator Successorem substituit et qui 29. Junii anno 1617 Pragae coronatus fuerat, horribilis illa rebellio in Bohemia initium capit, concitatore Mathia Henrico Comite Turriano, proceribus atque incolis acatholicis eam moventibus et praetextum suae rebellionis undequaque quaerentibus.

Igitur 23. Maii, quae fuit dies Mercurii post Dominicam Rogationum sive vigilia Ascensionis Domini, ingens multitudo baronum, nobilium et plebeiorum acatholicorum in magno arcis pragensis palatio se congregavit, et cum inde in cancellariam penetrasset, quatuor dominos locumtenentes, id est baronem Adamum seniorem de Sternberg, supremum burgravium pragensem, baronem Guilielmum Slavatam supremum regni judicem et camerae Bohemiae praesidem, Jaroslaum baronem de Martinitz, burgravium carlsteinensem et baronem Mathaeum Diepoldum de Lobkowic, supremum magistrum Prioratus Ordinis Melitensium in Regno Bohemiae ac supremi ivdicii assessorem, in eadem cancellaria de more congregatos, adorti sunt et multa injuriosa, calumniosa et acerba ingesserunt. Cumque iam dudum obstinato animo conclusissent D. Guilelmum Slavatam et Jaroslaum de Martinic occidere, falsis impositis criminibus reos, peregere iudices ipsi et accusatores, quin et carnifices atque sic duos hos dominos, aliis salvis, nec quicquam ad Caesarem et justum ad tribunal provocantes, negatis omnibus humanis atque divinis auxiliis barbaro more de fenestra praecipitarunt. Primus fuit baro de Martinic praecipitatus, qui Dei et Deipanae patrocinio per tantam altitudinem illaesus, desedit potius quam decidit; deinde ab iisdem Guilielmus Slavata ex eadem fenestra dejectus fuit, qui inter cadendum primo in lapidem seu coronidem lapideam fenestrae exstantem capite impegit et grave vulnus accepit, postea supra saxum cecidit et ab hoc rursus demum tertio in quandam vallem continuato impetu ruit, salvus omnino etiam ipse, non sine certo et evidente miraculo, nam praeter dictum vulnus in capite, tam multiplici etiam gravi casu sola collisione aegrotavit, caeterum illaesus: quod tanto majus est in utroque domino, quod post casum e minoribus et maioribus sclopis rebelles et eorum constituti famuli creberrime sint iaculati, et quod tacti essent, globorum vestigia multa in vestibus, praesertim domini de Martinic, ostenderunt, qui tamen vulnus omnino nullum fecerunt, solum domini de Martinic brachium levissime perstrictum fuit, ut tanto testatius esset miraculum. Causa odiorum in hos praecipue dominos fuit religio catholica, quam illi semper fortiter et sollicite tueri et propagare studuerunt. Qui hos dominos dejecerunt, hi fuerunt: Primus invasor baro Guilielmus senior de Lobkowic, qui domino de Martinic, ne se defendere posset, nil opinanti utrumque brachium in dorsum attraxit, postea Ludvinus de Rziczan, Udalricus Kynsky, Albertus Smirziczky, barones, Paulus Kaplirz eques ad fenestram attraxerunt et praecipitaverunt. Cum illis dominis dejectus fuit secretarius regius Philippus Fabritius, ne ipse vel in minimo laesus, postea factus baro cum titulo ab Hohenfall.

Altitudo a fenestra ad vallum est 28 ulnarum pragensium sive pedum geometricorum 72, spatium vero ab hoc loco ad imam vallem, in quam insuper devolutus d. Slawata 33 ulnarum pragensium sive pedum 82; universim ulnarum sexaginta unius, pedum 154.

D. Guilelmus Slawata et D. [Jaroslaus] a Martinic anno 1622 Comites S. R. J. facti sunt a Ferdinando II. Imperatore; anno vero 1644, 15. Maji, qui fuit dies Pentecostes, a Ferdinando III. Imperatore D. Comes Slawata aureum vellus — ipso Imperatore imponente — accepit.

Memorabile hoc, quod postquam omnes omnino, qui hos dominos ejecerunt vel contra eos [conspiraverant, mox morte decesserunt] illi tamen vegeti, valentes et gloriosi pluribus annis supervixerunt.

Hoc eodem anno misso a rebellibus Praga decreto Novadomo et Bohemia proscripti sunt Patres Societatis Jesu, quorum collegio rebelles pro granario et propugnaculo usi sunt.

Anno 1619. Hungari, Silesii, Moravi, Lusatii bohemicam rebellionem secuti, deficiunt a domo austriaca. Moritur Caesar Mathias anno aetatis 62. Ferdinandus II. omnium Electorum suffragio in Imperatorem Romanorum eligitur et coronatur.

Fridericus Elector Palatinus pro Ferdinando a rebellibus Rex Bohemiae cum conjuge coronatur.

Bohemi Ferdinandum Viennae — duce Turri[a]no — obsident, 16 proditores, qui civitatem et Caesarem Turri[a]no tradituri erant, deprehensi.

Bethlehemus Gabor sive Gabriel invadit Ungariam.

Anno 1620. Bethlehemus occupat coronam Ungariae, a cujus copiis ad Posonium trajicitur caesareus generalis Buquoius. Maximilianus, dux Bavariae, Superiorem Austriam Caesari subigit et punit.

Per eundem ducem et caesarianas copias vincuntur rebelles Bohemi et obtinetur gloriosissima victoria in Albo Monte ad Pragam 8. Novembris, caesis hostium 9000, qua victoria simul componitur Austria, reducitur Moravia, reprimitur Silesia, recuperatur Hungaria, stabilitur Germania et religio catholica multis locis in pristinam libertatem asseritur.

Ope ac opera D. Guilielmi Slawata curru magnifico cum equis ad duo milliaria obviam misso, Novamdomum revecti Patres Societatis Jesu, a catholicis civibus gratulantibus excipiuntur et in arce hospitio recipiuntur.

Anno 1621. Inquietus Bethlehemus Tartaros contra Caesarem invitat, quod Ungari detestati, reconciliantur Caesari: tandem et inter Caesarem ac Bethlehemum pax sancitur. Pragae supplicium sum(p)tum est de incentoribus rebellionis, cum quibusdam comitibus, baronibus, nobilibus et civibus in foro Antiquae Urbis.

Novaedomi D. Guilelmus Slawata senatum commutat in catholicum ex haeretico, duobus exceptis senibus, quorum alter liberos suos ad communionem sub una specie praemisit, ipse cum socio prope diem secuturus.

Idem impetrat missionarios Societatis, qui subiectos omnes Christo subdant.

Moritur Philippus III, rex Hispaniae.

Anno 1622. Ejecti sunt e Bohemia protestanticae religionis concionatores.

Lusatia dedit se electori Saxoniae, qui partes Caesaris tuebatur.

Buquoius recuperat Ungariam, sed eo ad Neosolium occiso, res in Bethlehemum recidunt, qui tamen pace sancita coronam Ungariae Ferdinando restituit. Palatinus extorris multa in Germania contra Caesarem molitur, sed tandem — cum sibi adhaerentibus — variis cladibus affectus Germaniam deserere cogitur.

In Dominio Novodomensi ultra 3000 convertuntur ad fidem, quos inter D. Sibylla Slawata — ex Ill-ma comitum Mansfeldiorum origine — sexagenaria, hactenus pertinacior, quae publice ad exemplum die Epiphaniae in templo communicavit.

Anno 1623 Ferdinandus Caesar dignitatem electoralem Friderico — Pseudo = Regi Bohemiae — in comitiis Ratibonensibus ademptam, in Maximilianum, Bavariae Ducem, transfert. Idem duce Tillio insignem victoriam de Protestantibus reportat. Bethlehemus iterum invadit Ungariam.

Anno 1624. Esterhazy, caesis ad Nitriam Turcis, qui Bethlehemi partes sequebantur, illum ad pacem cum Caesare firmandam adigit.

D. Guilielmus Slawata tribuum decuriones carceribus multari jubet, quod absentes a concionibus negligentius referrent ad magistratum. Idem exilium decernit pertinacibus haereticis, nisi intra certum tempus Ecclesiae se reddant: bonorum vero privationem, nisi intra trimestre ab exilio revocati resipiscant. Idem orphanotrophium erigit ex collectis passim pueris et puellis alienigenis, qui inedia et calamitate peribant in haeresi.

Anno 1625 Ferdinandus III., Ferdinandi II. filius, in regem Hungariae coronatur Sopronii. Christianus IV., Rex Daniae, a Protestantibus contra Caesarem evocatur, cui Albertus Waldstein — factus iam Dux Fridlandiae — contracto 30 millium exercitu occurit.

Novaedomi grassatur pestis, ad quam avertendam habitae sunt 40 horarum preces et D. Guilielmus Slawata vovit altare S. Ignatio, si civitas conservetur: etsi vero lues non omnino abscesserit, mitior tamen facta est. Archiepiscopus Pragensis (Ernestus Cardinalis ab Harrach) dedicat ecclesiam S. Catharinae PP. Franciscanorum et SS. Trinitatis. Idem confert sacramentum Confirmationis a 40 annis hic non collatum.

Anno 1626. Danus duce Tillio primo ad Kalebergam, mox ad Luteram a caesareanis profligatur. Caesar jubet Austriacos mutare vel religionem vel regionem; hinc motus rusticorum in Austria Superiore, qui primum duce sutore quodam, deinde studioso, quoties ad praelium ibant, canere solebant: Erhalt Uns Herr bei Deinem Wort, sed gravissima et multiplici clade — praesertim a Pappenheimio — attriti, coguntur quiescere.

Bethlehemus — tertium exorsus bellum — a Waldsteinio, Mansfeldium in Ungariam persequente, repellitur tertiumque pacem init

cum Caesare. Tartarorum 40 millia contra Caesarem missa internecione delentur a Polonis.

Domini Novodomenses Roma parocho loci Praepositi titulo insignito pedum pastorale et infulam impetrant. Soběslaviae misere periit quidam nobilis, imprecatus sibi in mensa apud primatem, ut nisi in hussitico calice sit verus Christi sanguis, mox e poto moriatur, quod et statim factum, quod ad conversionem civium Sobě slaviensium mire profuit.

Anno 1627 Caesar Austria ejecit alienos a fide romana tanto zelo, ut diceret: Malle se cum uxore et liberis mendicato vivere, quam impietatem haereticam in suis provinciis permittendo, imperare Ferdinandus III. in regem Bohemiae inauguratur. Omnes acatholici in Bohemia vel fidem amplecti vel regno abire jubentur.

D Guilielmus Slawata per R. P. Rectorem Novodomensem geminam statuam argenteam sesquipedalem mittit Oetingam: quarum alteram s Guilielmi, alteram s. Luciae Virgini Deiparae voverat. Primam quidem cum peste etiam Novamdomum — cum multorum pernicie in ipsam imo aulam penetrante, mali finem civibus a Deo peteret; alteram cum Jll. ma Lucia conjunx ad mortem extrema unctione munita jam esset, ut convalesceret. Obtentum utrumque: convaluit haec et peste corruptus est amplius nemo nec desideratus ex ejus hominibus ullus deinceps.

Anno 1628. Reges Angliae, Daniae, Sueciae et Bataviae ordines novum foedus contra Imperatorem ineunt, quo Danus profligari solitus nonnihil initio promovet; sed praevalentibus hinc Tillio hinc Waldsteinio hostes Caesaris iterato fugantur. Occupatur a Caesareis Pomerania cum insula Rugia caedunturque Dani ad Volgastum a Waldsteinio, qui et Stralsundam obsidet. Excell. mus D. Guilielmus Slawata perficit fabricam collegii Novodomensis.

Anno 1629 Rex Daniae pacem perpetuam Lubecae init cum Caesare, qui restitutionem bonorum ecclesiasticorum datis literis jubet et promulgat.

Moritur Bethlehemus Caesaris etiam in testamento memor.

Sylva Ducis ab Hollandis eripitur Hispano.

Anno 1630. Gustavus Adolphus, Sueciae Rex, pace cum Polonia, quam invaserat, facta, Pomeraniam invadit, Stralsundam obsidione liberat. Caesarei expugnant Mantuam.

Novaedomi nobilis puer annorum 12 gramaticae studens, obsidetur a daemone, ablatus ab hirco, cum se in schola cum magistro esse putaret: nec ante liberatus est perfecte a malo hospite, quam captae sunt jussu Caesaris Pragae mulierculae quaedam sagae, quas inter vetula, quae in odium parentis filio immisit demonium, ope fili ex ejus vestimento habiti.

Anno 1631 Magdeburgum expugnatur et incenditur a Tillio, duce caesareo, caesis facile 30.000.

Caeditur exercitus caesareus ad Lipsiam a rege Sueciae et Saxone: hic Bohemiam petit et Pragam capit. Banerius Magdeburgum recurrerat.

Moritur pientissime D. Catharina de Montfort, socrus D. Guilielmi Slawata, fundatrix collegii Novodomensis. Per duodecim

ipsos dies corpus ejus expositum publice exequiis, nullius unquam nares affecisse observatum est.

Anno 1632 Albertus, dux Fridlandiae, munus ducendi exercitum caesareum rursum assumit, Pragam recuperat: junctus deinde Bavaro, pugnam init cum rege Sueciae ad Lützenam, in qua acie Rex occiditur.

Moritur et Fridericus, Pseudo-Rex Bohemiae, qui dum aliena quaesivit, perdidit sua, futurus etiam aliis documento, ne appetant aliena.

Excell. mus D. Guilielmus Slawata evocat Praga Novamdomum Rev. mum Suffraganeum Doctorem Simonem Brosium ad dedicandum perfectum iam S Mariae Magdalenae tempellum cum tribus altaribus. Exhibita est actio de S. Magdalena in aula arcis.

Viennae piissime in Novembri obiit D. Lucia Ottilia, conjux Excell. mi D Guilielmi Slavatae, ultima ex linea Dominorum Rosensium de Novadomo.

Anno 1633 Occiso licet Rege Sueciae non liberatur tamen Germania, continuantibus bellum variis ducibus, et Saxone ac Brandeburgico varia Silesiae loca occupantibus nec minus fortiter agentibus rem caesareanis

Anno 1634 Ferdinandus III., qui regendi caesarei exercitus curam susceperat, expugnat ab hostibus occupatam Ratisbonam. Idem Bernardum, ducem Wimariensem et Suecos insigni victoria ad Nortlingam ad internecionem caedit, occisis hostium 12, captis 6 millibus.

Anno 1635. Pax Pragensis concluditur inter Ferdinandum II. et Saxonem. Tria millia caesarei exercitus duce Joanne de Werth Gallorum castra invadunt et dissipant atque Parisios usque excurrunt. Augusto per ducem Bavariae, Treviris cum Electore per Hispanos ad manus Caesaris veniunt.

Nascitur Joannes Joachimus Slawata, hodie Novaedomus Gubernator.

Anno 1636. Invadunt Galli Burgundiam. Comitiis Ratisbonensibus eligitur Rex Romanorum Ferdinandus III.

Anno 1637. Ferdinandus II., Imperator Romanorum, ex hydrope piissime ex hac vita discedit anno aetatis 61; succedit illi filius Ferdinandus III., cujus quinque legiones universum Wimariensis exercitum fugant.

Corpus S. Hyppoliti speciali solemnitate infertur Novamdomum die S. Bartholomaei, impetratum adhuc a Paulo S. P. M. et Excel. mo Guilielmo Slawata pro loco suae sepulturae, quae est in templo S. Magdalenae, donatum. Sedecim parochi res sacras ac Reliquias detulerunt.

Anno 1638 Sueci feliciter arma tractant et caesareos Pomerania ejiciunt. Wimariensis in festo S. Thomae Brisacum extrema fame adactis propugnatoribus deditione accipit.

Ill. mus Joachimus Slawata cum Ill. ma conjuge Francisca, nata Comitissa de Meggau, perpetua fundatione procurant, ut Venerabile solemniori pompa et cantu deinceps ad infirmos publice deportetur.

Leopoldus Archidux bis Novamdomum transit.

Anno 1639. Sueci incumbunt marchiae Brandenburgicae, mox Saxoniae ac Misniae, demum Bohemiae, cujus metropolim Pragam duce Banerio adoriri ausi, repulsam patiuntur. Rebellant Hispano-Cataloni et Galli se patrocinio subiciunt.

Novaedomi grassatur pestis.

Anno 1640. Serenissimus Archidux Leopoldus, Caesaris frater, fit generalissimus caesarei exercitus priusque Reginae Hradecium Suecis eripit.

Nascitur 9. Junii Leopoldus Ignatius Josephus, Archidux Austriae, hodie Romanorum Imperator.

Lusitani deficiunt a Domo Austriaca electo sibi in regem Joanne, Brigantiae duce

Anno 1641. Banerius Caesarem Ratisbonae Comitia agentem obsidere conatur, sed fugere cogitur.

Neoburgi ad silvam capitur suecicus colonellus Schlang cum toto equitatu a Piccolomineo.

Banerius moritur Halberstadii, cui succedit generalis Torstenson.

Anno 1642. Lamboyus caeditur et capitur in ditione Clevensi a Suecis. Torstenson Silesiam occupat caeso ad Strigam Francisco Alberto, caesareo duce, qui et ex vulnere Svidnicii moritur Torstenson penetrat in Moraviam et nullo suorum desiderato Olomucium deditione turpissima in potestatem accipit.

Serenissimus Archidux Leopoldus Viennae fit magister Ordinis Teutonici.

Caesareus exercitus funditur ad Lipsiam, quam Torstenson capit.

Anno 1643. Ludovicus XIII., rex Galliae, moritur. Sueci Friburgum obsident irrito conatu; hinc elusa caesareorum vigilantia in Bohemiam ac Moraviam penetrant: vastato Cremsirio, frustra oppugnata Bruna summa celeritate danicam ditionem invadunt.

Anno 1644. Torstenson rursus e Dania -- nequicquam vigilantibus caesareis — evadit in Germaniam, obsidet exercitum Caesaris et ingenti fame pressum prope ad nihilum redigit. Ragocius Caesaris hostem se declarat et hostiliter invadit Ungariam. Philippoburgum a Gallis capitur.

Anno 1645. Torstenson per Misniam irrumpit in Bohemiam, 6. Martii confligitur ad Jankov, praecipitatione quorundam collonelorum caeditur exercitus Caesaris, capitur generalis Hatzfeldius, occupatur Iglavia et alia loca.

Legati confluunt Monasterium pro universali pace tractanda.

Ill. mus D. Comes Adamus Slawata merito furorem hostium tam propinquorum — nempe Jglaviam insidentium — et a victoria insolentium metuens cum Illmo D. fratre secessit et Passavii substitit, dum tempestatis vis decederet; rediit vero Novamdomum 21. Decembris, quam Sueci ad ingentem pecuniam pendendam adegerant.

Torstenson cum toto exercitu denuo Brunam obsidet, postquam pleraque Moraviae loca jam occupasset, sed incredibili fortitudine civium et maxime, qui civitati praeerat commandantis, cum

dedecore recedere cogitur. Componitur pax cum Transilvaniae Principe Ragocio.

Passavii 24. Aprilis moritur Ill. mus D. Comes Franciscus Vitus Slawata, Excell. mi D. Guilielmi minimus natu filius. Item 5 Maii in Bruck ad Muram in Styria moritur Jll. mus D. Comes Joachimus Udalricus Slawata, secundo genitus ejusdem Exceil. mi D. filius.

Anno 1646. Ferdinandus IV. Pragae coronatus in regem Bohemiae.

Caesarei recuperant Corneoburgum: Galli Dunkerkam Hispanis eripiunt.

Sueci Iglavia egressi, ut Novadomo praedam et praecipue Ill. mum D. Comitem Adamum Paulum Slawatam abducerent, in via capiunt dominum collonellum Kapoun Novadomo egressum, quem tamen ejus praefectus equitum—caesis hostibus—liberat.

Anno 1647. Ferdinandus IV. in regem Hungariae coronatur. Turennius Moguntiam et Aschaffenburgum occupat. Sueci Schweinfurtum et Egram expugnant.

Anno 1648. Moritur Christianus IV., rex Daniae, succedi Fridericus III.; item Vladislaus IV., rex Poloniae, successorem nactus principem Carolum Ferdinandum.

26. Julii noctu generalis Kõnigsmark arcem cum Minore Urbe Pragensi occupat, captis e statu nobiliore prope ducentis et illato septem millionum damno.

Eodem anno subscribitur aeterna pax inter Caesarem et status imperii ac reges Galliae et Sueciae, ad quam Monasterii et Osnabrugae laboratum esset. Prius tamen quam evulgaretur, Sueci summo conatu obsiderunt Veterem et Novam Urbem Pragensem et incussis 16000 ictibus tormentorum moenia dilacerarunt, strenue interim non tantum civibus, sed et variorum ordinum religiosis pro patria pugnantibus: tandem accepto pacis nuntio plurimis desideratis recedere coguntur.

Anno 1649. Varii utriusque partis generales et principum legati Norimbergae de modo exauctorandi milites, evacuendi urbes et fructibus pacis accelerandi deliberant. Caesar Pragensibus nova impertit insignia.

Carolus Stuartus, rex Angliae, securi decollatur Londini.

Anno 1650. Tandem Norimbergae totoque Imperio summa omnium laetitia pax promulgatur.

Eodem anno Imperator Pragae in foro Urbis Veteris marmoream erigit statuam B. V. columnae insistentem septuaginta centenarios mole.

Pragae deprehensus Judaeus, qui infantem christianum octo vulneribus occiderat et sanguinem expresserat.

Maria Anna, filia Ferdinandi III., nubit Philippo IV., Hispaniorum regi.

Anno 1651. Rex Poloniae Joannes Casimirus occidit prope 40 millia Tartarorum.

Moritur Maximilianus, dux Bavariae.

In Silesia plures magi et sagae comburuntur.

Anno 1652. Caesar Pragam adit, quo et Imperii electores conveniunt, cum quibus deinde Ratisbonam discedit ad comitia. Lupi magna damna — occisis etiam hominibus — inferunt Bohemiae.

Eodem anno gloriosissimae memoriae Excell. mus D. Comes Guilielmus Slawata, post ejectionem sui e fenestra pragensi trigesimo quarto, postquam quatuor Caesaribus fidelem operam praestitisset vitamque ad omnem virtutem excoluisset, mortalitatem exuit 19 Januarii in domo professa P. P. Societatis Jesu (quorum et vestem induit) superato aetatis anno 79 et ex ultima voluntate Novaedomi in templo S. Magdalenae, quod olim basilice erexerat, 25. Februari tumulatus est

Anno 1653. Ferdinandus IV. in regem Romanorum eligitur et coronatur Ratisbonae 16. Junii. Eodem anno nascitur Claudia Felicitas, postea Leopoldi I. Imp. augustissima conjux.

Anno 1654. Ferdinandus IV., Romanorum rex, praematura morte extinguitur Viennae 9. Julii.

Ludovicus XIV., natus a. 1638, coronatus in regem Galliae.

Christina, Sueciae regina, sponte regno se abdicat illudque Carolo Gustavo, amitae suae filio, tradit.

Anno 1655 Leopoldus I. in regem Hungariae coronatus Posonii 25. Junii.

Innocentius X P. M. moritur anno aetatis 83, successit Fabius Chigius, Cardinalium ultimus, postea dictus Alexander VII.

Christina Oeniponti fidem catholicam amplectitur. Laureti Deiparae Virginis statuam auream, coronam et sceptrum offert.

Sueci irruunt in Poloniam totamque octo septimanarum spatio in potestatem redigunt, rege ac regina in Silesiam fugere coactis.

Anno 1656 Leopoldus I. in regem Bohemiae coronatus 14. Septembris.

Anno 1657. Ferdinandus III Caesar mane secunda Aprilis vitam caducam cum aeterna commutavit Viennae anno aetatis 49.

Leopoldus Hungariae ac Bohemiae rex Polonis contra Suecum subsidia mittit.

Anno 1658. Leopoldus in Imperatorem Romanorum Francofurti ad Maenum unanimi consensu eligitur.

Idem Casimirum, regem Poloniae, in regnum armis restituit.

Anno 1659. Post 24 fere annorum bellum inter Philippum IV. Hispaniae et reges Galliae pax a toto orbe desiderata coaluit. Infans Hispaniae Maria Theresia se nupsit Ludovico XIV., regi Galliae.

Leopoldus Imp. Daniae regem, toto regno a Suecis fere occupato, feliciter suis armis in solio pristino confirmat.

Anno 1660. Turca caedit Ragocium cruenta clade et opinione citius limitaneam munitionem Varasdinum occupat. Sancitur pax inter Caesarem Polonum, Suecum, Brandeburgicum, Danum.

Rex Suecriae exmorbilis extinguitur.

Anno 1661 Exercitus caesareus duce Excell. mo generali Comite Montecucculi Transylvaniam ingreditur.

Anno 1662 Viennae moritur Serenissimus Leopoldus Guilielmus, Archidux Austriae, patruus Caesaris, qui Posonii pro conservatione regni comitia celebrat, ex quibus acatholici ablegati omnes,

facta inter se conspiratione, discedunt, atque ex hoc tempore rebellionem nitere incipiunt.

Anno 1663. Ex improviso Turcae bellum inferunt Caesari et Vivarinum sive Neuhäusel et alia quaedam loca eripiunt.

Ill. mus D. Joannes Joachimus Comes Slawata nuptias celebravit cum Ill. ma D. Margarita Comitissa Trautsoniana.

Anno 1664. Caesar iteratis vicibus de Turcis victoriam reportat: Levam ac Mitriam a Turcarum manibus recuperat.

Passavii moritur Carolus Josephus, Archidux Austriae, Passaviensis, Olomucensis et Wratislawiensis Episcopus.

Anno 1665. Pax inter Imperatores Romanorum et Turcarum solemni legatione ad annos viginti stabilitur. Leopoldopolis ad Vagum fundatur.

Moritur Philippus IV., Hispaniarum rex.

Anno 1666. Augustissimus Imperator Leopoldus I. nuptias celebrat cum Margarita, Hispaniarum Infante.

Anno 1667. Nascitur Caesari filius, sed initio sequentis anni moritur vel potius occiditur.

Moritur Romae Alexander VII., cui succedit Cardinalis Julius Rospigliosi, dictus Clemens IX.

Obsidetur Candia a Turcis.

Moritur Cardinalis Harrach.

Anno 1668. Conspirationes contra Caesarem clam promoventur.

Joannes Casimirus regno Poloniae se abstinet et Galliam petit.

Anno 1669. Candia a Turcis occupatur, pro cujus defensione Caesar egregium submiserat auxilium, qua clade afflictus Clemens IX. P. M. moritur.

Michael Princeps Wišniowiecki a Polonis in regem eligitur.

Anno 1670. Conspirationes occultae in Caesarem erumpunt in apertum. Motus Ungariae Superioris armis caesareis—impositis in munitiora loca praesidiis—utcumque sedantur per Excel. mum Comitem generalem a Spork.

Eleonora, Caesaris soror, desponsatur Michaeli, regi Poloniae.

Judaei expelluntur Viennae.

Moritur Fridericus III, rex Daniae, succedit Christianus V.

Eligitur in Pontificem Maximum Cardinalis Aemilius Altieri, dictus Clemens X.

Anno 1671. Posonii instituitur commissio ad examinandos complices seditionis. Multi nobilium arrestantur et magnatum nonnulli supplicio afficiuntur.

Anno 1672. In Ungaria multa templa, quae iniquitate temporum ab haereticis profanata erant, usibus catholicorum restituuntur. Novi tumultus in Ungaria Superiori ab acatholicis excitati armis caesareis reprimuntur.

Excell. mus D. Comes Ferdinandus Slawata fit intimus consiliarius.

Nascitur Caesari filia Maria Anna nuncupata.

Anno 1673. Moritur augustissima Imperatrix Margarita.

Novae nuptiae Caesaris cum Serenissima Archiduce Austriae et Tiroliae Claudia Felicitate Graecii celebrantur.

Moritur Excell. mus Comes Ferdinandus Slawata, cujus Excell. mus frater Joannes Joachimus fit gubernator Novaedomus.

Anno 1674. Fit confoederatio armorum caesareorum cum principibus Imperii, Hispania et Hollandio, feliciterque adversus (regem Galliae) moventur.

Praedicantes Ungaria ejiciuntur.

Anno 1675 Magna incrementa sumit in Ungaria fides catholica.

Totum imperium ardet bello Gallico. Sueci vastant marchiam Brandeburgicam, imminent Silesiae, contra quos arma sumit Brandeburgicus et a Caesare mittitur generalis Kobbius.

Redit e Polonia regina Eleonora, vidua Michaelis regis a. 1673 defuncti, cui a. 1674 successerat Joannes Princep Sobieski.

Occiditur Turennius ictu globi tormentarii.

Treviris Gallo eripitur.

Anno 1676. Serenissimus Carolus, dux Lotharingiae, caesareo exercitui praeficitur.

Diem extremum obit augustissima Claudia Felicitas, Summus quoque Pontifex Clemens X.

Philippoburgum ab a. 1644 a Gallis oppressum in potestatem Caesaris venit; duces expugnantium Caesar aureis catenis donat.

Cardinalis Odescalchi Comensis in Summum Pontificem eligitur hodieque Dei Ecclesiam gubernat, assumto nomine Innocentii XI. eo, quod in Purpuratorum numerum ab Innocentio X. adlectus esset.

Serenissima Princeps Neoburgica Magdalena Eleonora Theresia in sponsam caesaream eligitur et nubit. Obsidetur Stettinum a Brandeburgico et injectis ignibus acriter oppugnatur. Ad finem anni obsidentium castra majorem ad distantiam removentur.

Moritur Novaedomi Ill. ma et Exccel. ma D. D. Francisca Slawatina, nata Comitissa de Meggau, 22. Septembris circa horam 6. matutinam. Heroina fuit virtutibus omnibus cultissima et clarissimum eorundem exemplar. In patres Societatis materno prorsus affectu, iisdem domum tertiae probationis Telczii non fundavit solum, verum et liberalissime dotavit et exornavit Aulae augustissimae Claudiae — urgente Caesare, quem elevaverat — praefecta praefuit et sanctissimo vitae exemplo profuit, verbo eximie sancta.

Anno 1677. Galli ferro, igne ac demolitionibus urbes ac munitiones imperii vastant. Valencenas, Cameracum et Andomarum occupant.

Occiditur infamis gallicus incendiarius La Brosche.

Obsidetur a confoederatis Caesaris Carolo Regium, sed perfidi Hollandi obsidionem, quam sibi arrogaverant, turpiter deserunt.

Turcae apertum bellum indicunt Moschis, a quibus variis afficiuntur cladibus.

Stettinum a Brandeburgico Suecis eripitur.

Anno 1678. Etiamnum variis devastationibus Gallorum vastatur imperium Ab iisdem Gandavum et Iprae occupantur. Danus et Brandeburgicus occupant Rugiam: hic et Stralsundam et Grejfswaldam in suam redigit potestatem.

Pax Gallo- Hollandica et Gallo-Hispanica firmatur.

Serenissimus Dux Lotharingiae duxit Eleonoram, viduam Michaelis, regis Poloniae et natu major filius principis Neoburgici ejusdem sororem Marianam.

In festo s. Jacobi publico imperii gaudio natus est imperatori filius ex baptismo Josephus Jacobus Joannes Ignatius Antonius Eustachius nuncupatus.

Anno 1679. Pax Caesarem inter Gallum et Suecum, tum et inter Brandeburgicum et Danum caeterosque septentrionis principes concluditur.

Moritur Elector Bavariae repentina morte.

Rebelles Ungari ductu cujusdam canonici Josua graves movent molestias; redit tamen ad fidem Caesaris Josua.

Gravis Viennae grassatur pestis, ob quam Caesar Pragam discedere cogitur.

Rex Hispaniae ducit filiam ducis Aurelianensis.

Ill. mo ac Excell. mo D. D. Comiti Joanni Joachimo Slawata nascitur Novaedomi tertius filius superstes Joannes Dominicus quo eodem anno arx Novaedomensis, hortus et hoc aedificium novusque hic globus positus est

Conservet Deus nobilissimam hanc familiam et longaevos parentes faciat seram videre nepotum posteritatem.

Novaedomi, 17. Octobris 1679.

Sub capitaneatu Mathiae Godefridi Ruth de Ruthenstein.

Listina čtvrtá (německá) z r. 1717 zní:

Anno 1715 im Monath Februari, durch einen ungemeinen, drei Tage und drei Nächte lang gewährten sehr grossen Sturmwindt, ist dieser Thurm abermahlen viel beschädigt und bei fernerer Visitir — und Wahrnehmbung, dass er fast durchgehendts mangelbar und mittelst der bloszen Flickerei zum Bestand und Dauerhaftigkeit nicht reparirt werden könne, von Neuen zu verfertigen befunden worden, in Continuatione derohalben, der vormals in den Thurmknopf eingelegt gewesenen und jetzo wiederumb darinn verbliebenen Vermerkung, habe ich Endesunterschriebener der Herrschaft Neuhaus und Platz zur Zeit bestellter Hauptmann nachfolgendes hinzuzufügen erachtet, nemblich:

Nachdem Ihro Hochgräfl. Excellenz Herr Graf Ferdinand Wilhelm Slawata 1673 ohne männlichen Erben Todes verblichen, seindt die gesambte hochgräfl. Slawatische Herrschaften und Güter hierauf an Ihro Excellenz H. Grafen Joachim von Slawata abgestammt, jedoch auch dieser seindt ohne mänliche Erben abgangen und haben darauf die Regierung angetreten Ihro Exc. H. Graf Leopold von Slawata, gewesener Thumbherr zu Passau; Diese haben sich vermählet mit Frauen Maria Clara, geb. Gräfin von Starhemberg und verwittibt. gewester Gräfin von Lannoy, haben aber keine Kinder erzeugt und seind also auch ohne Erben. Er Herr Graf nach 1 Jahr und 7 Monath den Regierung seliglich verschieden. Hierauf nachdem Ihro Hochwürden und Gnaden H. Pater Carl Felix, geborner Graf Slawata und all obbenannten H. H. Grafen leibl. Herr Bruder, Carmelitaner-Ordens, sich der Güter anzumassen nicht begehret und ein anderer rechtmäsziger männlicher Erb

nicht vorhanden gewesen, nach etlichjährigen zwischen denen Frauen Descendentinnen aus der hochgräfl. Slawataschen Familia und der letzt verblichenen Leopoldinischen Frauen Wittib gedauerten Process, haben endtlich die damals glorwürdigst regierende Röm. Kais. Majestat und zu Hungarn und Böhmen König Leopoldus I. nunmehro höchstsseligstens Andenkens, die hinterbliebenen hochgräfl. Slawatische Güter und gesambte Verlassenschaft unter hochbesagte hochgräfl. Slawatasche Frauen und Descendentinnen in Stirpes zu vertheilen allergnädigst decidiret, vorauf die Herrschaft Neuhaus anno 1694 an S. Excellenz die Hoch- und Wohlgeborne Frau, Frau Maria Josepha, geborne gräfl. Joachim Slawatische Tochter, vermählte Gräfin Czerninin, gediegen und bis anno 1708, daselbte den 10. Oktobris dieses Zeitliche hier zu Neuhaus zu Jedermannes Layd und Klagwesen seeliglich vollendet unter der Administration Dero Herrn Ehegemahls S. Exc. des Hoch und Wohlgebornen H. H. Herman Jakob des heil. Röm. Reichs Grafen Tschernin von und zu Chudenic, der röm. kais. Majestät Kämmerer, wirkl. geheimben Raths, des grösseren Landrechtsbeisitzern, vornehmbsten kön. Statthalters und obristen Burggrafen im Königreich Böheimb gestanden ist, nach obgedachten kläglichen Hintritt haben erst erwähute Herrn Grafens Excell. die Curatel über dero mit Dero seeligen Frauen Gemalin erzeugten Herrn Sohn die auch zusamben erzeugte Frau Tochter, die Hoch- und Wohlgeborne Frau Maria Margarethe, war schon dem Hoch- und Wohlgebornen H. H. Franz Joseph des heil. röm. Reichs Grafen vom Waldstein, der röm. kais. Majestät wirkl. Kämmerer, vermählet dem Hoch- und Wohlgebornen H. H. Franz Josef des heil röm. Reichs Grafen Czernin von und zu Chudenitz als welchen die Herrschaft Neuhaus zugekomben, übernomben und geherrschet bis a. 1710 den 8. August in Prag Selbte höchst bedauerlich in dem Herrn auch seelig entchlafen sein, da dann erst Hocherdeute Ihro Höchgräfl. Excellenz die Hoch- und Wohlgeborne Frau Maria Margarethe, geb. Gräfin Czernin, Ihro Excellenz des auch mentionirten Hoch- und Wohlgebornen H. H. Franz Josefs Grafen von Waldstein, der röm. kais. Majestät Kämmerers, wirkl. geheimben Raths, Kön. Statthalters, grössern Landrechtsbeisitzers und dermaligen obristen Lehenrichters in Königreich Böheimb Frau Gemalin, als respective des noch unmündigen H. H. Franz Josef (Tit.) leibl. Frau Schwester, die Vormundschaft angetreten und bis heunt den 8. Juli a. 1715, da dieser Thurmknopf aufgestellt, löblich verwaltet hat. Der Eigemthumbsherr also anietzo seind ob Hochernannt Ihro Hochgräfl. Gnaden der Hoch- und Wohlgeborne H. H. Franz Josef des heil. röm. Reichs Graf Czernin von und zu Chudenitz, auch Herr der Herrschaften und Güter Neuhaus, Petersburg, Giesshübel, Neudek, Schönhof, Sedschitz, Miltschowes, Zierau, Rabenstein, Kostenblatt, Winarz, Kosmonos, Kost, Welchow, Schwihau, Kanic, Polin, Chotzomyschl, Platz in Böhmen, wie auch Schmiedeberg in Schlesien, noch in Dero Unmündigkeit der röm. kais. Majestät Josefi I. glorwürdigsten Andenkens allergnädigster Kämmerer, ein Herr von vortrefflich hohen Qualitäten und Eigenschaften, Dero dann der allmächtige

grundgütige Gott ein gesundes langes Leben, glückliche Regierung und alle zu Dero hohen Hauses Aufnahmb Selbstverlangen kommende Leibes und Seelen ersprieszliche Prosperitäten gnädigst verleihen wolle, also wünschet mit treuen Herzen und wird bei dem Allerhöchsten solches auch zu erbeten nicht aufhören, eingangsgemelter dermaligen unwürdiger Hauptmann, dessen Vater auch 1682 in Hochgräfl. Czerninischer Hauptmannschaft zu Schmiedeberg in Schlesien sein Leben beschlossen und welcher Hauptmann zugleich mit allen denen seinigen jetzt und künftigen in hohen Gnaden gnädigst erhalten zu werden, unterthänigst treugehorsamst anflehet unterm dato Schlosz Neuhaus, den 16. Juni a. 1715.

Franz Max Kölsch von Kölschheimb,
Hauptmann.

Fernere weitere kurze Anmerkung bei meiner Hauptmann schaft: Anno 1712 seindt Ihro Hochwürden und Gnaden der H Pater Carolus Felix a Sancta Theresia, Carmelitanerordens, des heil Ordens gewesener General und öfters in verschiedene Provinzien gewesener Generalis visitator, ein geborner Graf von Slawata der letzte männlichen Geschlechtes aus dieser hochpreiswürdigen Familie zu Rom in dem Herrn sanft und seelig vershieden.

Anno 1702 haben sich Ihre röm. kais. Majestät Josephus I. in der Reis nacher Landtag und auch Zurückkehr wiederumb a. 1704 in eben dieser Expedition jedesmal über Nacht und a. 1703. Carolus Erzherzog, als deklarirter König in Spanien, über Mittag sich im hiesigen Schlosz unterthänigsst bedienen laden.

Anno 1704 seind Ihr churfürstl. Durchlaucht von Pfalz in der Wiener Hin — und Zurückreise hier bewirthet worden.

Item a. 1705 haben Ihr röm. kais. Majestät Leopoldus I. die Zeitliche mit der ewigen Kron seeliglich verwechselt, und noch anno eodem seindt Ihro röm. kais. Majestät Josephus I. im Kaiserthumb succedirt.

Anno 1708 haben Ihr Majestät die Königin in Portugal, geb. Leopoldinische Erzherzogin in Osterreich Marianna in der Heroeinreis hier im Schlosz zu übernachten beliebet, und da meine, des Hauptmanns Ehewirthin Judita just mit einer jungen Tochter entbunden worden, auf unterthänigstes Anlangen sich auch gnädigst gefallen lassen, solche den anderten Tag durch Ihro Excellenz Frau Gräfin Czerninin als meine gnädig geweste Gräfin und Frau, aus der heil. Taufe heben zu lassen.

Anno 1711 haben Ihro kais. kön. Majestät Josephus I. die zeitliche mit der ewigen Kron seeliglich verwechselt.

Anno eodem wurden die jetzt glorwürdigst regierende röm. kais. Majestät Carolus VI. zum röm. Kaiser zu Frankfurt erwählet und gekrönet, welche bei Dero Durchreise nacher Wien allhier im Schlosz zu übernachten allergnädigst beliebet, wobei das Schloss auch die ganze Stadt illuminirt auch 100 Eimer Wen Preis — oder Springens gelassen worden sein.

Anno 1715 ist das ehemals auch Slawatisch gewesene Gut Platz vom (Tit.) H. Grafen Leopold von Sternberg erkaufet und zur

Herrschaft Neuhaus viederumb incorporirt worden. Wirthschafts-Offiziere oder Besambte haben sich dermalen allhier befunden:

Hauptmann: Franz Max Kölsch von Kölschheim.

Rentschreiber: Johann Heinrich Rubisch.

Burggraf: Johann Anton Prokop.

Korn und Kontributions-Schreiber: Anton Öser.

Bierschreiber: Johann Walentin Winter.

Waldbereiter: Andreas Plamneyer (wohnt zu Platz).

Tato listina dána do věže altánu či rondele v zahradě zámecké dne 8. července 1715, která vichrem v únoru 1715 velmi poškozena, nyní zase obnovena

K těmto listinám byla připojena za poslední opravy věže na altánu r. 1880 do báně listina další tohoto znění:

Léta Páně 1880 krov této rondele nařízením urozeného pána, pana hraběte Jaromíra Černína z Chudenic a na Chudenicích, nynějšího majitele velkostatku svěřenského jindřichohradeckého, opraven jest, při čemž se tato listina na památku pro potomky do báně uložila.

Pro snadnější upomínku buďtež zde jmenováni vrstevníci do dneška na živu jsoucí a v městě zdejším znamenitější.

1. Hrabě Jaromír Černín, majitel velkostatku, 62 let stár.

2. Hraběnka Josefa, rozená hraběnka Paarová, ovdovělá hraběnka z Falkenheynu, druhá choť jeho, 43 leta stará.

3. Hrabě Eugen, nejstarší syn jeho a nástupce v majorátu velkostatku.

4. Hraběnka Františka, rozená kněžna ze Schönburg-Hartensteinu (choť předešlého).

5. Hrabě František, nejmladší dítě jeho, svou učeností a přičinlivostí ve vědách již za mladých svých let proslulý a dne 28. června tohoto roku na hodnost doktora veškerých práv v Praze povýšený.

Ostatní děti, a to čtyry dcery, zde jmenovány nejsou.

6. Okresní hejtman Alexander Květ.

7. Purkmistr města zdejšího Ignác Moravec, toho času považlivě nemocný jsa raněn mrtvicí.

8. Probošt při zdejším chrámu v městě Vilém Platzer.

9. Guardián kláštera františkánského P. Kolumban Racek.

10. Správce špitálu u sv. Jana Křtitele Emanuel Pauk.

11. Přední úředníci na velkostatku zdejším byli:

a) Lesní rada Jiří Wachtel, toho času nejstarší pamětník zdejšího zámku a již pro sešlost svou na odpočinku.

b) Nadlesní Jiří Wachtel, jeho syn.

c) Hospodářský ředitel a plnomocník zdejšího velkostatku JUDr. Karel Jičinský, bývalý vychovatel obou jmenovaných pánů hrabat Evžena a Františka.

d) Archivář a pisatel této listiny František Tischer.

12. Při opravě této stavby zúčastnili se Jan Kocáb, zdejší měšťan a stavitel, pak Jan Braith, zdejší měšťan a tesařský mistr.

Obwohl sich die deutsche und die czechische Partei in soeben tagenden böhmischen Landtage zu Prag wegen der den Czechen

ungünstigen Verordnung über den gleichberichtigten Gebrauch beider Landessprachen bei Amt und Gericht heftig und leidenschaftlich bekämpfen, so geben wir hier in Neuhaus, in dessen Bezirke beide Nationen in friedlicher Eintracht leben, das Zeugnis von unserer Versöhnlichkeit und rufen unseren, deutschen Mitbürgern mit offener Bruderhand ein Na zdar! zu.

Dáno v Jindřichově Hradci, dne 8. července 1880.

Do plechové krabice — mimo všecky nalezené listiny a ostatky — vložena nová listina, dále pohled na J. Hradec, obraz rodinné hrobky černínské u sv. Jakuba, výlet studujících do Jemčiny, Žihavky pro české politiky, Sigmund Myslik v. Hirschow, fotografické pohledy na zámek, podobizny hrabat Jaromíra, Eugena a choti jeho Františky, dra Jičínského, archiváře Tischera, Jana Kocába, Jana Braitha a listina se seznamem řemeslníků, kteří při opravě báně altánu pracovali.

Náboženské poměry na Hradecku.

František Teplý, archivář.

I.

Vítkovici nabyvše po r. 1185 přízní panovníkovou rozsáhlého území na hranici moravsko-rakousko-české mezi horou Lískem u Počátek a Dubovicí Zadní nade Strážskými blaty, přirozeně starali se o to, aby z lesní a močálovité pustiny utvořili role, louky a při nich poddanské dědiny. Zejména dílu při Moravě a severním výběžku Rakous scházela pevná sídliště, jichž vedle tří až čtyř Včelnic, kde knížecí brtníci včelařili, a několika tvrzek na zemské stezce moravské, kteráž od Bystřice přes Hlásenici do Stráže přicházejíc, tuto s rakouskou či lépe řečeno vitorazskou se spojivši dál přes Stájice a Kornice na Dírný a ku Praze mířila, mnoho nenapočítáme. Snad Žírovnici, Řečici (Kardašovu) s hrady, Ratiboř s hrádkem Čestovým, Střemilov, Kumžak, Radouň s hradky, kterémužto opevnění podobně dřevěné a chatrné sedělo též nad stokem říčky Strmilovský se Včelnicí při rybnalém plesu, dávajíc místu i jméno — Hradec (t. j hrádek), později Hradec Jindřichův. Všechna krajina poslouchala purkrabího (Češi jim říkali lovčí, dle vlastního úkolu) na knížecím hradu strmícím, při starožitné osadě na Pomezí (Marklu) ve bráně zemské nad Starým městem proti místu budoucího Landstejna — pro ochranu hranic i krajiny, pojmenování nám v původním znění nedochovaného. Nad jiné důležitostí vynikala prastará tržní osada pod hradem*), jehož vladaři, jakž poznáme, náleželo právo popravy v celém tomto lesnatém zákoutí.

Vítkovici pomocí poslů do cizích krajin, kteří pode jménem lokatorů s určitými sliby vystupovali, sháněli lid, nové kolonisty. Náhončí zaběhli všudy, kde lid ukazoval nespokojenost — Vítkovští jistě do Německa a Lombardie, kdež náboženští blouznivci řečení katharové, posilnění na konci XIII. st. Valdenskými, skrze častá

*) Řekněme Hradiště na Pomezí.

pronásledování již již opouštěli své domoviny a snadno záslibem náboženské volnosti se dali vylákati. Aspoň už v této době setkáváme se s nimi u nás právě tak jako na Bechyňsku a Písecku.[1] Kdy přišli nedá se na vlas určiti; ale jistotně r. 1315 pod Vítkovici žili. Petr Valdus umřel v naší krajině. Tenkráte vláda začala proti nim jako kacířům vystupovati. Zavrhovalit přísahu, svátost pokání udělovali světské osoby, měli z nich své biskupy, jimž dávali jméno „apoštolové nebo páni (domini)".[2] Poněvadž se scházívali tajně, hleděno k nim jako k nepokojníkům zemským přísně a násilně. Páni z Hradce, vidouce, že pevně osedli, volali na ně kláštermky, kteří je měli poučovati, že učení jejich scestné, nepravdivé, kacířské. Valdenští (pod tímto jmenem je u nás známe) své přesvědčení ani hrdě nehájili, vždycky na oko se poddali a když utvrzovač pravdy křesťanské se domníval, že bludů úplně zanechali a poodešel, vrátili se ku svému učení a biskupům. Zvláštní houževnatostí vynikali němečtí kolonisti, na něž Oldřich z Hradce kolem r. 1335 pozval inquisitora Havla z Nových hradů. Tři léta jim kázal, výsledek jako řečeno. Nevěda si rady spěchal k papeži do Avignonu o pomoc, neboť se schylovalo v našem kraji k náboženské válce mezi katolíky a Valdenskými. Tito před kněžími utíkali do nedostupných končin lesních, své katolické odpůrce chytali, mrzačili, statečky jim zapalovali, loupili a také jinak sužovali, pánu jeden hrad v Bednárci vybili, zabitím hrozili a snad o bezživotí mu ukládali, takže papež Benedikt XII. vyhlašuje na ně křižácké tažení bullou dto 1340 6./3.[3] výslovně praví, že hradeckému pánu a jeho pomocníkům uděluje plnomocné odpustky sv. země kdyby zahynul v boji proti těmto jinověrcům. Výslovně praví, že tito kacíři jsou Němci a nově přichozí kolonisté, že hrozí nebezpečí i pro věrné. — Fresky v hradeckém zámku na legendě sv. Jiří z r. 1383 dojista představují boj Oldřicha z Hradce s Valdenským — drakem na jeho territoriu a znaky pod obrazy freskovými označují vojenské pomocníky Oldřichovy z české šlechty. Úporný, několik let trvající boj s novotáři ukazuje na slabé síly hradeckého pána a k tomu, že všichni němečtí kolonisti toho kraje a patrně i částečně české vesnice přivinuly se k Valdovu učení.

Češi už tenkráte nazývali je Pikarty, kteří učí evangeliu chudoby a oloupení bohatých a vědělo se o nich, že přišli z Rakous, ze Štýrska, kdež podobně jako u nás násilím je páni vymyťovali jako zlé kacíře r. 1336 kolem Klosterneuburku, r. 1338 v okolí Enže a Steyeru.[5] Průběh kruciaty neznáme — jen slabý ohlas ve výslechu Valdenských v Hradci, jenž se nám zachoval na zbytcích pergamenu kláštera Kotvického.[6]

[1] Dr. Chaloupecký v Č. přát. starož. č. roč. XVI. 147. Tadra: Cancelaria Arnesti 340, 359.

[2] Krištůfek: Dějiny církevní II. 432 Menčik Ferd. ve Věstníku král. společ 1891 str. 281—87. Fr. Teplý: Při hranici Vitorazské str. 11.

[3] Balbini Miscellanea VI. 29. a Regesta (Emleri) 762: infiniti haeretici communiter Theutonici et advenae . . . fugiunt, latitant et catholicos capiunt, mutilant, exspoliant . . . bona incendiis supponunt . . . in tantum numerum ex creverunt. quod te tuosque catholicos ausi sunt temere dissidare . . .

[5] Winter, Život církevní I. 289.

[6] Uveřejnil Ferd. Menčik ve Věstníku král. spol. nauk r. 1891 str. 281—87.

Několik osob vypovídá před inquisitorem Havlem a jeho coadjutorem Mikulášem, farářem Bertholsdorfu (dle villa Perchtoldi) jenž očividně přibrán jako znalec dialektu, a sice [r. 1340] dne 17. října hradecký postřihač Henclín, jenž si stěžoval, že manželka jeho k jedné víře s ním nelne, ale vyjevila mu, že chodí do Jarošova, kdež v chalupě nedaleko poplužního dvorce [panského] poslouchává s jinými u svého otce bludné nálezky. Jmenuje za účastníky Rudlina, ševce Pitrolta, Volfina Hekcele, kteříž haeretického učitele přivádějí z Prahy a ne ze Znojma, jakž Henclín původně asi vypověděl. Přichází sem též někteří z Bednárce a též synové Frydrycha z Lestnice.[7]) Dokládá, že Markýta, dcera učitele [z Jarošova] potěšovala ženy z Bednárce, když se ji na radu tázaly, jak by se měly z narčení bludařství vyvésti, slovy: Nic se vám za to nestane.

V pátek po sv. Lukáši (20./10.) zavolána Kateřina Henclínova. Inquisitor jí praví: Kačko, budeš přísahati na sv. evangelium, že poslušna sv. římské církve a papeže Benedikta povíš pravdu. Odvětila: Všechno vykonám, co učiniti musím, jelikož jsem skutečná křesťanka (quod sum vera christiana). Leč tázána o přísaze, hotova-li k ní, na tři otázky mlčí a potom dí: Poručíte-li mi přísahu, přisáhnu. Na to inquisitor: Neporoučím, chceš-li přísahati, učiň tak volně. A tu ona u přítomnosti mužově se zřejmým pohrdáním [přísahy a inquisitora] odešla.

Nejstručnější zapsali výpovědi Michala, polesného p. Oldřicha z Hradce, jenž se přiznává, že na svých objížďkách panstvím slyšel mnohé věci od myslivce [patrně na Kopcích] a že Bednárečtí chodí málo na mše sv. [do Jarošova]. Šíře mluví myslivec.[8]) Mívají schůze v Bednárci u jakéhosi Valenty (Valentina), jehož „pán" navštěvoval v noci a také manželka Bernharda z Bernhardslagu [Bednáreček] s dcerou a synem Petrem, ze vsi Bednárce všichni kromě rychtáře, lazebníka Krestlina a pastuchy. U Valentina schystali „pánovi" i zvláštní světničku. Také u Bernhardové v Pernšláku[9]) v zimě se scházívali a tu ona vždy posílávala děti s večerem spal, řkouc, že sem přijdou cizí lidé. Albert „pán" visitoval nemocné a výslech uvádí ženu, jíž navštívil na smrtelném lužku [zaopatřování] a s níž nějakou dobu trval v samotě [zpověď]. „Páni" prý se objevuji na 3—4 neděle třikráte v roce, někdy méně. Jmenuje straníky sektářů: Unelina, Poletina, Renkera, Goczlina, Ondřeje Rewtela. Také p. sklepmistra páně [d. celarium], p. Jindřicha Scherzera, Henzlina, syna Zachumenova, Henzlina Augnessera, ženy: Vilviky s otcem jejím, Anežku Augeneserovu, děvečky Marču, Kateřinu, Amaretu, dcerku Ondřejovu, z niclž Kačka sloužila u p. Sleglers [lokator?] in Sleglins [Lhotě?]. Přiznává, že Konrad Neupaur z Pernšláku přišed do Bednárce k otci na pole, řekl: Starám se na místo pána, jenž sedí ve vězení na Landstejně.[10]) Druhého „pána" Gotfrida viděl myslivec v zimě u tesaře Goczlina [v Bednárci]: také druhý

[7]) Lexnitz, fara St. město. — [8]) Celou druhou stranu pergamenu považuji za jeho výslech. — [9]) de Bernharczslak či byl by to Bednářeček?

[10]) qui detentus est in Lantsteyn. Páni z Landštejna měli právo popráv·ců kraje.

pastýř Herroch, otec Henclína Wolrata a Konrada Kleusnera (zpovídali se) soused bednárecký pána přechovával. U Valentina měli proň tajnou komůrku.

Následuje výslech Rudlína: zda li též chodil do školy valdenských i s ženou svou, zda-li Gotfrýda z Bednárce (není jasno, míní-li se tím jménem „pán") provázel, jemu nebo nějakému jinému laikovi se zpovídal, zda li po chycení sedláků (kacířských) šel do Hradce s jich ženami, zda-li poslal a zpět dostal povoz pro haeretiky do Borovnice[11]) — odpověděl přísežně, že o tom nic neví. Výpověd opakoval při opětovném výslechu na neděli: Populus Sion [Druhá adventní, 10./12.]

Vyšetřovalo se rozsáhle, poněvadž četní Valdenští měli dle všeho hojně přátel a jimi posilováni počínali si tvrdošijně. Chtěli také udržeti místa, kde odpočívaly kosti jejich zakladatele — a že i po se pronásledování zachovali, viděti na místech poutních toho kraje u sv. Kateřiny nedaleko města Počátek, v Dubovici zadní při kostelích sv. Markýty a sv. Anny, „na Bystřici staré" (nyní na Paulanech), kterážto místa zachovávají tradici, že se tam před křesťany scházívali pohani ku svým obřadům.[12]) Slovem „pohan" míní na Hradecku také staré sektáře. Není tudíž nemožno, že na některém z těch pojmenovaných zákoutí pochovali Petra Valda Poněvadž vesnice Oldříš (1281—1312), Otín (1281), Jindřiš (1340) současně vznikly, třeba se domnívati, že kolonisty byli též němečtí kacíři, stoupenci Valdovi

Že učení jeho na Hradecku potajmu trvalo, máme vedle rychlého rozšíření husitismu a útěku Neháčů do těchto končin, ještě dva písemní důkazy. R. 1389 Oldřich Kosář, bývalý farář řečický nyní sušanský, dostal arcibiskupský indult pro tři sektáře své osady, aby činili veřejné pokání a odpřisáhli, že nechtějí míti ničeho cum hominibus sectae Valdensium. Poněvadž pleban teprve v lednu t. r. z Řečice [Kardašovy] do Sušan se přestěhoval,[13]) musel ze starého působiště znáti učení a způsob Valdenských, aby je tak brzo shledal na nové osadě.[14]) Dále r. 1409 píše chvojnovský duchovní správce Jan arcibiskupu Zbyňkovi informační a dosti ostrý list, v němž mezi jiným praví, že ovečky jeho (poddaní arcibiskupští k Pelhřimovu) zavádí mezi sebou ďábelský zvyk: scházívají se nočně a často až přes půl noc zlé a nekřesťanské neplechy páší. Řekněme, že ty „neplechy" jsou prosté schůze noční sektářů, jakž o nich protokol výslechu z r. 1340 u Valdenských se několikráte zmiňuje, jež ovšem pleban v superlativech své doby vyličuje a tak poprve v Čechách nacházíme zminku na „noční orgie obecného lidu", kdežto v západní Evropě naříkali duchovní na podobné zjevy už dávno před tím — a byly-li to skutečně nějaké neřesti, pak bychom museli uzavírati, že adamitský zlořád Petra Kaniše a Moravčice Martina Húsky řeč. Loquis nevyrostl z husitství, spíše jen husitská anarchie jej rozproudila.[15])

[11]) Borovná u Mrakotína nebo Borovnice u Jimramova.

[12]) Menčík a Krištůfek l. c. — [13]) L. Conf. III. a IV. 205. — [14]) Truhlář ve Věstníku r. 1899 str. 354.

[15]) l. c. 1891 st. 39.

Měl-li případ bednáreckých jinověrců širší vliv na město Hradec, nelze říci; ale blízkost novotářů a také už ta okolnost, že v Hradci je inkvisitor vyslýchal, při tehdejší nábožensky vznětlivé mysli lidu, jistě na ně upozornila, ač obyvatelstvo městské ve stínu hradu veřejně k Valdenským se nehlásilo. Událost sama ukázala na nedostatečné působení duchovní skrze kněze řádu německých rytířů. Těmto zajisté jako i v Prusku šlo více o světské panování, nabytí moci než o utvrzování duší. Zavedli sice při farním chrámu hradeckém maturu či jak té mši sv. v Praze říkali „missa in aurora", založili při faře podle zvyku svého špital sv. Máří Magdaleny a školu, ale další činnost dle všeho utkvěla na správě bohaté prebendy, o níž kronikáři dí, že patřila mezi nejbohatší řádové v Čechách. Od nich také vznikly vesnice na Hradecku: Mnich a Mníšek; neboť řádový bratr (mnich v ústech lidu) s dělníky na těch místech vyblánil (vymýtil) les a uspůsobil z pasek sídliště.

Oldřich z Hradce viděl, že nedostatek řádného kněžstva zaviňuje duševní bídu poddaných a proto, aby duchovní ku svým statkům přivinul, z rady inquisitorů nařídil r. 1338 18./11., že po smrti farářově, kaplana, jeho jmění má připadnouti kostelům, jimž sloužili a ne pánům jich, jakž tehdy se stávalo. Kněží potom z vděčnosti v den úmrtní p. Oldřicha († 1348) ročně scházívali se z celého panství ku slavným requiim, za což jim dávali na zámku obèd vedle značné oféry. Tak povstaly známé hradecké lucianské fundace. Toto privilegium (r. 1508 na Hradecku ad ius testandi clericorum a za cís. Ferdinanda I. na celé království české rozšířené) získalo dárci mnoho slávy a farám jeho zrůst jmění proto jsou fary na Hradecku vesměs dobře dotovany neboť za pozůstalost kněžskou kupovali k nim pozemky. Pro zajímavost dosud netištěný dokument připojujeme:

In nomine Domini. Amen.

Quoniam quae sunt contra canonicas Sanctiones celeri sunt studio submovenda, hinc est quod nos Ulricus de Novadomo attendentes quod consuetudo in terris et possesionibus nostris exemplo pernitioso multarum partium circumpositarum per praedecessores et officiales nostros hactenus perniciosius observata sit potius corruptela cum obviet canonicis institutis, occasione cuius consuetudinis immo potius corruptelae dicti praedecessores ac officiales nostri bona ecclesiarum morientibus ipsarum rectoribus, capelanis nostris, inventa seu dimissa vel temporis vacationis ipsarum ecclesiarum obvenientia occupabant, suis vel etiam nostris usibus applicantes, volumus, statuimus et ordinamus ac districte praecipimus et mandamus omnibus et singulis officialibus et subditis nostris, quocunque nomine censeantur, quod deinceps talia facere non praesumant, sicut cupiunt poenam debitam evitare tam juris quam per nos eis specialiter infligendam [providentes?] nihilominus per nos ipsos ab huius modi bonorum occupationibus abstinere, quodque nobis licere non patimur, nostris succesoribus indicamus.

Verum dicta bona sic inventa seu dimissa vel temporis vacationis obvenientia per duos plebanos vicinos cum officiali nostro loci eiusdem vel alio per nos aut succesores nostros specialiter

deputandos sub bono iestimonio conscribantur et fideliter per eos aut succesorem morientis rectoris de nostra quidem conscientia et consilio vel succesorum nostrorum in utilitatem ipsius evidentem ecclesiae convertenda.

Volumus tamen quod si morieus rector aliqua debita contraxerit, pro utilitate ecclesiae evidenti atque legitime possint probari, tertia pars honorum dictorum cedat in solutionem debitorum ipsorum. Alia omnia prout supra dicitur in augmentum redituum seu in aliam utilitatem evidentem cedant ecclesiae cui praefuerat, qui decedit, ut sic redditibus ipsius ecclesiae crescentibus succesive et honore dilatato eiusdem cultus in divinis amplius et amplius succesivis temporibus suscipiat incrementum.

Volentes nihilominus, ut de praedictis fiant, quatuor paria litterarum eiusdem tenoris de verbo ad verbum, unum reservetur in Pragensi et aliud olomucensi sacristiis et reliqua duo per plebanos et capellanos nostros serventur.

In quorum omnium testimonium et robur perpetuum sigilla nostrum et dominorum Petri de Rosenbergk et Vilhelmi de Landsteyn praesentibus duximus appendenda Et nihilominus sigilla religosorum virorum F. F. Galli Praedicatorum et Petri Minimorum Ordinum, inquisitorum Pragensis et Olomucensis dioecesium haeretice pravitatis a sede Apostolica deputatorum ad instantiam nostram eisdem praesentibus, sunt appensa. Cui huic nostrae voluntati, statuto, ordinationi, praecepto et mandato, dum per nos fierent, praesentes fuerunt et alii testes plurimi fide digni. Actum et datum in Novadomo in castro nostro A. Dni MCCCXXXVIII. in octava s. Martini epis. et confes.]*)

Listem tím získal Oldřich stálé kněžstvo[16]) i potvrzení arcibiskupa Arnošta z Pardubic r. 1361 25./5.[17]) Privilegium odoumrtní mělo též za následek, že synkové měšťí brzy na to dávali se na kněžství.

Shledáno jich několik: r. 1343 se připomíná mistr Bernard, doktor sv. Zákona a papežský kaplan kanovníkem ve Vratislavi,[18]) v témž roce Theodoricus, syn Diviše z Jindř. Hradce, kanovník olomúcký u sv. Petra v Brně, farářem v Rudolci[19]) r. 1346 Jan syn Hodislava z Hradce přijímá svěcení (r. 1358 působí ve Vratislavi), r. 1353 podobně Jakub z Hradce, dosud acolyta.[20]) I syn páně Oldřichův a Klary manželky jeho obdržel r. 1343 30./4. provisi na kanovnictví pražské a r. 1349 4./11. maje toliko nižší svěcení (canonicus et in minoribus praeficitur qua episcopus) stal se biskupem v Tridentu.[21]) Ba poddaný synek sedláka ze Skrýchova Jan r. 1345 došel kněžství; neboť připomíná se jako oltářník v Pernu saském, dioecese Míšenské.[22])

Z doby valdenských nepokojů datuje se též příchod Minoritů do Hradce ku chrámu sv. Jana Křtitele, jehož loď hotovou (jižní), kde stavební živly gotické zápasí se starými tvary romanskými

*) Vidimus konsistoře pražské 1801 25. 5. III.K.

[16]) Balbini L. Erect. volum. I. 48. — [17]) Emler L. Erect. I. 27.

[18]) Monumenta Vaticana I. 99. — [19]) l. c. 100. — [20]) I. 473, II. 803., II. 32. — [21]) l. c. I. 105, 645 Sborník 1899 str. 54. — [22]) Monumenta I. 297.

právě tak jako nejstarší partie hradu (trakt Jindřichův), dlužno považovati za rostence zámku hradeckého před r. 1220.[23]) Inquisitor Havel měl za coadjutora minoritu Petra z Načeradce, z rodu v erbu růži nosícího. Tento příbuzný dovedl zajisté Oldřichovi z Hradce dokázati, že proti sektářům třeba postaviti řadu vzdělaných kněží katolických, jakými tou dobou řád jeho vskutku se honositi mohl. Oldřich přiřkl jim kapli při rybníku, při níž mniši zbudovali svatyni Předchůdce Páně (r. 1350). Není vyloučeno, že některý člen rodu hradeckého žil v řádu minoritském; aspoň r. 1359 probošt u Všech Svatých v Praze Petr z Rožmberka prosí papeže, aby bratr Theodorich de Novadomo, ordinis fratrum Minorum, s jinými šesti osobami směl se vydati na pouť do sv. země a i jinam v zámoří, což mu v Římě s obvyklými odpustky plnomocnými in articulo mortis povolili. Nákladnou pouť mohl podniknouti jen zámožný č ověk a s laiky jen urozenec mnich, jenž už tenkráte i v řádu mnohým výsadám se těšil.[24]) Nijak nepochybujeme, že poutníci přinesli Hradci vzácné ostatky z Palestiny, aspoň jistě takové jako Tobiáš z Bechyně do města Kamenice,[25]) neboť v získávání jich se vrstevníci podle současné obliby předstihovali.

Válka s Valdenskými s Vilémem z Landsteina a jiné výpravy vyčerpaly hradecké jmění tak, že syn Oldřichův, Oldřich mladší (Ulricus juvenis), jenž držel než část hradeckých držav, kromě Hradce měl zastavena všechna městečka, tvrze urozeným lichvářům, kteří z půjček čítali takové úroky, že majiteli nezbývala naděje, někdy svého zpět dosíci. I obrátil se k papeži s prosbou aby mu pomohl auctoritate apostolica zbaviti se necitelných vydřichů. Že římská kurie cosi proň vykonala, vidíme z nařízení (obsahu neznámého) biskupům v Olomouci a v Praze.[26]) Nadto r. 1361 1./5. přidal Inocenc VI. panu Oldřichovi z Hradce a Michalu z Miličina plnomocné odpustky v případu smrti.[27])

Brzy na to ubylo rodině na jmění, když r. 1365 15./7. Markéta z Hradce, rozená z Leuchtenberka, vdova po Jindřichu z Hradce, vstoupivši do řádu sv. Kláry v Krumlově ve svém věnu 400 kop gr. č. držíc důchody na vesnicích Větším a Menším Jižným se třemi mlýny, na vsi Lodhýřově, ve vsi Drahejšce a Radounce se dvěma lány lesů, kteryž Děsenský slove, upsala je po svolení cís. Karla témuž panenskému klášteru v Českém Krumlově. Na smlouvu darovací přivěsili pečeti bratři Jošt, Voldřich a Jan z Rožmberka, Oldřich mladší z Hradce a Jan z Kosový hory.[28])

Tou dobou zmítal myslí obyvatel Hradecka ukrutný příběh, jejž nám kronikář Beneš z Veitmile zachoval. R. 1366 jakýsi vladyka nedaleko města (quidam vladico prope Novam domum) upadl pro nějaké provinění v klatbu arcibiskupa pražského. Když jeho farář, plně nařízení konsistorních úředníků, podle tehdejšího způ-

[23]) Věstnik Akademie 1893 str. 57. — [24]) Monumenta Vaticana II. č. 51 — [25]) l. c. II. 74.

[26]) l. c. II. 99. a Tadry Styky Čech s cizinou 80. — [27]) l. c. II. 486.

[28]) Dle staré kopie XVI. st. Z té doby vzal potok lodhýřovský nové jméno: Frauenbach či potok pannen. R. 1502 dal Petr z Rožmberka za ty vsi Klariskám městečko Č. Rychnov (Arch. č. VIII. 201) a Jindřich z Hradce koupil Drahýšku etc. zpět k Hradci.

sobu klatbu tu veřejně vyhlašoval, surový urozenec mu obě oči vytrhl (eruit oculos ambos). Císař Karel přísně odsoudil viníka. Ač za vladyku orodovala knížata, velcí páni, a provinilec sliboval, že knězi za dost učiní, císař pro varovný příklad nepovolil, ale nařídil katu, ať mu v městě Pražském na náměstí vyrval rovněž obě oči — což se i stalo za shonu nesmírných lidí. Nebohý trestanec třetího dne na to umřel. Děj sběhl se patrně kolem Jarošova, kdež nalézáme několik sídel vladyčích jako Lovětín, Štítný, Včelnici, Olešnou německou i českou; ostatní tvrze až na nepatrnou hlásenickou „Láseničkа" náleží prope Novam domum rodu pánů z Hradce. Listina dí, že vladyka nelidský čin vykonal na vnukání ďábelské (instigante diabolo), což mohl býti nějaký sektář, o nichž r. 1340 papež píše, že lidi katolické mrzačí a zabíjí. Jinak mírný panovník zajisté přísným trestem chtěl přichrániti činnost duchovních správců, kteří dle všeho měli jako farář chvojnovský i v této krajině dosti tuhou práci s náboženskými výstřelky, jež novotou obyčejně uchvacuji. Nemá darování vesnice a tvrze Lovětína od Petra z Chotěmic bydlem v Hradci r. 1432 22./8. špitálu hradeckému s uvedenou událostí nějakou spojitost? Kostel sv. Jana Křtitele navštěvovali hojní poutníci z blízka i zdáli. Pro časté pobožnosti a četné bohoslužby obrali si jej měšťané i okolní šlechta za své pohřebiště. Tím svatyně nabývala jmění a mohla hned od prvopočátku ozdobena býti tehdy nákladnými malbami a přístavbami. Mívala hlavní loď pouhý strop, bokové však klenuti, z něhož stěnami běželo sličné žebroví. Po způsobu kostelů klášterních (Krumlov, Bechyně) chtěli Minoriti stavěti ambit či křížovou chodbu. Mohli jen při severní straně, kde budova klášterní tvořila vedle městského příkopu část opevnění. Proto r. 1369 strhli severní loď pobočni a 9. listopadu uzavřeli Jan quardian, bratr Výšemír a celý konvent v přítomnosti měšťanů: Grunbalda, Jana, Tomáše, Vítka, Petra Stichenfetlera a Jana Bališe [Walisch = Vlacha?] smlouvu s kameníky Mikulášem a Ondřejem, aby jim za 28 kop gr. a 10 měřic žita po vzoru kláštera Třeboňského vystavili zděný ochoz (ambitus) a mimo to zeď mezi klášterním kostelem a novým dromitářem. Mají též opraviti troje klášterní dveře a upraviti žlab mezi chorem a novou kaplí[29]) tak aby voda dešťová škoditi nemohla Bratři stavitele položí jistoty (kauci) 6 kop a klášternici přivolují, že mohou pracovati poznenáhle a dle příležitosti: item dostanou vápno (cementum), kámen, písek, dříví k lešení a vodu až na místo stavby.[30]) Podnik snad neobešel se beze sporu; neboť měšťan hradecký Velek zastoupen synem knězem Janem Velkem má jakýsi spor s quardianem. Měštan pochází z Dubenek [de Dubenecz] a sluje vlastně Jan Volek, svědci jeho Držek a Petr Lodhéř.[31])

Náklad dál se z části dle souvěkého obyčeje per misericordiam t. j. kdo na stavbu přispěl jakýmsi obnosem, obdržel servatis servandis, dle předchozí výsady z Říma získané, určité odpustky. Minoriti udělovali za pomoc také právo participace jinak účastenství veškerých zásluh a modliteb řádových, jakž vidíme z pergamenu[32])

[29]) Mikulášská. — [30]) Památky XI. 430.
[31]) Tadra: Acta VII. 184, 196, 200 etc. — [32]) č. 25a. sbírky pergamenů

r. 1380 23./7., v němž provincial Tomislav soukenickému cechu hradeckému za jejich přítulnost a lásku k Minoritům dává toto právo slovy: Honestis viris pannificibus in Nova domo frater Thomislaus, ordinis fratrum minorum per provinciam Bohemie et Polonie minister et servus salutem et post huius vite terminum regna coelestia perheniter possidere. Quia [vestris] salutaribus petitionibus victus orationem meorum suffragia vobis denegare nequeo, imo vestram devocionem, quam vos ad ordinem nostram evidenter hic (!) cognovi affectum fuisse caritatis acceptans ac eidem vestre devocioni vicissitudinem cupiens rependere salutarem, vos ac consortes vestras una cum liberis vestris ad universa et singula fratrum nostre provincie suffragia, tam in vita recipio, quam in morte, plenam vobis omnium bonorum spiritualium participationem tenore praesentium concedendo, que per fratres in commissos operari dignabitur clementia salvatoris. Datum aput prefatum locum XXIII. die mensis julii Anno mill. CCCLXXX.

Minoritská benevolence nějak souvisí „s kaplí soukenickou", jež asi povstala při stavbě ambitu nebo nedlouho po ní. Zřídil ji tou dobou již bohatý cech čili bratrstvo soukenické k němuž v Hradci počítali postřihače, kremplíře a valcháře a jenž průběhem XVI. st. míval až 80 mistrů se zvláštním pořádkem asi 250 tovaryšů alias knapů. Možno, že za dob Karlových, kdy živá silnice mezi Moravou a Čechy na této straně země do nedávna zpevněného města Hradce přiváděla sílu cizinců pro česká sukna a s nimi ovšem i zámožnost, bratrstvo soukeníků, jemuž přece právo předkupu vlny z panských ovcí se od pánů neodpíralo, oplývalo stejným počtem pilných hlav, o nichž později (r. 1683) hrabě Slavata se vyjádřil, že „tvoří podstatu města". Aspoň chasa soukenická při hájení města proti Táborům r. 1434 nad jiné se vyznamenala. — Německým křižovníkům pro osadu malý kostelík sv. Máří Magdaleny dávno už nestačil. V pěkném závodu s Minority nedlouho po jejich rekonstrukci kostela sv. Jana Křt. pustili se kolem r. 1380, majíce s důstatek, peněžních prostředků a pomoci hradních pánů do velikolepé stavby farního kostela, jemuž přirekli řádu svému oblíbený titul Panny Marie, zvolené patronky Německých rytířů, kteří své hlavní sídlo v Prusku nazvali Marienburg.[33]) V novém kostele postavil a nadal Heřman z Hradce r. 1383 21./9 v kůru na pravé straně oltář dvanácti sv. apoštolů s platem 10 kop ročně[34]) a rok na to 22./5. Jindřich mladší z Hradce v témž kůru oltář sv. Jana Miláčka, sv. Barbory a jiný r. 1385 26./9. tamže Božího Těla a Početí blahoslavené Panny Marie, každý s důchodem po 10 kopách na vesnicích Makuluskách a Malovidech u Rataj n. Sáz.[35]) Tento poslední oltář r. 1397 sluje altare Sanctae Deigenitricis Mariae Visitationis ac ss. quatuor doctorum a má z pomoci p. Přibíka ze Stráže (pomohl jej obnovovat; leží intrando ecclesiam a sinistris)

[33]) Dra Nováka Soupis 212. — [34]) L. Er. II. 204. — [35]) l. c. 211. první kaplan r. 1385 Gerhard; svědci na listině Zbyněk z Kamenice (Kempnicz) Petr ze Stráže, Domaslav ze Studené, Oldřich z Krchleb.

— [36]) L. Conf. V. 285.

plat $8^1/_2$ kopy ročních důchodů na vsi Pistině.[37]) Podle Balbína[38]) r. 1482 tento oltář přemístněn in chorum musicorum ad finem ecclesiae. R. 1404 přibyl oltář sv. Doroty[39]) a před r. 1418 od Menharta z Hradce Altare trium Regum.[40]) Z bohatého obročí platili „cruciferi nigri" papežského desátku r. 1384 půldruhé kopy, r. 1405 bratr Eliaš opět tolik, altarista Mikuláš v l. 1384—1405 ze summy 15 kop 10 gr. samoten 8 gr.[41])

K takovým fundacím nejednou získával rod Hradeckých pánů odpustky. R. 1390 16./9. čteme, že nabyli pro své kostely jubilejních od papeže Bonifáce IX. mezi jinými: Přibík ze Stráže, Oldřich baron de Nova Domo, Jan Zúbek ze Samosol (zřejmě pro Dírné), Jiří Bohuňkův ze Žírovnice; ano týž papež r. 1394 9./4. uštědřuje odpustky měštanu hradeckému Seydlovi (Seydlino de Neuenhus) a Kunhutě manželce jeho.[42])

Za zvláštní událost odpustkovou označiti dlužno indult papeže Urbana VI. (1378—1389) Jindřichu z Hradce k nabytí odpustků při pojídání - hrachu. O tom praví neznámý kopista ve svém záznamu toto:

Ab Urbano Papa VI. Henricus de Nova Domo impetravit indulgentias pro pisa comedentibus, quod ego olim audiens, fabulam esse credebam, sed inter notata Andreae Zehenter, qui anno 1504 plebanus [in] Kajový fuit, rem ita conscriptam reperi.

Indulgentiae super pisum.
Henricus baro, natus ac haeres in Nova domo,
accessit Urbanum Papam, mente bene sanum,
hoc petit donum: si quis pisum Bohemorum
pellibus ablatis edens, i de precamine canens:
Deus in nomine Tuo salvum me fac — et in virtute Tua
libera me — et Henrici animae miserere —
hinc bibens merum quadraginta sumat dierum
indulgentiam scelerum, crede firmiter fore verum.
Quod Papa donat, prout bulla super hoc sonat,
quam nullus infringat, nec temere verbo contingat,
hoc Dei firmat pietas, Apostolorum authoritas[43])

Jde tu asi o zámeckou nadaci pro chudé tak řeč. sladkou kaš, jejíž původ různě se vykládá. Poněvadž za stara (XVI. st.) za druhé hlavní jídlo[44]) předkládali při sladké kaši — hrách a sice na zelený čtvrtek, domnívám ze Jindřich Hradce chtěl, aby chuďasové pro spásu duše své přistupovali ze zisku odpustků v ten den ke stolu Páně a při tom za spásu duše zakladatelovy se modlili. Nebo proč by byl žádal odpustky ad pisa, když přece známo, že Češi vždy s oblibou hrách pojídali? Pellibus ablatis neznamená nic

---

[37]) L. Erect. IV. 466. — [38]) Balbini L. Er. volumen IV. 99. — [39]) l. c. vol. VI 120 Na listině podepsali se: Jan z Hodic, Ondřej Zásmuk z Vlčetina, Bohuněk z Maršova.

[40]) L. Conf. 86, 138, VI. 1. 4. — [41]) Tomek: Seznamy 65. a 66. — [42]) Monum. Vaticana V. 1. díl 197, 427. — [43]) Copia III. ka. — [44]) ryby, hrách, kaši pivo a každému denar.

jiného nežli zpověď, odložení hříchů.[44]) Jiný dobročinný ústav vzešel městu r. 1399 23./6. Tenkráte věnovali Heřman a Jan mladší z Hradce dům a městiště někdy měštana Nedvěda u paty mostu Zarybnického jdouce ku kapli sv. Václava na špitál chudých pro 6 neb 8 osob, jak důchody postačí a konšelé hradečtí za dobré uznají. Heřman vykázal 4 kopy gr. platu ve vsi Kačlehách, přidav špitálu tamže u samé vsi dvůr svůj zpupný Franclinův se všemi užitky. Nařizuje chovancům na všecky dni postní, pátky, mísu ryb z rybníka hradeckého [nyní Vajgar řečeného] nebo na místě ryb 1 groš almužnou. Správu špitálu (regimen et ordinacio seu disposicio dieti hospitalis et ipsorum pauperum provisio) svěřují fundatoři hradeckému magistratu v ten způsob, aby každoročně ustanovili dva měšťany, kteří by na chudé dohlíželi, důchody a almužny (měli na ně při branách městských a v hostinicích pověšené truhličky) vybírali, z nich veškeré potřeby kupujíce, ze příjmů a vydání konšelům počty kladouce. Radě města mělo i náležeti právo podací ku kapli Navštívení P. Marie, sv Marie egyptské a sv. Antonína při špitale zřízené, jestliżeby budoucně při ni zvláštní stálý kaplan mohl býti chován, však tak, aby takového kněze zakladatelům a jich budoucím označili, načež týž od nich pražskému arcibiskupu ke konfirmaci má býti praesentován.[45])

Jelikož Němečtí rytíři při faře pod kostelem sv. Máří Magdaleny „na pravém rohu ulice jdúce doluov k najžarské bráně" měli pro 12 nemocných svůj špital (jmenovali jej městský, že v ohradě města stál), jejž před r. 1255 založili a také dům málomocných čili špitálek na předměstí Zárybnickém na rozcestí starých cest k Votínu a Penné už rovněž v XIII. st. založený duchovní správou opatřovali, zpíral se farář hradecký bratr Mikuláš jménem komendy mimotné duchovní osobě kaplana špitálského, avšak na ujištění že nová nadace nemá býti ku škodě ani jemu, ani bratřím, ani kostelu farnímu dal posléze svolení a tak arcib. Volfram zřizovací list špitalní mohl potvrditi 7./2. 1401. Kaplanství potom ustavila obec hradecká, nadavši je podle listiny dto 18./5. 1405 vesnicí

[44]) Už r. 1529 19./10. Adam z Hradce ve svém kšaftu (DZ. III. H. 16—21. zavazuje dědice, aby krmení chudých na zámku, tohoto starodávného obyčeje předků, nikterakž neskládali, ani toho jak a čím změňovali . . ., tak aby ani v tom čest a chvála Pánu Bohu všemohúcímu od té chudiny, těch živých [Jeho] obrazuov, nikterak měněna ani umenšována býti nemohla, poněvadž též o tom zvláštní poučení a vyznání od Buoha všemohúciho máme, což jeho najmenšímu učiníme, že jemu samému uděláme. Pakli by kdokoli z dědicuov a budúcích neb potomkuov mých to kdy rušiti aneb toho jinak umenšovati chtěl, mocně poroučím, aby JMt. král tomu každému týž statek panství všecek odníti [ráčil] . . ., však též všelijak bez ublížení toho krmění chudých . . . Vide Český Lid 1912, 360. O hráchu dí účty hospodářské na př. 1591: za 2 str. hráchu, které dal p. hejtman [Zelendar] k zelenému čtvrtku pro chudé nahoru [na zámek], když vobročni žádného už neměl 1 str. a 40 gr. U každého stolu sedalo 12 osob takže ani veliké třetí nádvoří nestačívalo; neboť záznamy hlásají, že se zúčastnilo sladké kaše r. 1564 — 4345, r. 1565 — 4151, r. 1566 — 4476, r. 1568 — 3936, r. 1569 — 4010, r. 1570 — 5110, r. 1572 — 8408, r. 1575 — 4044, r. 1579 — 3166, r. 1582 — 4558, r. 1592 — 4556, r. 1596 — 5500, ale v r. 1719 — 8427, r. 1720 — 9273 osob atd.

[45]) Fr. Teplý: Dějiny špitálů hradeckých 11—14. Dr. Podlahy L. Er. Vl. 215., kdež instrumentum fundationis. — [46]) l. c. 1. odchodu křižovníků měl důchodu od magistrátu 8 gr.!!

Dolním Skrýchovem, zakoupenou i s poplužním dvorcem někdy Jana z Ostrve, později Oneše z Věckovic od p. Oldřicha z Hradce,[47]) Heřman z Hradce vyžádal si r. 1399 17./4. od Jana biskupa ditricenského, světícího pražského, odpustky 40 dní těm, kteří špitál „in Nova Domo versus pontem situm" navštíví, 5 otčenášů, 7 zdrávasů kleče se pomodlí a po zpovědi dají dárek na stavbu domu chudým. Rovněž učinil 16./4. t. r. Jan biskup chairenský, Mikuláš biskup lavenský, Václav patriarcha antiochenský a 30./4. t. r. Mikuláš biskup nazaretský. Volfram arcib. pražský v listině r. 1399 19./4. určuje výslovně odpustky těm „qui pro dicta domo manus porrexerint adjutrices", kdežto arcibiskup Konrad z Vechty r. 1414 1./5. poskytuje 40 dní odpustků tomu, kdo dá peníz na ozdobu špitální kaple v J. Hradci.[48])

Také Minoriti starali se o odpustky. R. 1401 16./4. dává papež Bonifac IX. kostelu kláštera sv. Jana Křt. a sice na Hod boží svatodušní s octavou assiské plnomocné t. j. že poenitenti servatis servandis nabývají takové duchovní výhody jako kdyby navštívili domek sv. Rodiny v Assisi (Porciunkuli) a quardian má s 8 kněžími kajícníky zpovídati v té oktavě auctoritate apostolica. Kostel kromě maleb stkvěl se schránkami na ostatky. Seznam jich se nám nedochoval, ale soudíme tak z krumlovského, kdež tou dobou klarisky měly: částečku sv. Kříže, jeden trn z trnové koruny, částečku stolu o poslední večeři . . a okolo svátku Božího Těla sbíhala se tam ex diversis mundi partibus síla lidí, neboť tam mohli získati odpustků jako kdyby putovali k Božímu hrobu do Jerusalema.[49]) Ukazování sv. ostatků dálo se s takovou nádherou slavného procesí, že i dovednému kronikáři nestačí slova, aby všechno dopodrobna vylíčil[50]) A přece i v této době nadšené víry kněz Jakub z Kaplice, stoupenec učeného Matěje z Janova, hlásá podivné kacířství[51]) a Jana faráře ze Stráže, děkana chejnovského a rozhodčího v rozepřích o desátek kněžský mezi králem, pány a kněžstvem,[52]) zaujímá skandální děj v radě pánů z Růže. Sezimovi z Ústí s velikým pohoršením lidu utekla první žena Kateřina r. 1393. Zapomenuvši se nad stydlivostí manželskou jako prostitutka toulala se Královstvím. Když jí muž a přátele dopadli, domů přivedli, veřejně křičela, že s ním nechce žíti, poněvadž ji nedovoluje činiti, co ona by chtěla — a zase ušla z domova i z vlasti. Poněvadž sedm let se o ní neví, a také ne, žije-li či mrtva, ač ji muž všudy nákladně hledá, vyjednává i zjedná děkan u papeže Bonifáce IX. pánu povolení, že se může oženiti a děti z tohoto manželství za legitimní jmíny budou.[53])

R. 1408 27./5. Zdeněk pleban z Jarošova u přítomnosti svých vikaristů urozeného kněze p. Štěpána z Mladenovic, Heřmana z Jihlavi a vedle nich klerika Jana z Pěnné přiznává se, že obdržel za duše Henzlína Pinthra a Joklina, nebožtíka syna Maršova, rychtáře Bednárce (de Bernardczye) 5 kop gr. č., kteréhožto obnosu užil na založení nového rybníka vedle fary (pro structura novae piscinae sub curia sacerdotis in Jarošov) za souhlasu kostelního patrona pana Jána mladšího z Hradce s tím závazkem, že faráři

[47]) Balbín L. Er. VII. 121. — [48]) Číslo perga-menu 51.
[49]) Monumenta Vaticana V. 1001, 1039. — [50]) Lze se dočísti v Č. č. M. 1899, 173. — [51]) Monumenta V. 231. — [52]) l. c. 851. — [53]) l. c. 881.

jarošovští budou věčně konati v roce 4 tiché mše sv. a zpívané anniversarium. Z nadace vysvítá, že v Bednárci dosud žijí Němci dobře opatření duchovní správou tří kněží a že Mareš rychtář pochází z rodu lokatora Mikuláše z Bednárce (Niklas von Binharcz), svědka při prodeji Polikna r. 1395 27./11. pánům z Hradce.[54]) Nutno si tady povšimnouti, že tenkráte a ještě v konci XVI. st. říkali nynějšímu Bednárci — Český Bednárec, Bednárečku — německý Bednárec, Kamennému Malíkovu — Český Malíkov, Kamenici n. L. — Česká Kamenice a že k označení národnostní hranice ukazuje Německá Olešná vedle České Olešné.

Názory mistra Jana Husi našly i na Hradecku stoupence. V městě samém Jan mladší z Hradce zůstával katolíkem; neboť víme, že v l. 1412—3 žil tady při něm učený Stanislav ze Znojma vulgo mag ster Stanik, někdy učitel a potom odpůrce Husův,[55]) když ho král Václav pro zpokojení mysli vypověděl z Prahy. Ten potom navracuje se r. 1414 z návštěvy na Moravě, aby se přidal ku Štěpánu Palči na cestu do Kostnice, raněn byv mrtvicí umřel náhle v J. Hradci.[56]) Po jeho smrti objevil se v Hradci kněz Jan Drändorf a kázal tu (zcela jistě již v r. 1416) po tři léta zprvu po katolicku, ale potom ve smyslu Táborských, až r. 1418 vypověděn byv, odešel do Míšně, Švab, Fojtlandu, Sas, všude na svých potulkách propaguje táborské učení. Prošel města Strassburk, Basilej a Špýr, načež r. 1425 v Heidelberku ho upalili.[57]) Jeho přičiněním přidali se hradečtí měšťané a Němci po okolí k husitismu, k němu přiklonil se též bratr Jana z Hradce Oldřich řečený Vavák († 1421) spolumajitel panství, kterého husitská strana zvolila za mincmistra a člena zemské rady. Dojista i zmatené výstřednosti naháčů či Adamitů, kteří po svém vypuzení Žižkou z Tábora se usadili na ostrově blíže městečka Stráže, zřejmě nedaleko mlýna Vonšova pode vsí Novosedly[57]) nezůstaly bez výsledku na smýšlení města i venkova, jako jinde po Čechách i tady v chiliastickém blouznění konec světa očekávajícího. Jiné oddělení Adamitů sídlilo na Řečicku, kdež dosud zachovala se pověst, že stavěli hráze nedaleko nynější lesovny na Kavštýně.[58])

R. 1421, 29./1. na obchůzce krajem jali Hradečtí kněze Martina Húsku, hlavního vysévače táborských bludů; nebo, dí kronikář*) Oldřich z Hradce nemohl mu toho trpěti, an mnohé kazil; neboť kázal, aby Tělo boží od kněze posvěcené obecný lid [rukama s oltáře] sám sobě bral a mezi se dělil. Řekl prý Kristus: Vezměte a dělte mezi sebou. Rovněž Táborští dali krajem provolati, že kteréhožkoli kněze by nalezli v ornátě sloužícího, že ho chtí spolu s ornátem spáliti. A tak odešli kněží a chudí sedláci nemajíce jich,

[54]) Frant. Teplý: Vodní kniha hradecká II. 284 a perg. č. 75. — [55]) Památky VIII. 471, Čas. Matice moravské 1869, 141 — [56]) Tomek III. 662. — [57]) Č. č. Hist. IV. 476. R. 1408 Oldřich z Hradce podal do fary hradecké k oltáři sv. Petra a Pavla za altaristu Petra z Dačic (Dějiny Dačic 89.)

[57]) Staré veršování di . . Na Valovský les se brali, blíž od Stráže na jednom ostrově byli a tu se byli ohradili . . . Potom v Řečici, v Plešich a v Stráži mnoho lidí zbili a jich domy spálili. . (Přídavek Letopisů českých 477.) — [58]) Ohlas od Nežárky 1884, 317. Sborník Hist. kroužku 1904, 96—98.

*) Vavřinec z Březové PDČV, 470, 494.

pro sv. přijímání na Tábor běželi. Však z věže hradecké Loquise vymanili za jiné zajatce Táborští na sněmu čáslavském mnohými přímluvami. Odešel do Moravy, veda sebou kněze Prokopa jednookého, změtence téže roty; ale brzy na to [21./8] v témž roce upálili Húsku v Roudnici. Na cestě k popravě napomínali ho, aby požádal lid za modlitby své duši — kněz Martin odvětil: My nepotřebujem žádných proseb ani modliteb, proste za ty, jenž toho potřebni . . .

Farář Kaplicar zapsal do památní knihy fary hradecké (v r. 1500) o době husitské u nás jedinou poznámku: it. co se desátku dotejče, nebývalo dáno farářům z mnohých rolí i dvorův od téchvíle, jakž se kacířstvo počalo v Čechách. Jinakých zpráv z těch náboženských zmatků není. Dozajista část Hradeckých uchovala starou víru. Nápadno však, že Frydrycha, faráře v Jindř. Hradci uvádí seznam řádový při roce 1429 jako řeholníka u sv. Benedikta v Praze. Byli by katoličtí kněží město opustili? (Tomek IX. 372). Dojímavý příběh čteme r. 1419, 18./6. Podobojí vrazili v Praze do kostela sv. Mikuláše na St. městě. Klerik Mikuláš z J. Hradce bránil vybíjcům v sakristii nádoby kostelní, aby jich nekradli. Zajat a nazejtří stat od nich, patrně některého záškodníka zabil. (l c. III. 634.). R. 1437 biskup Filibert světí na kněze Tomáše syna Janova z J. Hradce, r. 1438 Zýku syna Oldřicha z Hradce a bratra jeho Martina. R. 1432 22/8. pan Petr z Chotěmic sídle v Jindř. Hradci daroval špitalu: Lovětín ves celú i s lidmi platnými [poddanými], dvuor s tvrzí, s rolí, lukami, lesy, rybníky, potoky a týmž obyčejem v Horusicích všecko, což tam držel, s lidmi platnými, s rybníkem [řeč Syrovec]. lesy i v Bošilci,[59]) což k tomu přísluśie.

Když po husitské vichřici poměry se uklidňovaly, město rostlo stavbami. Zejména to povědomo o kostele sv. Jana Křt., jenž od Táborů při obležení města škodu vzal. Na některý oltář*) vztahuje se pergamenový proužek s legendou: Hoc altare est consecratum per reverendum in Christo presbyterum et dominum Philibertum episcopum Constantiensem in Francia, ad Bohemiam sacri generalis Basiliensis concilii huius temporis legatum. Při pergamenu ostatky sv. Ludmily, Alžběty vdovy, Hedviky, Anny, Máří Magdaleny, Kateřiny panny, Marie egyptské, Chlodoviky, část roucha (peplum) blahoslavené Panny a 4 kousky kadidla. Filibert se zdržoval v Čechách od r. 1436 až † 1439 19./6 — Také na farní zahradu došlo. Zmenšili ji několika domy; neboť už kolem r. 1440 vycházejí kněži-faráři platy ze 12 domů za kostelem Velkým v poloze při kostelíku sv. Máří Magd. a jdouc k šatlavě, které odvádělí při sv. Jiří 34 gr. $5^1/_2$ d., kdežto někteří sousedí na Nežárce robotovali $25^1/_2$ dne v roce.[60]) R. 1443 23./5. papežský nuntius Julian t. č. ve Vídni přivoluje Janu z Hradce a manželce jeho Kateřině, když by nemohli do svého nebo jiného

[59]) vsi u Veselí. Bošilec dělil se na dva díly: Skrbkov (kolem kostela) a Bosulec. R. 1494 prodal je Jindřich z Hradce k panstvi Třeboňskému.

*) Nalezeno při opravě r. 1916 v mense oltáře sv. Františka Xav. v olověné krabičce — opět tam vložena

[60]) r. 1490 platí už než dva: Havel krejči na Krchově a Trubačka stará „za to, že před dávnými lety na kněžské půdě od starodávna se postavili". Kn. pam. farních 13. (copiae).

farního kostela, aby řádný kněz jim doma ad portatile mši sv. sloužili mohl, a r. 1444 2. 6 opět papež Eugen IV. Janu a Anně z Hradce, že si smí vzíti za zpovědníka, kteréhokoli kněze,[62]) což legatus Germaniae kardinál Jan Janu z Hradce na Želetavě a Markvarticích a Kateřině r. 1448 18./5. opětuje. Tato Anna Kateřina vyšla z rodu sternberského a byla sestra vůdce strany katolické v Čechách Zdeňka ze Sternberka.[64]) Ten také po smrti švagrově na Hradci jako poručník sirot zavládl. — Byl-li již za Menharta z Hradce († 1449 3./2.) náš zámek východiskem katolické renovace, kterou mnich Jan Kapistrán svými kázáními r. 1451 zanájil, za poručenství Zdeňkova soustředoval nejednou všechny katolické náčelníky k poradám o společném pokroku. Kaplicar píše ve farní pamětnici Kacíři skrze p. Zdeňka v ty války z Hradce vyhnáni jsou, že odešli od gruntů svejch, [ale přece] až do kněze Eliaše [Čecha] kacíři byli v držení fary této a tudíž i vešli v držení desatků [66]) R. 1459 komtur český Schönburg napsal velmistru řádovému, že německý dům v Hradci je nejvýnosnějším majetkem, který v zemi české máme. (Adler 1897). — R. 1464 přišel do Hradce nový farář, muž velkem znamenitý a obětavý [67]) jakž hlásá úřední titul jeho: Helias canonicus et administrator Lithomyslensis, per sedem apostolicam specialiter deputatus sanctissimi domini nostri papě accolitus et plebanus ecclesiae parochialis beate et intemerate Virginis in Novadomo.[68]) První potíž vzešla mu s Františkány. Ty sem uvedl purkrabí hradecký Prokop z Vojslavic r. 1457 a sice ke kostelu sv. Václava na Zárybničí, kdež v domu, dosud farkou nazývaném [prý č. 67./III.], obydlí našli Osobovali si mnoho farářských práv. Mladý dědic Jindřich z Hradce s radú p. Hrobského a p Hieronyma Kynasta přisoudil desátky k Božímu domu farářům a to k věčnosti řka definitivam sententiam: Co Bohu to Bohu, co císaři to císaři. Sice si činí farář Kaplicar o to zásluhy, ale přeskončila „za starého faráře“.[69]) Výrok o tom vešel asi ve známost až v roce 1487, kdy papež Innocenc VIII. bullou ze dne 18. června vrátil po odchodu německých rytířů patronatní právo rodu pánů z Hradce respective p. Jindřichovi. V papežském listu se dí, že farní kostel měli 46 let v moci jinověrci: tedy od r. 1418, což by se shodovalo s tím, že Vavák stižný list pro upálení Husa podepsal, faráře něm. řádu Kolmana asi z jara r. 1419 vypudil (ale † 1429 4./3. v Hradci, kamž asi za dědice Menharta se vrátil) a snad Dränndorfa do Hradce povolal, jsa po úmluvě r. 1414 s bratrem Janem (odešel do Telče) sám pán hradeckého zboží. Jesuitský rector Chmel r. 1765 napsal: Bulla Innocentii VIII. anno 1487 14. 6. mentionem facit, quod Henricus de N. Domo ecclesiam novodomensem haereticis eripuerit et post 46 annorum profanationem ritibus catholicis reddiderit. *)

---

[62]) č perg. 108. — [64]) č. perg. 115. — [66]) č. perg. 135. — [67]) č. perg. 139. — z r. 1451 23./4, kde ji Jan zapisuje věno 750 kop. R. 1455 12./8. (č. perg. 144.) Jan mrtev a Kateřina provdala se za Václava z Lomnice na Mezeříčí. R. 1458 už zase vdovou. Oba ochraňovali mistra Jana Papouška, redaktora Českých dějin Aeneaše Sylvia, kterýž v Hradci r. 1455 život svůj dokonal. (Pam. arch. I. 59.) [68]) fol. 5. — [69]) O něm v Tischerově knize: Paměti fary hradecké 22. — [68]) Hohenfurt Urkundenbuch 317. — [69]) III. Ka, Pam. knihu f. 5. — *) Časopis Adler r. 1897, Ohlas 1898, 55.

Matka Jindřichova Kateřina Sternberkovna, nyní už zase Lomnická, ne bez násilí, spůsobila na Hradecku nový převrat náboženský. Že se tak nestalo bez přičiňování bratrovce jejího Ladislava ze Sternberka na Bechyni, nejv. kancléře království Českého, prozrazuje potupná píseň Táborských na stavy zemské (pány)[70] těmito slovy:

Pro pravdu buožĺ vyhnal (s kněží) z Hradce,
jakú smrt vzali za to, zrádce!
O tom vědě, proč na to nepomníš?
By tebe Tábor neživil, musil by hlad trpěti jako myš.
Ty semeno zrádné Zdeňkovo
mníš, že jest zhynulo plemeno Žižkovo,
které jest v tišině?
Jestli že se pohne, utečeš z Bechyně.

O Laclavu Sternberkovi se ví, že štědře podporoval bechyňské Františkany, klášter jim stavěl a oni mu z vděčnosti podali na pergamenu bratrem Jiljim Ratiborským v obrazích bohatě vyzdobenou českou knihu: Život sv Františka sepsaný latinou od sv. Bonaventury, jednu z nejsličnějších památek českého umění.

Něco podobného psal v Hradci písař Matěj Čapek počínaje r. 1454. Na rukopisu Tomy ze Štítného (o němž se tvrdí, že u Minoritů hradeckých školy vychodil): Knihy učení křesťanského[71] napsal Čapek vlastní rukou: kteréžto [knihy] složil jest slovutný panoše bohumilý Thuoma ze Zásmuku a z Chotěnic [Chotěmic?] dětem svým vlastním nyní čtúc před 80 léty [tedy v r. 1374] o rozličném křesťanských věcí naučení ku paměti křesťanské víry a dobrých vášní. Následuje jinou rukou: ale já Vávra z Jivian (Jivjan), měštěnín v Hradci Jindřichově a starý písař tudiež, skonal sem tyto knihy l. 1492. To znamená: Čapek začal opisovat a Vávra rukopis dokončil.[72] O Čapkovi zachovalo se několik zpráv. R. 1457 11./11. vyznává na Krumlově Jan z Rožmberka, že dluhuje 450 zl. uherských poctivé ženě paní Svatě Čapkové, měštce v J. Hradci, a opatrnému Matějovi Čapkovi, synu jejímu[73] Sedm let na to týž pán, že dluhuje 350 zl. a 10 zl. uherských a 10 kop grošů pražských slovutnému panoši Václavovi z Polánky a opatrnému Matějovi Čapkovi a paní Markétě manželce jeho v Hradci J. obývajícím i jich dětem a budoucím.[74]). R. 1468 24./4 píše Čapek do Třeboně, že při navracování peněz jinak zlaté nevezme, než aby mu položeni po 50 grošich a z 10 kop dána jedna kopa úrokův.[75])

Pěkné skutky zbožnou mysl prozrazující, nařídil hradecký měštan Hanuš Knauer poslední vůlí svou r. 1461 9./1. it. z téhož statku svého: . . porúčiem i mocně kšafluji 300 kop gr. na kaplanstvie věčné k oltáři Všech Svatých u fary kostela osadnieho

[70]) Výbor literatury II. 1246. — [71]) Ve veřejné univ. bibliotece pražské XVII. D. 33. — [72]) Č. č. m, 1878, 503, Jungmann Hist. lit. 42. Program gymnasia v Chrudimi 1886, Listy filologické XV. a Nauč. Slovník XIXV. 801, z Chotěmic napsal Vávra omylem místo Vlčetína. — [73]) Arch. Třeboňský, Rosenberg 24 a I. f. — [74]) l. c. za zprávy děkuji p. řid. Fr. Marešovi a assistentu archivu Fr. Hadačovi. — [75]) Arch. č. VII. 323.

v Hr. J., aby za to poručníci moji 12 kop gr. platu ročnieho peněžitého čistého kúpili a kaplana vždycky v časy budúcie měli a jemu kaplanovi nynějšímu i budúcím kaplanom ten plat ve dsky a v akta uložili a utvrdili čistě, beze všeho zmatku tak, aby na tom oltáři služba, čest a chvála P. Bohu sě dála, Matce Božie i se všemi svatými zejména a za duši mu, také za duši paní Doroty, manželky mé, všech našich předkóv i budúcích prosby a oběti aby sě dály. A podacie toho kaplanstvie mají míti poručníci moji [Šimon rychtář, Mikuláš Slávek, Feit Prumar a Jakeš [Černý zeť kantorův] se pány konšely Hradeckými nynějšími i budúcími. A za to kaplan nynější i budúcí kaplanové mají na každý týden 4 mše slúžiti na tom oltáři Všech svatých a také na každé suché dny vigilii o třech lekciech spívané sám kaplan se třmi kněžími má spievati a na zajtře ráno mší zádušnie.

Item z téhož statku svého . . . rozkazuji 100 kop grošóv na klášter sv. Jana v Hradci Jindřichově . . . na opravu a zdělanie nadepsaného kláštera vedle jich [poručníků] rozumov a seznanie, aby i tudiež také památka za duši mú, paní Doroty manželky mé, předkóv i potomních našich dětí se mohla věčně v časiech budúcích [dáti].

Item . . . kšaftuji, aby poručníci moji nadepsaní kúpili 60 centnéřov mědi a 15 centnéřov cínu a z toho aby dali zvon slíti a ten zvon k kostelu osadniemu Matky Božie v Hradci Jindřichově aby byl oddán a slit, aby byl ve jméno sv. Trojice, panny Marie, matky Božie a Všech svatých. A ty všecky náklady, kteréž na slitie toho zvonu i jiné všecky potřeby mého tohoto rozkázanie aby šly z mého statku skrze poručníky.

Item . . . porúčiem a rozkazuji na Nový špitál za mostem v H. J. 100 kop grošóv, aby poručníci moji s raddú pánóv konšelóv Hradeckých těch 100 kop gr. obrátili ku požitku a k rozmnožení toho zádušie i k opravám vedle jich rozšafnosti. Item dále . . . mocně rozkazuji. cožkoli by s statku mého buď málo nebo mnoho pozuostalo po tomto mém nahořepsaným rozkazanie a kšaftování, aby poručníci moji vždy s raddú pánóv konšelóv Hradeckých to obrátili na záduší a jiná dobrodinie chudých a na almužny podle rozumóv svých, jakž by sě jim najlépe zdálo, vždy v tom duše mé paní Doroty manželky mé, předkóv i potomních našich nezapomínajíce . . .[76])

Hanuš Gnauer od Hory na Červeném domě rynku hradeckého dověkoval v r. 1462: neboť r. 1463 v pondělí po sv. Stanislavu Zděnek ze Sternberka jako poručník sirot p. Heřmana z Hradce vyznává, že dle kšaftu měšténína Hanuše Chnawera, jenž poručil Mikuláši Slávkovi, Vítu Brunarovi. Šimonu a Jakši Černého (Černému) 300 kop na zakoupení 12 kop ročního důchodu kaplanu při kapli Všech svatých v kostele Matky Boží v J. Hradci, prodává těm po-

[76]) Manželce z dluhu u p. z Rožmberka 3000 zl. odkrojil 1200 zl., dóm svoj na rynku [č. $\frac{24}{84}$ měl též dům Červený č. $\frac{131}{140}$], v němž sedím i se vším nábytkem a klenoty . . . Pergamen č. 161. Žil ještě r. 1462 v pátek po druhé neděli postní, Arch. třeboň. farn. Rosenberg 24 a I. f. 148.

ručníkům ouroky na 1 dech osedlých v Rodvinově. Svědci toho: panoše Prokop z Vojslavic, purkrabí na Hradci, Jan Hrobský z Sedlce, Jan z Vojslavic, Oldřich z Vydří a Čeněk z Hobzí. Pražská konsistoř utvrdila list v témže roce 29. května, král Jiří z Poděbrad latinskou listinou r. 1460 9./3.[77])

Znění tohoto listu ukazuje, že Knauer začal stavěti při farním kostele na hřbitově kapli Všech Svatých později kapli Dušiček a nečesky kaplí mrtvých[78]) nazývanou. kterouž později Anuše, snad příbuzná jeho, dostavila (r. 1480). Zvon Hanušův po něm Knauer, Češi řekli Kňour, náležel velikostí mezi největší v království. Vážil původně 140 centů (neb 78 40 q). Hradečtí vyzváněli jím netoliko k pohřbům, bohoslužbám, ale též na velkou obec t. j když na radnici všechno měšťanstvo mělo se k důležitým věcem postaviti a o výročních trzích frajd. Pojmenování jeho tak zobecnělo, že i po r. 1719 kdy jej přelivše na Jana Hypolita překřtili, až do konečného zániku při ohni 1801 žádný Hradečák jinak než Kňour zvon nepojmenoval.

Již zmíněný převrat ve víře nešel lehounce. O tom po ruce dvě svědectví: r. 1467 3./5. píše hejtman soběslavský Dobronička [Janek z Dobronic] Janu z Rožmberka: Rač o tom věděti, že pán Hradecký kázal jest měšťanům Hradeckým, kteříž přijímají pod obú spůsobú, všem ven z města . . . že prý trhovce z Bechyně a Sobéslavě do Hradce pouštějí — hejtman se táže, jelikož vyhnanci se do Soběslavi uchýlili, zdaž jim tu byt popřáti má čili nic. V tédobě nebo o něco později také vzal Jindřich zámožnému měšťáku Jakši Černému jeho dva rybníky Jakškovské u Lásenice — patrně pro víru. Poněvadž hradecký pán stál proti králi Jiřímu, bál se asi, aby mu utrakvisti města nezradili, když Jindřich vévoda münsterberský, syn králův, Hradec ze všech stran tísnil. Jakš půjčoval Rožmberkovi, tehda ještě královskému straníku, nemalé summy peněz. V hradecké pevnosti ukrývali ze sousedních klášterů neohrazených míst katoličtí své jmění, jakž zejména o kláštere v Roudnici tak povědomo.[79]) — O vzrostu katolické strany mluví ta okolnost, že celé cechy ševcovský a koželoužský se k ní přiznávaly; neboť r. 1476 5./6 učinily námluvu; koželuzi aby své vlastní svíce cechovní měli, kteréžto ke cti a chvále milému P. Bohu, jeho přeslavné matce panně Mariji a všem svatým páliti mají v kostele u fary i v klášteřích podle zřízení obyčeje křesťanského[80]) Pro bohoslužby Františkánům malounký a odlehlý kostel sv. Václava nijak nedostačoval. Chtěli býti blíže města, nové čtvrti, jež po husitských válkách teprve povstala, ale už své věže a hradby měla, blíže Nového města a tu si vybrali a od Jindřicha z Hradce dosáhli krásnou polohu na vršku vedle hluboké cesty směrem k mostu od starodávna Urbanovým pojmenovanému, kde r. 1478 započali stavbou kostela a zdí kolem zahrady a to tak rychle, že řeholní

[77]) Orig. v městském museu hradeckém. Copia Pamat. kn. farní str. 42—44. — [78]) Dr. Novák Soupis 224. Kaple Věrných dušiček, K. Dušiček v XVI. st., protože po polednách Všech Svatých tam konali Hradečtí suffragia po celou oktavu jako nyní ve hřbitovních kostelích sv. Trojice a sv. Václava.

[79]) Mikuláš probošt r. 1473 6./2. stvrzuje příjem III. Kb. — [80]) Orig. v zem. museu pražském.

bratři rok na to ve větším počtu přišedše v novém stavení t. j. kláštere slavně uvítáni jsou. Nadační listinu obdrželi r. 1478 3./6.[81])

Také Minoritům nadací přibylo. R. 1446, 30 července Ctibor z Cholyně a Jan Babka ze Dvorce zapisují nábožným kněžím quardianovi a jiným bratřím do kláštera sv Františka v Hradci z poručení † Jana [Babky] Meziříčského na vsi Velikém Jeníkově 4 kopy ročního důchodu za duše Janovu a jeho předkóv, jakž konvent platcům v poslaném reversu se závazal.[82]) Štědře nadal je r. 1491 14./11. za quardiana Bartoše vladař Jindřich za sebe, své předky Jeronyma z Kynastu za služby nejen v klášteře sv. Jana, ale též v kostelíku na hoře, jakož slove Mařičina kaple, kamž dvakráte v témdni docházeti mají. Kromě peněz 4 kopy vezmou svíce, které při službě té shoří, od magistratu z úroka městského [roční plat gruntovní] 2 kopě na kápě, 2 kopě na kucheni, dva dčbery kapruov, 8 věder běli a z rolí, louky a stodoly, jakž ložní registra ukazují, jim slevuje všecek plat.[83]) R. 1493 14./6. Václav [řeč Vencelík] z Vrchovišť na Žírovnici, koupiv od Jana Vlčetínského ze Zásmuk, ves Vlčetín, přejal nadaci jeho předků z téhož statku ke klášteru sv. Jana v J. Hradci.[84])

Podivná příhoda sběhla se mezitím v městě, kdež úžas a po kraji shon způsobila. Dítě kterés uchvátil buď silný psotník nebo prudká epilepsie: ihned se rozhlásilo „strašidlo“ (jakž už naši předkové jinak ani neuměli), že ďábel tu panenku v moci má. Poslyšme, co sekretář Klasic píše z Třeboně r. 1478 v pátek po sv. Alžbětě svému pánu: O té věci v Hradci již jsem se vyptal na jistých [osobách] i duchovních. Nepřekáží ta přistracha žádnému, než té panence, kteráž malá jest u panny dcery páně Jaroslavovy. Kdyžkoli s holým hrdlem sedá, hned ji dáví; křtili ji po druhé, zdali prve nebyla dobře křtena. Vydřelo ji na křtu několika z rukú a neslo ji vzhůru nad lidi. Když ji do kostela vedli, vydřelo ji také kolikas z rukú, nedalo ji do kostela vésti, až kněží bosáci nad ní modlili se, pověsili ji svátost na hrdlo, vstrčili jí svátost v ústa; bylo by ji zadávilo. Jiným tak neškodí, než že straší jiné lidi. Jináč toho nesúdí, než že Pán Bůh svú moc a div na té mladici ukazuje, aby se starší káli a polepšili svých životů.[85])

R. 1480 na den sv. Ambrože vdova Anna vulgo Anuše, měštka hradecká[86]) s devisou: qui pacem seminat et pacem metet na spásu duše své a svých starších postavila novou kapli sv. Barbory na hřbitově (capellam . . ecclesiae parochiali B. M. V. asumpcionis anexam in cimeterio parochiae) s nadacím z Horního Skrýchova ročně 5 kop 53 gr. na sedlácích Janu, Nováku Janovi, Mikuláši, též také z poustky Prokůpkovi, Jakubovi, Václavu, Matěji, Duškovi, Míchalovi, Martěrdově a Šimonovi. Za souhlasu p. Jin

[81]) III. Kb. na umístnění hradeckého kláštera františkánského jistě se hodí průpovídka starých: Oppida Franciscus, magnas Ignatius urbes; Bernhardus valles, montes Benedictus amabat. — [82]) Arch. č. IX. 280. — [83]) Orig v měst. archivu. Arch. č. X. 379. — [84]) č. perg. 231 arch. č. X. 393. R. 1706 správec kostela sv. Jana P. Langius S. J. vymáhá z Vlčetína tuto nadaci III. S.

[85]) Světeckého I. 29. v arch. Třeboň. — [86]) Měla dům v klášterní ulici č. 113 st. / 122 n.

dřicha z Hradce a faráře Eliaše podala hned k oltáři v té kapli kněze Kašpara z Telče „za kaplana svého" a podací právo odkázala radním pánům, aby nad jejím zařízením péči měli. Pražská konsistoř stvrdila 26./4. t. r.[87]) V těch časech připadl též ourok peněžitý a osep obilí ze vsi Studnice k oltáři sv. Michala archanděla ve velikém kostele hradeckém, u něhož se zvláštní beneficiat připomíná.[88]) Také v Střižovicích získal farář platy, nejspíše z daru rodiny hradecké kupecké Leutpoldovic, jíž ves v XIV. věku náležela. R. 1483 sepsána pořádná registra na celé jmění fary zdejší.

Po roce 1480 působil v Hradci známý bosák Jan Vodňanský. Stav se z chudého studenta bakalářem zřekl se kališnictva vstoupil do žebravého řádu Františkanů. Na svých potulkách Franciscani vagi kraje bechyňského hádal se při každé příležitosti velmi ochotně o víru, psal po způsobu doby dost kousavé traktaty mocných úderův i důvodů takže protivníci mu říkali „vlčatý trepník, bosácký tulák, trepka všetečná . . ." Nejznámějším traktatem, který asi psal v Hradci, je Annihilatio triplicis funienti innominati haeretici z r. 1489 proti bratrskému skladateli Provázku trojpramenného. Také proti Martinu Luterovi, když psal o zahlazení mše sv., ozval se frater Joannes Aquensis knížečkou: Locustarium de sectis et diversitate atque multiplicatione Begardorum in terra Bohemiae... Dále „Vademecum" (proroctví k létům 1490—1500) Jan Vodňanský zemřel po r. 1530 v Bechyni.*)

Náboženský duch našich předků hluboce uvažoval o slovech písma sv. Každý výrok docházel vyslyšení i ten Žalmu 89, jenž praví: Blahoslavený jest lid, který umí radostné prozpěvovati. Povstala zpěvácká sdružení jináče bratřiny literatské, které v Hradci položili základ farář Heliaš Čech s patronem Jindřichem z Hradce. Vyzdvihli r. 1489 6./3. nové bratrstvo „mše ranné panny Marie od papeže Innocence IV. potvrzené, pro obojí pohlaví stavu duchovního i světského, aby se v to sdružení dávali k naučení zpívání božských chval a písní kostelních. Vytýčeny regulky, dle nichž farář Elias stal se procuratorem tohoto svatého bratrství, po jeho smrti nechať bratři nového volně volí. Item každý bratr a sestra dá o suchých dnech do bratrské truhlice či matky pokladnice 7 peněz, krom těch bratří, kteří každý den mši Panně Marii zpívají, ať jsou kněží nebo literati, jenž slove matura. Z knihy arcibratrstva kuru literatského r. 1489 začatého shledáme, že mají také členy přespolní, kteří mají aspoň den spolkový t. j. na den Početí Matky Boží přijíti na slavné služby Boží (u vlastního oltáře) a že od starodávna obvykli si na zelený čtvrtek chodívali společně ku zpovědi a stolu Páně. Item od starodávna užívají při zpěvech latinského jazyka církevního — také graduale jich z r. 1491 úplně latinou psané má toliko na outerý — Píseň pozdější za vrchnost česky — a než v advent při Rorate, o Vánocích, Velikonocích, Letnicích, při procesí Bo-

[87]) Pam. f. kn. str. 37. — [88]) l. c. Však jak seminarium (jesuitské) vystavěno užitek z té vsi šel na studenty a to tak že maji studiosi zpívati každý pátek Miserere a kaplani dostanou, co prve beneficiat bral, při každém terminu 6 kop i. e. 7 zl. r. Napsal farář circa 1600.

*) Srov. J. Vlček: Dějiny literatury 364. — Aug. Neumann, Nábož. sekty — ČČM. 1884, 527.

žího Těla, ve dni křížové mohou zpívati české písně, jak jim farář vyměří.[89])

Ku jmění špitalskému sv. Máří Magdaleny roku 1486 Jan Zub švec prodal zahradu, jež leží za branou nejzárskou za kytlhofem. Značné nadání toho ústavu městského vysvítá z listiny r. 1487 feria II. post Concept. Mariae, kdy rada města uzavírá smlouvu s p. Jindřichem, podle které on za zátopu rybníkem Velkým Řečickým daroval obci Klenové jednoho člověka špitalského z sedliště, na kterémž seděl Říha tu v Klenovém, z kteréhožto platil tu špitalu ročně 27 gr., 4 míry ovsa bez čtvrti a 1 kuře. Také sluší ke špitalu 3 stolice pekařské, z každé dávají o quatembru 8 gr. a z masnic [masných krámů] po různu točeného (nepřevařeného) loje . . . Městská rada kupuje r. 1492 dva zvonce do špitalu. Malý za 50 gr. — bude to asi svolávající špitalníky k obědu a modlitbám — větší za 2 kopě na vížku kostelíka R. 1405 dluží se maléř Hanuš, t. č. purkmistr města, že špitalských peněz 30 kop pro potřeby špitalní, „které páni [z rady] půjčili z obecních, když se chudým bylo [peněz] nedostalo.“ Opíšeme sem inventář špitalní z r. 1499 sub titulo: Klenotové kostela špitalského sv. Máří:

it. ornat krásný damaškový červený s křížem zlatým a obraz sv. Jakuba se vší přípravú.
it. fialovej ornat czendelinowey s křížem zlatým a obraz sv. Štěpána se vší přípravú.
it. kalich bílý stříbrný s pozlatitym knoflíkem s ssmelcovanými slovy o 12 lotech a zelení aksamitovú korporalnici [bursou].
it. pacifikal stříbrný s Agnus Dei a svátostí a na druhé straně vybodený obraz Matky Boží s děťátkem.
it. pendil tafatový červený s bílým lvem: it všech ubrusuov oltářních je 23.[90])

R. 1497 mají k tomu ještě několik komží širokých „plátěných obyčejem starodávným bez faldů“, r. 1499 v pokladu chrámovém 12 ornatů a j. v.[91])

Byt kněze vyličují r. 1497 v sobotu po sv. Matouši páni z rady zápisem v městskou knihu (z r. 1485 fol. 234), když uvedli jsú purkmistr s konšely kněze Bartoše z Krumlova v kaplanství špitalní za mostem a poručili písaři na papír uvésti, več kněz uveden: . . . znamenají se věci v domku kaplanském: item v horní komoře jako ze světnice do ni vchází, ložní šaty, duchna, dvě peřině spodní, 2 polštáře, dvě podušce, 6 prostíradel, všechno pěkně připraveně; it v též komoře almara dobrá s zámkem, 7 mísek cínových, 3 taléře, 2 konve pinetní, 2 polúpintě, 11 třetině, jeden žejtlík a 2 polúžetličí (sic).

Agenda psaná papírová, sermones papírové psané a bílú koží [povlečené], dogmatik psaný papírový s žaltářem tiščeným s čer-

[89]) dle renovace privilegií Viléma Slavaty r. 1628 29./7., která i s původní knihou jim shořela r. 1607 v kostele sv. Jana, kamž Deofidelis literatorum congregatio v XVI. st. při převaze jinověrců se s farářem uchýlila. III. Kb. Winter Život II. 946 Ohlas od než. 1877 č. 12 a 1894 str. 296. — [90]) Fr. Teplý: Dějiny šp. 2. — [91]) Winter l. c. I. 264, 462, 465.

venú koží; viatik pergamenový. Item diurnálík psaný pergamenový. Měděnice malá, nedobrá. It, 9 slepic a kohút.

Zde položíme kněžskou idyllu po vzoru Raisova Západu, starou a srdečnou o faráři na výměnku.[92])

R. 1486 14./1 povolal k sobě Jindřich z Hradce faráře hradeckého Heliaše Čecha a faráře Řehoře v Slavonicích jenž má úřad děkana, a jednal s nimi o nedostatku zdraví faráře kněze Tomáše v Telči a tudíž i o nedostatcích božího domu a fary sv Jakuba, apoštola Páné, v Novém Telči I smluvili se ti tři na tom, že do Telče dosadí věcného vikáře [t. j. nástupce s právem nástupnictví, administratora in realibus] kněze Erharta, kaplana Matky boží ve špitalu za rybníkem v Hradci. Starý pleban Tomáš, kterého sem přivezli, svolil, a tak sepsali smlouvu o výminku kněžském:

Najprve . . farář má při svým titulu až do smrti zustaven býti[93]) a má jurisdikcí Erhartovi vikáři věcnému od ouřadu olomouckého na všechen lid k té fare na všaký (sic) rok zjednati a to na náklad Erhartův a Erhart má věcný vikář a mocný hospodář o všem řádu u věcech duchovních i světských dobrý řiditel býti k bohu i k lidem. Tomáš nemá nic rozkazovati, než Erhart o všecky věci, kteréž od starodávna k tomu božímu domu přísluší . . . a z toho všeho boží dům i všecku čeleď příslušející k kostelu i k farářskému domu má opatrovati. A po tento den farář nemá na poli i v rybnících vedle cedule ničím hýbati, než aby již tím Erhart vládl jako svým vlastním.

A také má Erhart faráře jako syn otce opatřiti tímto obyčejem

Najprve že jemu faráři samému druhému stravu poctivú dáti má a kteréž krmi sám kn. Erhart se svými kněžími užívati bude, těch jemu na jeho misku dávati má tak jako na dvě osobě sluší. Tři pinty piva má jemu na každý den vydávati a to rozdílně: jednu k obědu, druhú k večeři, půl pinty po obědě, druhé půl pinty po večeři. A dny postné pro nemoc jeho, když se postiti nemož, má jemu ráno i večer opatřiti jídlo, jakož na nemocného sluší. A to jídlo a nápoj má farářův sluha z kuchyně kněze Erhartovy bráti a do světničky jeho, kdež kazatelé bývali, má jemu nésti. V kteréžto světničce kněz farář a v té komoře, v kteréž světnička stojí, i se svým sluhú obydlé má jmíti až do své smrti. A tu světničku může na svůj náklad opraviti jakž se jemu líbí.

Druhé: Erhart . . faráři summu peněz na všaký [každý] rok má vydávati počna na sv. Havla najprv příštího čtyři zlatá uherská a na sv. Jiří také tři zlaté uherské a potom . . . vždy tolik na ty dny . . až do jeho smrti. Item má jemu kúpiti [na] sukni [kleriku] sedm loket sukna po 8 gr. od letnic, kteréž přijdu všec rok (! sic). Též také kožich za půl druhé kopy anebo lépe od sv. Havla najprv příštího také v rok. A jestliže bůh dá, že déle živ bude, na těmždni po dvú letech má jemu kúpiti též šaty; a tak vždy až do jeho smrti. Item čtyři prostěradla a dva čechlíky plátěné a dvuje střevíce na každý rok má jemu vydávati.

---

[92]) Orig. III. Ka kostel sv. Alžběty.

[93]) Jaký to kontrast proti sociální bídě kněze subutraque, kterého patron vypovídal na ¼ roku nebo okanžikem vyhnal!

A to vše kněz Erhart slíbil pod svým kněžstvím věrně, ctně, právě, bezelstně všecko v celosti zdržeti a zachovati...

Farář Eliaš žil s Jindřichem z Hradce v přátelství, neboť jeden druhému zavděčoval se ústupy na pozemcích. R. 1486, 13./3. farář postúpil jest vší řeky a stávky (rybníčky) od Radmírova nad Blažejovem až do meze Jindřišské pánu, jenž mu jest dal rybníček mezi Kanclovem a Rodvinovem přidav ročně deputatu ryb za 10 zl. a sice z toho rybníka, kde si kněz vybere.*) V témž r 28./8. založil Jindřich zvláštního kaplana ve farním kostele při oltáři Panny Marie v kůru napřed, kde leží dobré paměti Anýžka z Cimburka, manželka jeho ustanoviv, aby důchody z rybníka ve Světci (in pago Světczi apud Zdechoviensem molam) plynuly na jeho vyživení. V témž roce (den?) Eliáš se zavázal pod velkú kletbú všechno přání naplnit. Připomínám, že Anežka Cimburkovna žila dle víry subutraque. Roku 1495 dne 4. dubna zřídil tamže oltář uprostřed kostela, kde se do kůru chodí ku cti Zvěstování Panny Marie, sv. Jakuba apoštola, sv. Kryštofova, svatým desetitisícům rytířům a sv. Barboře pro dva oltářníky (první sluli kn. Kašpar a kn. Mikuláš, kazatelé hradečtí) s určitými povinnostmi, věnovav jim dům za farou v uličce, kdež od kostela chodí ke zdi městské a od rohu zahrady farské na levé ruce, z něhož jdou dveře na farský dvůr. Z domku má povstati kaplanka, až umře p. Pavel Prašivský, jemuž to obydlí Jindřich propůjčil na doživotí Moudře ustanovuje hradecký pán, že každý „z kaplanuov má míti zvláštní obydlé totižto světničku, komoru a pivničku [sklep] svú; drva panských lesů darmo,**) Aby fundace Jindřichovy nabyly trvanlivosti vyžádal si mocný list krále Vladislava 27./12. v tato slova: My Vladislav . . . oznamujem, že přistúpil jest před nás urozený Jindřich z Hradce, nejvyšší komorník království Českého . . . a zpravil jest nás, že urození předkové jeho páni Hradečtí jsú některá záduší nadali a on také že má úmysl některé platy nebo zboží k záduší obrátiti; i prosil jest nás, abychom k tomu naše povolení dáti ráčili, což jest předky jeho k záduší nadané nebo což jim ještě nadáno bude, aby mocno a pevno bylo. My znajíce jeho věrné a ustavičné služby, kteréž nám činil a činiti nepřestává . . ., povolení naše dáváme, což . . jsú kolivěk předkové téhož Jindřicha . . . záduším nadali a obrátili anebo což ještě týž Jindřich . . záduším dá. odkáže, aby to tak mocno a pevno bylo, jako dskami zemskými nebo Námi zapsáno a utvrzeno bylo . . . což do desk může vložiti . . .***)

Zdá se, že Jindřich se považoval vůbec za jakéhosi ochránce jmění církve katolické v Čechách; aspoň pro tehdejší poměry zaslouží naší pozornosti druhý list téhož krále Vladislava z r. 1501 1./8. . . .

Prosil nás urozený Jindřich z Hradce . . . , abychme jemu výplatu dáti ráčili na všech, kterýchžkoli klášteruov a duchovenství, kterýchžby se doptal a dověděl, jeźto by na nich životuov [zápisů na doživotí] nebylo . . . ,mocí královskú dali jsme témuž Jindřichovi plnú moc a tímto listem dáváme . ., aby [takové zboží] vod držiteluov

*) Pam. kn. f. 45., 51. — **) III. Ka 1388—1638. Arch. č. X. 339. — ***) č. perg. 212.

nynějších aneb od budúcích vyplatiti mohl a moc jměl, kdežby se jemu kolivěk zdálo a líbilo, dada jim za výplaty ty summy, kteréžby na tom zapsány jměly, kteréž voni vod něho přijmúce v cele a úplně podle znění zapisuov svých mají jich jemu hned a povinni budú . . . postúpiti. Kteréž když vyplatí má jmíti, držeti a a jich i s dědici svými mužského pohlaví požívati, nejsa z nich od Nás ani od budúcích králuov Českých ani od jiného žádného bez své vuole splacován, leč od opatuov, konventuov aneb těch osob duchovních, klášteruov a duchovenstvie, kterýmžby ty vsi spravedlivě příslušely: tak kdyžby to sami k svému vlastniemu jmění, držení a požívání vyplatiti chtěli to učiniti moci budou . . dadúc jim prve [p. z Hradce] napřed puol léta věděti při sv. Jiří aneb při sv. Havle . . . A nadto ještě témuž Jindřichovi a dědicóm jeho tuto zvláštní milost činíme: jestližeby se kde kterých vsí duchovních od kteréhožkoli záduší doptal, ježto by na ně ti neb ten, ktož je drží a požívají, zápisuov neměli, aby se o ně súditi mohl a kdyžby je vysúdil, má je k tomu záduší hned zase bez úplatkuov dáti a obrátiti. A což sú jich kolivěk ti aneb ten, ktož je nespravedlivě drželi a jich v těch časiech požívali, má sobě těch požitkov týž Jindřich i s dědici svými pravú polovici vzíti a polovici k tomu záduší dáti, kterémužby ta neb by vsi příslušely . . . Dán v Budíně. **)

Pátý díl rukopisného sborníku Evermoda Jiřího Košetického.

Podává Dr. Ant. Podlaha.

Pátý a poslední díl sborníku Košetického zaujímá 8 nečísl. listů + 51 + 562 čísl. listů. Titulního listu díl tento nemá.

1. [8 nečísl. l. + 51 čísl. listů.] Introitus apertus ad occlusum regis palatium auctore Anonymo Philaletha philosopho Ingratiam artis chymicae filiorum nunc primo publicatus curante Joanne Langio. Jest to opis knihy anglického alchymisty Tomáše Vaughana († 1666), kterouž vydal Jan Lange (srovn. Jöcher, Gelehrten-Lexicon II., 2251 a IV., 1473); předmluva datována v Hamburce 13. prosince 1666.

2. [Str. 1a—191a.] Výpisky z Hájkovy Kroniky od r. 678 do r. 1278 s některými vložkami z „Chronicon Praemonstratense", na př. k r. 1120 o založení řádu praemonstrátského, k r. 1132 o založení kláštera želivského, k 1134 o smrti sv. Norberta, se zprávou Košetického o hrobu opata Jarlocha na Zvíkově (str. 167 b) *), kdež pisatel podotýká: „To jsem já viděl,

**) Kopie v zem. archivu.

*) „Když jsou čeští páni po té Husitické rebellii skažených a zbořených klášterův duchovní statky sobě osobili, a páni z Švambergka byli v držení kláštera Milevského, přeneseno jest tělo téhož sv. Arlocha z bořeného kostela Milevského na hrad Zvíkov odtud na půl druhý mile, a položeno jest v kapli sv. Václava tu na tom hradě na kruchtě do zdi pod velikým kamenem; před

když jsem tam byl leta 1677.“ Výpisky nedokončeny; Košetický ustal, konče str. 191 uprostřed slova.

3. [Str. 194a—197a.] Rozličné noviny z r. 1594 a 1595 (o vraždě ve Švýcarech, o narození nestvůr v knížectví Lüneburském a v Bacharachu, o zázraku v městečku „Montanyji“, o některých příbězích tureckých a j.). Patrně opis tisku; nedopsáno.

4. [Str. 202a—249a]. Opis Kozmaneciova Krátkého vypsání války třicetileté. Srvn. vydání tohoto spisku z rukopisu Kozmaneciova ve „Sborníku historického kroužku“ seš. 7. (1898), str. 88—121.

5. [Str. 240b—264b] „Jiná obšírně sepsaná relací o tom švédském vpádu na Menší Město Pražské, a dobývání Starého i Nového Města Pražského.“ Shoduje se sice ve mnohém doslovně s relací Kozmaneciovou uveřejněnou ve „Sborníku historického kroužku“ seš. 8. (1899), strana 86—99, jest však v podrobnostech zhusta značně obšírnější, takže nám sepsání Kozmaneciovo připadá jako zkrácené zpracování této obšírnější relace.

6. [Str. 265a—273b.] „Následuje paměti hodný vejpis, kterak za času Fridricha falckraběte zvoleného krále českého v Praze v hlavním kostele sv. Víta, i jinde v Čechách veliký neřád se počal konati.“ Opis Kozmaneciova spisku o zimním králi (srov. „Sborník historického kroužku“ seš. 7. (1898), str. 82—87), s některými menšími úchylkami.

7. [Str. 273b—275a.] „Relation aus dem Feldlager oberhalb Salankament den 20. Aug. a. 1691.“

8. [Str. 275b—276a.] Německá zpráva z Vídně 30 srpna 1691 o bitvě s Turky svedené.

9. [Str. 277a—278a.] Poznamenání, co jest ze statku Starcové Lhoty ročního užitku na minulý rok 1694 přijato.“

10. [Str. 278b—279a.] „Poznamenání rozličného vydání při témž statku Starcové Lhoty, kteréž se stalo v témž roce 1694.“

11. [Str. 279b—283a.] „Relationes de recuperata et Gallis erepta munitione Casal“. Zprávy německým jazykem psané.

12. [Str. 283a—284b.] „Anstalt zum Türcken Krieg.“ Satira o tom, čím kdo k válce přispěje.

Der Pabst — gibt vollkommenen Ablass.
Der Kayser — sein und der seinigin Gut u. Blut.
Das Raich — gröstes Geldt und Volcks-Hülff, aber mit condition.
Spanien — Geldt.
Frankreich — Falschheith.

---

kruchtou pak na zdi dva malovani angelové proti sobě klečící každý oběma rukama drží toho svatého namalovaný hrob aneb truhlu, po straně za jedním angelem jest namalovaný pán toho hradu Jan starši z Švambergka, a za druhým angelem jeho manželka, oba proti sobě spiatýma rukami klečice, a nad každým z nich proti tomu hrobu z obou stran starýma literami takový nápis: Milý S. Arlochu pržimluvoy sie za mnie pržed Panem Bohem y pržed matkou geho.“

Hungarn — Heer.
Croaten — Generales.
Böhmen — Getreidt.
Pohlen — Ochsen.
Engellandt — Tabackh.
Portugall — Juden.
Schweden — Dapferkheit.
Dännemarckh — Stockfisch.
Maintz — Arglistigkeit.
Cöllen — Kriegs Officirer.
Trier — Trauen und Glauben.
Bayern — Bier, Spanfarckl und guete Anstalt.
Brandeburg — Alles, aus dero aigene Persohn nicht.
Sachsen — Bley.
Haidelberg — Rothdaffete Fandl und Standary.
Saltzburg — Pulver.
Niederlandt — Armatur.
Hollandt — Ingenier.
Schweitzer — Butter.
Lottringen — Köch.
Westpfallen — Schneckhen.
Braunschweig — Knakwürst und rotten Khöl.
Friesslandt — Artigleri-Pferdt.
Österreich — Wein und Lerchen.
Steyermarkh — Capaun, Salbling und Forellen.

Carndten — 150 Man von Adel, aber sie und die Pferdt alle stettig [stättig].

Crain — 100 Mann von Adel, jeder 2 oder 3 Diener mit solchen Pistollen versehen, wie man den heyl. Stephanum erschossen.

Schlesien — Wohl exercirte Eselfresser.
Mähren — Hatt das vorige Jahr allzu viel geben müssen, ist diesmahl frey.
Tyroll — Bergnappen u. Kambsenschlegl.
Görtz, Triest von St. Veit, gibt Pflaumen, Oliven, Austern und Muscherle.
Florentia — ein so lang seidene Schnur, das man alle Türkische Officirer erwircken kann.
Savoia — Raucbfangkerer.
Mantua — Hochadeliges Frauen-Zimmer.
Parma — Khäs.
Melena — Hachelmacher und Mausfäll-Kramer.
Venetia Will haben und nicht geben.
Italien — Banditen, Partitenmacher und Feld-Caplan.
Genua — Ohne Gewissen und Schamhaftigkeit.

13. [Str. 285a—286a.] „Dem höchst-löblich- und glor-würdigsten Ertz-Hause Oesterreich, und dem daraus entsprossenen Aller-durchlauchtigsten, grosmächtigsten, unüberwindlichsten Römischen Kayser.“ Na konci: „Zu unsterblichen Nach-Ruhm und Ehren wolte und solte in tiefster Demuth und Pflicht-schuldigsten Gehorsam durch dies hieroglyphicum Anno 1695 aller unterthänigst aufwarten, obwohl mit verlohrenem Gesichte, doch treugemeinten Gedichte Augustus von Lüttichau, Lieutenant“.

14. [Str. 286b—288a.] „Vivat Leopoldus.“ Oslavné německé skládání, jehož jednotlivé odstavce označeny jsou literami jména „Leopoldus“. Počátek:

L. Die wunderschöne Zeit, der angenehme Sommer
Weist durch der Sensenschnitt uns Menschen damit frey.
Dass Gott, der alles schafft, ein treuer, reicher, frommer

Liebhaber dieser Welt und aller Menschen sey.
Gott und die liebe Zeit hat uns die Lust geschenket
Des menschlichen Geschlechts, den grossen Leopold,
Der werth zu aller Zeit, dass Seiner man gedencket,
Sein Lob geht Himmel an bis zu der Sternen Gold.

15. [Str. 288b—289a.] „Breve de obitu Patris Alexii, cuius compositio placuit". Nekrolog P. Alexia Kriesera, převora Milevského, jenž zemřel r. 1695.

16. [Str. 289b.] Latinská blahopřání k vánocům opata strahovského Víta Seipela ze dne 20. pros. 1695 nejmenovanému prelátu.

17. [Str. 290a—306a.] „Comoedia caligaria seu coreacea in gratiam sutorum composita." Obhroublá komedie latinská, v níž místy vyskytují se rčení česká i německá. Vystupuje v ní „pan kantor", jeho syn, řezník, krejčí, genius Caligula, dva sladkové, „magister braxaturae seu starssius", „braxatoris socius seu podstarší", lékař.

18. [Str. 306b—315a] „Pasquinus Romanus de electione futuri pontificis post obitum Innocentii undecimi". Každý ze šedesáti kardinálů charakterisován latinským čtyřverším.

19. [Str. 315b—316b.] „Oratio rusticorum pacem implorantium."

Da pacem in diebus nostris, quia non est alius, qui pugnet pro nobis nisi tu Deus noster. Amen.

1. Tu Rex regum regnantium
Audi voces clamantium
Audi ingentem tremitum
Quo intonat vox militum: Da.

2. Da illis nempe patibula,
Ut sint corvorum pabula,
Nobis autem miserculis
Da in nostris domunculis pacem.

3. Pacem quidem exposcimus,
Sed interim recipimus
Acerba belli onera
Clamantes: non plus ultra Domine!

4. Domine illis dicimus,
Sed a Dominis discimus
In dorso et per omnia
Nulla habemus gaudia in diebus nostris.

5. Nostrum semper solatium
Quotidianum dantium
Saepe non possumus dare
Decimas. Si quaeris quare? Quia non est.

6. Non est equus, non sunt boves,
Non sunt vaccae, non sunt oves,
Totum miles asportavit,,
Quod remansit, devorabit alius.

7. Quid ergo sumus facturi?
Num misere morituri?
Hostis ad nos si venerit,
Ex mille nec ullus erit, qui pugnet.

8. Nullum bellum conficiet,
Viso hoste mox fugiet,
Hostis praedia vastabit,
Et: date, date, clamabit, pro nobis.

9. Ah! quis pro nobis pugnabit?
Quis ab hoste liberabit?
Amissa quis restituet?
Quis solatium tribuet? nisi tu.

10. Tu, qui cuncta scis et vales,
Turcas et hostes Regales
Omnes vi magna Numinis
Concu'e ictu fulminis, Deus noster.

11. Numen, tu nobis tribuis
Panem et potum tuis,
Pacem si nobis dederis,
Benedictus semper eris. Amen.

20. [Str. 317a—317b.] „Prognosticon non Prophetae, qui nunquam falsum, nec Poëtae, qui raro verum dicit, sed Simplicii optativi de Anno MDCLXXXXVI.“ Předpověď, že císař Leopold porazí Turky.

21. [Sr. 318a—320a.] „Ad dominos Doctores, qui vel praetendunt, vel praetendere possent professuram in Universitate Pragensi.“ Sarkastické charakteristiky kandidátů profesury práva.

Domine Oppenritter,

Quod tibi praeterito jam ter fortuna negavit,
Hoc sors fessa, licet non sine lite dabit.
Adhunc remittuntur lites quasi desperatae.

Domine Kösler,

Quis deglutivisse negat te Corpora Juris
Plusquam sexcentas, dum spuis ore leges,
Ergo veni ad cathedram, dignum testantur Hiberni,
Ast miser ire nequis, nec poterit cathedra.
Podagra laborat, atque ad s. Aegidium orationem habuit legibus refertam.

Domine Ossig,

Scribane vis Domino cathedrae succedere? turpe est,
Doctor es, ast parvus, magna quid ergo petis?
Statura parvus, scribam egit apud defunctum.

Domine Jacobi,*)

Spes non confundit, tu spem confundis, amice,
Ne confundaris spem, rogo, funde prius.

Domine Pesnecker,**)

Qui canat in cathedra, jam jam per tempus habemus,
Qui ludat, quod deest, organa, tu esse voles?
Verum est, harmoniae tantum junguntur jura,
Ast ad saltum deest, quod rogo, crede, fides
Allusio ad professorem cantillando explicantem, et hunc praetendentem organistam.

Domine Blowsky,***)

Nunc procurator, nunc ad jus vis esse vocatus,
Jamque registrator, jamque professor, ad hoc
Regi a consiliis, cur ista? intelligo: sciendi

*) Jan Tomáš Jacobi. **) Jan Adam Besnecker. ***) Jan Fraut. Blovský.

Nempe rudi ex ligno plurima esse putas?
Ad haec omnia promoveri praetendit, sicut truncus ad omnes formas recipiendas.

Domine Krausenick,

Turpius ejicitur quam non admittitur hospes,
Exemplo constat te docuisse tuo.
Cur ergo cathedram quaeris? vis jura docere?
Praeprimis melius, svadeo, disce loqui.
Testis: Curia antiquae Urbis, a qua amotus.

Domine Hottowecz,

Tu spernis cunctos, Te vix non spernit et uxor,
Ne plus spernaris, sperne igitur cathedram.

Domine Neuman,***)

Non est pro puero, ast apto viduata cathedra
Structa viro. Neuman quis neget esse virum?
Ergo quadrat; sed vix ipsi quadrabit adulta
Jam vidua, impubes cui magis virgo quadrat.
Juvenis procatus puellam vix 12 annorum.

Domine Pol,

Depromunt alii cum Basso gutture cantum
De cathedra, ac Alto vota Tenore ferunt.
Musice, cur longum pausas? intelligo causam,
Ad cantum hunc est vox rauca tibi, inde taces.

Musicus.

Domine Trost, syndice Olomucensis,
Solamen miseri socios se habuisse dolorum est,
Hoc sine Trost socio, credite, nullus erit.
Allusio ad nomen Trost.

Domine Cunich,

Qui malus auditor, vix vult credo esse professor.
Pro Silesitis, scit, mage quadrat onos.

Domine Pauli,

Inter praefectos es Pauli doctor, at inter
Doctores quid sis, nescio: quidquid erit,
Hoc scio, praefectos binos vix sufferet una
Jam cathedra, unum quae sat male pressa tulit.
Praefectus juniorum dominorum fuit, qualem unum facultas habet.

Domine Worzak,

Est tibi crassa Ceres mater, Bacchus pater, et tu
Privignus Themiti, hinc illa noverca tibi.
Themis, soror Jovis pro Dea habita, quae praeceperat hominibus petere, quod fas est.

Domine Saitz,

Urbs ait humanum bis juris publica doctum,
Pincernae sobrium, stigmata pacificum.
Quis dicat summo te dignum culmine? certe
Ora soluta adsunt, praetereaque nihil.

Domine Macarie,†)

Quod cathedram iste petat jam saepius, audio: vere
Commentum est; claustrum, nam scio, saepe petit.
Hic sollicitat puellam pro matrimonio apud Ursulinas habitantem.

***) Václav Neumann z Puchholce.
†) Josef Makarius z Merfelic.

22. [Str. 320a—323a.] „Literae datae a Sacra Caesarea Majestate ad Cardinalem de Medices.“ Císař Leopold stěžuje sobě na kanovníky v Kolíně n. Rýnem Francouzům stranící, jakož i na kardinála Fürstenberga, jenž jim nadržuje.

23. [Str. 323a—326b.] „Aliae litterae Sacrae Caesareae Majestatis ad eundem Cardinalem.“ Císař stěžuje si, že nikdo z národa německého nebyl jmenován kardinálem, kdežto Francouz Beauvisius se jím stal.

24. [Str 326b—377b.] „Relatio mortis Celsissimi Principis Friderici e comitibus a Waldstein archiepiscopi Pragensis, facta ab Antidio Dunod, sacerdote Burgundo in ea presente.“ Jiný opis této zprávy nalézá se v rukopise archivu metrop. kapitoly Pražské Cod. LXXX.

25. [Str. 378a.] „Aggratulantes Domino Besneker*) professuram juris boni amici P. P. S. J.“ Satyrické skládání namířené proti jesuitům.

Nos profesorem juris te fecimus: et cur ?
Quia peregrinos non adorasti deos.
Nos regnamus enim, magna est nunc nostra potestas,
Stantibus his illam tollere nemo potest.
Inquiris causam? Suprema industria nostra est,
Caesaris ad nutum nam sumus: inde favor.
Ringatur quiscumque velit: bona causa triumphat:
sub Leopoldino sydere nostra salus.
Sic monstrare ficus toti nos possumus Orbi,
Austriaca haec terris quamdiu Oliva viret.
Tu tamen assiduo ter vive quaterque beatus,
Sint procul a votis fata sinistra tuis.
Doctrina et pietas, sic te fecere beatum,
Talia sunt Summi munera grata Jovis.
Et gaude quod sis primus professor Adamus,
A nostro haec credes pectore vota damus.
Insuper optantes pariter pro complemento,
Ut pinguis tandem Dama sequatur Adam.

Ita

Ioannes ADaMVs BesneCker IVrIs professor
Pragae, et LaetVs et gratVs VIVat! VIVat!

Ao 1696.

26. [Str. 378b—381a.] „Vindicatio Dominorum Doctorum Medicorum Pragensium.“ Vtipná sarkastická charakteristika tehdejších lékařů pražských.

Doctor Löw*) cunctos spernit.

Distinguo: Cunctos idiotas et ignorantes, concedo; doctos, nego.

Doctor Tudecius omnia tentat.

Distinguo: Tentat cum ratione et experientia, concedo: sine ratione et experientia, nego.

Doctor Vojt**) multum loquitur,

Distinguo; Multum loquitur et loquitur ad rem, concedo; loquitur nihil ad rem, nego.

Doctor Cassinus***) graditur docto neutralique passu.

*) Jan Adam Besnecker.
*) Jan Frant. Löw z Erlsfeldu. — **) Jan Kašpar Ign. Voigt.
***) Jan Ant. Cassinis de Bugella.

Distinguo: Graditur neutrali passu in jocosis et indifferentibus. concedo; in seriis et doctis, nego.

Doctor Becker honestus homo est.

Distinguo: Si honestus intelligatur pro realitate germana, concedo si pro simplicitate veterana, nego.

Doctor Kirchmayer alta petit.

Distinguo: Alta petit ex arrogantia et temeritate, nego; ex sublimitate doctrinae medicae, concedo.

Doctor Pawlowsky bonus est, lapidem quaerendo laborat.

Distinguo: Et hic labor philosophicus honestus est et utilis, concedo; inhonestus et inutilis, nego.

Doctor Voita studet semper servitque libenter egenis.

Distinguo: Servit libenter egenis, et servit insuper gratis, concedo; servit et acceptat pecuniam ab egenis, nego.

Doctor Polencius ducere praestaret, quam talibus ignibus uri.

Distinguo: Si tales ignes urerent physice, concedo; cum non urant misi moraliter, nego.

De reliquis certum est.

Distinguo: Et sunt medici pro civitate, concedo; pro pago, nego.

Sunt homines docti, subjecta capacia certe.

Distinguo: Si doctrina et capacitas promoverentur, concedo; sum supprimantur, nego.

Ex quibus olim aliquis forte decanus erit.

Distinguo: Si signum Leonis non obsit, concedo; si obsit, nego.

Doctor Dobrženský, magnificum doctumque virum pietate potentem, qui consoletur nullus amicus adest.

Hanc veritatem puram non possum distinguere.

Glossae.

A. Leonum haec natura est secundum Plinium, ut molliter tractati et non offensi, etiam funiculis patiantur se trahi et regi, non item catenis ferreis, id est violentia aliqua naturae suae praejudiciosa, putant se enim reliquis animalibus esse superiores, quia fortiores. Utrum quid simile cogitet hic aequivocus Leo, problema esto. Hoc tamen certum est leonem regem dici brutorum, non hominum.

B. Quia tentat, forsitan in casibus desperatis, uti praestat experiri remedium anceps, quam nullum.

C. Pauca loqui, sua verba coqui vult providus, o! qui talia consvescit, semper cum laude senescit. Li signiori Italiani dicono cose: nel molti loquico e molta vanita, e chi parla molto. ò finge et escogita che mentire, ò si malza stesso, conformat proverbio Boëmo che dice: „Kdo mnoho mluví, nebo lže, nebo se cblubí.“ Et quid prodest ad curationem aegri explicatio aphorismorum, quando aeger curari, non discere cupit? et quid prodest ad curationem aegri lingua soluta, ut desiderat aeger morbum et symptomata potius vinculari? Loquendum igitur (quamvis ut verum fatear sit difficile acceptare hanc lectionem professori) ubi et quid expedit, sed de omnibus non nisi bene.

D. Neutralis est, imitatus naturam secundum se, quae est neutralis seu indifferens ad hoc vel illud individuum speciei, secundum Thomistas, quamvis natura subtilis est.

E. Honestus est, quia non pascitur cum patientibus. Dann er nimbt alles, was man ihm gibt.

F. Hic posset habere locum illud, quod pater Sol filio Phaetoni dixerat: Alta petis, Phaeton, sed quae nec viribus istis munera conveniunt.

G. Quaerit sperando, laborat sperando, quaerendo lapidem philosophicum, sed Itali dicunt: chi vive sperando more cacando.

H. Si poenitentis non minus, non minus ac commiserantis lachrymae Angelorum vinum sunt, non esset mirum, si etiam Angeli tot hujusmodi commiserationis lachrymis possint ravisări. Ma e atto pietoso il haver misericordia de miseri.

I. Si non caste, saltem caute procedendum est. Prender la moglie procura la sanita; lussuriare e bestialita. Melius est nubere aut ducere quam uri ex consilio s. Pauli.

K. Non est dubium quod hi incapacitatis nota notati olim in cathedra authorem hujus incapacitatis sua virtute solenniter explodent.

L. Quadraret huc illud, quod Trojanis evenit, dicentibus: Fuimus Troës, Tros Ilium fuêre: ubi olim stetere Pergama, nunc fluctuant aristae.

Qui consoletur nullus amicus adest.

Cosi va il mondo.

27. [Str. 381b—382a] „Elogia Dominorum Doctorum Medicorum Pragensium.“ Variant sarkastické charakteristiky předcházející.

De doctore Löw, Tudecio, Voigt.

Löw spernit cunctos, Tudecius omnia tentat,
Voigt multum loquitur. Dic mihi, quis melior?

De Cassinis, Becker, Kirchmayer.

Cassinis graditur docto neutralique passu,
Becker honestus homo est, Kirchmayer alta petit.

De Doct. Pawlovsky.

Pawlowsky bonus est, lapidem quaerendo laborat,
Istum post mortem forsitan inveniet.

De Doct. Vojta.

Vojta studet semper, servitque libenter egenis,
Ut fluat e geminis gutta subinde genis.

De Doct. Polevcio.

Ducere praestaret quam talibus ignibus uri,
Post quos interdum longa favilla manet.

De reliquis.

De reliquis certum est, quod sint studiosa propago,
Et sunt pro medicis Imperiale pago [?].
Sunt homines docti, subjecta capacia certe,
Ex quibus olim aliquis forte decanus erit.

De Doctore Dobrženský.

Magnificum doctumque virum pietate potentem,
Qui consoletur, nullus amicus adest.

Sic verificabitur illud:

Dum fueris felix, multos numerabis amicos,
Dum fortuna perit, nullus amicus erit.
Cosi va il mundo.
Inventum inter scripta cujusdam mortui A. 1696.

28. [Str. 382b—384 a.] „Abscheuchliche Zeittung und Mordthatt, so den 10. Augusti Anno 1696, am Fest st. Laurentii mit des geheimben Raths-Herrn Graffens von Hallaweil seinen ältesten H. Sohn als würkl. Cammerherrns vorbeygangen ist.“ Portugalský vyslanec při dvoře vídeňském zavraždil u Vídně hraběte Halleweila, jemuž byl ze hry dlužen 12.000 dukátů.

29. [Str. 384a] „Epitaphium hujus occisi comitis Holloweil."

Si foret hoc verum, prout est, Mors omnia solvit,
Perfide tunc latro, nil mihi jure debes.
Quid mecum ludis, si vis illudere nequam?
Si mihi, quod solvis, nil nisi mors fuerit
Discite lusores ex me, quid ludere prosit,
Post tantos lusus, mors mea triste lucrum est.

30. [Str. 384b—385a.] „Echo respondens ad interrogata de Martino Luthero."

Počátek:

Eho, Luthere, dic quisnam te agitet furor? . . . Uror.
Locus quis est, in quo assaris ut porcus? . . . Orcus.

31. [Str. 385a] Latinské blahopřání z r. 1697 nejmenovanému prelátu ke svátkům vánočním a novému roku.

32. [Str. 385b.] „Apprecatio novi Anni." Německé blahopřání uveřejněné v kolínských novinách 1697, v němž vydavatelstvo novin přeje císaři, říšským stavům, magistrátu kolínskému a všem čtenářům blaho a štěstí, především uchránění od dalších svízelů válečných.

33. [Str. 386a—406a] „Succincta descriptio Altarium, Fundationum, Sepulturarum et Epitaphiorum, quae haberi potuit ex relatione eorum, qui aliquorum erectioni et fundationi majori ex parte interfuerunt." Seznam oltářů, fundací, hrobek a epitafií ve chrámě, Strahovském.[1])

34. [Str. 407a—408b.] „Specificatio argenteriae, quae in Ecclesia Strahoviensi reperitur; cuilibet parti additum pondus." Seznam (nedokončený) stříbrných soch. lamp, svícnů, kadidelnic, monstrancí, kalichů a j. chrámu Strahovského.

35. [Str. 410a—412a] „Relationes ordinariae Polonienses A. 1697". Zpráva z Varšavy 22. ledna o kandidatuře prince Conti na trůn polský.

36. [Str. 412a] Satirické latinské veršování o Polácích.

Polonis quidam haec inscripsit:

Poloni magnum famfarum,
Quorum caput lirumlarum,
Si rex vobis sit Persarum,
Erit jugum peramarum;
Si voletis Moscovitam,
Ducetis servilem vitam;
Si creatis Tartar Chanum,
Trudet palum is per alum;
Quodsi vero magnum Turcam,
Figet omnes vos in furcam;
Praestat elegisse Svecum,
Dabit vobis album graecum.

37. [Str. 412b—414a.] „Litterae a quodam anonymo, desperato homine, ad Dominum Comitem de Sternberg, supremum burggravium Pragensem trans-

[1]) Srovn. Cyril Straka: „Náhrobní kameny a epitafy v kostele Strahovském" v Časopise Společnosti přátel starožitností českých 1924, 70 n.

missae a. 1697.“ List, jímž nejmenovaný domáhá se na nejvyšším purkrabí hr. Šternberkovi podpory aspoň 30 dukátů a vyhrožuje, že mu hubiti bude jeho panstvi žhařstvím, nebude li mu vyhověno.

Illme ac Excellentissime S. R. I. comes domine gratiosissime. Varia varios ad succurrendum suis angustiis multarum rerum magistra docuit necessitas, et quia communi proverbio legibus non tenetur, ideo mortales per fas et nefas agere facile compellit, quemadmodum et me, licet invitum, adegit, ut deposito omni metu praesentes (tuo quidem judicio scelestas, mihi tamen, ut spero, perutiles) efformare, utpote, qui desperationi proximus, interitui meo melius mederi nec volui, nec scivi. Fodere namque propter status aestimationem, furari vero ob metum funis nolebam, et ideo perquam varia meditatus sum nocte cum corde meo, desperatam praxim hanc, quae licet furto pejor, sed quia proditione tutior est, ad juvandum me elegi, imitaturus in ea Hebreae nationis famosissimum, qui saepe sed frustra vocatum Joab, nunquam in domum suam protraxisset, nisi igne ejusdem segetes consumpsisset, cujus exemplo et ego bonis dominiisquo tuis proxime pariter facere decrevi, accensurus eadem igne multiplici, nisi tu, quia dominus eorum, meae extremae paupertati 30 saltem aureis consentias subvenire. Et licet simile negotium magno labore, sicut et expensis nuper Pragae magno labore est peractum, me tamen tuorum bonorum jactura, praeter viam comparatumque, exiguum quid constabit. Quapropter quod optimum factu videbitur, facias, alterutrum enim fieri necesse est, aut te per hanc vilem pecuniam, aut res tuas tali incendio graviter damnificari. Neque dubites de meae hujus intentionis infalibili successu, quoniam tam certus est, ut adhibito omni possibili conatu a te aliter impediri non possit, nisi per solam assignatae pecuniae enumerationem. Nulla enim est sub coelo tam alta potestas, quae tali menti citra damnum valeat resistere, quoniam et mihi nullum crimen occurit tam enorme, quod pro acquirendis mediis timeam perpetrare. Confido namque fortunae mearumque actionum subtilitati, propter quam praeter Deum nihil superest, quod formidem, indigneris nunc super his quomodocumque, nihil refert, sola enim charta subjacet tuae potestati; author in tuto est, cui cum nulla ex parte poteris nocere, frustra indignaberis, vana siquidem est sine viribus ira. Quin imo nec illud magnopere curabo, si hunc inauditum precandi modum deriseris, facient saltem alios tua pericula aut damna cautos, qui eo promptiores ad adjuvandum me efficientur, quo minorem tuae repugnantiae utilitatem cognoverint. Noluit in se hoc fatum experire Austriacorum statuum heros famosissimus, quem nuper pariter ac te de subsidio rogavi, et obtinui, hunc ei non minus gratulor, quam mihi; mihi, quia ejus subsidio egregie sum adjutus, illi vero, quia ex duobus inevitabilibus malis minus prudenter elegit, maluilque meum desperatum animum sua benevolentia praevenire, quam denegati auxilii vindictam in se suisque graviter experiri. Igitur quid et tu super hoc negotio apud temetipsum concluseris, cum desiderio exspecto. De reliquo bene vale, comes dignissime et noli decipi tuis cogitationibus, tibi forte persvadentibus, hanc meam intentionem tua industria posse praeveniri, id enim non minus implicat, quam me prodi. Adeoque si bonorum tuorum incolumitatem diligis, hanc meae mentis partum (mit welchem ich schon über die zway Monath lang schwanger herumb gehe) notificata gratia praevenire non moreris, sciens eundem eo certius et subtilius, quo doctior sum, inter proximas quinque septimanas sequuturum. Si itaque amore rerum tuarum petitam pecuniam mihi consenseris donare, dirige hanc in manus ejusdem Patris, a quo praesentes literas percepisti, idque in auro, quia abunde est instructus, quomodo eandem vicissim in meas manus debeat dirigere. Et denique illud quam diligentissime caveto, ne penes directionem nominatae pecuniae meae personi studeas insidiari, quoniam si vel minimum periculum in hac levanda cognovero, tunc eam non tantum intactam relinquam, verum etiam hunc vanum tuum conatum mea seria intentione abunde praemiabo. De caetero

Si cui fors mea mens nimium perversa videtur,
Hic permittat eam, corriget ille suam.

Ego enim ibo qua potero, qua non potero non ibo.

Tuus servus

Quidam desperatus mortalis.

38. [Str. 414b—415b.] „Aliae litterae ejusdem ad unum sacerdotem in monasterio ad s. Thomam Micro-Pragae eodem tempore". Týž nejmenovaný vydérač chce výhružným dopisem pohnouti nejmenovaného řeholníka u sv., Tomáše k tomu, aby byl mu prostředníkem při vydírání na šlechticích.

„Vir admodum Reverende ac Religiose! Non exhorrescat Religiosa tua mens super hoc inaudito cujusdam afflicti ac desperati hominis proposito, non enim ideo tuis Religiosis manibus est directum, ut te cooperante cresceret in effectum, sed quia authori modus hic sat tutus videbatur, quo suam intentionem statibus his notificaret. Igitur tu, non ut similium promotor, sed tanquam majorum malorum impeditor festinans descende, praesentesque literas singulas ad locum suum quam citissime dirigere non moreris, sciens, quod omnia secutura mala tua culpa acciderent, si tu, seu nolens, seu timens, easdem nominatis statibus tradere prolongares, quin imo nec tu evaderes in bonis tuis ingentem vindictam, si hujus negotii promotionem contemneres. Et idcirco, ne per errorem de tuo conatu dubitans tibi intendam nocere (prout id diversimode valeo perpetrare) illud in signum traditarum literarum illud requiram, ut in pileo pauperis ad statuam D. Thomae de Villanova flectentem parvulum a efformes, quo signo reperto te tua fideliter praestitisse non dubitabo, vindicesque manus non in te, sed in eos, qui desperato meo animo voluerint contraire, imponam. Hinc si cupiam ex nominatis statibus placuerit genium meum percontari, poterit eundem paulo post in bonis suis abunde experiri, si tam exiguum levamen meae nimiae paupertati voluerit denegare; varios enim eosque subtilissimos modos speculando adinveni, quibus nominatos heroes mei misereri nolentes potero damnificare. Ne tamen in eos, qui suam clementiam communicaverint, per errorem delinquam, desidero a te syncerae fidei parvulum quoddam testimonium, in quo, an? et quantum unusquisque praestiterit, specificare non omittas, similemque schedulam una cum percepta pecunia in parvulum sacculum aut pixidem imposita Reverendo Patri Priori ad S. Gallum Carmelitam Calceat. Ord. in Antiqua Urbe cum adjacentibus literulis fideliter transmittas. Haec igitur licet mala, ad avertenda tamen majora mala tibi omnimode commendo. Et si causam, propter quam hoc turpi negotio devotas tuas manus praesumam polluere, scire desideras, stat pro ea unica voluntas. De reliquo vir religiose bene vale, atque haec utpote seria non contemne. — P. S. Si vero desiderio has literas legendi tenereris, inspice appositum extractum et tace! De reliquo

Si cui fors mea mens nimium perversa videtur,
Hic permittat eam, corrigat ille suam.

Servus tuus

Sum qui sum.

39. [Str. 415b.] Satirické skládání o Polácích hledajících krále.

De Polonis.

Per verum Deum,
Poloni nolumus Condeum,
Neque Bavarum,
Post nostrum Regem avarum,
Nec Angliae Jacobum,
Sed neque nostrum Jacobum,
Et principem de Baaden
Pro niego neposila žaden,
Sed Palatinum Rheni,
Kieduh se s Leonorou oženi,
Vivat ter vivat,
Nobiscum crematum bibat.

40. [Str. 416a—416b] Relationes Heidelberga 18. Martii A. 1697 haec referebant. . ." Vypočítává se počet vojska spojeneckého proti Francouzům (celkem 90.627).

41. [Str. 417a—418b.] „Literae quibus facta est convocatio ad capitulum provinciale in hoc nostro (monasterio) Strahoviensi A. 1641 celebrato."

42. [Str. 418b.] Dvojverší latinské:

Omnibus in omnibus placere implicatorium est.
Sine fide placere Deo impossibile est.

43. [Str. 419a.] „Lessus funebris. quo a subditis regi Sveciae, qui 15. Aprilis a. 1697 obiit, Carolo XI., parentabatur."

44. [Str. 419a] Didaktické verše latinské:

Non amor, ast clamor clangit in aure Dei.
Qui procul ex oculis, procul est a lumine cordis.
Cordi non chartae tradas, quae noveris arte,
Nam charta amissa tota scientia vadit.

45. [Str. 419b—421a 427a—427b, 430a, 431a—431b.] „De Friderico Saxoniae Electore in regem Poloniae neo-electo." Zprávy „ex ordinariis relationibus Coloniensibus."

46 [Str. 421b.] Chronogratický nápis latinský z r. 1697 ke cti Karla Kellera, opata kláštera premonstrátského ve Vratislavi. Košetický poznamenává, že skladatelem jeho jest František Stiller S. J., s nímž od r. 1655 na Malé Straně studoval poesii a rhetoriku

47. [Str. 422a.] Satirické verše latinské o princi Ludvíku Conti, jenž králem polským se nestal.

48. [Str. 422b.—425a.) „Vondenen zweyen fürnembsten Kron-Competenten. als Churfürst von Sachsen, und Printz Conti" Satirické skládání německo-latinské.

49. [Str. 426b.] „De duobus Emericis." Satira na Emericha Sinelliho, biskupa vídeňského, a Emericha Tökölyho.

50. [Str. 428a—428b.] „Satyra latino-boëma Protheus felicitatis Czechicae." Známé skládání Jana Floriana Hammerschmieda.

51. [Str 430b, 432a—437a.] „Novina radostná celému křesťanstvu k velikému potěšení o slavném vítězství nejjasnějšího Domu Rakouského v zemi Uherské letha 1697 dne 11. měsíce září při ochtabu Narození Panny Marie, patrony království Uherského, mezi Zentou a malým Kanyžem, při řece Tybyšku, nad ouhlavním nepřítelem Turkem obdrženém, o jakémž od sta let slejcháno nebylo, českou spěvořečností na světlo vydané." „Může se spívati jako: Smutná lamentací atd. o bitvě u Jankova, aneb jakž tuto notováno" [nápěv připsán]. Píseň 38slohová; ukázkou podáváme sloky počátečné:

1. Plesej svatá říše,
plesejte dědičné země,
plesejte tím spíše
díky vzdejte Bohu svému,
divotvorci přemocnému,
prospěvujíc tiše.

2. Bůh metlu dopouští
na křesťany, však věřících
nikdy neopouští.
dokazuje své přísnosti,
neodnímaje milosti,
prosby jich připouští.

3. Bludní národové,
lid vzteklý, pesky, Turecký,
vždycky věci nové
na křesťany vymejšlejí,
je podskočiti hledějí,
jsouc naši zhubcové.

4. Příklad toho máme,
co se letos přihodilo,
to brzce seznáme,
Turci naše obklíčili,
tři ležení zhotovili,
spády maje známé.

52. [Str. 437a—439b.] „Ausführliche Beschreibung welcher gestalten des neu-erwöhlten Königs in Polen, Churfürstens Friedrichs August zu Sachsen, Mayestät etc. die Polonische Cron mit allgemeinen Frolocken, den 15. Septembris A. 1697 zu Crackau, empfangen haben."

53. [Str. 440a—444b, 449a—450a 454a—454b.] Zprávy latinské a německé z Vídně o vítězství u Zenty.

54. [Str. 445a—448b] Skládání latinská na oslavu Polského krále Augusta Saského, se zahrocením protifrancouzským.

Počátek:

Qui legit, intelligat.
Erunt duo in regno uno;
unus assumetur: Augustus; alter relinquetur: Bourbonius.

55. [Str. 450b—454a.] „Entwurf geglückter siegreichen Waffen Leopoldi I., grosmächtigen römischen Kaysers, teutscher Nation, auch zu Hungarn undt Böheimb König etc. und der in angesicht des türkischen Gros-Sultans erhaltenen herrlichen Feldtschlacht zu Senta in Hungarn, unter Commando Ihro Durchl. Printz Eugenio von Savoyen den 11. Sept. A. 1697." S mapkou na str. 450b.

56. [455a—456a] Oslavná báseň latinská o vítězství nad Turky u Zenty. Počátek:

Leo
Leopoldo,
Io!
Iosepho,
Euge
Eugenio.

Victoriae quidem omnes magnae sunt, sed eae praesertim, quae incruenta victori eveniunt. Tacitus cap. 18.

Serenissimi Principis Sabaudiensis re leoninus et victoriosus conflictus.

Non procul a Zenta Turcarum castra retenta,
Eugenii genio, magnanimi ingenio.
Sultan insultat, cum paucis ille resultat,
Non remanere placet, plurima turba jacet.

57. [Str. 456a—464b.] „Relations- Diarium der grossen zwischen denen Kayserl. und Türckischen Kriegs- Waffen den 11. Monaths Septemb. unter dem Commando Ihrer Durchl. Printzen Eugenio von Savoyen unweit Senta und klein Canischa vorbey gangenen blutigen Feldt Schlacht. . ."

58. [Str. 465a—465b.] Latinské „paromoeon" k oslavě císaře Leopolda. Na konci: „Hocce paromaeo submisissime paret Suae Caes. Maj. pedibus substratus And. Jos. Xav. Knechtler S R. M. aulae et campi tubicen. In festo s. Leopoldi Viennae Austriae A. 1697."

59. [Str. 465b—466a.] „Evangelium, welches uns beschreibet der König in Pohlen." Začátek:

In Anfang war Tökely, und der Tökely war mit dem Frantzosen, und der Frantsos war ein Schalckh, der war in Anfang bey dem Töckely, und alles übel in Hungarn ist durch ihn gemacht worden. . .

60. [Str. 466b—468a.] „Haec quae sequuntur, dicitur quidam Saxo composuisse A. 1697." Německá báseň kárající Poláky, že hledají svého krále v cizině, že při tom falešně si počínali, s princem francouzským Contim vyjednávali a Sasům panovníka jejich odcizili, zvolivše jej za svého krále. Počátek:

Schäm dich Pohlen:

Das du deiner Mutter treu,
Ärger als ein Hund geacht,
Dich zum Schauspiel leizt mit reu
Vor der ganzen Welt gemacht.
Pfleget doch ein wildes Thier
Seine jungen nicht zu lassen,
Du wilst aber für und für
Deine Kinder selbst verlassen.
Du suchst dir ein frembdes Haupt
Unter deiner freyheits Cron,
Deiner Sach man scharf zuschaut,
Undanck ist gewis dein Lohn,
Weil auch schon der frembden Schaar
Dir dies saget unverhohlen:
Schäm dich Pohlen!

Konec:

Nichts wahr gutes an den Pohlen
Von dem Haupt bis auf die Sohlen:
Schäm dich Pohlen!

61. [Str. 468a—469a.] „Das bey der, in der Geburt arbeitenden Pohlnischen Republique, von dem Cron-sūchtigen Conti gantz miselich applicirte guldene Clistier." Satira na prince Contiho, jenž marně ucházel se o trůn polský. Počátek:

Conti, ietzt siehet man, du bist kein hinderschütze,
drumb gehe nur von dan mit deiner guldnen sprütze;
Diesmahl ist dein Clistier gantz mislich angebra ht.
die pfeiffe war zu plump, die blas zu kurtz gemacht.

61. [Str. 469a.] Latinské distichon o stálosti míru, jež zpět čteno dává smysl opačný.

Relationes Haga Comitis a 9. Novembris a. 1697 inter alia haec continebant: In varias itur sententias, quid de pacis constantia sentiendum, atque hoc distichon passim circumfertur, quod ordine retrogrado commatisque immutatis sensum infert contrarium:

Prospicimus modo quod durabunt foedera longo
Tempore, nec patriae spes cito diffugiet.

63. [Str. 469b.] Latinský formulář přání k vánocům a k Novému roku duchovnímu hodnostáři.

64. [Str. 470a.] Satirické verše o veliteli francouzského loďstva, operujícího ve prospěch prince Contiho v Polsku, Barthovi, jenž před generálem saským musil ustoupiti.

65. [Str. 470a—472b.] Německý překlad mandátu, jejž turecký sultán po porážce u Zenty v říši své dal rozhlásiti.

66. [Str. 473a—475b.] Latinská satira na prince Contiho, sestavená z textů Písma sv. Počátek:

Homo quidam nobilis abiit in Regionem longinquam, Luc. 19., non accipere sibi regnum, sed reverti (videlicet Gallicus Printz Conti).

Legatus Galiae: Pecuniae obediunt omnia. Eccle. 10.

Abbas Gallicus Polignaq: Pecunias date ad svadendum. 2. Mach 4.

Jablonowsky, dux militiae in Polonia: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Act. 8.

67. [Str. 476a—477b.] „Relation, was bey der königl. Crönug den 24. Decembris (alten Calender) a. 1697 zu Stockholm passirt ist." O korunovaci švédského krále Karla XII.

68. [Str 477b—482a.] „Comoedia Polonica per textus Scripturae lusa." Počátek:

Scena prima.

Omen de Saxone.

Fama de morte Joannis III.: In diebus illis non erat rex. Judic. 21. v. 24.

Regnum Poloniae: Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes. Deuter. 17. v. 14.

Genius Saxoniae: Ecce rex tuus veniet. Zachariae 9 v. 9.

Nobiles Poloni: Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. Deuter. 17 v. 15.

Regnum Poloniae de Saxone: Ecce rex vester. Joan 19 v. 14

69. [Str. 482a.] „Relationes aliae de clade Turcica, quae contigit 11. Septembris." Německá zpráva o turecких ztrátách v bitvě u Zenty.

70. [Str. 482b—483a.] „De pace conclusa inter Augustissimum Caesarem et Regem Galliae in civitate dicta Nussa in dioecesi principis electoris Coloniensis, PP. Soc J. his versibus applaudebant a. 1698 2. Febr." Latinské chronografické verše.

71. [Str. 483b.] „Epitaphium der Stadt Strasspurg." Německo-latinská báseň o ztrátě Štrasburku připadšího Francii.

An dieser Orth fass meine Wort,
Heu! jacet quondam soror,
Ein alte Dam von teutschen stamm
Et Regni olim decor.
Ihr alter Stamm ihr erster Nahm
Heu! erat Argentina.
Nach brochener Pflicht, hör was geschieht:
Gallorum fit gallina.
Jetzt brütt sie aus mit Schmertz und Grauss
Aeternam servitutem,
An Adlers statt ein Hahn sie hat,
Dona ei requiem.

72. [Str 484a] Latinská chronologia o slavném vjezdu krále polského do Varšavy a o zvolení prince lotrinského Karla Josefa Ignatia, biskupa olomouckého, na biskupa osnabrückého.

73. [Str. 484b—488a.] „Friedens-Interesse der vornembsten Europaeischen Potentaten."

Začátek:

Spanien, Engell- undt Hollandt:

Dieweill der Fridt umb mitternacht
Zur Unzeith ist zur Welt gebracht,
So ist zu förchten, dass sie in schein
Nicht allein lang dörfften beständig seyn.

Römisches Reich:

Weill ihr der aignen Nutzen bedacht,
Und Frieden ohne mich gemacht,
So mus das Reich, weill Straspurg hin,
Für diesmahl den kürtzeren zühen.

74. [Str. 488b—492b.] Německá zpráva o divadelní hře provozované v Londýně na počest anglického krále Viléma III. 16. ledna 1698.

75. [Str. 493a.] „Chur-Sachsischer Glauben."

Počátek:

Ich sage gäntzlich ab
Luthero bies ins Grab,
Lache undt veracht
Lutheri sein Gebott. . .

76. [Str. 493b—494b.] „Litterae a Summo Pontifice ad regem Poloniae neo-coronatum (18. Jan. 1698)."

77. [Str. 495a.] „Der Strassburger Zehengebott."

1. Erstlich solst an einen Gott und an einen König in Frankreich glauben.
2. Du solst den Nahmen einer freyen Reichs-Statt nit mehr führen.
3. Gedenkh, das du Catholische Feyrtäg heiligen muest.
4. Du solst einen frantzösischen Vatter undt ein teutsche Mutter haben.
5. Du solst in deiner Belägerung niemandt belaidigen und tödten.
6. Du solst mit der Bibel kein Unkeüschheit mehr treiben.
7. Du solst auch keine geistliche Kirchengüter mehr geniessen
8. Deine Praedicanten sollen in dem Münster keine falsche Zeignus mehr geben.
9. Du solst dich des Römischen Reichsfreyheit nit mehr gelüsten lassen.
10. Du solst nicht mehr begehren dein Weib, Khue, Ochs, Esel undt anders, dan sie gehören nit mehr dein, sondern dem König in Frankreich.

78. [Str. 495b — 496a.] „Pater noster Polonorum."

Počátek:

Supplices te rogamus,
Ante te nos prosternimus. . . Pater noster.
Visita regnum in terris,
Laudibus ornatum veris. . . qui es in coelis,
Tu nobis regem elige,
Quem expectamus de die. . . sanctificetur nomen tuum.
Competitores habemus,
Bellicosos retinemus, quibus. . . adveniat regnum tuum.

79. [Str. 496b.] „Vaticinium mathematici Cracoviensis de regibus Poloniae." Počátek:

1. Flos de Valle. . . Henricus Valesius.
2. Nominis gloria. . . Stephanus.
3. Exul fortunatus. . . Sigismundus.
4. Gloria succedens. . . Wladislaus.

80. [Str. 496b—497a.] „Sequentem prophetiam quidam insignis vir Sigismundo Tertio, regi Sveciae et Poloniae fecerat." Počátek:

Vide frater, cum vis procul abs te mittere proles
Regni Poloniae, tibi haec sunt consideranda. . .

81. [Str. 497a—497b.] „Prophetia quodam loco inventa."

Post mille expletos a partu Virginis annos,
Et post sexcentos rursus ab orbe datos
Octuagesimus octavus mirabilis annus
Ingruet et secum tristia fata trahet.
Si non omne malum isto anno contingat in orbe,
Si non in nihilum terra fretumque ruat.
Cuncta tamen mundi sursum ibunt atque deorsum.
Lamentum et fletus undique grandis erit.
Corruet in bellis gens formidabilis olim
Cladibus, excidiis, seditione, fame.
Decipiet primogeniti petulantia matrem,
Nec nato incutiet virga paterna metum.
Sollicitas hominum mentes hoc tempus habebit,
Sors belli et pacis stabit in orbe levis.
Expectata diu . . . . . .*) regna levabit,
Haeresis Angelico terga dabitque solo.

Haec prophetia videtur fuisse verificata hoc elapso anno 1689 in Imperio a rege Galliae invaso, partim et contra gentem illam, ut huc dicitur, formidabilem, scilicet Turcarum, dum ex Ungaria et Transilvania expulsi sunt.

82. [Str. 497b—498a.] Chronosticha o králi francouzském a o dobytí Sigetu.

Chronosticon in regem Galliae pro anno 1689.
ReX LVDoVICVs MasarInI sprIrItVs.

Aliud:

ReX LVDoVICVs MatrI sVae proposVIt an sIt?
Mater Large responDIt: teneas te Corona tVa.
Ignorans an pater tVVs reX, aVt presbIter fVerIt.
Aliud de Sigeto in Ungaria recuperato.
SIgetCM eX penVrIa panIs, absqVe pVLVere CaesarI traDetVr.

83. [Str. 498a—498b.] Verše o Ludvíku XIV.

Poëta Gallo-Francus

Regia Rex, Regnum, tria sunt miracula Mundi,
Regnum consensu, Rex animo, arte Domus.

Hos duos versus Ludovicus XIV. rex Franciae fecit inscribi regio palatio a se aedificato, et poetam remuneravit 1000 aureis cum annua pensione quoad vitam.

Poeta Germano-Francus.

Nulla fides Regi, Domui, si denique Regno,
Haec toti Mundo sunt tria mira satis.
Esto animus Regi, Domui ars, Regno una voluntas,
Rex, Domus et Regnum, si fide nixa, ruent.
Vatis Germani augurium ex Gallorum volatu.

84. [Str. 498b—499a.] „Aenigma de Leopoldo inferioris Orbis unico miraculo et capite."

85. [Str. 499a.] „De Alba Graeca recuperata."

Augustus Caesar Graecam nunc occupat Albam,
Turca album Graecum restat in orbe tuo.
Et tibi P graecum (Π)†) remanet perverse Tekeli,
Haec vestris gestis praemia digna data.

---

*) Místo toto v originále vytečkováno.

†) Řecké písmeno Π značí tu podobou svou šibenici.

86. [Str. 499a.] Epigram o franc. vyslanci při dvoře papežském Jindřichu Karlu Lavardinovi

Lavardyn. Anagramma: Lyra nuda.

Romani:

Si tua nuda lyra est, funem tibi Roma parabit.

Responsum Lavardini:

Nunc videor lyra nuda, brevi fortasse Quirites
Non ero, dum funem viscera vestra dabunt.

87. [Str. 499b—500b] Latinská skládání vyslovující naději, že císař Leopold zvítěziv nad Turky, zvítězí i nad Francouzi. Počátek:

Exulta Germania,
venit enim tempus,
quo nomen Leopoldus transibit in omen:
Pello duos,
capitales scilicet Germaniae hostes.

88. [Str. 501a—502b] Latinská báseň 9slohová o sňatcích vdovce sekretáře Jana Benedikta Smolíka a profesora Daniela Kyblína z Waffenburka, jenž vzal si za manželku Smolíkovu dceru.**) Ukázkou stůjž zde první sloha:

Quid novi?

Sunt feriae, et non sunt feriae.
Sunt feriae, quia vindemiae.
Non sunt feriae, quia celebrantur nuptiae.
Quod occupatissimum humani generis est negotium,
Et sic Joanes Benedictus
cum Maria Magdalena
In ipsis feriis nullas habet ferias.

89. [Str. 503a—504a] „Cantus Polonicus". Satirické skládání latinské o Polácích.

90. [Str. 504a—505b.] Německý výčet hodnosti vojenských od generalissima až k markytánu.

91. [Str. 506a—507b.] „Epitaphium perillustris generosi Domini Ferdinandi Svatowsky in duello 18. Jan. 1676 occisi." Zabitý líčí se tu jako člověk zlý a bezbožný.

92. [Str. 508a—513a.] „Fama posthuma praenobilis, generosi, clarissimi ac consultissimi viri Joannis Christophori Schambogen, ill. doctoris in alma caesarea regiaque Carolo-Ferdinandea universitate Pragensi ss. canonum professoris regii, publici ac ordinarii, Sac. Caes. Regiaeque Majestatis consiliarii, facultatis juridicae senioris et p. t. decani, venerabilis archi episcopalis consistorii Pragensis assessoris." Velice pochvalný bombastický nekrolog zesnulého.

93. [Str. 513b—516a] „Castrum doloris defuncto Reverendissimo ac Celsissimo Domino Domino Joanni Friderico archiepiscopo Pragensi in Metropolitana Ecclesia erectum, has inscriptiones ex quatuor partibus habebat."

**) Sňatek vykonán 19. října 1681; snoubence oddával světící biskup Dlouhoveský v chrámu u sv. Petra v Praze (Matrika fary Svatopetrské.)

94. [Str. 516b.] „Laudes tabacae."

Začátek:

Sit sua laus violis, nardis, sit floribus, herbis
Omnibus, ast cunctis praevalet herba petum.
Nulla tot eximiis ornatur laudibus herba,
Tot neque per populos nomina pulchra gerit.
Dicitur herbarum merito Regina tabaca,
Hanc igitur nemo sat celebrare potest.

95. [Str. 517a—518b.] „Theses de virtute tabacae, quas sub faventissimis auspiciis generosorum haeredum Dni Amantii de Rauchberg, haereditarii domini in Kitzelnasen, Kubebenwaldt, Schnupfenoft, Nisenthal, Katharberg, Flusbach etc. etc., gubernatoris in Smrkalnos, Keychalov, Zapalikov, Kouřim, Začedilov, Hasilov et Smrdhuba praeside clarissimo ter perdocto, per omnes scholas flagellato Dno Brisiliano de maculatis strophiis, universalissimae utilissimaeque facultatis tabaco logicae professore in omnibus aulis, domibus et compitis publico, ordinario et seniore defendendas suscepit privatim et publice famosissimus et fuminosissimus Dominus Tabaco-philus Naso de Boczibunczi." Žertovná obhajoba tabáku; ve stručnější formě zapsal ji Košetický již do IV. svazku svého „Quodlibetu"; srovn. „Sborník histor. kr. 1924, 34.

96. [519a—521a.] „Lamentationes Austriae, dum Turcarum bis centena millia Austriam invaserunt et Viennam obsederunt a. 1683". Složeno z textů Písma sv.

97. [521b—524a] „Anagrammatismus gratulatorius ex nominibus Joannis Caroli Mariani Unczowsky in felicissima inauguratione ejusdem admodum reverendi ac eximii Patris, quondam Joannis Caroli, nunc Mariani dicti, A. A. L. L. et SS. Theologiae doctoris, nec non collegii (sub titulo s. Bonaventurae) Ferdinandei ad s. Jacobum Vetero-Pragae studiorum regentis meritissimi, in provincialem inclyti regni Boemiae electi, Fratr Min. s. Patris Francisci conventualium". Na konci: „Humillimi clientes et collegiales collegii Ferdinandei a. 1687".

98. [524b—525b.] „Extractus expensarum a Rmo Dno Casparo a Questemberg factarum."

In translatione Ssmi Patris [Norberti] pro pompa et ornatu tam ecclesiae quam processionis exposuit 1097 sexag. In primo anniversario translationis facto cum sacris reliquiis ad arcem Prage sem 2789 sexag. Pro stallis in oratorio (quod in renovando conventu a Dno praelato Hyacintho dirutum est) 1000 sexag. Pro faldistorio in ecclesia prope majus altare 536 sexag. Pro tegenda turri albâ lamina, quae stat supra stationem ecclesiae, in qua nunc maxima campana est, 300 sexag. Pro quatuor majoribus imaginibus in choro fratrum, quarum quaevis constat 150 sexag., facit 600 sexag. Pro imaginibus ss virg. Barbarae, Caeciliae, Agnetis et Dorotheae, quae sunt in ecclesia, pro quavis 60 sexag., facit 240 sexag. Pro lampade argentea in medio chori 706 sexag. Pro quator candelabris argenteis, quae dum postea a furibus nocturno tempore ex sacello s. Norberti extrahi non poterant, destructa et fracta sunt

a. 16 . .*), 278 sexag. Pro baculo pastorali et aurea catenula pro cruce pectorali 844 sexag. Pro imaginibus Matris dolorosae, s. Agathae et s. Ursulae, quae in ecclesia sunt, 180 sexag. Pro historia vitae s. Patris Norberti, quae superiorem partem ecclesiae vestit, 1050 sexag. Pro statua argentea s. Elisabethae 400 sexag. Pro magna imagine ad chorum figuralem 160 sexag. Pro deauratione majoris altaris 1200 sexag. Pro corona supra sacellum 1680 sexag. Pro imaginibus Apostolorum et Christi patientis, quae sunt in ambitu superiori conventus; item s. Julianae in ecclesia 570 sexag. Pro stallis chori 1117 sexag. 10 kr. Pro pavimento marmoreo chori 1117 sexag. 10 kr. Pro octo statuis majoribus, quae sunt [in] ecclesia, 1127 sexag. Pro recuperatione Chisscensis boni procuratoribus dati sunt pro labore 1346 sexag. Pro universo seminarii aedificio 81588 sexag. Columnae fusiles sub altari s. Norberti constant 404 sexag. Unus angelus major in sacello s. Norberti 500 sexag. Minor angelus 31 sexag. Bases suppositae angelis majoribus deforis 250 sexag. Facit 114.455 sexag. Faciunt hae sexagenae 134.143 fl. 20 kr.

Pro fundatione seminarii ad interesse posuit 26000 fl. Pro extruendo hospitali, quod fuit in loco, ubi nunc porta civitatis est, expendit 16000 fl. Pro fundatione ejusdem 28000 fl. Pro recuperatione monasterii Siloensis 12318 fl. Summa summarum 218.694 fl. 20 kr.

Multa adhuc desunt; quid in aedificia conventus, abbatiae, braxatorii ecclesiae etc. expenderit.

Haec etiam inscripta sunt Tomo II. Quodlibeti mei folio 61., sed hic plura sunt addita.**)

99. [Str 526a—527b] „Compendium gestorum in Ungaria a. 1684.“ Výčet měst a míst Turkům odňatých, počet zajatých, ukořistěných děl, praporů a p.

100. [Str. 527b—530a.] „Compendium gestorum a. 1685.“ Stručné zprávy o postupu katolictví: o vypovězení hugenottských predikantů; počet obrácených hugenottů: o konversi krále anglického, o dovolení katolíkům vykonávati bohoslužby v Moskvě a j.; dále seznam měst, hradů a území Turkům odňatých, seznam kořisti, seznam padlých a p.

101. [Str. 530a—531a.] „Progressus belli anti-Turcici a. 1686 a mense Martio usque ad 15. Novembris.“

102. [Str. 531b—532a.] „Vaticinium numericum Romanum purissimum.“ O vítězství Jana Soběského nad Turky.

103. [Str. 532a.] „Verzaichnus aller aus Hungern und Österreich entführten gefangenen Christen.“

104. [Str. 532b—533b.] „Verzaichnus aller Vesier, Bassen und anderen Befehlshabern, welche in dem türkischen Lager vor Wien gewesen und attaquirt haben a. 1683.“

105. [Str. 534—535b.] „Endtwurff der Urtheil, gezogen aus der Giromantia judiciaria über die Fälle und Auschläge gegenwärtigen Kriegs zwischen Ihro Mayestät dem Römischen Kayser undt der Ottomanischen Porten auf das 1684 Jahr gerichtet und verfasset.“

106. [Str. 536a—537b.] „Lista der Kayserlichen Regimentern, wie sie nach einander gehen, und eines vor dem andern den Vorzug haltet, auch wie starkh

*) Poslední dvě číslice letopočtu chybějí.

**). Srvn Sbornik hist. kr. 1903, 120—121.

sich selbe, jedes Regiment zu Pferdt per 800 und zu Fues per 1992 Köpff gerechnet, in den completen Stand befinden thue a. 1684 tempore belli Turcici."

107. [Str. 537c.] „Chronostica in Regem Galliae."

108. [Str. 538a—538b] „Literae a Summo Pontifice ad comitem Stahrnbeg, qui defendebat Viennam Austriae a Turcis obsessam a. 1683."

109. [Str. 539a.] Artificium pulchrum complectens carmina, quae si retrograde legantur, responsum imperatoris invenitur."

Turca minatur:

Pannonicis fera Mars moveat si praelia terris,
Gloria florebit, sunt mea, sed tua non.
Austriacas potens est aquilas vis Turcica bello
Vincere, nec virtus est satis Imperii.
Omnipotens memor est Mahomet, nec Cynthia Christo
Subdita parebit, spes tua deficiet
Auxilio Deus est nobis, nam Turcica vincent
Agmina, non prodest vox pia Christiadum.
Dispereat tua gens, et floreat Austria nunquam,
Turcica sit felix gens meae militiae.

110. [Str. 539a—539b.] „Inventio pulchra."

AEIOU
Austriaci Erunt In Orbe Ultimi,
sed quando?
tunc,
cum hae vocales

Austriae erunt consonantes,
Emanuel dux Bavariae,
Ioannes rex Poloniae,
Odischalcus Summus Pontifex,
Veneta respublica,

quum consonantiam amplectantur
Omnes Christiani excepto Christianissimo,
Omnes Ecclesiae filii excepto Primogenito,
Omnia animalia excepto Gallo.

111. [Str. 539b—540b.] „Maledictio Regni Hungariae super putaticio neo-principe Emerico Tekely." Napodobení hymnu „Te Deum laudamus." Začátek:

Te Tekelium damnamus, te perduellem confitemur,
Te rebellionis coryphaeum omnis Hungaria execratur,
Tibi omnes anguli, urbes et universae communitates,
Tibi comitatus, eorumque magnates irrevocabili voce proclamant:
Perfidus, perfidus, perfidus et perduellis in Leopoldum Caesarem.

112. [Str. 541a—548.] „Pasquini et Marphorii curiosae interlocutiones super praesentem Christiani Orbis statum a. 1683." Složeno z textů biblických. Počátek:

Pasquin: Regnum Europae vim patitur, et violenti rapiunt illud.
Marphorius: Surgite ergo omnes, et venite ad judicium.

Summus Pontifex:

Pasquin: Ego dormio, et cor meum vigilat. Vigilate vos quoque fratres, ut non intretis in tentationem.
Marphorius: Ecce Gallus prope cantat, Petre flebis amare.

Imperator:

Pasquin: Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt. Domine da mihi intellectum.

Marphorius: Intellectum tibi dabo, et instruam te in via hac, q a gradieris. Sis Caesar, non musicus: sis Caesar, non venator; sis Caesar, non Jesuita.

113. [Str. 548b — 549b.] „Der Chur-Cölnischen Bauern Vater unser." Začátek:

Wan die Frantzosen khern ein,
Heüssen sie uns aus lauter Schein
Vater.
Man höret baldt zu selbiger Frist.
Was du hast, Vater, das auch ist
unser.

114. [Str. 550a.] „Subsidien-Gelder, welche Ihro Päbstliche Heiligkeit (Innocentius XI.) zu dem Teutschen Krieg mehr als vätterlich sowohl dem Röm. Kayser, König aus Pohlen und der Herrschaft Venedig zu Trost der gantzen Christenheit vom a. 1683 monatlich spendirt undt vorgeschossen."

115. [Str. 550b—555b.] „Relationes ex Polonia a. 1698." Německé zprávy z Varšavy.

116. [Str. 555b—556a.] Německá zpráva z Vratislavě 9. čevna 1698 o oslavě narozenin císaře Leopolda.

117. [Str. 556b — 560b.] „Lista der groser Wirthschafft, wie selbige in Hebung der Zettel zusammen kommen." Seznam osob z císařské rodiny, jakož i osob šlechtických, jež účinkovaly při jakési divadelní produkci ve Vídni 21. července 1698 za spoluúčasti cara Petra Vel Různé národy a stavy představovaly vždy dvě osoby: pán a dáma. Vyskytují se tu: Alter Teutscher, Spanier, Hungar (Graf Max von Kollowrath, Fräule von Prassberg), Frantzos, Polak, Moscowitter, Venediger, Grabat, Navarrer, Niederländer, Schweitzer, Griech, Alter Romaner, Thürkh. Persianer. Armenianer (Graf Rothal der Ältere, Fraüle Elisabeth Wratislau), Aegyptier, Chinaeser, Tartar, Mohr, Indianer, Nürnbergischer Bräutigamb, Schaffer, Soldat, Ziegeüner, Pilgramb, Gartner, Jager, Spanischer Bauer (Graf Wratislaw, Grafin von Engelforth). Frantzösischer Bauer, Englicher Bauer, Wälscher Bauer, Strassburger Bauer, Schwabischer Bauer, Friesländischer Schiff-Capitain (Czarische Mayestät, Fraüle Joanna von Thurn), Holländischer Bauer, Hanakischer Bauer (Graf Carl Ernst von Waldtstein, Fraüle Frantzl von Schwartzenberg), Sclav, Marckschreüer, Jud, Würth (Ihro May. der Kayser. Ihre May. die Kayserin), Kellner; Erster, Anderter, Dritter. . . 28. Knecht; Rauchfang-Kehrer (Graf Max von Martinitz), Thorwardt.

118. [Str. 561a—561b.] „Relationes Juliaco [Julich] 6. Augusti a. 1698." O nešlechetníku jakéms, jenž rozesílal výhrůžné listy, že vypálí zámek Lechenich, neobdrží-li 150 tolarů; byl vlákán do zálohy, a když chtěl prchnouti, smrtelně postřelen, načež po smrti mrtvola jeho spálena.

119. [Str. 561b.] „Ad Coloniam in festo S.S. trium Regum a. 1699."

NobILIs Vrbs RhenI, RegVM trIas annVa VeXIt
Festa tIbI: pLenIs pLaVDe beata tVbIs.
Prae reLIqVIs feLIX regaLIa nota per orbeM
Vrbs age: ReX ternVs Vota tenere DabVnt.

120. [Str. 561b—562a.] Latinská zpráva z Vídně 7. ledna 1699 sdělující obsah listu císařského vyslance v Moskvě o ztrestání vzpoury Petrem Velikým.

* * *

Skončivše přehled pětidílného „Quodlibetu" Košetického, můžeme vším právem zdůrazniti důležitost jeho obsahu. Košetický, jsa dovedným kaligrafem a písařem, téměř vášnivě rád psal. Nejsa duchem tvořivým nepsal prací původních, nýbrž pilně a vytrvale opisoval vše, co jej zajímalo, a zachoval nám tak mnoho cenných dokumentů kulturního života našeho ve druhé polovici XVII. století, jež odjinud jsou neznámy, a v tom spočívá veliká jeho zásluha.

Zprávy a posudky.

Časopis archivní školy. Vydávají Gustav Friedrich, Václav Hrubý, Vladimír Klecanda. Ročník I., 1923. V Praze. Nákl. státní archivní školy.

Rudolf Koss, Listiny z archivu markrab Moravských ve vídeň. stát. archivu, (aby vráceny byly republice). — Karel Kazbunda, Organisace a archiv nejv. policejního úřadu 1852—1867. — Jan Opočenský, Archivní úmluva republiky Čsl. s republikou Rakouskou (s poznámkami o vzniku úmluvy a které listiny vrátiti jest republice). — Václav Hrubý, Jindřich Vlach z Isernie a počátky městských knih pražských i desk zemských. — Václav Letošník, Archivní reforma v Rusku. — Josef Vajs, Nově nalezený zlomek t. zv. České bible hlaholské. — Zprávy o archivní škole čsl., státním historickém ústavu vydavatelském, o moravském zemském archivu, o archivech a registraturách na zabraném majetku pozemkovém a z vatikánských archivů.

Co se nového připravuje? Pro každého historického badatele jest důležito, že vydáno bude pokračování regest od 1346 do 1437 a stanovena pravidla vydání (dr. Mendl), Archivum coronae regni Bohemiae 1346—1355 (dr. Hrubý). Dr. Borovička pracoval v Římě o nunciatuře Spezianově (1592—1596), dr. Jenšovský pro Monumenta Vaticana Bobem ae registra Benedikta XII. (1334—42) a vzdoropapeže Klimenta VII. (1378—94), dr. Karel Stloukal, Řehoř XI. (1370—78), nunciatura Spinella (1598—1603), dr. Hrubý deník Zdeňka Brtnického z Valdštejna z vatik. knihovny Reginae cod 666. — Ve Sborníku příspěvků k dějinám m. Prahy sv. I. uveřejněn soupis rkp. archivu m. Prahy do 1526, o středověkém radním zřízení měst Pražských, v III. sv. o statcích pozemských měst Pražských do 1546 (A. Teige), ve IV. dějiny Bubenče, Dejvic, Šárky a okolí II. (Fr. Vacek). Za to bolestná zpráva sděluje, že Teigovy Základy starého místopisu Pražského nebudou dále vydávány, protože rkp. III. dílu je nehotový. Nutno čekati na nového badatele.

Archivnictví a organisace práce historické. Řídí Vladimír Klecanda. V Praze 1921. Nákl. klubu histor. Bedřich Jenšovský, Archivy a edice, poznámky k organisaci práce historické. Líčí různé názory a snahy zajistiti bohaté archivy naše veřejné a pokud možno, je sloučiti. Uvádí také soukromé klášterní, které po vrácení mnoha listin z Vídně bude možno studovati pohodlněji. Archiv

arcib. se rovná nyní péči dra Antonina Podlahy. Píše také o zachování archivů šlechtických. — Vlad. Klecanda podává instruktivní článek Holandské archivy a archivní škola v Haagu. — Karel Stloukal, archiv Ditrichstejnský v Mikulově.

V archivu ministerstva vnitra lze studovat s povolením téhož ministerstva na podanou žádost. Myslím, že by se doporučovalo, aby povolení toto bylo udělováno přímo ředitelstvím archivu, Praha-III., Valdštýnska 16, jinak se práce jen stěžuje. — V čsl. státním archivu zemědělském v Praze, .32-IV. (Strahovský klášter) je uloženo mnoho archivů státních panství. — Do zemského archivu v Praze vrácena podstatná část českého korunního archivu z Vídně přes 2000 listin, 5 zlatých bull Fridricha II., 11 zlatých bull Karla IV. a 1 Fridricha III. Sem uložen také archiv národního osvobození a archivy legií.

Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Roč. 35. Redakční rada František Doucha, Dr. Mořic Beneš, Dr. Bohuš Vybíral. 1924.

V části historické píše J. L. Červinka o hrobech starých Moravanů, L. Horák o historické topografie panství Oslužského, Vojtěch Hanoušek příspěvky k dějinám lázní Kateřinice, L. Bakešová o našich starých pastýřích, M. Lonská-Fišerová Betlemaři lidovou hru, J. Volf postilla Mart. Filadelfa Zámrského 1552 byla tištěna v Bruntále, další v Jestkovicích a konec v Loděnicích ve Slezsku v přenosné tiskárně 1593, Dr. M. Remeš otiskuje dopisy Jana Havelky a dopisy Stranecké Brandlovi, J. Bartocha ze slastí administrátorových Listů filologických a Vl. Decker, Vzpominky k jubileu dvacitiletí pěveckého sdružení moravských učitelů. Zajímavé jsou i drobné zprávy a zprávy spolkové.

Paměti Františka J. Vaváka. Kniha třetí (1791 1801) část IV. (1801 a dodatky). Vydává Jindř, Skopec 1924. Nákl. děd. sv. Jan. 10 Kč, pro členy 8 Kč.

Po desíti letech dokončena třetí kniha podporou J. M. biskupa Dr. Ant. Podlahy. — Rejstřík bude samostatný pro všechny díly. Zajímavé zprávy Vavákovy jsou doplněny pečlivými poznámkami vydavatele pro dodatky získán nový materiál z pozůstalosti Vavákovy. Jest si přáti, aby další části byly vydány hodně brzo.

Sborník měst. histor. musea v Plzni. Redigují Josef Strnad a Fridolín Macháček. Roč. 8. (1923). Nákl. hist. mus.

Jan Eisner dokončuje článek o neolithických a mohylových památkách v histor. museu. Frid. Macháček líčí Plzeň za války 50 letě. Vlastivěda v plzeňských časopisech 1911—1918.

Věstník král. české Společnosti nauk. Třída filos. histor. jazykozpytná 1923. V komisi Fr. Řivnáče v Praze. Vindiš Rud., Bratra Lukáše Pražského názory o eucharistii. [Dokončení]. III.—IV. s dodatkem o polemice mezi bosákem Janem Vodňanským, Korandou a Jonášem. — Bartoš F. M., Puer bohemus. Dva projevy husitské propagandy. [O úctě svatých, před Nejsv. svátostí není klekati, proti primátu, poslušnosti kanonické, celibátu, exkommunikaci, zpovědi atd.] — Sedláček Aug., Dodatky a opravy k Výše urozenosti a starým vývodům.

Výroční zpráva král. české Společnosti nauk 1923. Tiskla se práce G. Friedricha Třetí kniha provolací desk dvorských 1411 1448 a rejstřík k druhé knize provolací 1395—1410, obě tvoří 35. a 36. díl Archivu Českého. — Seznam členů a společností a ústavů, s kterými Společnost vyměňuje své spisy.

Vlastivěda moravská. II. dílu čís. 40. a 41. Unčovský a Rýmařovský okres. Napsal Viktor Pinkava. V Brně 1923. Nákl. musejního spolku. Str. 393 a 3 mapy, 72 obrazy v textu.

Spis tento je vypracován podle obvyklého plánu s nevšední péčí, která tím jest pozoruhodnější, že jde o krajinu německým obyvatelstvem osazenou. Jak přirozeno vyniká tu popis dějin města Unčova, Rýmařova a Sovince, který s okolím patřil v 12. stol. biskupství Olomouckému.

Tiskem a nákladem Družstva Vlast v Praze. Redaktor Dr. Fr. Stejskal.